

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο.Η.Ε, ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ, ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΑΝΔΡΕΩΛΑ ΔΗΜΗΤΡΑ
ΠΕΡΠΕΡΙΔΟΥ ΑΘΗΝΑ

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΑΝΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	5
ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	10
Α. Ορισμός	10
Β. Ιστορική αναδρομή	14
Γ. Ανάγκη προστασίας ανθρώπινων δικαιωμάτων	17
2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	21
Α. Ορισμός	21
Β. Κατάταξη κυβερνητικών οργανισμών	24
Γ. Κυβερνητικοί οργανισμοί	29
Δ. Μη κυβερνητικές οργανώσεις	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

1. ΟΗΕ	37
Α. Στόχοι των Ηνωμένων Εθνών	38
Β. Τα κύρια όργανα του ΟΗΕ	40
Γ. Η Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων	43
Δ. Το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	47
Ε. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	48
ΣΤ. Τα δύο Σύμφωνα των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	52

Z. Οι πιο σημαντικές συνθήκες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	54
H. Συνεργασία ΟΗΕ και ΜΚΟ	55
Θ. Συμπεράσματα	56
2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ	59
A. Ιστορική αναδρομή	60
B. Σκοποί της Δ.Α	64
Γ. Δομή της Δ.Α	65
Δ. Μηχανισμοί δράσης της Δ.Α	70
E. Συμπεράσματα	90
3. ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ	92
A. Στόχοι των ΓΧΣ	93
B. Η δράση της οργάνωσης	94
Γ. Η οργάνωση των αποστολών	95
Δ. Εθελοντές	96
E. Οι αποστολές	96
ΣΤ. Το ελληνικό τμήμα των ΓΧΣ	105
Z. Συμπεράσματα	116
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ</u>	
ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	117
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV</u>	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	129
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	136
1. Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων	
2. Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	

3. Προαιρετικό Πρωτόκολλο

4. Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

5. Πρόγραμμα 14 σημείων της Διεθνούς Αμνηστίας για την πρόληψη των
«εξαφανίσεων»

6. Πρόγραμμα 12 σημείων της Διεθνούς Αμνηστίας για την πρόληψη των
βασανιστηρίων

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

ΓΧΣ: Γιατροί Χωρίς Σύνορα

ΔΑ: Διεθνής Αμνηστία

ΕΑΔ: Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΚΕΘΕΑ: Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων

ΚΕΠΥΜ: Κέντρο Πληροφόρησης και Υποστήριξης Μεταναστών και Προσφύγων

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΟΑΣΕ: Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη

ΟΥΝΕΣΚΟ: UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών

ΠΙΚΠΑ: Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως

ΠΟΥ: Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας

ΣΜΑ: Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις

CEDAW: Convention for the Elimination of all Discrimination Against Women, Σύμφωνο για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών

ECOSOC: Economic and Social Council, Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών

UNHCHR: United Nations High Commissioner for Human Rights, Υπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

UNICEF: United Nations Children Fund. Ταμείο για τα Παιδιά των Ηνωμένων Εθνών

WWF: World Wide Fund for Nature, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Οι παραβιάσεις και οι καταπατήσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων από τα άτομα και τις κυβερνήσεις είναι ένα καθημερινό φαινόμενο. Σε όλες τις χώρες του κόσμου, αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες, παρατηρείται έλλειψη σεβασμού απέναντι στις ατομικές ελευθερίες.

Αυτά τα αγαθά απaráμιλλης αξίας καλούνται να προστατεύσουν όλοι οι πολίτες του κόσμου. Οι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούνται οι πλέον κατάλληλοι και αρμόδιοι, ώστε να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη ενάντια στις παραβιάσεις και να προωθήσουν το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αρκεί να αναφερθεί ότι μία από τις βασικές αρχές της κοινωνικής εργασίας είναι ο εγγενής σεβασμός στη μοναδικότητα του ατόμου, τονίζοντας ότι κάθε άνθρωπος είναι ίσος ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, τις ιδεολογικές, θρησκευτικές, πολιτικές του πεποιθήσεις, την κοινωνικοοικονομική του κατάσταση ή τη σεξουαλική του συμπεριφορά. Οι στόχοι της κοινωνικής εργασίας, που είναι η κοινωνική λειτουργικότητα και η αυτοπραγμάτωση όλων των ατόμων, μπορούν να επιτευχθούν μόνο, όταν θα ισχύσουν ουσιαστικά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σκοπός της παρούσας μελέτης, λοιπόν, είναι η παρουσίαση των διεθνών οργανισμών, που καλούνται να καλύψουν την ανάγκη προστασίας των ατομικών ελευθεριών. Επιλέχθηκαν να αναλυθούν ο Ο.Η.Ε., διότι είναι ο μεγαλύτερος διακυβερνητικός οργανισμός, η Διεθνής Αμνηστία, της οποίας η δράση επηρεάζει καταλυτικά την πολιτική σκηνή όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο Γιατροί Χωρίς Σύνορα, που θεωρούνται μία από τις μεγαλύτερες ανθρωπιστικές οργανώσεις. Επιπλέον, οι εν λόγω οργανισμοί έχουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην Ελλάδα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην παρούσα μελέτη εξετάζονται οι διεθνείς οργανώσεις, που ασχολούνται με την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα:

Στο κεφάλαιο I διασαφηνίζεται η έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων και επιχειρείται μία σύντομη ιστορική αναδρομή. Επιπλέον, τονίζεται η ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών αυτών ελευθεριών, που καταπατούνται καθημερινά. Αναφέρονται τα είδη των διεθνών οργανώσεων, που ο σκοπός σύστασής τους είναι η διαφύλαξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι οργανώσεις αυτές διακρίνονται σε κυβερνητικές, όπου τα μέλη τους είναι κράτη και μη κυβερνητικές, που απαρτίζονται από ιδιώτες.

Στο κεφάλαιο II γίνεται μία προσπάθεια παρουσίασης τριών βασικών παγκόσμιων οργανισμών. Ο διακυβερνητικός οργανισμός, που αναλύεται στη μελέτη είναι ο Ο.Η.Ε. και οι δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις, που παρατίθενται είναι η Διεθνής Αμνηστία και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Οι εν λόγω οργανώσεις επιλέχθηκαν, διότι θεωρούνται τρεις από τους πιο σημαντικούς παράγοντες, που συμβάλλουν στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ο μεν Ο.Η.Ε. είναι ο μεγαλύτερος παγκόσμιος διακρατικός οργανισμός, η δε Διεθνής Αμνηστία και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα διακρίνονται για την ενεργό δράση τους στη χώρα μας και την αποτελεσματική τους παρέμβαση διεθνώς.

Στο κεφάλαιο III γίνεται εκτενής ανάλυση σε έξι βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, που απαιτούνται για την εξασφάλιση της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Στο κεφάλαιο IV, κατατίθενται τα συμπεράσματα της μελέτης και καταγράφονται συγκεκριμένες, που επιβάλλεται να εφαρμοστούν από όλες τις χώρες, ώστε να διαφυλαχθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εν κατακλείδι, κρίθηκε αναγκαία η αναφορά στο ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ζήτημα των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει απασχολήσει τον άνθρωπο από τα χρόνια της αρχαιότητας, όταν οι στωικοί φιλόσοφοι αναγνώρισαν την αξία τους πολύ πριν δημιουργηθούν κανόνες για την προστασία τους.

Παρόλο, που η ανθρωπότητα από την αρχή της ύπαρξής της υπερασπίστηκε τα ανθρώπινα δικαιώματα, μόλις 50 χρόνια πριν, μία μικρή ομάδα ιδεολόγων οραματίστηκε την καθιέρωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων για όλους.. Σήμερα, η παγκόσμια αποδοχή των δικαιωμάτων αυτών αυξάνεται ολοένα και τα άτομα, οι οργανώσεις και οι θεσμοί αφοσιώνονται στην υποστήριξη και υιοθέτησή τους από όλο τον κόσμο.

Το καιτό αυτό ζήτημα επανέρχεται στην επιφάνεια και γίνεται αντικείμενο συζητήσεων κυρίως σε περιόδους πολιτικής κρίσης, όταν η αναγνώριση των ανθρώπινων δικαιωμάτων γίνεται κοινωνική υπόθεση, ώστε η ζωή όλων των ανθρώπων να είναι ισότιμη και εύρυθμη.

Η άρνηση και η αδιαφορία απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι συχνό φαινόμενο και έχει παρουσιαστεί σχεδόν σε όλες τις χώρες του κόσμου. Πολλές φορές, η παραβίαση των βασικότερων δικαιωμάτων έγινε αποδεκτή. Άλλες, πάλι, υποστηρίχθηκε από κοινωνικούς ή παραδοσιακούς κανόνες. Σε πιο ακραίες περιπτώσεις, οι ίδιοι οι νόμοι του κράτους προωθούν την καταπάτηση των δικαιωμάτων, όπως η διατήρηση της θανατικής ποινής από τις περισσότερες πολιτείες των ΗΠΑ. Οι αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι συνθήκες, που τα κράτη επιλέγουν να υπογράψουν ή όχι. Κάποιες χώρες, παρόλο που αποδέχτηκαν τις συνθήκες, διατηρούν μία κριτική στάση απέναντι στα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα ή αποτυγχάνουν να τα σεβαστούν και να τους δώσουν την απαραίτητη σημασία με αποτέλεσμα να καταλήγουν στο Διεθνές Δικαστήριο και ενίοτε να καταδικάζονται για τις πράξεις τους.

Οι προσπάθειες, όμως, συνεχίζονται. Οι καταπατήσεις προωθούν τις διάφορες μορφές παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας στα θύματα τους. Η δημιουργία των διεθνών ανθρωπιστικών οργάνων (UNICEF, UNESCO) και η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. αποδεικνύουν ότι τα κράτη αντιδρούν στις παραβιάσεις. Ωστόσο, η εφαρμογή του ανθρωπιστικού δικαίου δεν είναι εύκολη. Τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών λειτουργούν με αργούς και μερικές

φορές αναποτελεσματικούς τρόπους. Πως μπορεί μία κυβερνητική οργάνωση να εναντιώνεται στα ίδια της τα μέλη;

Αυτό το κενό καλείται να καλύψει η ατομική πρωτοβουλία και παράλληλα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), που αφιερώνονται στην υπεράσπιση του ανθρωπιστικού δικαίου σε όλο τον κόσμο, αποδεικνύοντας την εναντίωση των πολιτών στον ατομικισμό της σύγχρονης κοινωνίας και πιέζοντας τις κυβερνήσεις να αντιδράσουν αποτελεσματικά.

Η δημιουργία γραφείων επείγουσας παρέμβασης, γραμματειών και υπηρεσιών, που εξειδικεύονται σε ανθρωπιστικά ζητήματα, τόσο από κυβερνητικούς φορείς όσο και από τους μη κυβερνητικούς, εξελίσσεται με γοργούς ρυθμούς. Στόχος όλων να καταφέρουν το ακατόρθωτο, τον απόλυτο σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων. Να μην χρειάζεται να παλεύουν για ένα ιδανικό, που ανήκει σε όλους. Και απώτερος σκοπός των φορέων η αυτοκατάργησή τους, ώστε να είναι περιττή η παρουσία τους.

Ποιες είναι οι ελευθερίες που παραβιάζονται; Ποιες είναι οι κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις, που παλεύουν για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων; Ποιος είναι ο ρόλος των επίσημων φορέων για τη διαφύλαξη των ατομικών ελευθεριών και με ποια προγράμματα τις υποστηρίζουν;

Αυτά είναι τα ερωτήματα, στα οποία προσπαθήσαμε να απαντήσουμε στην παρούσα μελέτη. Η ενασχόληση μας με το συγκεκριμένο θέμα διήρκεσε οχτώ μήνες και βρεθήκαμε μπροστά σε πολλές δυσκολίες, αφού είναι πολυδιάστατο. Η βιβλιογραφία είναι αναρίθμητη και οι πληροφορίες στον ηλεκτρονικό ιστό για τις πολυάριθμες οργανώσεις είναι ανεξάντλητες. Αναφερθήκαμε στη δράση συγκεκριμένων οργανώσεων, μιας και ήταν αδύνατο να τις συμπεριλάβουμε όλες. Ακριβώς για αυτό, αποφασίσαμε να κάνουμε μια εκτενή μελέτη του ρόλου και των συνθηκών του Ο.Η.Ε., ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος διακυβερνητικός οργανισμός. Όσον αφορά τις ΜΚΟ, που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, επιλέξαμε την παρουσίαση της δράσης της Διεθνούς Αμνηστίας και των Γιατρών χωρίς Σύνορα, οι οποίες έχουν παγκόσμια εμβέλεια και κύρος, ενώ έχουν ενεργό παρουσία και στην Ελλάδα. Το έργο των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, μας ενέπνευσε και στην επιλογή του θέματος της εργασίας μας.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το προσωπικό των Γιατρών Χωρίς Σύνορα Θεσσαλονίκης για τις πληροφορίες και το έντυπο υλικό, που μας προσέφερε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

A. Ορισμός

Το πνεύμα της εποχής μας ίσως με κανέναν άλλον θεσμό δεν εκφράζεται πιο αντιπροσωπευτικά όσο με τα δικαιώματα του ανθρώπου. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν τη σημαντικότερη κοινωνική, πολιτιστική και ηθική αξία του αιώνα μας, ο οποίος παρά τις αντιφάσεις του, σωστά, ως ένα βαθμό, χαρακτηρίστηκε «αιώνας των δικαιωμάτων του ανθρώπου», ανεξάρτητα από το γεγονός ότι σχεδόν καθημερινά διαπιστώνονται παραβιάσεις των θεμελιωδών αυτών δικαιωμάτων. Η συναίνεση, που επιτεύχθηκε σχετικά με τα δικαιώματα και την ιεράρχησή τους επέτρεψε μια λογική στοχαστική ισορροπία ανάμεσα σε γεγονότα και αξίες, άμβλυσε πολλές ιδεολογικές αντιθέσεις και έκανε «μέτρον πάντων χρημάτων» τον άνθρωπο, συντείνοντας έτσι στην ενοποίηση του κόσμου. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989, σελ. 475)

Οι περισσότεροι κάνουν γενναιόδωρη χρήση του όρου δικαίωμα. Αναφέρεται το δικαίωμα στη ζωή, την προσωπική ασφάλεια, τη χρηστή απονομή δικαιοσύνης, αλλά και το δικαίωμα στην ειρήνη, το καθαρό περιβάλλον ή την ανάπτυξη. Κατ' ανάλογο τρόπο χρησιμοποιείται ο όρος ελευθερία. Πρέπει, όμως, να διευκρινισθεί ότι άλλο είναι διεκδίκηση, άλλο γενική πολιτική συγκατάθεση και άλλο αποτελεσματική νομική και πρακτική κατοχύρωση ενός δικαιώματος ή μιας ελευθερίας. (Ρούκουνας, 1995, σελ.2)

Πιο συγκεκριμένα, η έννοια των δικαιωμάτων του ανθρώπου περιλαμβάνει δύο βασικές όψεις. Πρώτον, ο άνθρωπος, από το γεγονός και μόνο ότι είναι άνθρωπος, έχει δικαιώματα αναπαλλοτρίωτα. Αυτά τα ηθικά δικαιώματα απορρέουν από το ότι κάθε άνθρωπος είναι ένα ον και αποσκοπούν στην εξασφάλιση της αξιοπρέπειάς του. Δεύτερον, υπάρχουν νομικά δικαιώματα, καθιερωμένα σύμφωνα με τους ισχύοντες δικονομικούς κανόνες, τόσο στις εθνικές όσο και στις διεθνείς κοινωνίες. Αυτά τα δικαιώματα βασίζονται όχι στη

φυσική τάξη, όπως στην πρώτη περίπτωση, αλλά στη συγκατάθεση των κυβερνωμένων, δηλαδή εκείνων, τους οποίους αφορούν.

Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας της ανθρωπότητας, η ζωή και η αξιοπρέπεια του ανθρώπου αποτελούν συνεχώς αντικείμενο προβολής και αυτό παρατηρείται ακόμη και σήμερα. Από πολλούς, όμως, αιώνες τώρα, έχει γεννηθεί, επίσης, η ιδέα κανόνων κοινών για όλους, χωρίς διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων. Αυτό το «φυσικό δίκαιο», όπως το αποκαλούν συχνά, συνεπάγεται την ύπαρξη ενός συνόλου κανόνων, που οφείλουν να διέπουν τη ζωή κάθε κοινωνίας. (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 83)

Έτσι, λοιπόν, ανθρώπινα δικαιώματα καθιερώθηκε να λέγονται τα καθολικά-ηθικά δικαιώματα, που έχει ο άνθρωπος ως άτομο, ανεξάρτητα από τα επιτεύγματα, το ρόλο του ή την κοινωνική του κατάσταση. Τα δικαιώματα αυτά ανήκουν σε όλους τους ανθρώπους εξίσου, δυνάμει της εγγενούς αξίας, που έχουν ως αναγκαίοι όροι της ανθρώπινης πράξης και ουσιώδη αιτήματα για την ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989,σελ.475)

Δικαίωμα είναι ένα αγαθό, που όλοι οι άνθρωποι το δικαιούνται, όπως το δικαίωμα της ζωής ή το δικαίωμα της ψήφου, το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, το δικαίωμα στη μόρφωση κ.α. Αυτά τα δικαιώματα δεν αρκεί να διακηρύσσονται σε συντάγματα, σε νόμους ή σε διεθνείς συμβάσεις. Πρέπει να τηρούνται στην πράξη για να μπορούν όλοι οι άνθρωποι να ζουν με ελευθερία, ασφάλεια και αξιοπρέπεια.

Η ιδέα της ελευθερίας, η έννοια των φυσικών δικαιωμάτων, που δεν μπορούν να παραβιαστούν από καμία αρχή και των δικαιωμάτων, που οι αρχές είναι υποχρεωμένες να εξασφαλίζουν στους πολίτες, έχει ενσωματωθεί, μετά από αγώνες αιώνων, στα συντάγματα και στο νομικό σύστημα των περισσότερων χωρών. (Διεθνής Αμνηστία, 1987, σελ 12)

Γενικά, τα ανθρώπινα δικαιώματα εκφράζουν την «ανάγκη διαβίωσης» του ανθρώπου με την έννοια της βιοσυντήρησης και της πνευματικής ανάπτυξης και προβάλλονται ως απαιτήσεις για αναγνώριση και κατοχύρωση. Πρόκειται για τον ελάχιστο «τίτλο», που διαθέτει ο άνθρωπος από τη φύση του ως κοινωνικό ον για τη ρύθμιση των σχέσεων του με τους συνανθρώπους του, την κοινωνία και το κράτος. Με αυτό το πνεύμα, τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ηθικά όρια απέναντι στην κρατική πρακτική, όρια, που υπαγορεύονται από την ανθρώπινη φύση ως λογική, ηθική και πολιτική στην εποικοδομητική της

έννοια. Συνιστούν, συνεπώς, συστήματα αυτονομίας απαραβίαστα από την πολιτεία, που νομιμοποιείται με την υποχρέωση της προστασίας τους.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν το σύγχρονο ιδίωμα για τα παλαιότερα φυσικά δικαιώματα, τα δικαιώματα δηλαδή, που καθιερώθηκαν ως απόρροια του νόμου της φύσης και κυρώθηκαν ως θεϊκή δωρεά. Μ' αυτό το πνεύμα, διαφορετικά από τα θετικά δικαιώματα, τα ανθρώπινα δεν παραχωρούνται, αλλά αναγνωρίζονται από την πολιτεία ως σφαίρες προσωπικής ελευθερίας, επιβιώσεις μιας υποθετικής αρχέγονης «φυσικής κατάστασης» και διακηρύσσονται απαράγραπτα, απαραβίαστα και αναπαλλοτρίωτα. Πρόκειται για τα παλιότερα «αμυντικά» δικαιώματα με αρνητική έννοια, που προβάλλονται από το άτομο απέναντι στο κράτος με παραθεώρηση ίσως της «εποικοδομητικής» για την κοινωνία λειτουργία τους. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989, σελ.475-476)

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οι ηθικές αξίες, που κάθε άτομο πρέπει να υιοθετεί όσον αφορά τη συμπεριφορά του απέναντι στους συνανθρώπους του και στο κοινωνικό σύνολο. Είναι οικουμενικά, δηλαδή κάθε άτομο είναι ίσο και κάθε δικαίωμα έχει την ίδια βαρύτητα, είτε αναφερόμαστε στο φύλο, την φυλή, την εθνικότητα ή οποιοδήποτε άλλο. Ακόμα, είναι αναπαλλοτρίωτα, δηλαδή αναφέρονται αποκλειστικά σε κάθε άτομο χωριστά και κανείς δε μπορεί να τα αφαιρέσει από οποιονδήποτε συνάνθρωπό του. Τέλος, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα, για δύο λόγους. Πρώτον, γιατί δεν υπάρχει ιεραρχική ακολουθία μεταξύ τους και κάθε είδους δικαίωμα είναι ίσο είτε αναφερόμαστε σε πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ή οικονομικό. Δεύτερον, κανένα δικαίωμα δε μπορεί να υποβαθμιστεί για να προωθηθεί κάποιο άλλο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα εκφράζουν την καθολική επιθυμία ότι κάθε άτομο εξασφαλίζει τα αγαθά και τις ελευθερίες, ώστε να ζει αξιοπρεπώς. (Human development report 2000, UN,σελ.16)

Σε αντιδιαστολή προς τις θέσεις αυτές, που εκφράζουν κυρίως το λεγόμενο δυτικό «φιλελεύθερο» κόσμο, κατά το μαρξισμό τα δικαιώματα είναι προϊόντα της διαλεκτικής διαδικασίας της ιστορίας, απότοκα της πάλης των τάξεων και παράγωγα της ιστορικής εξέλιξης. Αποτελούν κατακτήσεις της αστικής επανάστασης με περιεχόμενο τυπικό και αποκτούν υλικό περιεχόμενο μόνο στο σοσιαλισμό με την κατάργηση της κοινωνικής ανισότητας. Λόγω του ιστορικού χαρακτήρα τους δε θεμελιώνονται στο φυσικό, αλλά στο θετικό αντικειμενικό δίκαιο και δε διακρίνονται ποιοτικά από τα υπόλοιπα δικαιώματα. Επειδή το

συμφέρον του ατόμου συμπίπτει με το συμφέρον της κοινωνίας, γίνεται εδώ λόγος για κοινωνικά, οικονομικά και μορφωτικά κυρίως δικαιώματα, που προϋποθέτουν διανεμητική δράση της πολιτείας για την εξασφάλιση θετικών παροχών. Δικαιώματα δεν έχουν θέση σε μια κομμουνιστική ακρατική κοινωνία με συνιστώσες τη θετική ελευθερία και την ισότητα.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα ως θεμελιώδη δικαιώματα περιλαμβάνουν τόσο τα ατομικά δικαιώματα-ελευθερίες όσο και τα κοινωνικά και διακρίνονται από τα πολιτικά και αστικά. Ειδολογικοί παράγοντες των δικαιωμάτων είναι η λογικότητα, η ηθικότητα και η προσωπικότητα και η βασική συνιστώσα τους η επιταγή για την ανάληψη ηθικής ευθύνης. Τα ανθρώπινα δικαιώματα διακρίνονται σε αξιώσεις, ελευθερίες, ασυλίες, απαιτήσεις και προνόμια και αναλύονται σε ενέργειες ή «αγαθά». Έχουν αρνητικό, ενεργητικό και θετικό χαρακτήρα σε σχέση με το κράτος και η προστασία τους επαφίεται στα συντάγματα των διαφόρων χωρών, αλλά και σε εθνικούς και διεθνείς θεσμούς. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989,σελ.476)

Η κεντρική έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι η εγγενής αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Ο σεβασμός αυτής της αξιοπρέπειας είναι η μόνη αξία πάνω στην οποία μπορεί να βασιστεί η αρμονία και η συνεργασία ανάμεσα στα άτομα, στα θεσμικά όργανα και στα έθνη. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη ύπαρξη. Είναι παγκόσμια, είναι το θεμέλιο της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Χωρίς αυτά δεν μπορούμε να ζούμε ως ανθρώπινα όντα. (Διεθνής Αμνηστία, 1987, σελ 12)

Κάθε άτομο οφείλει να σέβεται τα δικαιώματα του συνανθρώπου του, ώστε καθένας να απολαμβάνει τις ελευθερίες, που αυτά του παρέχουν και του εξασφαλίζουν. Ο σεβασμός αυτός μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο εάν η ίδια η κοινωνία προστατεύει επαρκώς κάθε άτομο από οποιαδήποτε απειλή ενάντια στις προσωπικές του ελευθερίες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, λοιπόν, συνοδεύονται και από υποχρεώσεις. Τα καθήκοντα αυτά αποτελούν βασικούς παράγοντες, που συμβάλλουν στο σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων και κάθε άτομο οφείλει να ακολουθεί. Με αυτό τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η ειρηνική συνύπαρξη των ατόμων και κατ' επέκταση η κοινωνική εξέλιξη και ανάπτυξη.(Human development report 2000, UN, σελ.16)

Β. Ιστορική αναδρομή

Η αρχή της ισότητας, αναγνωρισμένη στο φυσικό δίκαιο, θεωρήθηκε από πολύ καιρό σαν πηγή και κανόνας των πολιτικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, ανακάλυπταν πάντα δικαιολογίες να μην παραχωρούν σε όλους τα ίδια δικαιώματα, με το πρόσχημα ότι ορισμένοι ήταν λιγότερο ικανοί από τους άλλους ή και γενετικά κατώτεροι. Τέτοια επιχειρήματα χρησιμοποιήθηκαν στη δικαιολόγηση της δουλείας, ίσαμε το 19^ο αιώνα, και, σήμερα ακόμη, χρησιμοποιούνται στη δικαιολόγηση των διακρίσεων απέναντι στις γυναίκες (σεξισμός) και σχετικά με το χρώμα του δέρματος (φυλετικός ρατσισμός). Η αρχή της ισότητας ανάμεσα σε όλα τα μέλη του ανθρώπινου είδους, όπως και πολλές άλλες αρχές, που στηρίζουν, αυτά που αποκαλούμε σήμερα δικαιώματα του ανθρώπου, βρίσκεται σε όλες σχεδόν τις κουλτούρες και τους πολιτισμούς, τις θρησκείες και τις φιλοσοφικές παραδόσεις. Μια από αυτές τις παραδόσεις είναι εκείνη του «φυσικού δικαίου». (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 83-84)

Ως «δικαιώματα του ανθρώπου», τα θεμελιώδη δικαιώματα διακηρύχτηκαν στις 10 Δεκεμβρίου του 1948 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Ως «θεϊκή δωρεά» διατυπώθηκαν από την αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας και ως «φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου και των πολιτών» από τη Γαλλική Επανάσταση το 1776 και 1789, αντίστοιχα. Προδρομικό χαρακτήρα των επίσημων αυτών Διακηρύξεων μπορούμε να ανιχνεύσουμε στα αρκετά διαφορετικού περιεχομένου, ωστόσο, κείμενα της Magna Carta(1215), Habeas Corpus ACT (1679) και στα Bill of Rights στα χρόνια της «Ενδοξης Επανάστασης» (1682).

Από τη σχηματική αυτή χαρτογράφηση προκύπτει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν κατάκτηση του νεότερου και του σύγχρονου κόσμου και οι περισσότεροι ειδικοί συμφωνούν ότι πρόκειται για μια ιδέα «μοντέρνα». Οι καταβολές των δικαιωμάτων, ωστόσο, ανάγονται στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα και στον όψιμο μεσαίωνα απαντούν οι πρώτες ορολογικές τους υποτυπώσεις. Πραγματικά, αρκετές ιδέες των σοφιστών και ιδιαίτερα των στωικών πυροδότησαν αποτελεσματικά το επαναστατικό πνεύμα του Διαφωτισμού με τις ιδέες της ισότητας όλων των ανθρώπων, της ελευθερίας και της αδερφοσύνης. Το στωικό δόγμα του φυσικού νόμου προπαντός, όπως μεταλαμπαδεύτηκε στη Δύση από τον Κικέρωνα, σε συνδυασμό με τη

χριστιανική αντίληψη του ανθρώπου, στάθηκε εξαιρετικά γόνιμο για την κυοφορία νέων ιδεών. Στην αμερικάνικη Διακήρυξη, που έχει κάπως επικαιρικό χαρακτήρα, «θεωρείται αυταπόδεικτη αλήθεια ότι όλοι οι άνθρωποι πλάστηκαν ίσοι, ότι είναι προικισμένοι από το Δημιουργό με ορισμένα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα και ότι ανάμεσα σ' αυτά είναι η ζωή, η ελευθερία και η επιδίωξη της ευτυχίας». Η επίδραση του Locke, του Thomas Paine και άλλων θεωρητικών του φυσικού δικαίου είναι φανερή στο κείμενο, που συνέταξε επιτροπή υπό τον Jefferson. Είναι χαρακτηριστικό ότι η προστασία των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί το σκοπό της κυβέρνησης, που αντλεί την εξουσία της από τη συναίνεση του λαού, ο οποίος διαφορετικά έχει το δικαίωμα της αντίστασης. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989,σελ. 476)

Για «φυσικά δικαιώματα» γίνεται λόγος στη γαλλική Διακήρυξη, που είναι πιο σημαντική και ολοκληρωμένη και περιέχει 16 άρθρα. Το κείμενό της συνέταξαν οι Mounier και Mirabeau, αλλά και σ' αυτήν είναι εμφανής η επίδραση του Locke, του Paine και οπωσδήποτε του J.J.Rousseau, στον οποίο ίσως, οφείλεται η διάκριση του ανθρώπου και του πολίτη, που τόσο έντονα επέκρινε ο K.Marx. Εδώ διακηρύσσεται «με την παρουσία του ανωτάτου Όντος» ότι «οι άνθρωποι γεννήθηκαν και είναι πάντα ελεύθεροι και ίσοι στα δικαιώματά τους» και ότι «φυσικά δικαιώματα» θεωρούνται η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση. Τονίζεται η πολιτική ελευθερία και περιφρουρούνται οι ελευθερίες της γνώμης, της σκέψης και της θρησκείας.

Στα φυσικά δικαιώματα της Γαλλικής Επανάστασης ασκήθηκε κριτική από τους J.Bentham, E.Burke, D.E.Ritchie, K.Marx και άλλους. Κατά τον Marx τα δικαιώματα αυτά «χωρίζουν αντί να ενώνουν τους ανθρώπους και ελάχιστα συντείνουν στην ανθρώπινη χειραφέτηση, διασπώντας τον άνθρωπο σε πολίτη και μέλος της αστικής κοινωνίας». Ωστόσο, η Διακήρυξη αυτή χαιρετίστηκε θετικά από τον Kant και άλλους και τροφοδότησε τις φιλοσοφικές συζητήσεις, που κατέληξαν, πολύ αργότερα, στην αποκρυστάλλωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που σφράγισε το τέλος του μεγάλου πολέμου και επισφραγίστηκε από πολλές συνακόλουθες Διασκέψεις, Συμβάσεις και Σύμφωνα. (ό.π.)

Κατά το 18^ο αιώνα, για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, τα φυσικά δικαιώματα αναγνωρίστηκαν σαν νομικά δικαιώματα και έγιναν ένα από

τα θεμελιώδη στοιχεία ορισμένων εθνικών συνταγμάτων. Από τότε, ανάμεσα στο κράτος και στον πολίτη εγκαταστάθηκε μια συμβατική σχεδόν σχέση, κατά την οποία η εξουσία του κράτους απέρρευε από τη συγκατάθεση των πολιτών. Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και η Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη βασίζονται σ' αυτό το αξίωμα. Στη διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, η αρχή αυτή υιοθετήθηκε από διάφορα κράτη της Ευρώπης, της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας και συμπληρώθηκε με την έκφραση σημαντικών νέων δικαιωμάτων επί του κοινωνικού και οικονομικού πεδίου. (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 84)

Η πρόοδος, που συντελέστηκε, κατά τον 20^ο αιώνα, στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι πρωτοφανής. Σημαντικές ενέργειες έγιναν μετά από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών (1945), και κατόπιν η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων το 1948, ανήγγειλε μια νέα εποχή της διεθνούς υποχρέωσης όσον αφορά τις ανθρώπινες ελευθερίες.

Η εργασία για τη νομοθεσία, που αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα συνεχίστηκε, παρόλο, που εξαιτίας του ψυχρού πολέμου, η θεωρητική προσέγγιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων μετατράπηκε σε προπαγάνδα γεωπολιτικών ενδιαφερόντων. Η Δύση υπογράμμισε τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα προκαλώντας τις σοσιαλιστικές χώρες, που αρνούταν να τα σεβαστούν. Οι σοσιαλιστικές (και πολλές αναπτυσσόμενες) χώρες έδιναν έμφαση στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, ασκώντας κριτική ενάντια στις δυτικές χώρες για την αποτυχία τους να εξασφαλίσουν αυτά τα δικαιώματα για όλους τους πολίτες. Κατά τη δεκαετία του 1960, αυτό οδήγησε στο διαχωρισμό μεταξύ των πολιτικών, αστικών και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων. (Human development report 2000, UN, σελ.2-3)

Παράλληλα, όμως, την ίδια εποχή κατά την οποία ένας μεγάλος αριθμός αφρικανικών κρατών κέρδισαν την ανεξαρτησία τους, αυτά τα νέα κράτη αναγνώρισαν με τη σειρά τους τη σπουδαιότητα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στα συντάγματά τους, ενσωματώνοντας σ' αυτά μερικές φορές την Οικουμενική Διακήρυξη. Παρόλο, όμως, που αναγνωρίστηκαν, αυτά τα δικαιώματα περιορίζονται μερικές φορές ή και εκμηδενίζονται με αυθαίρετες νομοθετικές διατάξεις ή άλλους τρόπους και συχνά παραβιάζονται από τα κράτη, ενώ τα έχουν καθιερώσει δια νόμου. (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 84)

Η δεκαετία του '80 έφερε ισχυρή ανανέωση του διεθνούς ενδιαφέροντος και των ενεργειών, που προωθήθηκαν από την κίνηση υπέρ των γυναικών και των παιδιών και τη δραστηριότητα της αστικής κοινωνίας. Η συνθήκη σχετικά με την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων ενάντια στις γυναίκες (CEDAW) υπογράφηκε το 1979, και η συνθήκη σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού 10 χρόνια αργότερα.

Το 1986, η δήλωση σχετικά με το δικαίωμα στην ανάπτυξη υιοθετήθηκε. Περαιτέρω δεσμεύσεις έγιναν στην παγκόσμια διάσκεψη σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Βιέννη, το 1993. Επίσης, δημιουργήθηκε η θέση του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα με αποτέλεσμα να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα δικαιώματα εθνικώς και παγκοσμίως.

Τέλος, η δεκαετία του '90 έφερε περισσότερες εξελίξεις:

➤ Το καταστατικό της Ρώμης του 1998 καθιέρωσε το διεθνές εγκληματικό δικαστήριο και μέχρι τον Απρίλιο του 2000, είχε υπογραφεί από 100 χώρες σχεδόν.

➤ Η καθιέρωση των διεθνών δικαστηρίων για τη Ρουάντα και την πρώτη Γιουγκοσλαβία - για πρώτη φορά μετά τις δίκες της Νυρεμβέργης και του Τόκιο, επέβαλλε τη μεμονωμένη υπευθυνότητα για τα πολεμικά εγκλήματα

➤ Το προαιρετικό πρωτόκολλο της CEDAW, που συνέβαλε στη δημιουργία ενός διεθνούς σωματείου. (Human development report 2000, UN, σελ.2-3)

Γ. Ανάγκη προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Πρόσφατα, τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτέλεσαν αντικείμενο εκτενών και ζωνερών φιλοσοφικών, ιδεολογικών και πολιτικών συζητήσεων, αλλά και κέντρα διχογνωμίας. Μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι στις τελευταίες δύο δεκαετίες η «φιλοσοφία των δικαιωμάτων» αναπτύχθηκε ως ιδιαίτερος οριακός κλάδος στα κρσπεδα της φιλοσοφίας του δικαίου, της πολιτικής φιλοσοφίας και της φιλοσοφικής ηθικής. Καθορίστηκαν οι όροι νοήματος των σχετικών συζητήσεων, η σχέση δικαιωμάτων-καθηκόντων, η λογική γραμματική των δικαιωμάτων και κυρίως η έννοια, η φύση και η θεμελίωσή τους. Το πρόβλημα της θεμελίωσης βρίσκεται στο επίκεντρο των σχετικών συζητήσεων. Γιατί, ενώ τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως εμφανίζονται στις Διακηρύξεις, κυρώνονται με τη συναίνεση όλης σχεδόν της πολιτισμένης ανθρωπότητας, ως ηθικές αξίες τα δικαιώματα

«δικαιώνονται» πολυφωνικά, ανάλογα με τις θεωρίες και την ιδεολογία των θεωρητικών τους. Έτσι, το φυσικό δίκαιο, το κοινωνικό συμβόλαιο, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ανθρώπινη φύση και πράξη και διάφορες ηθικές αρχές έχουν πάντα οπαδούς, ενώ δε λείπουν οι θεωρητικοί, που τα δέχονται αξιωματικά ως ενοράσεις. (Δραγώνα-Μονάχου, 1989,σελ.477)

Ο 21^{ος} αιώνας ξεκίνησε με νέες απειλές για τις ανθρώπινες ελευθερίες. Τα πρόσφατα γεγονότα έχουν επιφέρει κύματα αλλαγής, με τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, τους νέους διεθνείς κανόνες και θεσμούς και την επιταχυνόμενη παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη. Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό τοπίο αλλάζει γρήγορα και ριζικά. Αυτό το νέο πλαίσιο δίνει νέες ευκαιρίες, αλλά προκαλεί επίσης και νέες απειλές για την ανθρώπινη ασφάλεια και την ανθρώπινη ελευθερία. (Human development report 2000, UN, σελ. 6)

Το ζήτημα της διεθνούς προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων βρίσκεται στο επίκεντρο της επικαιρότητας. Οι διεκδικήσεις, τα επιτεύγματα, οι δυσχέρειες και οι προοπτικές διευρύνονται εντυπωσιακά, αλλά συχνά προκαλείται αμηχανία ως προς το τι ισχύει διεθνώς και τι δεσμεύει κάθε συγκεκριμένο κράτος, τι αποτελεί κατευθυντήρια γραμμή, προγραμματική εποχή ή μόνο προπαγανδιστικό ελιγμό. (Ρούκουνας, 1995, σελ. 2)

Με τον όρο «διεθνής προστασία» νοούμε, πρώτον ότι υπάρχουν διεθνείς κανόνες, οι οποίοι προνοούν για την αναγνώριση συγκεκριμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών και δεύτερον ότι ενδεχομένως λειτουργούν διεθνείς μηχανισμοί ελέγχου, είτε από όργανα διεθνών οργανισμών, όπως η Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και οι Επιτροπές Ελέγχου της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας, είτε από διεθνή όργανα, που δεν υπάγονται απευθείας σε διεθνείς οργανισμούς, αλλά αποτελούν αυτοτελείς μηχανισμούς συνδεδεμένους με τα συμβατικά εκείνα κείμενα, που κατοχυρώνουν ουσιαστικά δικαιώματα, όπως είναι οι Επιτροπές των δύο Διεθνών Συμφώνων των Ηνωμένων Εθνών, η Επιτροπή κατά των φυλετικών διακρίσεων, η Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων, η Επιτροπή για το παιδί, η Επιτροπή για την κατάργηση των διακρίσεων κατά των γυναικών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Διαμερικανική Επιτροπή και το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, η Αφρικανική Επιτροπή κ.λ.π. Το σπουδαίο επίτευγμα των τελευταίων

δεκαετιών είναι ότι οι περισσότερες από αυτές τις διαδικασίες κινητοποιούνται και από τα άτομα (ατομική προσφυγή). (Ρούκουνας,1995, σελ. 9-11)

Η αναγκαιότητα προστασίας των δικαιωμάτων πηγάζει από πολλούς παράγοντες:

➤ Εγχώριες συγκρούσεις

Ο αριθμός σημαντικών ένοπλων συγκρούσεων ήταν 55, το 1992, ενώ το 1998 υπήρξαν 36 ανάλογες περιπτώσεις. 5 εκατομμύρια άνθρωποι πέθαναν στις συγκρούσεις αυτές κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990.Ο αριθμός των θανάτων αντικατοπτρίζει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, όπως επίσης και τα βασανιστήρια, που υπέστησαν οι άνθρωποι εκείνες τις περιόδους.

➤ Οικονομική και πολιτική μεταβατική περίοδος

Η μετάβαση προς τη δημοκρατία συνέβαλε στην προώθηση των δικαιωμάτων. Το επίτευγμα, όμως αυτό απειλείται από τις εθνικές συγκρούσεις, την αυξανόμενη φτώχεια, την ανισότητα και την κοινωνική πίεση. Οι κυβερνήσεις δεν έχουν αναπτύξει ακόμα σταθερές δομές και παραμένουν αδύναμες. Η μεταβατική περίοδος και η οικονομική κατάρρευση προκαλούν αναταραχές και αμφισβητήσεις των εγγυήσεων προστασίας των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.

➤ Παγκόσμιες ανισότητες και περιθωριοποίηση των φτωχών χωρών και ανθρώπων

Οι διεθνείς ανισότητες στο εισόδημα αυξήθηκαν τον 20^ο αιώνα σε αναλογία με τα προηγούμενα χρόνια. Το χάσμα του εισοδήματος μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων χωρών ήταν 3 προς 1 το 1820, 35 προς 1 το 1950, 44 προς 1 το 1973 και 72 προς 1 το 1992!

Απαιτείται, λοιπόν, να γίνουν νέες προσεγγίσεις για να επιτευχθεί η καθολική αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά και να γίνουν ενέργειες για την προώθηση της παγκοσμιοποίησης, των διεθνών παραγόντων, κανόνων και θεσμών.(Human development report 2000, UN, σελ.6)

Η ύπαρξη διεθνούς προστασίας δε σημαίνει απαραίτητα ότι αυτή είναι αυτοτελής και πλήρης. Αφού οι διεθνείς κανόνες εντάσσονται σύμφωνα με τις συνταγματικές προβλέψεις στο εσωτερικό δίκαιο, στο επίπεδο αυτό απαιτείται η συνδρομή των κρατικών οργάνων για την εφαρμογή τους. Κατά συνέπεια, η προστασία είναι κατά κύριο λόγο εθνική, έστω και αν βασίζεται σε διεθνή κανόνα, αφού αυτός ο κανόνας αποκτά σε κάθε χώρα χωριστή λειτουργικότητα χάρη στα κρατικά όργανα. Τα δε διεθνή όργανα παρεμβαίνουν πάντοτε διορθωτικά και μόνο, αφού διαπιστωθεί εσφαλμένη εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων, απροθυμία ή ανικανότητα των οργάνων του κράτους. Από την πλευρά των οργάνων και όχι των κανόνων, η διεθνής προστασία είναι επικουρική. (Ρούκουνας, 1995, σελ. 10)

Τα ανθρώπινα δικαιώματα επιβάλλεται να προστατευτούν και απαιτούν απόλυτη δικαιοσύνη. Η υπευθυνότητα του κρατοκεντρικού μοντέλου πρέπει να επεκταθεί τόσο στις υποχρεώσεις των μη κυβερνητικών παραγόντων όσο και στις κυβερνητικές υποχρεώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα.

Η παγκοσμιοποίηση υπερνικά τον χρόνο, τον χώρο και τα εθνικά σύνορα. Οι ζωές των ανθρώπων είναι περισσότερο αλληλοεξαρτημένες. Η κρατική αυτονομία μειώνεται δεδομένου ότι οι νέοι παγκόσμιοι κανόνες δεσμεύουν τις εθνικές πολιτικές και οι καινούργιοι παγκόσμιοι παράγοντες έχουν μεγαλύτερη επιρροή. Καθώς η παγκοσμιοποίηση συνεχίζεται, νέες ατομικές και ομαδικές πρωτοβουλίες αναπτύσσονται. Και καθώς ο κόσμος αλληλοεξαρτάται όλο και πιο πολύ, τα κράτη και οι άλλοι παγκόσμιοι παράγοντες, όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις συνεχίζουν την προσπάθεια τους για να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Human development report 2000, UN, σελ.9)

2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

A. Ορισμός

Όπως συμβαίνει με όλες τις σύνθετες και περιεκτικές έννοιες, οι ορισμοί στην αρχή φαίνονται δυσνόητοι. Για τις ανάγκες της ανάλυσης μας κρίναμε σκόπιμο να προσεγγίσουμε αυτό το πρόβλημα ορισμολόγησης σε τρία διαφορετικά επίπεδα. Πρώτον, η διεθνής οργάνωση μπορεί να οριστεί με άξονα αναφοράς τους σκοπούς, που επιδιώκει. Δεύτερον, μπορεί να οριστεί με βάση τους υφιστάμενους διεθνούς θεσμούς ή σύμφωνα με τα ιδεώδη πρότυπα σχέδια μελλοντικών θεσμών. Τρίτον, η διεθνής οργάνωση μπορεί να οριστεί σαν διαδικασία, που προσεγγίζει την κυβερνητική ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των εθνών-κρατών και μη κρατικών δρώντων.

Σκοποί

Οι Διεθνείς Οργανισμοί έχουν δημιουργηθεί γενικά για να επιτελέσουν τους παρακάτω σκοπούς ή τουλάχιστον κάποιους από αυτούς:

- Τη ρύθμιση των διεθνών σχέσεων πρωτίστως με μεθόδους ειρηνικής διευθέτησης των διενέξεων, που αναφύονται ανάμεσα στα έθνη-κράτη (καθώς και στο εσωτερικό των κρατών).
- Την ελαχιστοποίηση ή τουλάχιστον τον έλεγχο των διεθνών συγκρούσεων και των πολέμων (διεθνών και εμφυλίων).
- Την προώθηση δραστηριοτήτων συνεργασίας, ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος μεταξύ των εθνών – κρατών για το κοινωνικό και οικονομικό όφελος των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών ή όλης της ανθρωπότητας.
- Τη συλλογική άμυνα συγκεκριμένων ομάδων εθνών –κρατών εναντίον εξωτερικών απειλών.

Θεσμοί

Οι διεθνείς θεσμοί διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στους διακυβερνητικούς οργανισμούς (IGOs: Intergovernmental Organizations) και στους μη κυβερνητικούς οργανισμούς (NGOs: Nongovernmental Organizations). Οι διακυβερνητικοί οργανισμοί, όπως υποδηλώνει και η ονομασία τους, είναι θεσμοί, που μέλη τους είναι επίσημοι αντιπρόσωποι κυβερνήσεων διαφόρων εθνών-κρατών. Ο πιο γνωστός θεσμός διακυβερνητικού θεσμού είναι τα Ηνωμένα Έθνη. Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί, που είναι, επίσης, γνωστοί και ως ιδιωτικές διεθνείς οργανώσεις, συγκροτούνται από ιδιωτικές ομάδες με επιστημονικό, πολιτιστικό, φιλανθρωπικό, θρησκευτικό, τεχνικό, πολιτικό ή οικονομικό προσανατολισμό. Δεν συνεπάγονται, όμως, άμεση κρατική συμμετοχή. Παραδείγματα μη κυβερνητικών οργανισμών είναι η Διεθνής Αμνηστία, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί χωρίς σύνορα και η Οργάνωση Greenpeace. Παρατηρείται μία σταθερή αύξηση του αριθμού και του πεδίου δράσης τόσο των διακυβερνητικών όσο και των μη κυβερνητικών οργανισμών. Οι πιο αξιόπιστες προβλέψεις δείχνουν ότι το φαινόμενο της διεθνούς θεσμοποίησης θα συνεχίσει να αυξάνεται στο προβλεπτό μέλλον.

Παρά το μεγάλο αριθμό τους, οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί είναι οργανισμοί μεσαίου μεγέθους και διαθέτουν μέτρια χρηματοδοτικά μέσα. Ο μέσος ετήσιος προϋπολογισμός των μη κυβερνητικών οργανισμών μόλις ξεπερνά το 1 εκατομμύριο δολάρια, ενώ ο μέσος αριθμός του προσωπικού τους είναι περίπου 10 επαγγελματίες. Οι διακυβερνητικοί οργανισμοί, συγκριτικά, έχουν πολύ μεγαλύτερο προϋπολογισμό, με μέσο όρο, που ξεπερνά τα 15 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο και προσωπικό πάνω από διακόσιους επαγγελματίες. Ο μεγαλύτερος αριθμός των διακυβερνητικών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανισμών έχουν την έδρα τους σε μεγάλες πόλεις, όπως το Παρίσι, οι Βρυξέλλες, το Λονδίνο, η Γενεύη, η Κοπεγχάγη, η Ουάσινγκτον, η Ρώμη, η Στοκχόλμη και η Βιέννη.

Στην αρχή, η φιλοσοφία των πολιτικών επιστημόνων για τους διεθνείς οργανισμούς επικεντρωνόταν κυρίως στη μελέτη των διακυβερνητικών οργανισμών. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, το εύρος των επιστημονικών ενδιαφερόντων αυξήθηκε πολύ και άρχισε να συμπεριλαμβάνει τη μελέτη των μη κυβερνητικών οργανισμών, οι οποίοι εξετάζονται στο πλαίσιο της διεθνούς πολιτικής. (Κουλούμπης, 1995, σελ. 353-355).

Διαδικασίες

Η τρίτη και ίσως περισσότερο απροσδιόριστη μέθοδος ορισμού των διεθνών οργανισμών είναι αυτή, που έχει ως άξονα αναφοράς τις διαδικασίες. Μπορεί κανείς να θέσει το ερώτημα, λόγου χάρη, ποια είναι η διαδικασία, που ακολουθεί ένας διεθνής οργανισμός και πώς αυτή διαφοροποιείται από τις διαδικασίες λειτουργίας των εθνικών κυβερνήσεων. Μήπως ο διεθνής οργανισμός είναι μία υποτυπώδης και αναποτελεσματική μορφή παγκόσμιας διακυβέρνησης; Μήπως είναι μία προσπάθεια των ισχυρών και ανεξάρτητων χωρών να θεσμοθετήσουν και να νομιμοποιήσουν την υφιστάμενη κατανομή ισχύος κι επομένως να διασφαλίσουν την προνομιακή θέση τους απέναντι στις προσπάθειες των λιγότερο προνομιούχων χωρών να ανακατανεύμουν εδάφη, πλούτο, κύρος και τα άλλα πλεονεκτήματα; Ή μήπως είναι μία απόπειρα των ασθενέστερων και λιγότερο πλούσιων κρατών να θέσουν θεσμοποιημένα όρια, που περιορίζουν την ανεξέλεγκτη συμπεριφορά των πιο ισχυρών κρατών του πλανήτη μας;

Θέτοντας τα τρία τελευταία ερωτήματα με τη μία ή την άλλη μορφή, ίσως να συσκοτίσουμε κάπως την πραγματικότητα, που θα πρέπει να αντανακλάται στην απάντηση, η οποία βρίσκεται μάλλον σε μία σύνθεση αυτών των τριών επιλογών. Η διαδικασία του διεθνούς οργανισμού θα μπορούσε ίσως να περιγραφεί καλύτερα σαν μία υποτυπώδης μορφή παγκόσμιας ρύθμισης, η οποία είναι θεμελιακά διαφορετική από τις αναπτυγμένες μορφές της εθνικής διακυβέρνησης. Επομένως, δικαιούται μιας ειδικής ταξινόμησης. (Κουλούμπης, 1995, σελ. 357-359)

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις εθνικές κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς. Τα υποκείμενα των κυβερνήσεων είναι, κατά το πλείστον, άτομα, οικογένειες, χωριά, κοινωνικές τάξεις, εταιρίες, πόλεις και άλλες εθνικές ομάδες. Αντιθέτως, τα «υποκείμενα» των διεθνών οργανισμών είναι στις περισσότερες περιπτώσεις κράτη, τα οποία, όμως, αντιπροσωπεύονται από τις κυβερνήσεις τους. Οι λειτουργίες των εθνικών κυβερνήσεων είναι συνήθως πολύ περιεκτικές και εισχωρούν βαθιά στη ζωή και στη συμπεριφορά των υποκειμένων τους. Από την άλλη μεριά, οι διεθνείς οργανισμοί ασκούν, στην καλύτερη περίπτωση, έμμεση κυρίως επιρροή στα μέλη τους. Οι λειτουργίες των διεθνών οργανισμών, επιπλέον, περιορίζονται σε δραστηριότητες, όπως η επίλυση διακρατικών πολιτικών διενέξεων, που συνήθως αφορούν τα μικρά κράτη, τη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών

και την παροχή τεχνικής βοήθειας – δραστηριότητες, που είναι μάλλον περιφερειακές ως προς τα ζωτικά εγχώρια συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.

Ωστόσο, μπορεί να γίνει ένας τουλάχιστον παραλληλισμός ανάμεσα στις διαδικασίες των διεθνών οργανισμών και σε εκείνες των εθνικών κυβερνήσεων. Οι εθνικές κυβερνήσεις ρυθμίζουν τις σχέσεις των υποκειμένων τους και επιζητούν, ως ιδανικό, να προστατεύσουν την ακεραιότητα κάθε πολίτη. Παραταύτα, μέσα από τους θεσμούς και τους νόμους έχουν την τάση να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα συμφέροντα των πιο ισχυρών ατόμων και ομάδων στην κοινωνία, ομοίως, οι διεθνείς οργανισμοί θέλουν να προστατεύσουν την ακεραιότητα των μελών τους, προσπαθώντας να ρυθμίσουν τις σχέσεις τους και να αποτρέψουν την εμπλοκή τους σε ένοπλες συγκρούσεις. Εδώ, επίσης, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι τα ισχυρά έθνη-κράτη εξυπηρετούν πιθανότατα καλύτερα τις ανάγκες και τα συμφέροντα τους μέσα από τους διεθνείς θεσμούς και νόμους απ' ότι τα ασθενέστερα έθνη-κράτη. Φυσικά, είναι εύκολο να αντιστρέψει κανείς το πιο πάνω επιχείρημα. Γιατί θα μπορούσε να επισημάνει, με κάποια βασιμότητα, ότι οι κυβερνήσεις (όπως οι διεθνείς οργανισμοί) συνήθως χρησιμεύουν για να προστατεύουν τον αδύναμο από τις καταχρήσεις του ισχυρού. Όταν δεν υπάρχει κυβέρνηση ή άλλοι θεσμοί, μία κοινωνία μπορεί να εκφυλιστεί σε ζούγκλα, όπου ο ισχυρός απλώς θα εξουδετερώνει τον ανίσχυρο. (Κουλούμπης, 1995, σελ. 357-359)

B. Κατάταξη διεθνών οργανισμών

Η κατάταξη σε κατηγορίες του μεγάλου αριθμού των διεθνών οργανισμών, που υπάρχουν σήμερα, δεν είναι εύκολη. Οι διεθνείς οργανισμοί μπορούν να καταταγούν σε πολλές και διαφορετικές κατηγορίες με βάση τη σύνθεσή τους, το πεδίο των δραστηριοτήτων τους κ.α. Η πιο συνήθης κατάταξή τους είναι αυτή, που προτείνει ο Virally ανάλογα με τη δομή τους, διότι όπως γράφει χαρακτηριστικά «...η δομή του Οργανισμού είναι αυτή, που δίνει νόημα στην ύπαρξη του Οργανισμού». (Νάσκου – Περράκη, 1993, σελ. 79)

Σύμφωνα με τη λογική αυτή οι Διεθνείς Οργανισμοί κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- Αν δεχτεί κανείς ως κριτήριο την άποψη της νομικής τεχνικής θα πρέπει να διακρίνει τους *διεθνείς* από τους *υπερεθνικούς* οργανισμούς.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των διεθνών ή ακριβέστερα των διακρατικών οργανισμών είναι ότι τα κράτη – μέλη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τους με τη συμμετοχή τους στα διάφορα όργανα. Αντίθετα, το κοινό όργανο του υπερεθνικού οργανισμού έχει την εξουσία της απόφασης χωρίς ουσιαστική επέμβαση των κυβερνήσεων των κρατών – μελών του. Εκτός απ' αυτό στα όργανα του υπερεθνικού οργανισμού έχουν απονεμηθεί εξουσίες, που σε ορισμένες περιπτώσεις τις ασκούν απευθείας στα μέλη των κρατών, ενώ ο διακρατικός οργανισμός ασκεί εξουσία μόνο απέναντι στα κράτη και όχι στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που υπάγονται σε αυτά. (Τενεκίδης, 1981, σελ.34-39)

Το στοιχείο ακριβώς της αμεσότητας δείχνει ότι οι υπερεθνικοί οργανισμοί πλησιάζουν προς την έννοια της ομοσπονδιακής οργάνωσης.

- Από την άποψη του αντικείμενου τους οι διεθνείς οργανισμοί διακρίνονται σε *γενικούς* και *ειδικούς*.

Γενικοί διεθνείς οργανισμοί είναι εκείνοι, που το αντικείμενο τους, όπως καθορίζεται από τα καταστατικά τους κείμενα, αναφέρεται στο σύνολο των ειρηνικών σχέσεων των κρατών και στην επίλυση των διεθνών συγκρούσεων. Οι οργανισμοί αυτοί είναι ευρύτετοι και ουσιαστικά κάθε ζήτημα ενάγεται στη δικαιοδοσία τους. Στην κατηγορία αυτή ανήκε στο παρελθόν η Κοινωνία των Εθνών και σήμερα ο Ο.Η.Ε., όπως και ο Οργανισμός των Αμερικανικών Κρατών σε μικρότερο, όμως, βαθμό.

Οι ειδικοί ή ειδικευμένοι οργανισμοί, που έχουν περιορισμένο αντικείμενο μπορούν να διακριθούν:

α) Σε *οικονομικούς οργανισμούς*, όπως η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Οικονομικής Ανάπτυξης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας, η COMECON, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, όπως και οι οργανισμοί, που αφορούν διάφορα προϊόντα κ.τ.λ.

β) Σε *τεχνικούς οργανισμούς*, όπως είναι η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, ο Παγκόσμιος Μετεωρολογικός Οργανισμός, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστημικής Έρευνας.

γ) Σε *κοινωνικούς και ανθρωπιστικούς οργανισμούς*, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας σε κάποιο βαθμό, όπως και ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας, η Διακυβερνητική Επιτροπή Ευρωπαϊκής Μετανάστευσης κ.α.

δ) Σε *στρατιωτικούς οργανισμούς*, που έχουν ως αντικείμενο την κοινή άμυνα, πραγματοποιούμενη είτε στα πλαίσια συμμαχιών παλιού τύπου, είτε σύγχρονων συνθηκών αμοιβαίας βοήθειας, όπως το ΝΑΤΟ ή η Ένωση Δυτικής Ευρώπης.

ε) Σε *πολιτικούς οργανισμούς* σε στενή έννοια, δηλαδή σε οργανισμούς, που δεν αποβλέπουν στη διεθνή κοινότητα στο σύνολο της, αλλά στο συντονισμό και την εναρμόνιση της συμπεριφοράς των κρατών- μελών απέναντι στα τρίτα κράτη και στα διεθνή προβλήματα με σκοπό την επίτευξη συνδυασμών ισορροπίας μεταξύ των κρατών. Ως παράδειγμα, θα μπορούσε να αναφερθεί η Ένωση Δυτικής Ευρώπης, όπως επίσης ο Αραβικός Σύνδεσμος. (Τενεκίδης, 1981, σελ.34-39)

- Οι διεθνείς οργανισμοί μπορούν, επίσης, να διακριθούν ανάλογα με το *γεωγραφικό τους χώρο*, που καλύπτουν και τη σύνθεση τους, σε *παγκόσμιους* ή *οικουμενικούς* (ΟΗΕ) και σε *περιφερειακούς*, που αποτελούν ενότητες κρατών στηριζόμενες σε καθαρά γεωγραφικά κριτήρια και αποβλέπουν σε γενικούς ή ειδικότερους σκοπούς (Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών). Οι ειδικευμένοι οργανισμοί μπορούν να είναι παγκόσμιοι όσο και περιφερειακοί. το αντικείμενό τους, όμως, είναι περιορισμένο.
- Από την άποψη της συμμετοχής σ' αυτούς, ουσιαστική είναι η διάκριση των διεθνών οργανισμών σε *κλειστούς και ανοικτούς*.

Ο *κλειστός* διεθνής οργανισμός αποτελεί μια συμμαχία, που περιορίζεται στα συμμαχικά κράτη και στρέφεται, ρητά ή σιωπηρά, εναντίον ορισμένων τρίτων κρατών.

Ο ανοικτός οργανισμός μπορεί να είναι παγκόσμιος ή οικουμενικός, οπότε περιλαμβάνει ή τείνει να περιλάβει όλα τα κράτη. Μπορεί ακόμα να αποβλέπει σε αυστηρά καθορισμένο σκοπό ή σε συγκεκριμένο ειδικό λειτούργημα, όπως συνέβη στα πρώτα στάδια της εμφάνισης του (π.χ. εξασφάλιση της ομαλής ανταλλαγής της αλληλογραφίας μεταξύ των κρατών, πρόληψη της διάδοσης επιδημιών κ.α.). Ο ανοικτός οργανισμός μπορεί, επίσης, να αποτελεί γεωγραφικά περιορισμένη ένωση κρατών, που αποβλέπει στην προαγωγή κοινών συμφερόντων, ποτέ, όμως, δε στρέφεται εναντίον ορισμένου ή ορισμένων τρίτων κρατών.

Η κυριότερη διαφορά ανάμεσα στους κλειστούς και ανοικτούς οργανισμούς αφορά τις προϋποθέσεις συμμετοχής σ' αυτούς. Απαραίτητη προϋπόθεση της συμμετοχής ενός κράτους σε κλειστό οργανισμό αποτελεί η αποδοχή της από όλα τα κράτη – μέλη. Η φύση του κλειστού οργανισμού ως κλειστής συμμαχίας περιορισμένης ανάμεσα στα μέλη της οδηγεί στην απόλυτη εφαρμογή της αρχής της ομοφωνίας όταν πρόκειται για την είσοδο τρίτου κράτους στη συμμαχία.

Αντίθετα, η αρχή της ομοφωνίας δεν ισχύει καταρχήν για την είσοδο καινούργιου κράτους – μέλους σε ανοικτό διεθνή οργανισμό. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι τα κράτη, που επιθυμούν να συμμετάσχουν σ' αυτούς δεν οφείλουν να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Την εκπλήρωση μάλιστα των προϋποθέσεων ελέγχει ο οργανισμός, η δε απόφαση αποδοχής παίρνεται με απλή ή αυξημένη πλειοψηφία. Η απόφαση, όμως, αυτή δεν υπάγεται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια των κρατών – μελών, αλλά πρέπει να στηρίζεται στην απουσία και έλλειψη των προϋποθέσεων, οι οποίες απαιτούνται.

Συνέπεια του συστήματος αυτού της πλειοψηφίας για την απόφαση της συμμετοχής καινούργιων μελών στους ανοικτούς διεθνείς οργανισμούς αποτελεί το γεγονός ότι μπορούν να είναι μέλη σ' αυτούς κράτη, που δεν έχουν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ τους ή ακόμα και κράτη, που βρίσκονται σε σύγκρουση ή που έχουν αντίθετα κοινωνικά και πολιτικά καθεστάτα ή ακολουθούν διαφορετική εξωτερική πολιτική. (Τενεκίδης, 1981, σελ.34-39)

Εκτός από τη διαφορά αυτή ως προς το δικαίωμα συμμετοχής ανάμεσα στους κλειστούς και ανοικτούς οργανισμούς υπάρχουν και άλλες, που αφορούν τη σύνθεση και τη λειτουργία τους. Οι διαφορές αυτές στο σύνολο τους πηγάζουν από το γεγονός ότι οι κλειστοί οργανισμοί έχουν μικρότερη αυτονομία απέναντι στα κράτη-μέλη τους με την έννοια ότι δεν υποκαθιστούν τα κράτη για την πραγματοποίηση των στόχων

της συμμαχίας. Στην ουσία αποτελούν διακυβερνητικούς οργανισμούς και όργανα των κυβερνήσεων.

Αντίθετα, ο ανοικτός οργανισμός είναι πραγματικά διεθνής και στην υπηρεσία όχι τόσο των κρατών όσο της κοινότητας, που απαρτίζουν.

- Κατά γενικό κανόνα μέλη των διεθνών οργανισμών είναι τα κράτη, που αντιπροσωπεύονται από μέλη ή απεσταλμένους των κυβερνήσεών τους. Δικαίως, κατά συνέπεια, στην ορολογία του ΟΗΕ αποκαλούνται **διακυβερνητικοί οργανισμοί**. Κάποτε, όμως, η διεθνής νομική προσωπικότητα αναγνωρίζεται σε οργανισμούς, που δεν απαρτίζονται από κράτη. Σ' αυτούς αναγνωρίζεται και το δικαίωμα να συνάπτουν με κράτη συμφωνίες, που δε διέπονται από το εθνικό δίκαιο ορισμένου κράτους. Τέτοια είναι από πολλά χρόνια η περίπτωση της Καθολικής Εκκλησίας. Εκτός από τις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις υπάρχουν οργανισμοί, που δεν έχουν διακυβερνητικό χαρακτήρα, οι οποίοι ονομάζονται **μη κυβερνητικοί οργανισμοί**.

Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί είναι ιδιωτικοί και δεν έχουν ποτέ ως μέλη τους κράτη. Αν και δεν αποβλέπουν στον πλουτισμό, διαθέτουν συχνά ισχυρότατα οικονομικά μέσα, είναι δε νομικά πρόσωπα μολονότι η νομική τους θέση ποικίλλει στα διάφορα κράτη. (Τενεκίδης, 1981, σελ.34-39)

Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί έχουν συχνά στενούς δεσμούς με τους μεγάλους διακυβερνητικούς οργανισμούς. Αντίθετα από τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, οι κυβερνητικοί ή σωστότερα, οι διακυβερνητικοί οργανισμοί είναι, όπως έχει ήδη λεχθεί, εκείνοι, που μέλη τους είναι μόνο κράτη. Αν και είναι πολύ λιγότεροι από τους μη κυβερνητικούς είναι ήδη πολυάριθμοι και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Οι διακυβερνητικοί οργανισμοί μπορούν να διακριθούν σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες των υπερεθνικών ή διακρατικών οργανισμών, των παγκόσμιων ή περιφερειακών, των πολιτικοστρατιωτικών, οικονομικών, επιστημονικών ή τεχνικών οργανισμών, των κλειστών ή ανοικτών. Τα κράτη, που ενώνονται σ' αυτούς προετοιμάζονται κάποτε για ενδεχόμενη σύγκρουση με τρίτα κράτη ή με άλλους διακυβερνητικούς οργανισμούς στις περισσότερες, όμως, περιπτώσεις αποβλέπουν στην ανάπτυξη της ανθρώπινης αλληλεγγύης, ενώ οι σπουδαιότεροι απ' αυτούς

ασκούν σημαντική επίδραση στις τύχες της ανθρωπότητας. (Τενεκίδης, 1981, σελ.34-39)

Γ. Κυβερνητικοί οργανισμοί

Κυβερνητικός οργανισμός είναι μία ομάδα κρατών, η οποία έχει την ικανότητα να εκδηλώνεται κατά μόνιμο τρόπο με δικά της όργανα και δική της βούληση. Από τον ορισμό αυτό γίνεται φανερό ότι το θεμελιώδες στοιχείο της έννοιας του διεθνούς οργανισμού είναι η ύπαρξη ξεχωριστών, ανεξάρτητων από τα κράτη, οργάνων, που εκφράζουν την ιδιαίτερη βούληση του οργανισμού. (Τενεκίδης, 1981, σελ.19)

Υπάρχουν, σήμερα, 350 διακυβερνητικοί οργανισμοί έναντι 37 το 1909. Μετά τις ανατροπές, που προκάλεσε ο πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, δημιουργήθηκε η Κοινωνία Των Εθνών, ο πρώτος διεθνής θεσμός, που είχε ως αποστολή την περιφρούρηση της ασφάλειας και της ειρήνης παγκοσμίως.

Μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλαπλασιάστηκαν οι διακυβερνητικοί οργανισμοί με πολιτικό σκοπό ή με στόχο τη διεθνή ασφάλεια: ΟΗΕ, Σύνδεσμος των Αραβικών Κρατών, Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, Συμβούλιο της Ευρώπης, Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (ο οποίος πρόσφατα μετατράπηκε σε Αφρικανική Ένωση), Ένωση Κρατών Νοτιανατολικής Ασίας (ASEAN), Οργανισμός Ισλαμικής Διάσκεψης κ.ά.

Μετά το 1990, με το τέλος του ψυχρού πολέμου, νέοι οργανισμοί έκαναν την εμφάνισή τους: Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) κ.ά., ενώ η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα μετατράπηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση. (Το νέο πρόσωπο του κόσμου, 2003, σελ. 40)

Στοιχεία του διεθνούς οργανισμού είναι η ύπαρξη μίας μόνιμης ομάδας κρατών και η ξεχωριστή βούληση του οργανισμού εκφραζόμενη από τα δικά του όργανα, που είναι ανεξάρτητα από τα κράτη. (Τενεκίδης, 1981, σελ 19)

Μονιμότητα

Διεθνής οργανισμός χωρίς το στοιχείο της μονιμότητας δε μπορεί να υπάρξει. Πραγματικά, η αληθινή κοινωνιολογική αιτιολόγηση της ύπαρξης των διεθνών

οργανισμών βρίσκεται στα κοινά συμφέροντα των μελών του. Τα συμφέροντα αυτά είναι μόνιμα κι επομένως μόνιμος πρέπει να είναι και ο επιφορτισμένος με την προάσπισή τους φορέας, ο διεθνής οργανισμός. Παράλληλα, η μονιμότητα του οργανισμού εκφράζει την ανεξαρτησία του σε σχέση με τα μέλη, που τον συνθέτουν. Χωρίς το στοιχείο της μονιμότητας, ο οργανισμός θα εξαρτιόταν από τη βούληση των κρατών για κάθε πράξη, που θα ενεργούσε. Αντίθετα, ως μόνιμος, ο διεθνής οργανισμός γίνεται ανεξάρτητος από τα κράτη. (ό.π., σελ. 39-40)

Ιδιαίτερη βούληση του οργανισμού

Το διακριτικό γνώρισμα του οργανισμού έγκειται στην ικανότητά του να εκδηλώνει, μέσα στα πλαίσια της έννομης τάξης, τη δική του βούληση, διαφορετική ή ξεχωριστή από εκείνη των κρατών-μελών του. Το στοιχείο αυτό αποτελεί την ειδοποιό διαφορά του οργανισμού από τη Διπλωματική Συνδιάσκεψη, η οποία αντλεί την υποχρεωτική ισχύ των αποφάσεων της από τις κρατικές βουλήσεις, που παρέχουν τη συγκατάθεσή τους και μάλιστα κατά τους κανόνες, που διέπουν την εγκυρότητα της συγκατάθεσης.

Η ιδιαίτερη νομική βούληση του οργανισμού εκδηλώνεται έγκυρα σύμφωνα με τους θεμελιώδεις νομικούς κανόνες, που διέπουν τη λειτουργία του οργανισμού. Η ύπαρξη της βούλησης αυτής προϋποθέτει ότι ο οργανισμός διαθέτει δική του σφαίρα αρμοδιότητας. (ό.π., σελ. 39-40)

Στη διεθνή πράξη, η έννοια αυτή του διεθνούς οργανισμού διαμορφώθηκε και σταθεροποιήθηκε αρκετά αργά και ύστερα από πολλές δυσχέρειες και αποτυχίες.

Από τις αρχές της ιστορικής εμφάνισης τους κατά τον 19^ο αιώνα, οι διεθνείς οργανισμοί ανταποκρίνονται σε δύο διαφορετικές μεταξύ τους ανάγκες: στη γενική επιθυμία για την παγίωση της ειρήνης και την προαγωγή των ειρηνικών σχέσεων ανάμεσα στα κράτη και στην ανάγκη της αντιμετώπισης σειράς από συγκεκριμένα ειδικά ζητήματα. Και η μεν ικανοποίηση της πρώτης από τις ανάγκες αυτές απαιτεί βασικά την ύπαρξη οργανισμού με οικουμενικό χαρακτήρα από την άποψη της γεωγραφικής έκτασης και του περιεχομένου, ενώ η ικανοποίηση της δεύτερης πραγματοποιείται με τη σύσταση περισσότερων ειδικών οργανισμών από την άποψη κυρίως του περιεχομένου, αλλά και της συμμετοχή κρατών.

Από το γεγονός αυτό απορρέουν δύο ξεχωριστές εμπειρίες, από τις οποίες η δεύτερη (εκείνη, που αναφέρεται στους ειδικούς ή ειδικευμένους, όπως ονομάστηκαν,

διεθνείς οργανισμούς) προηγείται χρονικά και φέρνει στην πρώτη ορισμένα διδάγματα, ενώ ταυτόχρονα δέχεται και τις δικές της επιδράσεις και επηρεάζεται από τις αποτυχίες της.

Ορισμένοι περιφερειακοί ή τοπικοί οργανισμοί έχουν αναπτύξει συστήματα πρόληψης των συγκρούσεων, τα οποία, ωστόσο, προσκρούουν στον κανόνα της μη ανάμειξης στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών μελών. Επιπλέον, μερικές αποφάσεις οργανισμών, που έχουν οικονομικό χαρακτήρα, όπως ο Οργανισμός Πετρελαιοεξαγωγικών Κρατών (ΟΠΕΚ), έχουν και γεωπολιτικές επιπτώσεις. Η Commonwealth, ο άτυπος οργανισμός των 54 αγγλόφωνων κρατών, των οποίων η πλειονότητα ήταν βρετανικές αποικίες, όπως επίσης και η Διάσκεψη των αρχηγών κρατών της Γαλλίας και της Αφρικής ή ο Διεθνής Οργανισμός των γαλλόφωνων κρατών, αποτελούν πολιτικά και πολιτιστικά φόρουμ, τα οποία οδηγούνται μερικές φορές στη λήψη αποφάσεων, που αφορούν ζητήματα ασφαλείας. (Το νέο πρόσωπο του κόσμου, 2003, σελ.41)

Οι μέθοδοι της διεθνούς οργάνωσης υπήρξαν εμπειρικές. Ο διεθνής οργανισμός, εξουσία διάφορη και ανεξάρτητη από αυτή των κρατών, γεννήθηκε από την εξέλιξη ενός κλασικού θεσμού του διεθνούς δικαίου, της διεθνούς συνδιάσκεψης. Στην αρχική τους μορφή, οι διεθνείς οργανισμοί είναι απλώς η προέκταση των διεθνών συνδιασκέψεων, που τις συγκαλούσαν για τη σύναψη των συνθηκών. Ο πολλαπλασιασμός των συνθηκών, η πύκνωση των διεθνών συνδιασκέψεων και η εμφάνιση των διεθνών οργανισμών αποτελούν την έκφραση μίας ενιαίας ανάγκης.

Από ευκαιριακή, η διεθνής συνδιάσκεψη γίνεται περιοδική και βαθμιαία με την ανάπτυξη του θεσμού της γραμματείας, αποκτά και το στοιχείο της διάρκειας. Η γραμματεία άλλωστε στην αρχή μπαίνει υπό τη διεύθυνση ενός κράτους (του διευθύνοντος κράτους) και επιφορτίζεται μόνο με υλικά καθήκοντα. Τα κοινά συμφέροντα τα χειρίζεται η συνδιάσκεψη στα πλαίσια της οποίας οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα. Στα αρχικά αυτά στάδια, οι συνδιασκέψεις αποβλέπουν μάλλον στην ανεύρεση και υιοθέτηση κοινής στάσης απέναντι σε διάφορα ζητήματα παρά στην άσκηση πραγματικής εξουσίας. Μόνο αργότερα και βαθμιαία, οι διεθνείς οργανισμοί αποκτούν δική τους υπόσταση ανεξάρτητη από τα κράτη: ανεξάρτητη πλειοψηφία και όργανα, που αποτελούνται από άλλα πρόσωπα, εκτός από τους αντιπροσώπους των κρατών και ιδιαίτερες εξουσίες, που απορρέουν από την πραγματική παραίτηση των κρατών από ορισμένες αρμοδιότητές τους.

Η μεταβολή αυτή δε συντελέστηκε ευθύγραμμα και χωρίς παλινδρομήσεις. Τα κράτη διατηρούν πάντα τις σημαντικότερες εξουσίες και όταν αντιμετωπίζουν τη δημιουργία νέου διεθνούς οργανισμού, οι αρμοδιότητες του οποίου επεκτείνονται σε καινούριους τομείς, ξαναγυρίζουν στις ήδη ξεπερασμένες περιοριστικές μορφές των παλαιότερων διεθνών οργανισμών, που αφορούσαν λιγότερο σημαντικά ζητήματα.

Θα ήταν σφάλμα, λοιπόν να πιστεύει κανείς ότι η έννοια του διεθνούς οργανισμού είχε πάντοτε κατά την εξελικτική της πορεία περιεχόμενο ομοιόμορφα προοδευτικό. Σωστότερο θα ήταν να ειπωθεί ότι οι διεθνείς οργανισμοί βρίσκονται ακόμα κάποτε πολύ κοντά στα αρχικά τους στάδια, αλλά, ότι στο σύνολό τους διαφοροποιήθηκαν και περιβλήθηκαν ποικύλες μορφές κάποτε μάλιστα αρκετά εξελιγμένες.(Γενεκίδης, 1981, σελ 20-21)

Δ. Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ)

Μη κυβερνητικοί οργανισμοί είναι όλοι εκείνοι οι οργανισμοί, οι οποίοι αποτελούνται από ομάδες ατόμων ή οργανώσεων και δεν ανήκουν στον κρατικό μηχανισμό, αλλά ούτε στα διάφορα διεθνή όργανα, που έχουν συσταθεί από τις διεθνείς συμβάσεις.

Ο όρος non- governmental organization καλύπτει πλήρως τις δραστηριότητες μιας μεγάλης ποικιλίας μη κυβερνητικών οργανώσεων, οι οποίες συστάθηκαν με αποκλειστικό σκοπό την παροχή βοήθειας στα θύματα παραβιάσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ενδιαφέροντα των οργανώσεων αυτών και η δραστηριότητα τους άλλοτε είναι παγκόσμια, άλλοτε εθνική και άλλοτε τοπική.(Χορτάτος,1984, σελ.217) Σε αυτές εντάσσονται σύλλογοι, οργανώσεις, ομάδες πολιτών, συνδικάτα, επιχειρήσεις, εκκλησίες, πανεπιστημιακά ερευνητικά κέντρα κ.ά. (Το νέο πρόσωπο του κόσμου, 2003, σελ.44)

Οι εν λόγω οργανώσεις ενεργούν είτε εντελώς ανεξάρτητα από την κυβέρνηση της χώρας τους είτε με συνεργασία, αφού επιχορηγούνται από αυτές ή έχοντας μέλη τα διάφορα κρατικά ινστιτούτα και ιδρύματα.(Χορτάτος, 1984, σελ.217)

Στο καθημερινό λεξιλόγιο, τα αρχικά ΜΚΟ παραπέμπουν σε δύο μεγάλους τύπους οργανώσεων:

- Είτε σε ισχυρά πολυεθνικά δίκτυα οργανώσεων, τα οποία ειδικεύονται συνήθως στην ανθρωπιστική δράση (από τα οποία το πρώτο στην ιστορία

υπήρξε το κίνημα του Ερυθρού Σταυρού, ενώ η σημαντικότερη σημερινοί εκπρόσωποι του είναι η Handicap International, η Δράση Ενάντια στην Πείνα, η Oxfam, οι Γιατροί του Κόσμου και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα.), στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων (Διεθνής Αμνηστία) ή στην προστασία του περιβάλλοντος (Greenpeace, WWF, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση). Αυτές οι δομές μπορεί να έχουν αρκετά εκατομμύρια μελών, των οποίων η συμμετοχή εξαντλείται κυρίως στο να πληρώνουν τη συνδρομή τους, χρηματοδοτώντας με αυτόν τον τρόπο την οργάνωση. Διοικούνται με απόλυτα επαγγελματικό τρόπο και μπορεί να διαθέτουν εκατοντάδες ή και χιλιάδες μόνιμα απασχολούμενους μισθωτούς.

- Είτε σε πολυεθνικά κινήματα μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους, που έχουν ως στόχο την οργάνωση εκστρατειών ενάντια σε ορισμένες μορφές της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και τα οποία ασχολούνται λιγότερο με την εξασφάλιση χρηματικών πόρων και περισσότερο με τη συμμετοχή στις κινητοποιήσεις στους δρόμους. Πρωτοέκαναν τη θεαματική εμφάνισή τους στο Σιάτλ και στη συνέχεια ακολούθησαν η Γένοβα, η Ουάσιγκτον, η Βαρκελώνη κ.ά. Το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε και οι τοπικές, εθνικές ή ηπειρωτικές εκδοχές του αποτελούν το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτού του φαινομένου.

Βέβαια, αυτή η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας δράσης και η μετάθεση της ευθύνης από την πολιτική στις ΜΚΟ επιτρέπουν την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων, ιδίως στις περιπτώσεις των ανθρωπιστικών καταστροφών. Ωστόσο, μπορεί να διοχετεύσουν τη δράση των ανθρώπων στην αντιμετώπιση των συνεπειών της επιβολής της νεοφιλελεύθερης παγκόσμιας τάξης και όχι στις αιτίες τους.

Αντίθετα, οι ΜΚΟ του δεύτερου τύπου (κοινωνικά κινήματα και κινήσεις πολιτών) συμβάλλουν στο να αναλάβουν οι ίδιοι οι πολίτες την υπεράσπιση των υποθέσεων στις οποίες είναι στρατευμένοι, μέσα από τη διαρκή παρέμβασή τους στους αιρετούς άρχοντες, στις κυβερνήσεις και στους διεθνείς οργανισμούς. (Το νέο πρόσωπο του κόσμου, 2003, σελ.44-45)

Αρχικά, οι οργανώσεις αυτές ιδρύθηκαν με σκοπό την προώθηση και προαγωγή των συμφερόντων των μελών τους στο εσωτερικό. Αργότερα, όμως, επέκτειναν τη δραστηριότητά τους και στο διεθνές πεδίο για την υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Τα κινήματα των Εργατικών Ενώσεων, για παράδειγμα, εργάστηκαν

αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με σκοπό την καταπολέμηση της αποικιοκρατίας του Apartheid σταματώντας τα διάφορα δικτατορικά καθεστώτα στην Ισπανία και την Πορτογαλία και υποστηρίζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στην Ελλάδα, την Τουρκία και ολόκληρη την Κεντρική και Νότια Αμερική. Αξιόλογη δραστηριότητα σε αυτό τον τομέα επέδειξε η Διεθνής Συνομοσπονδία Ελευθέρων Εργατικών Συνδικάτων και η Παγκόσμια Εργατική Ομοσπονδία. Εξάλλου, οι διάφοροι εκκλησιαστικοί οργανισμοί με το κύρος και τη δραστηριότητα τους υπήρξαν και συνεχίζουν να είναι άμεσοι φορείς της προαγωγής και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε ολόκληρο τον κόσμο.(Χορτάτος, 1984, σελ.218)

Σήμερα, η παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει σε αύξηση της ανισότητας ανάμεσα στον πλούσιο και το φτωχό κόσμο και έχει βαθύνει την κρίση σε πολλές δομές των χωρών του τρίτου κόσμου. Για το λόγο αυτό και ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων προκύπτει ακόμα πιο σημαντικός, από ποτέ.

Η συχνή αδιαφορία και ανεπάρκεια των επίσημων δομών εξουσίας να ανταποκριθούν στοιχειωδώς σε αυτό το έργο, αφήνει ένα τεράστιο κενό, που έρχονται να καλύψουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η παρέμβασή τους είναι διττή: η άμεση εξασφάλιση βασικών αναγκών επιβίωσης των συγκεκριμένων πληθυσμών και η μελλοντική χειραφέτησή τους. Ο ίδιος ο τρόπος παρέμβασης αίρει ποικίλες ενστάσεις, ουσιαστικές και «ακαδημαϊκές».

Το εθνικό κράτος ή οι υπερεθνικοί σχηματισμοί δεν αναλαμβάνει τη στήριξη αυτών των πληθυσμών μέσα από τις υπάρχουσες δομές πρόνοιας. Οι γενικότερες συνθήκες γεννούν ολοένα και περισσότερο καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Οι ΜΚΟ ασκούν πολιτικό ρόλο, αφού συχνά γίνονται μάρτυρες σοβαρών πολιτικών και οικονομικών αντιπαραθέσεων. Αυτό, που μπορούν να προσφέρουν, είναι πληρέστερη πληροφόρηση και μαρτυρία από τη σκοπιά των ανθρώπων, που υφίστανται άμεσα τις επιπτώσεις των εξελίξεων. Δυνητικά, μπορούν να αποτελέσουν και μία μορφή ελέγχου των κρατικών και διακρατικών θεσμών, της επίσημης πληροφόρησης και ενίοτε της προπαγάνδας.(Χρήστου, Χωρίς Σύνορα, τεύχος αρ.48, σελ.14)

Η ενσωμάτωση της μαρτυρίας ως κύριος στόχος δράσης και μάλιστα δια στόματος των ίδιων εθελοντών των μη κυβερνητικών οργανώσεων αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις στην ανθρωπιστική δράση. Έτσι η μαρτυρία αποκτά το νόημά της μέσα από τη δράση για την προστασία της ανθρώπινης ζωής, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, και γενικότερα την προστασία της πλευράς των θυμάτων

σε μια κρίση. Το επίκεντρο είναι ο Άνθρωπος, που στερείται τα δικαιώματά του ή εκείνος, που προσπαθεί να ανακτήσει την αξιοπρέπειά του.

Η μαρτυρία έχει δύο εκφράσεις: της πληροφόρησης της κοινής γνώμης και της καταγγελίας. Οι δύο αυτές εκφράσεις είναι αλληλένδετες και εξίσου σημαντικές. Η μαρτυρία αποτελεί χρέος του κάθε εθελοντή ξεχωριστά και όλης της οργάνωσης συνολικά, αφού με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζει τη διάχυση της πληροφορίας στην κοινή γνώμη, στα θεσμικά όργανα και στα ΜΜΕ, με απώτερο στόχο την αφύπνιση των συνειδήσεων και την κινητοποίηση της παγκόσμιας κοινότητας.

Από την άλλη μεριά, η μαρτυρία δε νοείται απλά ως μέσο πληροφόρησης, εφόσον, δε, διατηρείται και το δικαίωμα της καταγγελίας, αντίστοιχα σε όργανα και την κοινή γνώμη, λόγω παρεμπόδισης άσκησης του ανθρωπιστικού έργου. Επιπλέον, όμως, το χρέος της μαρτυρίας-καταγγελίας, οφείλει να οδηγείται και από ηθικές αρχές που θα προστατεύσει την αξιοπιστία των ΜΚΟ:

- Αρχή της εγγύτητας: η μαρτυρία αποκτά ισχυρή φωνή, όταν οι εθελοντές βρίσκονται δίπλα στα θύματα.
- Αρχή της αμεροληψίας: προσφορά βοήθειας ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία, το χρώμα, την πολιτική ή ιδεολογική τοποθέτηση.
- Αρχή της ουδετερότητας: οι ΜΚΟ βρίσκονται στο πλευρό όλων των ανθρώπων. (Παπαϊωάννου, Χωρίς Σύνορα, τεύχος αρ.45, σελ.14)

Η αύξηση της δύναμης των ΜΚΟ, οι οποίες είναι εξ ορισμού φορείς μιας διεθνιστικής λογικής, αποτελεί, επίσης, συνέπεια της εξασθένησης των εθνικών πολιτικών εξουσιών, που προώθησαν δραστήρια την απορύθμιση των αγορών, την εγκατάλειψη κάθε είδους εθνικής κυριαρχίας και την παράδοσή της στη λογική της αγοράς, που είναι πλέον απόλυτα παγκοσμιοποιημένη. Ωστόσο, οι διεθνείς οργανισμοί, αλλά και οι κυβερνήσεις, γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν, ακόμα και να μετατρέπουν σε εργαλεία τους τις ΜΚΟ, τις οποίες χρηματοδοτούν με μεγάλα ποσά. Για παράδειγμα, μπορούν να χρησιμεύσουν ως πλανητικός ή εθνικός τραυματιοφορέας για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, δεδομένου ότι η δράση τους έχει χαμηλότερο κόστος και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Επίσης, οι μεγάλες εταιρίες καταλαβαίνουν ότι μπορούν να αποκομίσουν μεγάλα οφέλη από τη συνεργασία τους με τις ΜΚΟ, η οποία τους εξασφαλίζει πιστοποιητικά «ηθικής». (Το νέο πρόσωπο του κόσμου, 2003, σελ.44-45)

Παρόλα αυτά η ύπαρξη των ΜΚΟ δεν απαλλάσσει το κράτος από το καθήκον να παρέχει πρόνοια στους πολίτες ούτε ενισχύει τα οικονομικά οφέλη των εταιριών, αλλά τους αναγκάζει να αναλάβουν τις ευθύνες τους. Ουσιαστικά υποχρεώνει το κράτος και τους διεθνείς οργανισμούς να αναγνωρίσουν τα αποτελέσματα των πολιτικών, που εφαρμόζουν και να αντιμετωπίσουν τις ευθύνες τους.

Είναι βέβαιο ότι οι ΜΚΟ δρουν φαινομενικά με αντιφατικό τρόπο. Παρεμβαίνουν ανθρωπιστικά εκεί, όπου έχει καταργηθεί κάθε ανθρωπισμός. Όταν οι ΜΚΟ δε διακατέχονται από αίσθημα αυτοσυντήρησης, όπως οι δομές εξουσίας, αλλά επιδιώκουν τη σταδιακή αυτοκατάργησή τους, τότε και η ανθρωπιστική παρέμβαση αποκτά διαφορετικό περιεχόμενο. Η προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων δεν είναι πολυτέλεια, είναι αναγκαιότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

1. Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Ενώ μαινόταν ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, οι Συμμαχικές Δυνάμεις, εκφράζοντας ίσως την υπέρμετρη αισιοδοξία τους για την έκδοση του πολέμου, συμφώνησαν με τη Χάρτα του Ατλαντικού (14 Αυγούστου του 1941) και τη Συνδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών (30 Οκτωβρίου του 1943) ότι έπρεπε να ιδρυθεί ένας νέος παγκόσμιος οργανισμός με σκοπό τη ρύθμιση του μεταπολεμικού διεθνούς συστήματος. Πραγματοποιήθηκαν πολλές και εκτεταμένες προκαταρκτικές συναντήσεις, όπου οι νικήτριες μεγάλες δυνάμεις έθεσαν τα θεμέλια πάνω στα οποία θα οικοδομούνταν ο μελλοντικός μεταπολεμικός παγκόσμιος οργανισμός. Οι διαφωνίες σχετικά με το πεδίο δράσης και τις αρμοδιότητες του οργανισμού καθώς και τα ζητήματα της συμμετοχής, του δικαιώματος ψήφου και της δυνατότητας άσκησης αρνησικυρίας (βέτο) από τις μεγάλες δυνάμεις, διευθετήθηκαν αργά και κοπιαστικά. Αντιπρόσωποι από 50 χώρες συναντήθηκαν στο San Francisco των ΗΠΑ, όπου και υπέγραψαν το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών στις 26 Ιουνίου του 1945, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου 1945. (Κουλούμπης, 1995, σελ 371-372)

Πρόδρομος του ΟΗΕ υπήρξε η Κοινωνία των Εθνών, ένας οργανισμός, που εγκαθιδρύθηκε το 1919, με το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και τη συνθήκη των Βερσαλλιών. Η Κοινωνία των Εθνών, που σκοπό είχε τη διεθνή συνεργασία και την εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας, σταμάτησε τις δραστηριότητές της μετά την αποτυχία της να αποτρέψει το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (<http://www.un.org>).

A. Στόχοι των Ηνωμένων Εθνών

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών είναι το βασικό κείμενο, σαν σύνταγμα, όπου διατυπώνονται οι σκοποί και οι αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται ο ΟΗΕ. Είναι μια διεθνής σύμβαση, την οποία υπογράφει κάθε χώρα, όταν γίνεται μέλος του Οργανισμού και συμφωνεί να τη σέβεται. Ο Χάρτης περιέχει 19 κεφάλαια, που συνολικά περιέχουν 111 άρθρα (<http://www.unic.gr>).

Πρωταρχικός στόχος των Ηνωμένων Εθνών είναι σύμφωνα με το Χάρτη, *η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας*. Τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι: η ειρηνική επίλυση των διαφορών και η λήψη συλλογικών μέτρων για την πρόληψη και καταστολή απειλών κατά της ειρήνης και επιθετικών πράξεων. Ο δεύτερος κατά σειρά προτεραιότητας στόχος είναι *η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών*, οι οποίες θα βασίζονται στο σεβασμό της αρχής της ισότητας των δικαιωμάτων και στην αυτοδιάθεση των λαών. Τρίτος στόχος είναι *η διεθνής συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων* και η ενθάρρυνση του αμοιβαίου σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τέλος, *να είναι ο Οργανισμός ένα κέντρο που θα εναρμονίζει τη δράση των Εθνών για την επίτευξη αυτών των στόχων* (Χορτάτος, 1990, σελ 199).

Ο Χάρτης μετά τη διατύπωση των σκοπών καταγράφει στο Άρθρο 2 τις θεμελιώδεις αρχές ή κανόνες λειτουργίας των Ηνωμένων Εθνών. Ο πρώτος και σπουδαιότερος από τους κανόνες αυτούς αφορά την τήρηση της αρχής της «κυρίαρχης ισότητας» όλων των μελών του οργανισμού, που υλοποιείται με την παροχή ψήφου σε όλα τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης. Ωστόσο, η μέθοδος ψηφοφορίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας συνιστά απόκλιση από την αρχή της κυρίαρχης ισότητας στο βαθμό, που δίνει δικαίωμα αρνησικυρίας μόνο στα μόνιμα μέλη του, δηλαδή στις πέντε μεγάλες δυνάμεις (Κίνα, Γαλλία, πρώην ΕΣΣΔ, Μεγάλη Βρετανία και ΗΠΑ). Έτσι, το γεγονός ότι τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών διατηρούν αλώβητη την κυριαρχία τους, δυσχεραίνει σημαντικά την ανεξάρτητη παρουσία και δραστηριότητα του οργανισμού.

Με τον κύριο προορισμό των Ηνωμένων Εθνών, την προάσπιση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης, συναρτώνται στενά δύο δίδυμες αρχές : η αποχή από την απειλή ή χρήση βίας κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών και η διευθέτηση των διεθνών διαφορών με

ειρηνικά μέσα. Άλλες δύο αρχές του Χάρτη συνδέονται στενά με τους κανόνες της ειρηνικής διευθέτησης και του διεθνούς εξαναγκασμού: η υποχρέωση των μελών να ενισχύουν τις κατασταλτικές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών και να απομονώνουν τα κράτη κατά των οποίων στρέφεται η προληπτική ή η κατασταλτική δράση του οργανισμού και η ανάληψη, από το σύνολο των κρατών-μελών, συλλογικής ευθύνης ως προς την επιβολή στα μη κράτη-μέλη της υποχρέωσης να συμμορφώνονται προς τις αρχές του Χάρτη στο βαθμό, που επιβάλλει η προώσπιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Η παράθεση, στο άρθρο 2, των αρχών του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών κλείνει με την επιβολή ενός σοβαρού περιορισμού στις αρμοδιότητες του οργανισμού υπό τη μορφή μιας ρήτρας εσωτερικής δικαιοδοσίας, που του στερεί το δικαίωμα να επεμβαίνει σε ζητήματα, που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους. Αναμφίβολα, λόγω της δυσχέρειας διάκρισης μεταξύ εσωτερικών και διεθνών υποθέσεων, δύσκολα συμβιβάζεται η τήρηση της αρχής αυτής με την υλοποίηση των υποχρεώσεων, που τα κράτη ανέλαβαν με την υπογραφή του Χάρτη. Πάντως, από τη μέχρι σήμερα πρακτική των Ηνωμένων Εθνών συνάγεται το συμπέρασμα ότι ανεξάρτητα με τις προθέσεις των συντακτών του Χάρτη, η διάταξη του άρθρου 2(7) δεν περιόρισε αποφασιστικά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του οργανισμού. (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985,σελ 181-182)

Στα θέματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων ο Χάρτης περιέχει μόνο γενικότητες και αφορμές για διάσκεψη και συνεργασία μεταξύ των κρατών. Δεν περικλείει διατάξεις αυτοδύναμης εφαρμογής. Το προοίμιο του Χάρτη διακηρύσσει την πίστη των Ηνωμένων Εθνών στα θεμελιώδη δικαιώματα, την αξιοπρέπεια και αξία του ανθρώπου και εξαγγέλλει ίσα δικαιώματα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το άρθρο 1, όπου αναγράφονται οι βασικοί σκοποί του οργανισμού, αναφέρεται στην ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας (δε μνημονεύει τις πολιτικές πεποιθήσεις, αλλά ούτε γενικότερα τη δημοκρατία), αλλά το άρθρο 2 δεν περιέχει καμία δέσμευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Ρούκουνας, 1995, σελ 57).

B. Τα κύρια όργανα του ΟΗΕ

Από τα έξι σημαντικότερα όργανα του ΟΗΕ, το πρώτο είναι η *Γενική Συνέλευση*, η οποία θεωρείται το κεντρικό όργανο, που συντονίζει τη δουλειά των άλλων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών (<http://www.unic.gr>).

Όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση και έχουν δικαίωμα ψήφου. Επιπλέον, έχει αναγνωριστεί το καθεστώς του παρατηρητή στη Γενική Συνέλευση, χωρίς δικαίωμα ψήφου, σε επιλεγμένους μη κρατικούς δρώντες (Κουλούμπης, 1995, σελ 373).

Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το μοναδικό σε λειτουργία forum των μεγάλων προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν όλοι οι κάτοικοι του πλανήτη. Η σημαντικότερη λειτουργία της είναι να συζητά και να προβαίνει σε συστάσεις. Ο κύκλος των θεμάτων, που μπορεί να εξετάσει είναι σχεδόν απεριόριστος. Επιπλέον, η Γενική Συνέλευση εποπτεύει τη δραστηριότητα ολόκληρου του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στα πλαίσια του οποίου κατέχει την κεντρική θέση. (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985, σελ 182-183)

Η Γενική Συνέλευση είναι υπεύθυνη για την εξέταση και την έγκριση του προϋπολογισμού. Τα έξοδα των Ηνωμένων Εθνών αναλαμβάνονται από τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με τον καταμερισμό, που κάνει η ίδια. Η Επιτροπή Εισφορών είναι ένα επικουρικό όργανο της Γενικής Συνέλευσης που έχει την εντολή να διαμορφώνει την κλίμακα πληρωμών. Τα κράτη-μέλη κατατάσσονται ανάλογα με τη δυνατότητά τους να πληρώσουν, η οποία μετρείται με βάση τις στατιστικές για το εθνικό εισόδημα και τον πληθυσμό κάθε χώρας. (<http://www.unic.gr>).

Τέλος, αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης είναι η εκλογή μελών για τα διάφορα όργανα του οργανισμού, καθώς και ο διορισμός του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985, σελ 183).

Η κύρια αρμοδιότητα του *Συμβουλίου Ασφαλείας*, που αποτελεί το δεύτερο σημαντικό όργανο, είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Όλα τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών έχουν συμφωνήσει να αποδέχονται και να εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας (<http://www.unic.gr>).

Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

- Να διερευνά κάθε διαφορά ή κατάσταση, που μπορεί να προκαλέσει διεθνείς τριβές και να συνιστά μεθόδους ή κατάλληλους όρους διευθέτησης.
- Να αποφασίζει για το, εάν υπάρχει απειλή κατά της ειρήνης, παραβίαση της ειρήνης ή επιθετική πράξη και να προβαίνει σε συστάσεις ή να υιοθετεί συγκεκριμένα μέτρα.
- Να καλεί τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών να εφαρμόζουν οικονομικές κυρώσεις και άλλα μέτρα, που δε συνεπάγονται τη χρήση βίας για να προλαβαίνει ή να καταστέλλει επιθετικές πράξεις.
- Να λαμβάνει στρατιωτικά μέτρα εναντίον ενός επιτιθέμενου.
- Να διαμορφώνει σχέδια για την εγκαθίδρυση ενός συστήματος ελέγχου των εξοπλισμών.
- Να κάνει συστάσεις για την εισδοχή νέων μελών και τους όρους υπό τους οποίους τα κράτη μπορούν να προσχωρούν στο Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου.
- Να κάνει συστάσεις στη Γενική Συνέλευση για το διορισμό Γενικού Γραμματέα και μαζί με τη Συνέλευση, να εκλέγει τα μέλη του Διεθνούς Δικαστηρίου. (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985, σελ 185).

Το Συμβούλιο Ασφαλείας αποτελείται από 15 μέλη, το καθένα από τα οποία διαθέτει μία ψήφο. Υπάρχουν πέντε μόνιμα μέλη, Μ.Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία, Κίνα και ΗΠΑ και δέκα μη μόνιμα, που εκλέγονται για διετή θητεία με την ψήφο των 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης και δε δικαιούνται άμεσης επανεκλογής. Οι αποφάσεις για διαδικαστικά θέματα λαμβάνονται με τη θετική ψήφο εννέα τουλάχιστον από τα δεκαπέντε μέλη του Συμβουλίου, ενώ για τα «ουσιαστικά» ζητήματα απαιτούνται και πάλι εννέα ψήφοι στις οποίες, όμως, πρέπει να περιλαμβάνονται και οι θετικές ψήφοι των μόνιμων μελών. Κάθε μόνιμο μέλος έχει στη διάθεσή του το δικαίωμα της αρνησικυρίας και μπορεί να εμποδίσει το σώμα να λάβει απόφαση ακόμη και όταν υπάρχει πλειοψηφία. (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985, σελ 183).

Το τρίτο όργανο είναι το *Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC)*, τα πενήντα τέσσερα μέλη του οποίου εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση για τριετή θητεία, ενώ κάθε χρόνο αντικαθίσταται το ένα τρίτο του συνόλου. Παίρνοντας αποφάσεις με απλή πλειοψηφία, το Συμβούλιο επικεντρώνει την προσοχή του στα ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές εμπόριο, την κοινωνική θέση των γυναικών και συναφή κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Τα προγράμματα του Συμβουλίου εφαρμόζονται από λειτουργικές επιτροπές, όπως είναι αυτή για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο έχει, μεταξύ άλλων καθηκόντων, την ευθύνη για τον συντονισμό και τη χαλαρή εποπτεία των δραστηριοτήτων όλων των σημαντικών εξειδικευμένων υπηρεσιών (Κουλούμπης, 1995, σελ 374).

Το τέταρτο όργανο είναι το *Συμβούλιο Κηδεμονίας*, που σιγά σιγά εξαφανίζεται. Σκοπός του Συμβουλίου είναι να εποπτεύει, για λογαριασμό της διεθνούς κοινότητας, την άσκηση της κηδεμονίας επί περιοχών, που δεν έχουν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους (Κουλούμπης-Κώνστας, 1985, σελ 186).

Το *Διεθνές Δικαστήριο*, που αντικατέστησε το Διαρκές Δικαστήριο της Διεθνούς Δικαιοσύνης, είναι το πέμπτο όργανο μελέτης. Η Γενική Συνέλευση και το Συμβούλιο Ασφαλείας, με τη σύμφωνη γνώμη και των δύο οργάνων, εκλέγουν καθέναν από τους δεκαπέντε δικαστές για κλιμακωτές θητείες εννέα ετών. Δεν μπορούν να συμμετέχουν δυο δικαστές της ίδιας εθνικότητας, και η σύνθεση του δικαστηρίου, που εδρεύει στη Χάγη της Ολλανδίας, αντανακλά τα κυριότερα νομικά συστήματα του κόσμου. Τα ίδια τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή του Συμβουλίου Ασφαλείας μπορούν να προσφεύγουν για υποθέσεις τους στο Δικαστήριο και το δικαστήριο εκφέρει συμβουλευτικές γνώμες όταν το ζητήσει η Γενική Συνέλευση ή το Συμβούλιο Ασφαλείας. Με απαρτία εννέα δικαστών, το Διεθνές Δικαστήριο μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις κατά πλειοψηφία (Κουλούμπης, 1995, σελ 375-376).

Τέλος, η *Γραμματεία* διαχειρίζεται τις υποθέσεις του παγκόσμιου οργανισμού κάτω από τη διεύθυνση του Γενικού Γραμματέα, τον οποίο προτείνει το Συμβούλιο Ασφαλείας και εκλέγει η Γενική Συνέλευση για πενταετή θητεία. Ο Γενικός Γραμματέας πέρα από τα διαχειριστικά του

καθήκοντα μπορεί να παρέχει τις καλές του υπηρεσίες για την επίλυση διεθνών διαφορών και μερικές φορές να παρεμβαίνει ως μεσολαβητής ανάμεσα σε δύο αντιμαχόμενα μέρη. Το προσωπικό της Γραμματείας οργανώνει συνεντεύξεις, συλλέγει πληροφορίες για τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, υποστηρίζει τις ειρηνευτικές δραστηριότητες και τροφοδοτεί τα μαζικά μέσα επικοινωνίας με πληροφορίες για τις δραστηριότητες των Ηνωμένων Εθνών (ό.π., σελ 377).

Γ. Η Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

α. Δομή της ΕΑΔ

Αμέσως μετά τη δημιουργία του ΟΗΕ, η Γραμματεία άρχισε να κατακλύζεται από αιτήματα, καταγγελίες και προτάσεις από κάθε γωνιά της γης σχετικά με την κατάσταση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Κρίθηκε, λοιπόν, αναγκαίο να συσταθεί ειδικό όργανο μελέτης με πρωταρχικούς σκοπούς την επεξεργασία μιας διεθνούς πράξεως με κατευθυντήριο χαρακτήρα προς τις κυβερνήσεις, τη διατύπωση μίας ή περισσότερων συμβάσεων νομικά δεσμευτικών και τη διαμόρφωση συστήματος διεθνούς εποπτείας και ελέγχου. Έτσι, ιδρύθηκε, το 1946, η Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (ΕΑΔ), η οποία υπάγεται στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, αλλά είναι κατά πολύ σημαντικότερη του εποπτεύοντος αυτού οργάνου (Ρούκουνας, 1995, σελ 60).

Αρχικά η ΕΑΔ αποτελέστηκε από μικρό εννεαμελή πυρήνα εμπειρογνομόνων, που είχαν επιλεγεί υπό την ατομική τους ιδιότητα, λόγω ειδικών γνώσεων και εμπειρίας. Γρήγορα, όμως, οι κυβερνήσεις διαπίστωσαν την πολιτική ένταση και σημασία των εξεταζόμενων ζητημάτων και έθεσαν υπό τον έλεγχο τους την ΕΑΔ. Η συμμετοχή διευρύνθηκε σε 18 (1947), 22 (1961), 32 (1966) και σήμερα η ΕΑΔ αποτελείται από 53 κράτη-μέλη. Τώρα πια δεν πρόκειται περί συμμετοχής εμπειρογνομόνων υπό ατομική ιδιότητα, αλλά περί κρατών-μελών. Η ανά τριετία επιλογή των κρατών-μελών της ΕΑΔ γίνεται κατά γεωγραφική ομάδα με μυστική ψηφοφορία από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο. Στην ΕΑΔ μετέχει, επίσης, μεγάλος αριθμός κρατών με την ιδιότητα του παρατηρητή χωρίς ψήφο, όπως η Ελλάδα, καθώς και μέλη μη κυβερνητικών οργανώσεων (ό.π., σελ 60-61).

Η ΕΑΔ εδρεύει στη Γενεύη, όπου και συνέρχεται κάθε χρόνο για έξι εβδομάδες. Το έργο της ΕΑΔ είναι να εξετάζει την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο, να διατυπώνει συστάσεις και να αποφαινεται για την ανάγκη καταδίκης ή βελτιώσεων. Επεξεργάζεται διεθνή κείμενα για την κωδικοποίηση και την εξέλιξη του δικαίου, ή για τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών, ορίζει ειδικούς εισηγητές και αναθέτει σε επιτροπές ή ομάδες εργασίας που ελέγχει, τη μελέτη συγκεκριμένων θεμάτων. Επειδή η ΕΑΔ είναι επικουρικό όργανο του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, όλες οι πράξεις της, εκθέσεις, συστάσεις και προτάσεις απευθύνονται προς αυτό και οι κυριότερες προωθούνται προς περαιτέρω έγκριση από την αρμόδια για τα ανθρωπιστικά και κοινωνικά θέματα Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (ό.π., σελ 62).

Σημαντική είναι η συμβολή της Υποεπιτροπής καταπολέμησης των διακρίσεων και προστασίας των μειονοτήτων, η οποία, το 1999, μετονομάστηκε σε *Υποεπιτροπή για την Προώθηση και Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων*. Οι λειτουργίες της Υποεπιτροπής είναι να αναλαμβάνει μελέτες, κυρίως γύρω από τα θέματα, που περιλαμβάνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και να κάνει συστάσεις στην ΕΑΔ σχετικά με την αποτροπή των διακρίσεων όλων των μορφών, που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες, καθώς και η προστασία των φυλετικών, εθνικών, θρησκευτικών και γλωσσικών μειονοτήτων. Η Υποεπιτροπή αποτελείται από 26 εμπειρογνώμονες, που δρουν με την προσωπική τους ιδιότητα και όχι ως εκπρόσωποι των χωρών τους. Κατά κανόνα, τα μέλη της έχουν περισσότερη νηφαλιότητα στην επεξεργασία και τη συζήτηση μελετών από ότι συμβαίνει με τους κυβερνητικούς εκπρόσωπους στην ΕΑΔ. Σήμερα, η Υποεπιτροπή έχει έξι ομάδες εργασίας, οι οποίες ασχολούνται με τα εξής επιμέρους θέματα: Εμπιστευτικοί πίνακες αναφορών, σύγχρονες μορφές δουλείας, αυτόχθονες πληθυσμοί, μειονότητες, απονομή δικαιοσύνης και υπερεθνικές εταιρίες (<http://www.un.org>).

β. Αρμοδιότητες της ΕΑΔ για την εξέταση παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Το 1965, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο με την απόφαση F.726 όρισε ότι κάθε χρόνο θα συντάσσεται από τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών *εμπιστευτικός πίνακας* με συνοπτική περιγραφή κρατικών ή ιδιωτικών καταγγελιών. Ο πίνακας κοινοποιείται προς τα κράτη μέλη της ΕΑΔ και το ενδιαφερόμενο κράτος. Αριστερά του κειμένου, που περιέχει αυτές τις αναφορές (communications), σημειώνεται ο αριθμός, ο οποίος αντιπροσωπεύει το άρθρο εκείνο της Οικουμενικής Διακήρυξης, που εικάζεται ότι παραβιάστηκε. Η καταγγελλόμενη κυβέρνηση έχει διακριτική ευχέρεια να απαντήσει ή όχι και να επισημάνει τα ενδεχομένως ληφθέντα εκ μέρους της μέτρα. Οι απαντήσεις δημοσιεύονται σε εμπιστευτικό πίνακα, που απευθύνεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΑΔ. Με τη μέθοδο αυτή των *αναφορών* εκ μέρους ιδιωτών, τα Ηνωμένα Έθνη προσπαθούν να φέρουν αθόρυβα σε επαφή τον καταγγέλλοντα και τον καταγγελλόμενο μέσω της Γραμματείας και υπό την επίβλεψη της ΕΑΔ. Η μέθοδος αυτή έχει αποδειχτεί μερικές φορές αποτελεσματική (Ρούκουνας, 1995, σελ 65-66).

Οι σοβαρές παραβιάσεις αποτελούν αντικείμενο δημόσιας συζήτησης, που λαμβάνει χώρα κατά το σημείο 12 της ετήσιας Ημερήσιας Διάταξης των εργασιών της ΕΑΔ στη Γενεύη. Οποιοδήποτε κράτος, μέλος ή παρατηρητής της ΕΑΔ, όπως και οποιαδήποτε διαπιστευμένη στην ΕΑΔ μη κυβερνητική οργάνωση, μπορεί να λάβει το λόγο και να προκαλέσει συζήτηση πάνω σε συγκεκριμένες (ή για πολιτικούς λόγους και αόριστες) καταγγελίες. Επίσης, το προεδρείο και η ολομέλεια της ΕΑΔ μπορούν να εγγράψουν κάποια περίπτωση παραβιάσεων ως ειδικό θέμα της ημερήσιας διάταξης. Η μέθοδος της δημόσιας συζήτησης εντάσσεται στο γενικότερο φαινόμενο της λεγόμενης κοινοβουλευτικής διπλωματίας. Έχει χρησιμότητα, γιατί αποτελεί στοιχείο δημοκρατικού ελέγχου και εκθέτει διεθνώς τα κράτη, που περιφρονούν τις υποχρεώσεις τους. Περιέχει και αρκετές αδυναμίες αφού, αφενός αφορά μόνο τα κράτη εκείνα, τα οποία έχουν στοιχειωδώς έστω πρόσβαση στην κοινή γνώμη και αφετέρου υπόκειται στις συνήθεις διαστρεβλώσεις της δημαγωγίας και της πολιτικής των δύο μέτρων και δύο σταθμών. Η ίδια δημόσια συζήτηση επαναλαμβάνεται εν συντομία στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο και

πιο εκτεταμένα στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. (ό.π., σελ 66-67)

Η πιο ουσιαστική διαδικασία ελέγχου από την ΕΑΔ υιοθετήθηκε μόλις το 1970 με την απόφαση 1503 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου. Η διαδικασία αυτή συνίσταται στην εξέταση κεκλεισμένων των θυρών από την ΕΑΔ και με την παρουσία αντιπροσώπων του υπό καταγγελία κράτους, περιπτώσεων κατάφωρης και μαζικής παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για να υπαχθεί μια καταγγελία στη διαδικασία 1503 πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Να πρόκειται για κατάφωρη και μαζική παραβίαση, δηλαδή να έχει τέτοιο ποιοτικό και ποσοτικό χαρακτήρα που να αποτελεί πρόκληση προς τη διεθνή κοινότητα,
- οι καταγγελίες να είναι επώνυμες, και να προέρχονται από άμεση γνώση των γεγονότων,
- οι καταγγελίες να βασίζονται σε ανθρωπιστικά κριτήρια,
- να έχουν εξαντληθεί τα εσωτερικά ένδικα μέσα, εκτός κι αν αυτά είναι ανεπαρκή ή ανεφάρμοστα και να μην έχει τεθεί σε λειτουργία άλλη διεθνής διαδικασία προστασίας. Λόγου χάρη, για τα μετέχοντα στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση κράτη, προηγείται, μεταξύ τους, η εξέταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (ό.π., σελ 67-68).

Η διαδικασία 1503 εφαρμόζεται με απόφαση του Προεδρείου της ΕΑΔ, κατόπιν εισήγησης του επικουρικού της οργάνου, της Υποεπιτροπής για την Προώθηση και Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Η Ολομέλεια της ΕΑΔ συνέρχεται χωρίς τη συμμετοχή παρατηρητών, ΜΚΟ ή κοινού, εξετάζει τα γεγονότα, ακούει τους αντιπροσώπους του υπό καταγγελία κράτους και ενδεχομένως διορίζει ολιγομελή ομάδα έρευνας ή ειδικό εισηγητή με αποστολή να επισκεφτούν το κράτος αυτό και να συλλέξουν στοιχεία. Η επιτυχία της έρευνας εξαρτάται φυσικά από τη διάθεση συνεργασίας των αρχών του κράτους. Η υπό κατηγορία κυβέρνηση, είτε αρνείται τα γεγονότα, είτε δίνει εξηγήσεις και υπόσχεται να λάβει κατάλληλα μέτρα, ώστε να παύσει η παραβίαση. Από την πλευρά της, η ΕΑΔ, με βάση τα στοιχεία, που εκτιμά ή θεωρεί ότι πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες και υποδεικνύει συγκεκριμένες

ενέργειες, ή κρίνει ότι η κατάσταση εξελίχθηκε κατά τρόπο ικανοποιητικό, ή τέλος εκδίδει δημόσιο ψήφισμα, που απαγγέλλει διεθνή κατηγορία κατά του καταγγελλομένου κράτους (ό.π., σελ 68-69).

Η ΕΑΔ και η Υποεπιτροπή δέχονται γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη από το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών που εδρεύει και αυτό στη Γενεύη. Ένα πρόβλημα, που μπορεί να αντιμετωπίζουν και τα δύο όργανα είναι ότι μπορεί τα ίδια τα μέλη των κυβερνήσεων να είναι ένοχα για παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Παρά τις δυσκολίες, όμως, οι δραστηριότητές τους έχουν βάλει ένα τέλος στην αντίληψη ότι οι παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι ένα θέμα, που αφορά μόνο τις εσωτερικές κυβερνήσεις των κρατών. Στην πράξη, το πιο ισχυρό όπλο, που έχουν η ΕΑΔ και η Υποεπιτροπή είναι η δημοσιότητα, η οποία μπορεί να φέρει αποτελέσματα, καθώς οι περισσότερες κυβερνήσεις δυσαρεστούνται όταν συζητείται δημόσια το γεγονός ότι παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα (Baehr, 1996, σελ 65).

Δ. Υπατος Αρμοστής των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Στις 20 Δεκεμβρίου 1993, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε την ίδρυση στη Γενεύη Γραφείου Υπατου Αρμοστή των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Το σχετικό ψήφισμα 48/141 θεωρεί την καθιέρωση του θεσμού του Υπατου Αρμοστή ως μέτρο συντονισμού των ενεργειών για την προστασία και την προαγωγή των ανθρώπινων δικαιωμάτων μέσα στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Υπατος Αρμοστής έχει βαθμό βοηθού Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών (Ρούκουνας, 1995, σελ 59).

Οι αρμοδιότητες του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων είναι να:

- Προωθεί την παγκόσμια απόλαυση όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως εκφράζονται από τα Ηνωμένα Έθνη.
- Έχει τον κεντρικό ρόλο πάνω στα θέματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τονίζει τη σπουδαιότητα των ανθρώπινων δικαιωμάτων τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Προωθεί τη διεθνή συνεργασία για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Συντονίζει τη δράση για τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών.
- Προωθεί την επικύρωση και εφαρμογή των διεθνών μέτρων.
- Βρίσκεται σε διαρκή διάλογο με τις κυβερνήσεις με στόχο τη διασφάλιση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Βοηθάει στην ανάπτυξη νέων κανόνων.
- Υποστηρίζει όλα τα όργανα, που ασχολούνται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Αντιδρά στις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Αναλαμβάνει προληπτική δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Προάγει την εκπαίδευση, υπηρεσίες ενημέρωσης και τεχνικής βοήθειας στα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.(<http://www.unhchr.ch>)

Εκτός από την ΕΑΔ και το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, υπάρχουν δεκάδες άλλες επιτροπές στους κόλπους του ΟΗΕ, που το έργο τους αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι, όταν, το 1989, ο τότε Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ ρωτήθηκε για τον αριθμό των δευτερευόντων και τριτευόντων οργάνων, που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, απάντησε ότι δε διέθετε ακριβή στοιχεία! Ενδεικτικά αναφέρουμε την Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, την Επιτροπή για τα Βασανιστήρια, το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, και βέβαια την UNESCO και τη UNICEF.

Ε. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

α. Περιεχόμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το πρώτο σημαντικό επίτευγμα της ΕΑΔ. Οι συντάκτες του Χάρτη των Ηνωμένων

Εθνών δεν περιέλαβαν στο ιδρυτικό κείμενο του διεθνούς οργανισμού πίνακα διεθνώς αναγνωριζομένων ανθρώπινων δικαιωμάτων. Το κενό κλήθηκε να καλύψει η ΕΑΔ με ένα κείμενο τυπικά μη υποχρεωτικό, την Οικουμενική Διακήρυξη, που υπογράφηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1948 (Ρούκουνας, 1995, σελ 70).

Με την Οικουμενική Διακήρυξη ο άνθρωπος καθίσταται υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου, φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μέσα στη διεθνή τάξη. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν όλα τα μέλη μιας οποιασδήποτε κοινότητας γιατί τοποθετούν όλα τα ανθρώπινα όντα μέσα σε μια κοινωνία για να ζήσουν και να αναπτυχθούν μαζί με τους άλλους συνανθρώπους τους και όχι με την ατομοκεντρική αντίληψη, όπως την είχε εμφυσήσει στην Ευρώπη, η Γαλλική Επανάσταση. Η οικουμενική Διακήρυξη στοχεύει στο σύγχρονο μέσο άνθρωπο και καλύπτει όλο το φάσμα της προσωπικότητάς του. Επίσης, καθιερώνει τόσο τα καθήκοντα του ατόμου προς την κοινότητα όσο και της κοινότητας ως προς το άτομο, ώστε μέσα σε ένα αρμονικό αλληλοσυντηρούμενο και αλληλοεξαρτώμενο σύνολο να απολαμβάνουν όλοι τις θεμελιώδεις ελευθερίες σαν ένα αγαθό απaráμιλλης αξίας (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 26).

Η Οικουμενική Διακήρυξη αποβλέπει, σύμφωνα με τον τίτλο της στην παγκόσμια συνεργασία, γιατί χωρίς διεθνή προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κι αν ακόμη προστατεύονται σε μία χώρα από την εσωτερική νομοθεσία, δεν είναι δυνατόν να τα απολαμβάνουν στο διηνεκές αμέριμνοι οι κάτοικοι της χώρας αυτής, όταν σε μία άλλη καταπατούνται. Ούτε η ειρήνη μπορεί να είναι ασφαλής παρά μόνο, όταν οι λαοί όλου του κόσμου απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους (ό.π., σελ 26-27).

Η Οικουμενική Διακήρυξη διατυπώνει πρώτα τη φιλοσοφική της αρχή ότι το δικαίωμα της ελευθερίας και της ισότητας είναι σύμφυτο δικαίωμα του ανθρώπου και δεν μπορεί να απαλλοτριωθεί και ότι η έμφυτη αξιοπρέπεια του ανθρωπίνου όντος αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση όλων των άλλων ανθρώπινων δικαιωμάτων. Μετά, διατυπώνει την αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης, που είναι η κεντρική αρχή στο διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και συνεχίζει με την εξαγγελία τριών αλληλένδετων δικαιωμάτων, που θεωρούνται αναγκαία για την απολαβή όλων των άλλων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην ελευθερία και το δικαίωμα στην ασφάλεια του ατόμου. Η Οικουμενική Διακήρυξη εξαγγέλλει τα πολιτικά και

ατομικά δικαιώματα, όπως και τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, αναγνωρίζοντας ότι αυτά είναι αλληλένδετα, αλληλεξάρτητα και εξίσου απαραίτητα (Διεθνής Αμνηστία, 1987, σελ 13-14).

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων περιλαμβάνει 30 άρθρα τα οποία ορίζουν:

- Ελευθερία και ισότητα στα δικαιώματα
- Το δικαίωμα για δίκαιη και ίση μεταχείριση
- Το δικαίωμα στη ζωή
- Απαγόρευση της δουλείας
- Απαγόρευση των βασανιστηρίων
- Το δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας
- Το δικαίωμα της ισότητας απέναντι στο νόμο
- Το δικαίωμα της νομικής προστασίας
- Το δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια
- Το δικαίωμα για τίμια δίκη
- Εξασφάλιση αμερόληπτης δικαστικής κρίσης
- Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής
- Το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης και εγκατάστασης
- Το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου
- Το δικαίωμα της ιθαγένειας
- Το δικαίωμα του γάμου
- Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας
- Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας
- Το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης
- Το δικαίωμα των ειρηνικών συγκεντρώσεων και του συνεταιρισμού
- Το δικαίωμα της συμμετοχής στα δημόσια πράγματα
- Το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση
- Το δικαίωμα στην εργασία
- Το δικαίωμα στην ανάπαυση
- Το δικαίωμα για επαρκές βιοτικό επίπεδο
- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Το δικαίωμα στον πολιτισμό
- Το δικαίωμα της προστασίας των δικαιωμάτων

- Καθήκοντα προς την κοινότητα και σεβασμό των δικαιωμάτων
- Επαγρύπνηση για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων(ό.π., σελ 13).

Το σύνολο των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που περιέχονται στη Διακήρυξη, έχει αποτελέσει το μέτρο, με το οποίο κρίνεται η γενική έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων και η εφαρμογή τους σε χώρες και σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Πολλές χώρες έχουν ενσωματώσει άρθρα της Διακήρυξης στα Συντάγματά τους και στη νομοθεσία τους. Η συμμετοχή ενός κράτους στα Ηνωμένα Έθνη συχνά θεωρείται ως σιωπηρή αποδοχή των αρχών της Διακήρυξης (ό.π., σελ 14).

Η Διακήρυξη δεν είναι ένα όργανο δεσμευτικό νομικά. Αλλά τα κράτη της έχουν δώσει, με τις ενέργειές τους και τη χρήση, που της κάνουν, μια νομική χροιά, που επιτρέπει να την επικαλούνται ταυτόχρονα από νομική και από πολιτική άποψη τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο. Δεν υπάρχει δικαστική κύρωση, που να μπορεί να εξαναγκάσει τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν αυτή την υποχρέωση. Όπως και σε άλλα πεδία του διεθνούς δικαίου, η κυριότερη κύρωση, που μπορεί να εφαρμόσει η διεθνής κοινότητα συνίσταται στη στέρηση της εμπιστοσύνης προς τα κράτη, που αρνούνται να σεβαστούν τις υποχρεώσεις τους (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1985, σελ 88).

β. Ελλείψεις, αβεβαιότητες και ασάφειες στην Οικουμενική Διακήρυξη

Όσο παράδοξο και αν φανεί, η Οικουμενική Διακήρυξη δεν αναφέρεται στο δικαίωμα της *αυτοδιάθεσης των λαών*. Αυτό συνέβη, επειδή την εποχή εκείνη τα Ηνωμένα Έθνη τελούσαν υπό πλήρη δυτική επιρροή. Τα δυτικά κράτη υποστήριζαν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ατομικά και όχι συλλογικά. Επιπλέον, ήθελαν να αποφύγουν το κύμα της αποαποικιοποίησης και της συναφούς ανεξαρτησίας των λαών. Η αρχή, όμως, της αυτοδιάθεσης, αν και υποβαθμισμένη σε δυο-τρεις λέξεις στο Χάρτη και απύσα από την Οικουμενική Διακήρυξη, εξαγγέλθηκε στα Διεθνή Σύμφωνα του 1966.

Η Διακήρυξη σιωπά και ως προς *τις μειονότητες*, ενώ υπερβαίνει το ισχύον δίκαιο ως προς *το άσυλο*. Στο άρθρο 14 αναφέρει ότι κάθε άτομο, που καταδιώκεται, έχει το δικαίωμα να ζητά και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες, ενώ ως τώρα, ακόμη και μετά τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί

των προσφύγων, αναγνωρίζεται το δικαίωμα της αίτησης, αλλά όχι και της απόλαυσης ασύλου. Η χορήγηση ασύλου σε αλλοδαπούς εξακολουθεί να υπάγεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών.

Τέλος, υπάρχουν στη Διακήρυξη διατάξεις δυσανάγνωστες. Παράδειγμα, το άρθρο 29 παράγραφος 1 περί των *καθηκόντων του ατόμου απέναντι στην κοινωνία* και στην παράγραφο 2 περί του γενικού καλού μέσα σε μια *δημοκρατική κοινωνία*. Το τι είναι δημοκρατική κοινωνία μπορεί πιθανώς να ανιχνευθεί σε ομάδες κρατών, που έχουν όμοιες αντιλήψεις, αλλά αυτό είναι δυσχερέστατο στα Ηνωμένα Έθνη, όπου συνωθούνται όλα τα καθεστώτα και οι περισσότερες ιδεολογίες (Ρούκουνας, 1995, σελ 73-74).

ΣΤ. Τα δύο Σύμφωνα των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Από την αρχή έγινε αισθητή η ανάγκη ύπαρξης ενός μηχανισμού ελέγχου σε παγκόσμια κλίμακα των εξαγγελιών της Οικουμενικής Διακήρυξης.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αμέσως μετά την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης, ζήτησε από την Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων να καταρτίσει σχέδιο συμφώνου μαζί με μέτρα εφαρμογής του. Αυτή η προπαρασκευαστική εργασία συνεχίστηκε μέχρι την τελική τους υιοθέτηση το 1966. Τα δύο σύμφωνα, που καλύπτουν πλήρως τις εξαγγελίες της Οικουμενικής Διακήρυξης είναι το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα**, με το **Προαιρετικό Πρωτόκολλο** και το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα**. Με αυτά τα Σύμφωνα, η κάθε κυβέρνηση υποβάλλεται εκούσια στην υποχρέωση να λογοδοτεί σε ένα διεθνές όργανο για τον τρόπο που προστατεύονται τα δικαιώματα των πολιτών της. Τα δύο αυτά Σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο μαζί με την Οικουμενική Διακήρυξη αποτελούν το **Διεθνή Χάρτη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Bill of Rights)** (Διεθνής Αμνηστία, 1987, σελ15).

Η Διακήρυξη καλύπτει ολόκληρο το φάσμα των δικαιωμάτων. Τα δύο Σύμφωνα ασχολούνται με τις δύο μεγάλες κατηγορίες στις οποίες μπορούν να διαιρεθούν τα δικαιώματα: Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα περιλαμβάνουν

τα δικαιώματα για ισότητα, δικαιοσύνη και πολιτική ελευθερία, ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, ειρηνικής συγκέντρωσης και συνεταιρισμού και προστασία από καταχρήσεις της εξουσίας. Τα παραπάνω δικαιώματα είναι κυρίως αυτά που περιορίζουν τις εξουσίες του κράτους. Τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα περιλαμβάνουν το δικαίωμα για ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, για προστασία από την πείνα, για εργασία, για ιατρική περίθαλψη, μόρφωση και κοινωνική ασφάλιση. Πρόκειται για δικαιώματα, που εξασφαλίζονται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος και πολλά από αυτά εξαρτώνται αναγκαστικά, όχι μόνο από τη βούληση των κρατών αλλά και από τις δυνατότητες και τα μέσα, που διαθέτουν, καθώς και από τους πόρους της διεθνούς κοινότητας.

Και τα δύο είδη δικαιωμάτων είναι αλληλένδετα και αλληλεξάρτητα. Αυτό είναι προφανές από την ίδια την Οικουμενική Διακήρυξη και από το γεγονός ότι τα δύο Σύμφωνα υιοθετήθηκαν ταυτόχρονα. Χωρίς ελευθερία έκφρασης, τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα δε θα μπορούσαν να κατακτηθούν, χωρίς προστασία από την πείνα και την άγνοια, οι άνθρωποι δε θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στη διακυβέρνηση της χώρας τους, ούτε να εξασφαλίσουν τα δικαιώματά τους για ισότητα ή προστασία από το νόμο, χωρίς το δικαίωμα του συνεταιρισμού ο συνδικαλισμός θα ήταν ανέφικτος. (ό.π.,σελ.16)

Το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα προβλέπει μια δεκαοκταμελή Επιτροπή, που δημιουργήθηκε σε συνάντηση των συμβαλλόμενων στο Σύμφωνο μερών το 1976. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για περίοδο τεσσάρων ετών από τα μέρη και υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα. Η Επιτροπή μελετά τις αναφορές, που υποβάλλουν τα κράτη-μέλη σχετικά με τα μέτρα, που έχουν πάρει για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων, που αναφέρονται στο Σύμφωνο και σχετικά με την πρόοδο, που έχουν κάνει όσον αφορά την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων εκ μέρους των πολιτών τους και σχετικά με τους παράγοντες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, κατά την εφαρμογή του Συμφώνου. Η Επιτροπή εξετάζει τις καταγγελίες, που γίνονται εκ μέρους ενός κράτους κατά του άλλου. Επίσης, εξετάζει τις καταγγελίες ατόμων. Υπό το καθεστώς της μόνης γενικής διαδικασίας, που εφαρμόζεται για την αποδοχή των ατομικών προσφυγών στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών, η Επιτροπή μελετά τις ατομικές περιπτώσεις μόνο στο βαθμό, που αποτελούν έκφραση μιας γενικότερης πολιτικής παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα σε μια ορισμένη χώρα. Η πρόσβαση

στην Επιτροπή είναι ανοικτή μόνο σε πολίτες εκείνων των κρατών, που έχουν επικυρώσει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο και μόνο υπό τον όρο ότι δεν έτυχαν την επιδιωκόμενη δικαστική προστασία στο εσωτερικό της χώρας τους (Διεθνής Αμνηστία, 1982, σελ 14-15).

Ζ. Οι σημαντικότερες Συνθήκες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Σύμφωνο για τη δουλεία (1927)
- Σύμφωνο για την αποτροπή και τιμωρία του εγκλήματος της γενοκτονίας (1948)
- Σύμφωνο για τη θέση των προσφύγων (1950)
- Σύμφωνο για την ίση ανταμοιβή (1951)
- Σύμφωνο για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών (1952)
- Συμπληρωματικό σύμφωνο για την κατάργηση της δουλείας, του δουλεμπορίου καθώς, και θεσμών ή εφαρμογών παρόμοιων της δουλείας (1956)
- Σύμφωνο για τις διακρίσεις στην εργασία και την απασχόληση (1958)
- Σύμφωνο κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση (1960)
- Διεθνές σύμφωνο για την εξάλειψη όλων των μορφών των φυλετικών διακρίσεων (1965)
- Διακήρυξη για τα δικαιώματα των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων (1971)
- Διεθνές σύμφωνο για την κατάπαυση και τιμωρία του εγκλήματος του apartheid (1973)
- Διακήρυξη για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες (1975)
- Σύμφωνο για τις εργασιακές σχέσεις (1978)
- Σύμφωνο για την εξάλειψη όλων των μορφών των διακρίσεων εναντίον των γυναικών (1979)
- Σύμφωνο κατά των βασανιστηρίων και άλλων σκληρών, απάνθρωπων ή εξευτελιστικών συμπεριφορών ή τιμωριών (1984)
- Σύμφωνο για τα δικαιώματα του παιδιού (1989)
(<http://www.unhchr.ch>)

Η. Συνεργασία ΟΗΕ και ΜΚΟ

Είναι γεγονός ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διαδραματίζουν σήμερα σπουδαιότατο ρόλο όσον αφορά την αναγνώριση και προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αφού είναι εκτός κυβερνήσεων και πολιτικών επιρροών με αποτέλεσμα να έχουν μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων μέσα στους κόλπους των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, οι ΜΚΟ παίζουν *συμβουλευτικό ρόλο* και πιο συγκεκριμένα το άρθρο 71 ορίζει τα εξής: «Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο θα δύναται να διακανονίζει κατάλληλα τις ανταλλαγές γνώμων με τις εξωκυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες ενδιαφέρονται για ζητήματα της αρμοδιότητάς του. Παρόμοιοι διακανονισμοί δύναται να γίνονται με διεθνείς οργανισμούς και αν κριθεί κατάλληλο, με εθνικές οργανώσεις, μετά από συνεννόηση με το ενδιαφερόμενο μέλος των Ηνωμένων Εθνών» (Χορτάτος, 1984, σελ 220).

Η συνεισφορά των ΜΚΟ στο έργο των Ηνωμένων Εθνών για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, έγκειται κυρίως στην ενημέρωση της κοινής γνώμης με την οργάνωση διεθνών σεμιναρίων και διασκέψεων, τη δημοσίευση εκθέσεων για τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων, την αποστολή παρατηρητών κατά τη διεξαγωγή των διαφόρων πολιτικών δικών, τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με τη διατύπωση από άτομα ή ομάδες λόγω παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς και την υποβολή εκθέσεων ή καταγγελιών στα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ (ό.π., σελ 221).

Τα δικαιώματα και τα προνόμια των μη κυβερνητικών οργανώσεων απαριθμούνται λεπτομερώς στην απόφαση υπ' αριθμόν 1996/31 του Οικονομικού και Οικονομικού Συμβουλίου, όπου δίνεται η δυνατότητα σε οργανισμούς να συνεισφέρουν στα προγράμματα και τους στόχους του ΟΗΕ, ως εμπειρογνώμονες και σύμβουλοι των κυβερνήσεων και της Γενικής Γραμματείας. Κάποιες φορές, ως ομάδες συνηγορίας ασπάζονται τα θέματα του ΟΗΕ, εφαρμόζοντας τα προγράμματα, τις δράσεις και τις διακηρύξεις, που υιοθετούνται από τα Ηνωμένα Έθνη. Σε συγκεκριμένα θέματα, αυτό συνεπάγεται τη συμμετοχή τους στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο και στα υπόλοιπα τμήματά του, με το δικαίωμα παρέυρεσης στις συναντήσεις τους, καθώς και με προφορικές παρεμβάσεις και γραπτές δηλώσεις στην αιζέντα των

θεμάτων. Επιπλέον, μπορούν να προτείνουν νέα θέματα για εξέταση (<http://www.un.org>).

Για να αποκτήσει μια ΜΚΟ την ιδιότητα του συμβουλευτικού οργάνου του ΟΗΕ, πρέπει να πληροί κάποιες προϋποθέσεις, που ορίζονται από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο. Ο οργανισμός θα πρέπει να ασχολείται με θέματα, που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, με σεβασμό στα διεθνή οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, εκπαιδευτικά, επιστημονικά, τεχνολογικά και με όλα τα συσχετιζόμενα θέματα, καθώς και στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι σκοποί του θα πρέπει να συμφωνούν με το πνεύμα, τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Ο οργανισμός θα πρέπει να αναλαμβάνει να υποστηρίζει το έργο των Ηνωμένων Εθνών και να προωθεί τις αρχές και τις δραστηριότητές του. Επίσης, πρέπει να ακολουθεί δημοκρατικές διαδικασίες όσο αφορά τη λήψη αποφάσεων και να έχει διάρκεια ζωής τουλάχιστον δύο χρόνια. Τέλος, οι πόροι του οργανισμού να προέρχονται από εισφορές των εθνικών συνδέσμων τους, των μελών τους ή από άλλους μη κυβερνητικούς παράγοντες. (<http://www.un.org>)

Θ. Συμπεράσματα

Πολλά έχουν γραφτεί ως σήμερα για το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Οι επικριτές του Οργανισμού αναφέρονται σε αυτόν σαν ένα όργανο κυριαρχίας των Μεγάλων Δυνάμεων. Η διεθνής κοινή γνώμη είναι προβληματισμένη όσον αφορά το έργο και την αποτελεσματικότητα του ΟΗΕ, δεδομένο ότι από το 1945 και μετά έχουν πραγματοποιηθεί πάνω από 200 πόλεμοι, ενώ το κλίμα φόβου και ανασφάλειας σήμερα αυξάνεται διαρκώς. Ωστόσο, θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφέρουμε κάποια από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα των Ηνωμένων Εθνών:

- Έχουν αποτρέψει έναν τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτό βέβαια, δε σημαίνει ότι τον απέτρεψε ο μηχανισμός του Οργανισμού, αλλά τα κράτη-μέλη, στα πλαίσια, όμως, θεσμικά και πολιτικά του ΟΗΕ, με πρωταγωνίστριες τις Μεγάλες Δυνάμεις, που τα στρατηγικά τους

συμφέροντα, οι διεθνείς συγκυρίες και άλλοι παράγοντες, συμπεριλαμβανόμενης της παγκόσμιας κοινής γνώμης, συντέλεσαν στην αποφυγή μιας τρίτης παγκόσμιας σύρραξης. Ο βασικότερος παράγοντας ίσως είναι η «ισορροπία του τρόμου» και ακόμα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, η μαζική κινητοποίηση των λαών για προάσπιση της ειρήνης εξαιτίας της πυρηνικής απειλής. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υποτιμούνται η δύναμη και ο ρόλος των σωστά και υπεύθυνα οργανωμένων μαζικών κινημάτων για το θέμα της ειρήνης.

- Πραγματοποιήθηκε σχεδόν πλήρη οικουμενικότητα στον ΟΗΕ. Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών αγκάλιασε τον παγκόσμιο αυτό Οργανισμό και αγωνίζεται να τον διατηρήσει. Έτσι τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ από 50, που ξεκίνησαν το 1945, έφτασαν σήμερα τα 191.
- Έχουν εξαλείψει στο μεγαλύτερο βαθμό την αποικιοκρατία. Οπωσδήποτε αυτό οφείλεται πρώτιστα στους σκληρούς αγώνες και τις θυσίες των λαών, στη συναίνεση των Μεγάλων Δυνάμεων και στις προσπάθειες στα πλαίσια του ΟΗΕ για την αδιάλειπτη τροφοδότηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης με υπεύθυνες πληροφορίες, προάγοντας και αξιοποιώντας τις αποφάσεις οργάνων του.
- Έχουν αποτρέψει ή συμβάλλει στη μη κλιμάκωση πολεμικών συγκρούσεων με τις ειρηνευτικές του επιχειρήσεις ή με διαδικασίες στα πλαίσια του Οργανισμού. Στην περίπτωση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ο ρόλος του Οργανισμού είναι αποτελεσματικά καταλυτικός.
- Έχουν προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδιαίτερα στον τομέα της κατάργησης των φυλετικών διακρίσεων, της ισότητας των δύο φύλων, της προστασίας, περίθαλψης και αποκατάστασης των προσφύγων, θυμάτων φυσικών καταστροφών κ.τ.λ.
- Έχουν συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη πολλών χωρών με προγράμματα τεχνικής βοήθειας.
- Έχουν συμβάλλει στην αντιμετώπιση και εξάλειψη πολλών σοβαρών επιδημικών ασθενειών, στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων, στην κωδικοποίηση του διεθνούς δικαίου, στην προαγωγή της εργατικής

νομοθεσίας πολλών χωρών, στην προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας σε πολιτιστικά θέματα (Καραφωτιάς, 1993, σελ 30-31).

Ενώ στο θεσμικό πλαίσιο ο ΟΗΕ πέτυχε αξιόλογα αποτελέσματα σχετικά με την προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, εγκρίνοντας ακόμα και το δικαίωμα των λαών στην ειρήνη και την ανάπτυξη, καθώς και το δικαίωμα να προσφεύγουν στην Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, στην πράξη, δεν κατορθώθηκε η αποτελεσματική προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων πολλών εθνικών μειονοτήτων, ορισμένων λαών υπό αποικιοκρατικό καθεστώς, προσφύγων, εξαιτίας ξένης εισβολής, εκατομμυρίων ανθρώπων, που πεθαίνουν από πείνα κ.τ.λ.

Οι αμφισβητήσεις του ΟΗΕ στρέφονται στη σοβαρή οργανική ατέλειά του, που είναι το δικαίωμα της αρνησικυρίας, ένα ηγεμονικό προνόμιο, που επέβαλλαν οι πέντε Μεγάλες Δυνάμεις. Και μολονότι το αναχρονιστικό και φαύλο αυτό προνόμιο αποτελεί την Αχίλλειο πτέρνα και συνάμα τροχοπέδη στην αποτελεσματική λειτουργία του ΟΗΕ, καμία μεγάλη δύναμη δεν τόλμησε να το θυσιάσει για χάρη του κύρους του οργανισμού, αλλά και του δικού της.

Το τέλος του ψυχρού πολέμου είχε ως αποτέλεσμα την καθιέρωση των ΗΠΑ ως μόνης υπερδύναμης στον πλανήτη. Σήμερα, ο οργανισμός υπονομεύεται από τις μονομερείς πρακτικές των ΗΠΑ με αποτέλεσμα να έχει περιοριστεί στη συνδιαχείριση ενός de facto προτεκτοράτου στις περιοχές, που αποτέλεσαν αντικείμενο των στρατιωτικών επεμβάσεων των ΗΠΑ.

Θα πρέπει ίσως να καταλήξουμε ότι ο ΟΗΕ είναι ένας θεσμός, που αντανάκλα, αλλά δε διαμορφώνει τις πολιτικές πραγματικότητες του διεθνούς συστήματος. Εξελίσσεται, όταν εξελίσσονται η πολιτική ομοφωνία και συνεργασία και οπισθοδρομεί, όταν εμφανίζονται πολιτικές διαφωνίες και συγκρούσεις. Είναι μια ιδιαίτερα καλή αντανάκλαση του βαθμού, στον οποίο οι μεγάλες δυνάμεις θεωρούν τους εαυτούς τους προνομιούχους, ανώτερους συνέταιρους σε μια μεγάλη παγκόσμια επιχείρηση. Όταν θα πραγματοποιηθεί ένας πολιτικός συμβιβασμός ανάμεσα στα σημαντικότερα κέντρα ισχύος στον κόσμο, τότε οι θεσμοί του ΟΗΕ θα συνεχίσουν να αυξάνονται σε μέγεθος, πεδίο δράσης και σημασία.

2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

*«Καλύτερα ν' ανάψεις ένα κερί, παρά να καταριέσαι το ατέλειωτο σκοτάδι»
Αρχαία κινέζικη παροιμία*

Η Διεθνής Αμνηστία είναι μια παγκόσμια κίνηση ανθρώπων, που εκστρατεύουν για τη διαφύλαξη των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων. Το όραμα της Διεθνούς Αμνηστίας είναι ένας κόσμος, όπου κάθε πρόσωπο απολαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, που αναγράφονται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και άλλες διεθνείς συμφωνίες για τα ατομικά δικαιώματα. Στην αναζήτηση αυτού του οράματος, η αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας είναι να ερευνήσει και να δράσει, ώστε να παρεμποδιστεί και επιτέλους να σταματήσει η σοβαρή κατάχρηση των δικαιωμάτων όσον αφορά την φυσική και διανοητική ακεραιότητα, την ελευθερία της συνείδησης και της έκφρασης, την απαλοιφή κάθε μορφής διακρίσεων.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι δημοκρατική και αυτοδιοικούμενη οργάνωση, ανεξάρτητη από οποιαδήποτε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό ενδιαφέρον ή θρησκεία. Δεν υποστηρίζει ή δεν αντιτάσσεται σε οποιαδήποτε κυβέρνηση ή πολιτικό σύστημα, ούτε υποστηρίζει ή αντιτάσσεται στις απόψεις των θυμάτων τα δικαιώματα των οποίων, επιδιώκει να προστατεύσει. Ενδιαφέρεται μόνο για την αμερόληπτη προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. (www.amnesty.org)

Αποτελείται από ένα πολυδιάστατο δίκτυο μελών και υποστηρικτών σε όλο τον κόσμο. Σε πρόσφατη έρευνα, αναφέρονται περισσότερα από 1,5 εκατομμύριο μέλη, υποστηρικτές και συνδρομητές σε 150 χώρες σε κάθε περιοχή του κόσμου. Το κεντρικό γραφείο της οργάνωσης είναι η διεθνής γραμματεία, που εδρεύει στο Λονδίνο, με περισσότερα από 410 μέλη προσωπικού και 120 εθελοντές από περισσότερες από 50 χώρες από όλο τον κόσμο. Αποτελείται από 7.800 τοπικές, ειδικές, επαγγελματικές ομάδες και ομάδες νέων σε 100 χώρες. Υπάρχουν οργανωμένα εθνικά τμήματα σε 58 χώρες και αυτή τη στιγμή συντονίζονται τμήματα σε άλλες 22 χώρες παγκοσμίως. Αν και τα μέλη του οργανισμού προέρχονται από πολλά διαφορετικά υπόβαθρα και έχουν ευρέως διαφορετικές πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, ενώνονται με την ελπίδα και την επιθυμία για έναν κόσμο, όπου ο καθένας θα απολαμβάνει τα ατομικά του δικαιώματα. (www.amnesty.org)

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένας μη κυβερνητικός οργανισμός, που έχει, όμως την ιδιότητα του συμβουλευτικού οργάνου του ΟΗΕ, της UNESCO και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Παράλληλα συνεργάζεται με την Αμερικανική Επιτροπή των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. (Μανωλοπούλου-Βαρβιτσιώτη,1990, σελ.116)

A. Ιστορική αναδρομή

Η ίδρυση της Διεθνούς Αμνηστίας στηρίχτηκε σε μία μεγάλη ιδέα, αλλά σε ελάχιστες υλικές πηγές. Τον Μάιο του 1961, ο Peter Benenson, ένας λονδρέζος δικηγόρος, δημοσίευσε ένα άρθρο σε εφημερίδα, όπου περιέγραφε 6 «ξεχασμένους φυλακισμένους» σε χώρες διάφορων πολιτικών κατηγοριών, οι οποίοι δεν είχαν διαπράξει βιαιοπραγίες και ήταν φυλακισμένοι εξ αιτίας των πολιτικών και θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Ο Benenson, παρά τη σχέση του με τη νομική, αμφισβήτησε τα διεθνή νομικά μέσα για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αντιθέτως, ήλπιζε ότι η παγκόσμια καταδίκη για την φυλάκιση ατόμων λόγω των πεποιθήσεων τους, θα ασκούσε πίεση στις κυβερνήσεις των χωρών τους, ώστε να τους απελευθερώσουν. Έτσι, ο Benenson αποφάσισε να απευθυνθεί στον κόσμο.

Ο Benenson δημοσιεύει εκ νέου ένα άρθρο, όπου τονίζει την αντίθεση μεταξύ των βαρύγδουπων φράσεων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ και τη δύσκολη θέση αυτών, που φυλακίζονται, βασανίζονται ή εκτελούνται, γιατί οι απόψεις τους ή η θρησκεία τους δεν είναι αποδεχτές από την κυβέρνηση της χώρας τους. Αλλά δεν σταμάτησε εκεί. Αντίθετα, προσκάλεσε τους αναγνώστες να επικοινωνήσουν μαζί του για να μάθουν περισσότερα και να γράψουν γράμματα για να βοηθήσουν στην απελευθέρωση των φυλακισμένων λόγω συνείδησης, οι οποίοι αναφέρονταν στο άρθρο του.

Με τη βοήθεια και τη συνεισφορά των εθελοντών, η αρχική εκστρατεία εξαπλώθηκε και σε άλλες χώρες και άρχισε να δουλεύει για περισσότερους φυλακισμένους. Το άρθρο του Benenson δημοσιεύθηκε στο Παρίσι, στη Γενεύη, στη Βόννη, στη Νέα Υόρκη και σε χιλιάδες άλλες εφημερίδες σε όλο τον κόσμο από τις πρώτες κιόλας εβδομάδες της εκστρατείας. Μετά από ένα χρόνο, η Διεθνής Αμνηστία καταχωρήθηκε ως φιланθρωπική οργάνωση στην Αγγλία, δημοσίευσε την πρώτη της

ετήσια έκθεση και κατέγραψε 70 φυλακισμένους, που υιοθετήθηκαν από τοπικές κοινοτικές ομάδες σε 6 χώρες και συνολικά 220 περιπτώσεις φυλακισμένων συνειδήσεως.(Clark, 2001, σελ.5)

Ο τρόπος ενέργειας, δηλαδή, βασιζόταν σ' ένα είδος υιοθεσίας των κρατούμενων για πολιτικές πεποιθήσεις από συγκεκριμένες ομάδες. Κάθε ομάδα θα ήταν επιφορτισμένη με τρεις κρατούμενους, έναν από κάθε μέρος του κόσμου, όπως τον είχαν διαιρέσει, δηλαδή : έναν από τη δύση, έναν από την ανατολή και έναν από τον τρίτο κόσμο. (Μανωλοπούλου-Βαρβιτσιώτη, σελ. 116)

Το προσωπικό και οι εθελοντές της οργάνωσης, αρχικά, συνέλεξαν πληροφορίες για πολιτικές συλλήψεις από τις εφημερίδες. Καταχωρούσαν τους φυλακισμένους συνειδήσεως σε ομάδες υιοθεσίας.(Clark, 2001, σελ. 6-8)

Παρά τον εύλογο σκεπτικισμό για το τι θα μπορούσαν να φέρουν εις πέρας τα Ηνωμένα Έθνη στο αποκορύφωμα του Ψυχρού πολέμου, η νεοσύστατη οργάνωση επιδίωξε και πήρε τη θέση του μη κυβερνητικού συμβουλευτικού οργάνου,(1964) του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου (ECOSOC) του ΟΗΕ. Η θέση του συμβουλευτικού οργάνου έδινε στους μη κυβερνητικούς παρατηρητές προνόμια και πρόσβαση στα έγγραφα και τα διπλωματικά γραφεία του ΟΗΕ, αλλά οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν είχαν ανεξάρτητη φωνή στις διαδικασίες των Ηνωμένων Εθνών. Ο Benenson ήταν σκεπτικός για το ρόλο του ΟΗΕ όσον αφορά την ενδυνάμωση των ατομικών δικαιωμάτων. Υποβάθμισε τη σπουδαιότητα του ΟΗΕ στα πρώτα βήματα της Διεθνούς Αμνηστίας, λέγοντας αστεειύμενος ότι τουλάχιστον η θέση του συμβουλευτικού οργάνου του ΟΗΕ, προσέθεσε επισημότητα στην επιγραφή της οργάνωσης. (ο.π.σελ.6-8)

Εκείνη την περίοδο η Διεθνής Αμνηστία ζητούσε ελάχιστα από τους αντιπροσώπους του ΟΗΕ και ο ΟΗΕ έκανε το ίδιο με τις ΜΚΟ. Η Διεθνής Αμνηστία κατεύθυνε τις δραστηριότητες της στην υπεράσπιση των φυλακισμένων για λόγους συνειδήσεως και στηρίχτηκε κυρίως στην επικοινωνία μεταξύ των μελών της και των κυβερνητικών αρχών, που μπορούσαν να απελευθερώσουν τους κρατούμενους. Παράλληλα, ο Ερυθρός Σταυρός συνεργάζονταν ενεργά με τις κυβερνήσεις για θέματα πολιτικής κράτησης, ενώ η Δ.Α. παρουσιάζονταν ως μία πιο ανεξάρτητη οργάνωση. Για αυτούς τους λόγους, η Δ.Α. δεν αντιμετώπιζε τον ΟΗΕ ως σημαντικό παράγοντα για τη δουλειά της με τους κρατούμενους συνειδήσεως.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, η Δ.Α. άρχισε να αντιπροσωπεύεται στα Η.Ε. από επαγγελματίες. Η απόφαση της Δ.Α. να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των

βασανιστηρίων, παρακίνησε την οργάνωση να δουλέψει πιο εντατικά με τα Ηνωμένα Έθνη πάνω στα γενικά ανθρώπινα δικαιώματα και στη βοήθεια των κρατούμενων συνειδήσης. Η εκτεταμένη συγκέντρωση της προσοχής της οργάνωσης στα παραπάνω συνεπαγόταν και την διεύρυνση της αποστολής και της οργανωτικής της δομής. Επιδιώκοντας τη βελτίωση των ατομικών δικαιωμάτων διεθνώς, η οργάνωση ίδρυσε το νομικό τμήμα της διεθνούς γραμματείας και διόρισε, το 1973, τον πρώτο της νομικό σύμβουλο, τον Nigel Rodley, ένα διεθνή δικηγόρο.(ό.π. σελ. 6-8)

Πρέπει να αναφερθεί ότι οι αρχές της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας κατοχυρώθηκαν από την ίδρυση της Διεθνούς Αμνηστίας. Δόθηκε έμφαση στη διεθνή προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Καθώς, η Δ.Α. επεκτεινόταν, δεν επικεντρώθηκε μόνο στους κρατούμενους συνειδήσης, αλλά και σε άλλα θύματα της καταπάτησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως βασανιστήρια, «εξαφανίσεις» και θανατική ποινή. Το 1977, οι προσπάθειες της οργάνωσης αναγνωρίστηκαν, αφού της δόθηκε το Νόμπελ Ειρήνης και το 1978, τιμήθηκε με το Βραβείο των ανθρώπινων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. (www.amnesty.org)

Η Διεθνής Αμνηστία στην Ελλάδα

Η Διεθνής Αμνηστία έφτασε στην Ελλάδα πολύ πριν ιδρυθεί το Ελληνικό Τμήμα.

Η φωνή της διαπέρασε τους τοίχους των φυλακών στη διάρκεια της δικτατορίας, όταν πολλοί κρατούμενοι «κιοθετήθηκαν» από τη διεθνή οργάνωση και χιλιάδες επιστολές, έφταναν από κάθε γωνιά της γης ζητώντας την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωσή τους. Οι καταγγελίες και οι εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας συνέβαλαν σημαντικά στην ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης και την καταδίκη του καθεστώτος λόγω της περιφρόνησής του απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το πρώτο βήμα είχε ήδη γίνει.

Με την πτώση της δικτατορίας η ίδρυση του Ελληνικού Τμήματος ήταν ζήτημα χρόνου. Στις 27 Ιουνίου 1975, η διεθνής οργάνωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα αποκτά άλλο ένα τμήμα: 29 πολίτες, πολλοί από τους οποίους είχαν προσωπικά γνωρίσει την αρωγή της, δηλώνουν με την υπογραφή τους την ίδρυση της Ελληνικής Επιτροπής της Διεθνούς Αμνηστίας και ψηφίζουν το καταστατικό της. (www.amnesty.gr)

Η Διεθνής Αμνηστία καταφέρνει να συσπειρώνει ολοένα και περισσότερα νέα μέλη, στην πλειοψηφία τους νέα και στην ηλικία. Η τάση αυτή αρχίζει εντονότερα να παρατηρείται το 1984 και θα διαρκέσει αρκετά χρόνια.

Συγκροτούνται οι πρώτοι πυρήνες ειδικευμένης δράσης στο τμήμα. Έτσι από το 1985 ομάδες μελών δρουν για συγκεκριμένα θέματα ανθρώπινων δικαιωμάτων, επικεντρώνουν τη δράση τους σε χώρες που επιλέγουν και προσεγγίζουν επαγγελματικούς χώρους για να τους κινητοποιήσουν για τα δικαιώματα συναδέλφων τους σε άλλες περιοχές του πλανήτη.

Την άνοιξη του 1987 η Διεθνής Αμνηστία τιμάται με το βραβείο Ωνάση για το έργο της στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Το τμήμα αποκτά τη δική του στέγη το φθινόπωρο του 1989 και η καθημερινή του δράση διευκολύνεται σημαντικά. Την ίδια χρονιά συστηματοποιείται η δραστηριότητα της οργάνωσης στο χώρο της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα με τακτικές παρουσιάσεις στα σχολεία.

Οι προσπάθειες με το ξεκίνημα της δεκαετίας του '90 επικεντρώνονται στη δημόσια προβολή της δράσης της οργάνωσης. Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, εκθέσεις υλικού, συλλογή υπογραφών, συνεντεύξεις, μόνιμες στήλες της Διεθνούς Αμνηστίας σε εφημερίδες.

Το χειμώνα του 1993 ένας από τους μεγάλους στόχους γίνεται πραγματικότητα: καταργείται νομοθετικά η θανατική ποινή. Το τμήμα παίρνει ενεργά μέρος στις προετοιμασίες της Διεθνούς Διάσκεψης του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα οργανώνοντας συνεργασία των ελληνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Πολλές από τις δραστηριότητες του 1995 στρέφονται προς την κατεύθυνση θεσμικών εκκρεμοτήτων, όπως η υπογραφή από την Ελλάδα του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (το οποίο τελικά υπογράφεται το Φεβρουάριο του 1997), αλλά και η ίδρυση ενός Μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Παράλληλα, η δράση του τμήματος για την κατάργηση της θανατικής ποινής στις ΗΠΑ με την ευκαιρία των Ολυμπιακών αγώνων της Ατλάντα κερδίζει σημαντική υποστήριξη αλλά προκαλεί και αντιδράσεις λόγω του ιδιαίτερα επιθετικού της χαρακτήρα. (www.amnesty.gr)

Β. Σκοποί της Διεθνούς Αμνηστίας

Η Διεθνής Αμνηστία έχει ως σκοπό την προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά αναφέρονται στην Οικουμενική Διακήρυξη. Η αναφορά στη Διακήρυξη βρίσκεται στην πρώτη παράγραφο του καταστατικού της. Αναφορές γίνονται, επίσης και σε άλλα άρθρα. (Μανωλοπούλου-Βαρβιτσιώτη, σελ.118)

Θεωρώντας ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης των πεποιθήσεων του και την υποχρέωση να παρέχει παρόμοια ελευθερία στους άλλους, σκοπός της Διεθνούς Αμνηστίας είναι να διασφαλίζει την τήρηση σε ολόκληρο τον κόσμο των διατάξεων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με τους εξής τρόπους :

- Εργαζόμενη χωρίς οποιαδήποτε πολιτική σκοπιμότητα για την απελευθέρωση και παροχή βοήθειας στα άτομα, που κατά παράβαση των προαναφερόμενων διατάξεων είναι φυλακισμένα ή κρατούνται ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο περιορίζονται εξαιτίας των πολιτικών ή θρησκευτικών τους πεποιθήσεων, της συνείδησης τους ή εξαιτίας της εθνικής τους καταγωγής, του φύλου, του χρώματος ή της γλώσσας τους, με την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν χρησιμοποιήσει βία ή δεν έχουν συνηγορήσει για τη χρησιμοποίηση βίας (θα αναφέρονται από δω και πέρα ως «κρατούμενοι συνείδησης»).
- Αντιτιθέμενη με όλα τα πρόσφορα μέσα στην κράτηση οποιουδήποτε κρατούμενου συνείδησης ή πολιτικού κρατούμενου χωρίς νόμιμη δίκη μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ή στη διεξαγωγή των δικών για τέτοιους κρατούμενους με τρόπο, που αντιβαίνει στις διεθνώς καθιερωμένες αρχές.
- Αντιτιθέμενη με όλα τα πρόσφορα μέσα στην επιβολή και εκτέλεση θανατικών ποινών και βασανιστηρίων ή άλλης απάνθρωπης, σκληρής ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας φυλακισμένων ή άλλων κρατούμενων ή ατόμων υπό περιορισμό, ανεξαρτήτως εάν έχουν χρησιμοποιήσει ή έχουν υποστηρίξει βία. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 3-4)

Επιπλέον, η οργάνωση:

- αντιτάσσεται στην κακομεταχείριση ομάδων, συμπεριλαμβανομένου της ομηρίας, των βασανιστηρίων και των δολοφονιών των φυλακισμένων και άλλων σκόπμων και αυθαίρετων δολοφονιών,
- βοηθά τους αιτούντες άσυλο, που διατρέχουν κίνδυνο επιστροφής σε μια χώρα, όπου παραβιάζονται τα βασικά και θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα,
- συνεργάζεται με άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις (NGOs), με τα Ηνωμένα Έθνη (UN) και με τις περιφερειακές διακυβερνητικές οργανώσεις
- κάνει εκστρατείες για να αυξηθεί η υπευθυνότητα στις διεθνείς σχέσεις σε στρατιωτικό, αστυνομικό επίπεδο και σε επίπεδο ασφάλειας
- οργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα και εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού για τα ανθρώπινα δικαιώματα (www.amnesty.org)

Γ. Η Δομή της Διεθνούς Αμνηστίας

Η Διεθνής Αμνηστία είναι μια οργάνωση, που βασίζεται στο παγκόσμιο εθελοντισμό των μελών της και αποτελείται από επιμέρους τμήματα, διοικήσεις, διεθνή δίκτυα, ομάδες-σύνδεσμοι και μέλη.

Η ανώτερη αρχή για τον έλεγχο των υποθέσεων της οργάνωσης είναι το **Διεθνές Συμβούλιο**. Τα βασικά καθήκοντα του διεθνούς συμβουλίου είναι:

- Να επικεντρώνεται στη στρατηγική,
- να καθορίζει το όραμα, την αποστολή και τις βασικές αξίες της οργάνωσης
- να προσδιορίζει το σχέδιο στρατηγικής της Διεθνούς Αμνηστίας συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής στρατηγικής,
- να καθιερώνει τα συστήματα και τα σωματεία διακυβέρνησης και την αντιπροσωπεία της οργάνωσης, η οποία εκλέγει τα μέλη των σωματείων,

- να αξιολογεί την απόδοση της οργάνωσης αναφορικά με τις συμφωνημένες στρατηγικές και τα σχέδιά της,
- να αποδίδει στα τμήματα, τις δομές και τα σωματεία υπευθυνότητες. (www.amnesty.org)

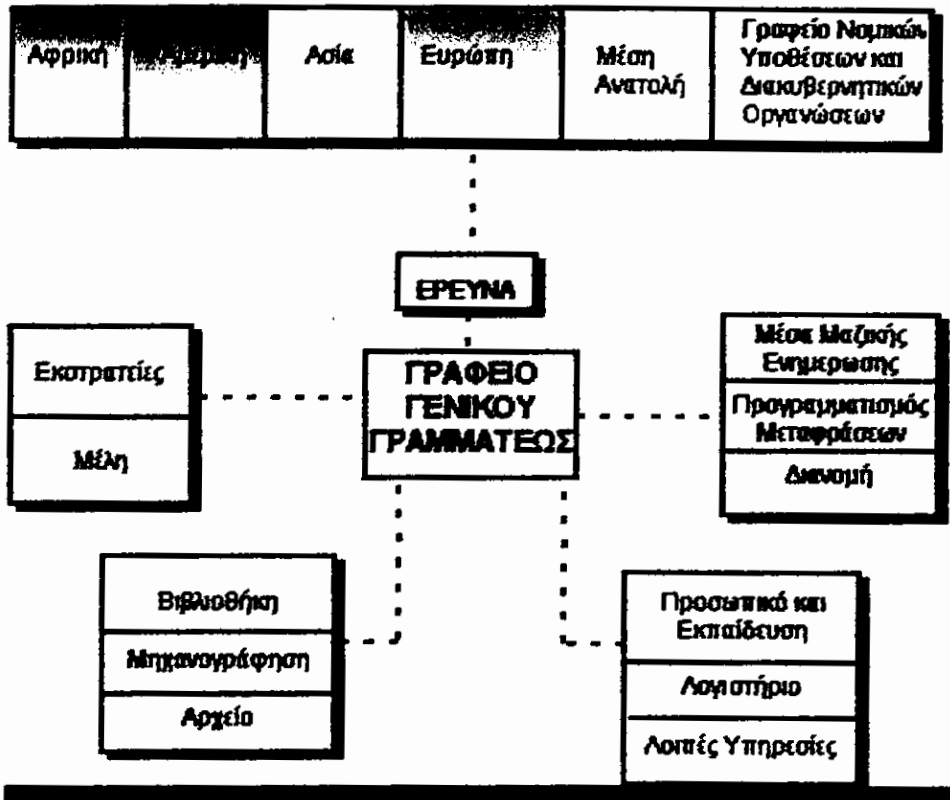
Επιπλέον, αποτελείται από μια *Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή*. Ο βασικός ρόλος της είναι να ηγείται και να διαχειρίζεται τις υποθέσεις της οργάνωσης παγκοσμίως. Οι αρμοδιότητες της διεθνούς εκτελεστικής επιτροπής είναι:

- Να παίρνει τις διεθνείς αποφάσεις ,
- να εξασφαλίζει ότι υπάρχει μια υγιής οικονομική πολιτική και ότι αυτή εφαρμόζεται με συνέπεια σε όλα τα γραφεία της οργάνωσης,
- να διασφαλίζει την εφαρμογή του σχεδίου στρατηγικής,
- να κάνει τις απαραίτητες ρυθμίσεις στο σχέδιο στρατηγικής και σε άλλες αποφάσεις του Διεθνούς Συμβουλίου,
- να εξασφαλίζει τη τήρηση του καταστατικού της οργάνωσης,
- να υποστηρίζει την ανθρώπινη ικανότητα για ανάπτυξη,
- να ελέγχει την υπευθυνότητα των τμημάτων, των διοικήσεων και των άλλων σωματείων της Διεθνούς Αμνηστίας όσον αφορά τη λειτουργία τους μέσω της παρουσίασης εκθέσεων στο Διεθνές Συμβούλιο.

Οι καθημερινές υποθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας διευθετούνται από τη *Διεθνή Γραμματεία*, την οποία διοικεί ο Γενικός Γραμματέας, ο οποίος με τη σειρά του κατευθύνεται από τη Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή. Το γραφείο της Διεθνούς Γραμματείας βρίσκεται στο Λονδίνο.

Η ευθύνη για την εργασία της Διεθνούς Αμνηστίας αναφορικά με τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε οποιοδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής και της αξιολόγησης των πληροφοριών, και της αποστολής των αντιπροσωπειών, ανήκει στα διεθνή σωματεία της οργάνωσης, και όχι στο τμήμα, τη διοίκηση, τις ομάδες-συνδέσμους ή τα μέλη στη χώρα, όπου γίνονται οι παραβιάσεις.(www.amnesty.gr)

Η Δομή της Διεθνούς Γραμματείας

Τμήματα της Διεθνούς Αμνηστίας μπορούν να ιδρυθούν σε οποιαδήποτε χώρα, κράτος, έδαφος ή περιοχή με τη συγκατάθεση της Διεθνούς Εκτελεστικής Επιτροπής. Προκειμένου να αναγνωριστεί ένα τμήμα, ακολουθούνται οι εξής διαδικασίες: Πριν από την αναγνώρισή του πρέπει να έχει αποδείξει την ικανότητα του να οργανώνει και να υποστηρίζει τις βασικές δραστηριότητες της Διεθνούς Αμνηστίας. Στη συνέχεια, το τμήμα υποβάλλει το καταστατικό του στη Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή για να εγκριθεί από αυτή, δίνει την ετήσια συνδρομή, το ποσό της οποίας έχει καθοριστεί από το Διεθνές Συμβούλιο και καταχωρείται στους καταλόγους της οργάνωσης από τη Διεθνή Γραμματεία σύμφωνα με απόφαση της Διεθνούς Εκτελεστικής Επιτροπής.

Τα τμήματα δεν κάνουν καμία ενέργεια, η οποία δεν περιέχεται στο όραμα και την αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας. Η Διεθνή Γραμματεία έχει έναν κατάλογο των τμημάτων. Τα τμήματα οφείλουν να ενεργούν σύμφωνα με τις βασικές αξίες και μεθόδους της οργάνωσης, καθώς επίσης και οποιουδήποτε σχεδίου στρατηγικής, κανόνες εργασίας και οδηγίες που δίνονται κατά διαστήματα από το Διεθνές Συμβούλιο. (ό.π.)

Διοικητικό Συμβούλιο είναι ένα εθνικό ή περιφερειακό σωματείο της Διεθνούς Αμνηστίας, που ιδρύεται από τη Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή για να προάγει και να εφαρμόσει το όραμα και την αποστολή της οργάνωσης. Ο σκοπός κάθε Διοικητικού Συμβουλίου είναι να συντονίσει ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων για την προαγωγή των ατομικών δικαιωμάτων και να παγιώσει εθνικά ή περιφερειακά την ύπαρξη της οργάνωσης.

Τα *Διεθνή Δίκτυα* της οργάνωσης υπάρχουν για να προάγουν και να εφαρμόζουν το όραμα και την αποστολή της οργάνωσης, βάσει ενός συγκεκριμένου θέματος ή μίας ταυτότητας.

Ένα διεθνές δίκτυο πρέπει να εκπληρώνει τους εξής όρους:

- Να αποτελείται από μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας από τουλάχιστον πέντε διαφορετικά τμήματα ή/ και διοικήσεις,
- να αποτελείται από μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας από τουλάχιστον δύο διεθνείς περιοχές του προγράμματος της Διεθνούς Γραμματείας,
- να βασίζεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα ή ταυτότητα,
- να έχει καθορίσει τις αρμοδιότητες του σύμφωνα με το καταστατικό και τις αξίες της Διεθνούς Αμνηστίας,
- οι αρμοδιότητες του να έχουν εγκριθεί από τη διεθνή εκτελεστική επιτροπή και να έχει αναγνωριστεί και καταχωρηθεί στους καταλόγους της.(www.amnesty.org)

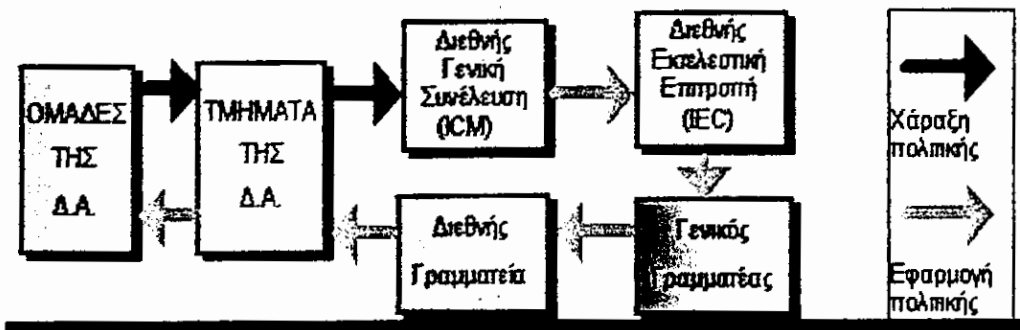
Οι *Ομάδες*, που αποτελούνται από περισσότερα από πέντε μέλη και πληρώνουν την ετήσια συνδρομή, που έχει καθοριστεί από το Διεθνές Συμβούλιο, μπορούν να γίνουν σύνδεσμοι της οργάνωσης ή ενός τμήματός της. Η Διεθνής Εκτελεστική Επιτροπή αποφασίζει για το αν μία ομάδα πρέπει να παραμείνει ή όχι σύνδεσμος της οργάνωσης. Οι Σύνδεσμοι-Ομάδες υιοθεσίας υιοθετούν όσους κρατούμενους καθορίζει κατά διαστήματα η Διεθνής Γραμματεία και δεν μπορεί να υιοθετήσει κανέναν άλλον εφ' όσον παραμένει σύνδεσμος της Διεθνούς Αμνηστίας. Οι ομάδες - σύνδεσμοι δεν μπορούν να υιοθετήσουν κρατούμενους συνειδήσεως, που βρίσκονται φυλακισμένοι στις χώρες τους. Κάθε τμήμα διατηρεί και δίνει στη Διεθνή Γραμματεία έναν κατάλογο των Ομάδων - Συνδέσμων της οργάνωσης. Οι ομάδες σε

μια χώρα, ένα κράτος, ένα έδαφος ή μια περιοχή, που δεν ανήκουν σε τμήμα καταχωρούνται στους καταλόγους από τη Διεθνή Γραμματεία. Οι ομάδες δεν ασχολούνται με υποθέσεις, που δεν περιλαμβάνονται στο όραμα και την αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας. Ενεργούν σύμφωνα με τις βασικές αξίες και τις μεθόδους της οργάνωσης, καθώς επίσης και οποιουδήποτε σχεδίου στρατηγικής, κανόνων εργασίας και οδηγιών, που δίνονται κατά διαστήματα από το Διεθνές Συμβούλιο. (www.amnesty.gr)

Μέλος της Διεθνούς Αμνηστίας είναι οποιοσδήποτε συμβάλλει στην πρόοδο της αποστολής της οργάνωσης, ενεργεί σύμφωνα με τις βασικές αξίες και την πολιτική και έχει αναγνωριστεί και καταχωρηθεί ως μέλος από ένα τμήμα, διοικητικό συμβούλιο ή μια ομάδα – σύνδεσμο μέσω της απόδοσης της ετήσιας συνδρομής ή της απόδειξης ότι έχει απαλλαχτεί από αυτή. (www.amnesty.org)

Η χρηματοδότηση της Διεθνούς Αμνηστίας αντανακλά την ανεξαρτησία του κινήματος και την εξάρτησή του από την ευρεία υποστήριξη της κοινής γνώμης. Για την έρευνα και τις εκστρατείες της εναντίον των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν επιδιώκονται ούτε γίνονται δεκτά χρήματα από κυβερνήσεις. Οι εκατοντάδες χιλιάδες δωρεές, που στηρίζουν αυτήν τη δουλειά, προέρχονται από τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας και του κοινού και από οργανισμούς όπως ταμεία, ιδρύματα και εταιρείες.

Ο διεθνής προϋπολογισμός ξοδεύεται για την επαγγελματική έρευνα των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλον τον κόσμο από το προσωπικό της Διεθνούς Αμνηστίας, για αντιπροσωπείες, που παρακολουθούν δίκες και κάνουν παραστάσεις σε κυβερνήσεις και για τις διεθνείς δραστηριότητες της οργάνωσης για την ενημέρωση, τις εκστρατείες και την ανάπτυξη.

(www.amnesty.gr)

Δ. Οι Μηχανισμοί Δράσης της Διεθνούς Αμνηστίας

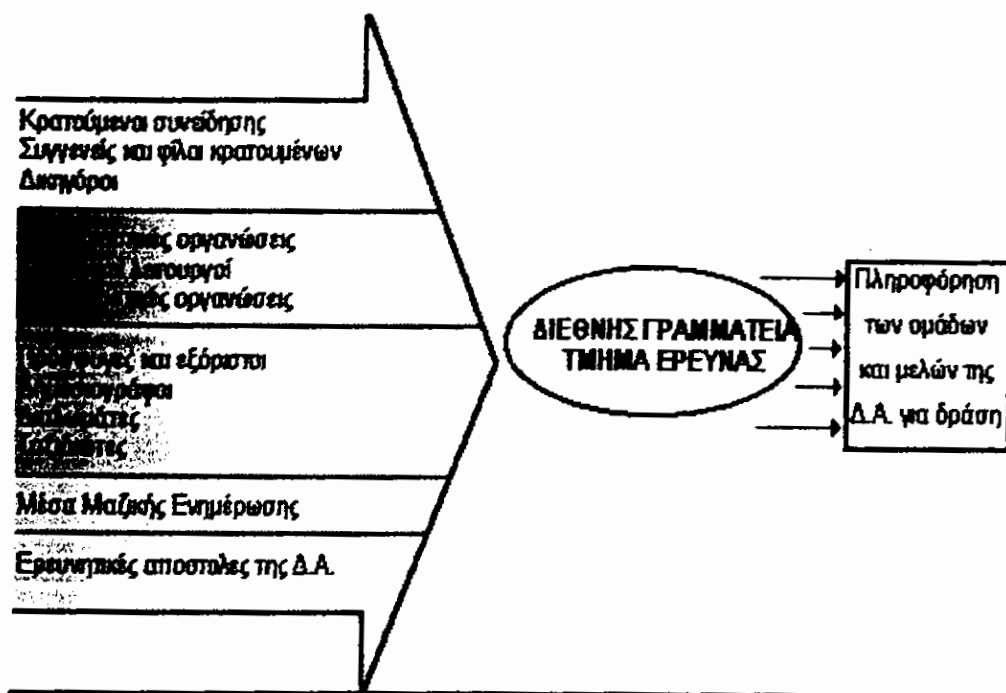
Στα πλαίσια της δράσης της Διεθνούς Αμνηστίας για την επίτευξη των σκοπών της, όπως αναφέρεται στο καταστατικό της, υπάρχει ένας κατάλογος, όχι περιοριστικός, που αναφέρεται στα χρησιμοποιούμενα μέσα.

Οι κυριότεροι τρόποι, οι οποίοι συμπληρώνονται και με κάθε άλλο εφικτό μέσο είναι η πληροφόρηση και η επέμβαση.

Έτσι, ως πρώτο μέλημα του οργανισμού είναι η συγκέντρωση πληροφοριών για τα άτομα, τα οποία κρατούνται λόγω των πεποιθήσεων τους. Βέβαια, η δράση της οργάνωσης έχει επεκταθεί και σε πολλούς άλλους τομείς παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ήδη έχει αναφερθεί παραπάνω. Για το σκοπό αυτό η Διεθνής Αμνηστία χρησιμοποιεί όλες τις δυνατές πηγές πληροφόρησης: τύπο, ανακοινώσεις, διακηρύξεις, επικοινωνία με ομάδες εξόριστων της χώρας τους, κ.α. Με τον τρόπο αυτό η αρμόδια υπηρεσία της Διεθνούς Γραμματείας, η υπηρεσία έρευνας, σε συνεργασία με τους εθνικούς τομείς είναι σε θέση να διαθέτει σήμερα καταλόγους και ακριβείς πληροφορίες για τον αριθμό των κρατούμενων, καθώς και για την κατάσταση τους στις διάφορες χώρες. (www.amnesty.gr)

α. Έρευνα

Η δουλειά της Δ.Α. βασίζεται στη λεπτομερή έρευνα συγκεκριμένων περιπτώσεων κρατούμενων και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Τμήμα Έρευνας της Διεθνούς Γραμματείας μελετά τις καταγγελίες που συγκεντρώνονται από όλα τα μέρη του κόσμου και διατηρεί αρχείο για τους κρατούμενους συνείδησης, τους πολιτικούς κρατούμενους, τα θύματα των βασανιστηρίων και τα άτομα που αντιμετωπίζουν τη θανατική ποινή. Οι πληροφορίες αυτές αποτελούν τη βάση για τη δραστηριότητα, που θα ακολουθήσει γύρω από τα άτομα, που έχουν πέσει θύματα παραβίασης των δικαιωμάτων τους. Η Διεθνής Αμνηστία στέλνει στη συνέχεια στο δίκτυο μελών, ομάδων και υποστηρικτών της σε όλο τον κόσμο προτάσεις για δράση.

(www.amnesty.gr)

Η Δ.Α. συγκεντρώνει τις πληροφορίες της από πολλές πηγές. Όταν οι ερευνητές λάβουν μία αναφορά για κάποια παραβίαση ανθρώπινων δικαιωμάτων, η πρώτη τους ενέργεια είναι να ελέγξουν την αξιοπιστία της αναφοράς αυτής. Η Δ.Α. δε δραστηριοποιείται βασισόμενη σε διαδόσεις, φήμες ούτε προκατειλημμένες ή μεροληπτικές διηγήσεις.

Οι ερευνητές παρατηρούν τα γεγονότα και διατηρούν συνεχείς επαφές στις χώρες για τις οποίες είναι υπεύθυνοι. Συχνά, και κατόπιν αδείας των αρχών, η Δ.Α. στέλνει ερευνητικές αποστολές για επί τόπου εξέταση της κατάστασης. Οι ερευνητές παίρνουν συνεντεύξεις από κρατούμενους, από τους συγγενείς και τους δικηγόρους τους, από αυτόπτες μάρτυρες, είτε παρακολουθούν ως παρατηρητές, δίκες ή συναντούνται με κυβερνητικούς αξιωματούχους.

Η συγκέντρωση των πληροφοριών δεν είναι πάντα εύκολη. Υπάρχουν χώρες όπου οι προσβάσεις είναι δύσκολες έως ανύπαρκτες, οι λεγόμενες «κλειστές χώρες». Το γεγονός ότι ορισμένες χώρες δεν αναφέρονται στις εκθέσεις της Δ.Α. δε σημαίνει ότι η οργάνωση δεν έχει διαπιστώσει να συμβαίνουν σε αυτές παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά ότι οι ερευνητές δεν έχουν επαρκείς, αξιόπιστες, επίκαιρες και λεπτομερείς πληροφορίες, ώστε να καταλήξουν σε αντικειμενικά συμπεράσματα για την κατάσταση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις χώρες αυτές.(ό.π.)

β. Δημοσιότητα

Η διεθνής Αμνηστία θεωρεί πως το μέσο της δημοσιότητας, η αναφορά δηλαδή στην κοινή γνώμη είναι από τα σημαντικότερα και αποτελεσματικότερα εργαλεία για τους σκοπούς της.

Έτσι, η Διεθνής Αμνηστία δημοσιεύει:

- Κάθε χρόνο μία αναφορά, η οποία εκδίδεται σε 80.000 αντίτυπα σε έξι γλώσσες
- Κάθε μήνα εκδίδει για τα μέλη της δελτία πληροφοριών για πολιτικές συλλήψεις για σχετικές δίκες
- Διάφορα δημοσιεύματα σχετικά με τα αντικείμενα της. (Μανωλοπούλου-Βαρβιτσιώτη, 1990, σελ.120-122)

Πιο συγκεκριμένα, διοργανώνει εκστρατείες για να ενημερώσει την κοινή γνώμη και να ασκήσει πιέσεις στις κυβερνήσεις και επιπλέον, προβαίνει και σε επείγουσες ενέργειες, όταν αυτό είναι απαραίτητο.

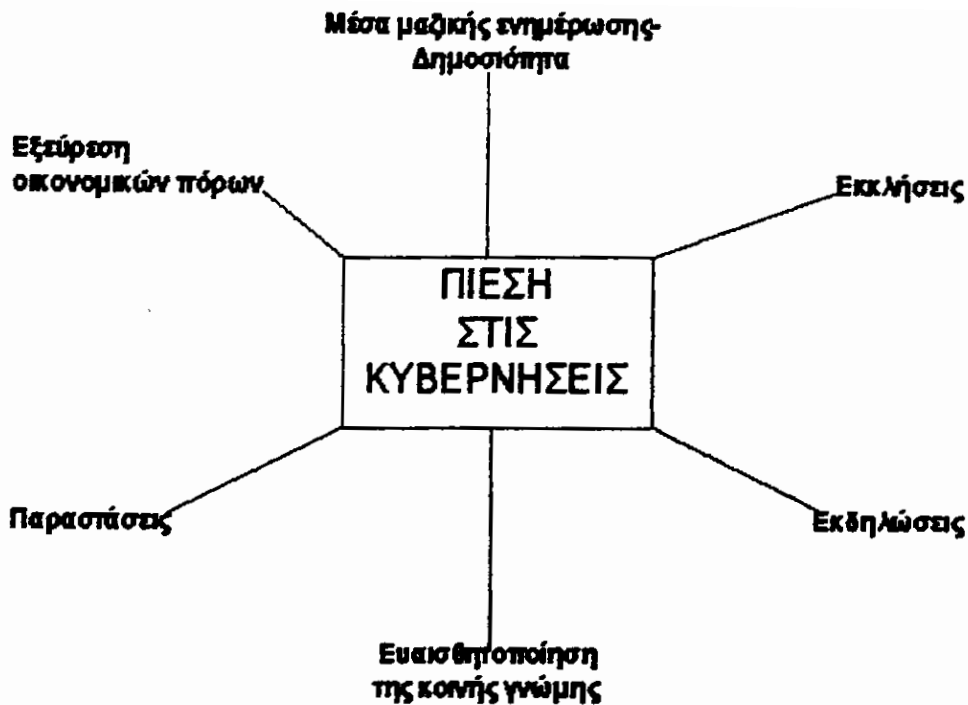
Ο αγώνας της Διεθνούς Αμνηστίας για το σεβασμό και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων δεν περιορίζεται στη δουλειά για συγκεκριμένους κρατούμενους, στην υιοθεσία κρατουμένων συνείδησης από τοπικές ομάδες μελών ή στην αποστολή επειγουσών εκκλήσεων, όταν κάποιο θύμα κινδυνεύει άμεσα. Ένα μεγάλο μέρος της δράσης της Δ.Α. είναι οι εκστρατείες της οργάνωσης, που επικεντρώνουν το ενδιαφέρον και την πίεση της κοινής γνώμης σε ένα συγκεκριμένο στόχο. Αντικείμενα των εκστρατειών μπορεί να είναι είτε χώρες όπου παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, είτε διαδεδομένα σχήματα παραβιάσεων, όπως π.χ. τα βασανιστήρια, η επιβολή της θανατικής ποινής, οι εκτελέσεις, οι «εξαφανίσεις», ή ακόμα τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ομάδες θυμάτων, όπως γυναίκες, παιδιά, συνδικαλιστές, φοιτητές κλπ. Κάθε εκστρατεία διαρκεί συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και έχει συγκεκριμένους στόχους, ανάλογα με τις ανησυχίες της οργάνωσης.

Τέτοιοι στόχοι μπορεί να είναι:

- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης.
- Η κινητοποίηση πολιτών, αλλά και κυβερνήσεων, εναντίον των συγκεκριμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα-στόχο της εκστρατείας.
- Η υποστήριξη και ενθάρρυνση οργανώσεων ή ατόμων που δουλεύουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στη χώρα-στόχο.
- Η άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση της χώρας-στόχου με σκοπό την εναρμόνιση της νομοθεσίας με τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κατάργηση πρακτικών, που αντιβαίνουν σ' αυτά τα πρότυπα, την θεσμοθέτηση εγγυήσεων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την παραπομπή των υπευθύνων για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη δικαιοσύνη. (www.amnesty.gr)

Στα πλαίσια των εκστρατειών με στόχο κάποια χώρα η Δ.Α. δεν παίρνει θέση σε θέματα, που σχετίζονται με την ιδεολογία και τον πολιτειακό, πολιτικό ή θρησκευτικό προσανατολισμό της κυβέρνησης αυτής της χώρας, ούτε συνηγορεί στην επιβολή μέτρων, όπως π.χ. ο εμπορικός αποκλεισμός, οι οικονομικές κυρώσεις ή οι στρατιωτικές επεμβάσεις.

Η Δ.Α. είναι πράγματι σε θέση να κινητοποιήσει παγκόσμια έναν πολύ μεγάλο αριθμό ατόμων (μελών ή μη), στα πλαίσια μιας εκστρατείας. Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι αυτές οι μαζικές παγκόσμιες εκστρατείες συμβάλλουν σημαντικά στην προώθηση θετικών αλλαγών στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

(www.amnesty.gr)

Εκτός από τις εκστρατείες για την επίλυση προβλημάτων, η Διεθνής Αμνηστία διεξάγει και εκστρατείες πρόληψης, όπως είναι αυτή της εκπαίδευσης πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μία διαδικασία, κατά την οποία οι άνθρωποι μαθαίνουν τα δικαιώματά τους και τα δικαιώματα των άλλων μέσω της συμμετοχικής εκμάθησης. Αποβλέπει στην αλλαγή της συμπεριφοράς, μαθαίνοντας νέες ικανότητες και προάγοντας την ανταλλαγή γνώσεων και πληροφοριών. Σε αντίθεση με τις συνηθισμένες εκστρατείες, αυτή είναι μακροπρόθεσμη και στοχεύει στην κατανόηση των επίμαχων ζητημάτων και στην ανάπτυξη της ικανότητας των ατόμων να υποστηρίξουν τα δικαιώματά τους και να μεταδώσουν αυτή τη γνώση τους στους άλλους. (www.amnesty.org)

Μία ακόμη μορφή δράσης είναι οι επείγουσες ενέργειες, η οποία χρησιμοποιείται από τα μέσα του 1976, για γνωστά ή πιθανά θυμάτα βασανιστηρίων, σε περιπτώσεις εξαφανίσεων ή εξωδικαστικών εκτελέσεων, για ανθρώπους, που αντιμετωπίζουν τη θανατική ποινή ή για φυλακισμένους, που έχουν ανάγκη από ιατρική περίθαλψη κ.ά. Όλες αυτές οι περιπτώσεις παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως και

πολλές άλλες, απαιτούν την άμεση αποστολή εκκλήσεων προς τις κυβερνήσεις της συγκεκριμένης χώρας. (www.amnesty.gr)

Κατά τη διάρκεια του 2002, η Διεθνής Αμνηστία πραγματοποίησε 468 επείγουσες εκκλήσεις σε 83 χώρες και εδάφη για περιπτώσεις παραβιάσεων ανθρώπινων δικαιωμάτων. Υπήρξαν 346 αναπροσαρμογές στις παραπάνω επείγουσες εκκλήσεις για δράση, 130 εκ των οποίων είχαν θετικά αποτελέσματα. (www.amnesty.org)

γ. Παροχή βοήθειας

Κρατούμενοι συνείδησης

Σε πολλές χώρες του κόσμου, άτομα κρατούνται, επειδή προσπάθησαν να ασκήσουν το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, στη συνάθροιση ή στη διακίνηση ιδεών. Μερικοί άλλοι κρατούνται λόγω της συμμετοχής τους σε πολιτικές ή θρησκευτικές δραστηριότητες ή ακόμα λόγω της συνδικαλιστικής τους δράσης ή της συμμετοχής τους σε απεργίες ή διαδηλώσεις. Άλλοι πάλι φυλακίζονται, όταν το αποκλειστικό "έγκλημά" τους είναι η εθνική τους καταγωγή, το φύλο, το χρώμα ή η γλώσσα τους.

Η Διεθνής Αμνηστία ζητά την άμεση και χωρίς όρους απελευθέρωση όλων των κρατούμενων συνείδησης. Η φυλάκιση οποιουδήποτε κρατούμενου συνείδησης παραβιάζει την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. (www.amnesty.gr)

- Η φύση της βοήθειας, που προσφέρεται σε αυτά τα άτομα καθορίζεται σαφώς στα πλαίσια του καταστατικού του οργανισμού. Πρόκειται, καταρχάς, για βοήθεια υλικής συνδρομής τόσο στους φυλακισμένους όσο και στα πρόσωπα, που συντηρούνται απ' αυτούς ακόμη και μετά την αποφυλάκιση τους, καθώς και για βοήθεια νομική.

Η νομική αγωγή θεωρείται από τους αποτελεσματικότερους τρόπους βοήθειας συνίσταται δε στην πλήρη επαγρύπνηση, παρατήρηση και επέμβαση ως προς την τήρηση όλων των νόμιμων διαδικασιών στους κρατούμενους για τις πεποιθήσεις τους.

Ο γνωστότερος τρόπος ενέργειας για την προστασία των κρατούμενων είναι η υιοθεσία. Οι ομάδες υιοθεσίας δεν είναι ελεύθερες στην εκλογή των κρατούμενων τους, αλλά η επιλογή γίνεται από τα αρμόδια όργανα. (Μανωλοπούλου Βαρβιτσιώτη, 1990, σελ.121) Δρουν δε ως εξής:

Όταν τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι κάποιο άτομο είναι κρατούμενος συνείδησης, η περίπτωση ανατίθεται σε μία ή περισσότερες ομάδες δράσης της Διεθνούς Αμνηστίας ανά τον κόσμο. Οι ομάδες στέλνουν εκκλήσεις στις αρμόδιες αρχές, ζητώντας την άμεση και χωρίς όρους απελευθέρωση του κρατουμένου. Τα μέλη προσπαθούν να δώσουν δημοσιότητα στην κάθε περίπτωση. Επισκέπτονται την ξένη πρεσβεία στη χώρα τους και, αν μπορούν, έρχονται σε επαφή με τον κρατούμενο ή την οικογένειά του παρέχοντας την όποια υποστήριξη αυτοί χρειάζονται. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ.7)

Η περίπτωση κάθε κρατούμενου συνείδησης αποτελεί είδηση, αν και υπάρχουν πολλοί περισσότεροι, που παραμένουν άγνωστοι. Η Δ.Α. αποσκοπεί στο να επικεντρώσει την προσοχή της κοινής γνώμης σε όλους τους ξεχασμένους κρατούμενους, ώστε να συνεχιστούν οι προσπάθειες απελευθέρωσής τους.(www.amnesty.gr)

Πολιτικοί κρατούμενοι και φυλάκιση χωρίς δίκη

Σε πολλές χώρες είτε σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο είτε σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, οι αρχές φυλακίζουν άτομα χωρίς δίκη. Σε μερικές περιπτώσεις, η φυλάκιση διαρκεί δεκαετίες. Μία νόμιμη και δημόσια δίκη σε εύλογο χρόνο είναι ένα βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, όπως είναι και το δικαίωμα για ελευθερία από αυθαίρετη κράτηση. Το να φυλακίζονται άτομα για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς αποδεικτικά στοιχεία αποτελεί παραβίαση αυτών των δικαιωμάτων.

Η Διεθνής Αμνηστία αντιτίθεται στην κράτηση οποιουδήποτε πολιτικού κρατούμενου χωρίς δίκη μέσα σε λογικό χρονικό διάστημα. Έχει κάνει εκκλήσεις σε διάφορες κυβερνήσεις για να τεθεί, τέλος, σε διοικητικούς περιορισμούς και άλλες διαδικασίες, που επιτρέπουν μακροχρόνιες πολιτικές κρατήσεις χωρίς δίκη.

Η Διεθνής Αμνηστία, επίσης, αντιτίθεται σε δικαστικές διαδικασίες σε πολιτικές περιπτώσεις, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στα διεθνώς συμφωνηθέντα πρότυπα, π.χ. μυστικές δίκες. Οι κατηγορούμενοι δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν

συνήγορο της δικής τους εκλογής ή η υπεράσπιση δε μπορεί να φέρει μάρτυρες. Οι δίκες γίνονται από ειδικά δικαστήρια και στρατοδικεία, η σύνθεση των οποίων δεν εξασφαλίζει αμεροληψία και οι διαδικασίες δεν είναι όμοιες με των κανονικών δικαστηρίων.

Η Διεθνής Αμνηστία χρησιμοποιεί ένα ευρύ φάσμα ερμηνείας του όρου «πολιτικός κρατούμενος», ώστε να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις, που έχουν ένα σοβαρό πολιτικό στοιχείο. Το ίδιο αδίκημα μπορεί να είναι καθαρά πολιτικής φύσεως, όπως π.χ. το να ανήκει κανείς σε απαγορευμένο πολιτικό κόμμα. Σε άλλες περιπτώσεις, όμως, το άτομο μπορεί να έχει κατηγορηθεί για ένα κοινό αδίκημα, αλλά η κατάσταση στην οποία έγινε να παρουσιάζεται σαν πολιτικής μορφής, όπως μία διαδήλωση. Ή είναι πιθανό ο κατηγορούμενος να έχει διαπράξει εγκληματική πράξη, αλλά για πολιτικούς λόγους. Σε άλλες περιπτώσεις, οι αρχές μπορεί να κρατούν κάποιον για πολιτικούς λόγους, έστω και αν αυτός είναι ύποπτος για εγκληματική πράξη. Ψευδείς εγκληματικές κατηγορίες μπορούν ακόμα να παρουσιαστούν εναντίον ενεργών πολιτικών ατόμων (οι κατηγορίες π.χ. μπορεί να είναι νομισματικά αδικήματα), ενώ ο πραγματικός λόγος είναι να τιμωρηθούν για τις πολιτικές τους δραστηριότητες ή για να εμποδίσουν άλλους να αντιτίθενται στην κυβέρνηση. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις κάποιο πολιτικό στοιχείο θα πρέπει να υπάρχει. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 11-13)

Πάντως, αν το άτομο κρατείται αποκλειστικά για ποινικές πράξεις (όπως π.χ. τροχαίο παράπτωμα, κλοπή ή φόνο) και αν δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι ούτε το αδίκημα ούτε η φυλάκιση είναι αποτέλεσμα πολιτικού κίνητρου, η περίπτωση δεν εμπίπτει στην «εντολή» της οργάνωσης. Γι' αυτό το λόγο, η Διεθνής Αμνηστία δεν αναλαμβάνει δράση ακόμα και αν υπάρχουν φήμες ότι η δικαιοσύνη δε λειτούργησε σωστά στις περιπτώσεις αυτές. Ούτε και ζητάει την αποφυλάκιση κρατούμενων, οι οποίοι καταδικάστηκαν για τέτοια αδικήματα. Βεβαίως, αν ο κρατούμενος έχει βασανιστεί ή έχει καταδικαστεί σε θάνατο, τότε η περίπτωση εμπίπτει στους στόχους της οργάνωσης, που εφαρμόζονται για όλους τους κρατούμενους: εναντίωση στα βασανιστήρια και τις εκτελέσεις. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 11-13)

Τα βασικά κριτήρια για μια έντιμη δίκη, όπως ορίζονται σε διάφορα διεθνή κείμενα, είναι τα εξής :

- Κάθε κατηγορούμενος πρέπει να θεωρείται αθώος μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο.

- Κάθε κατηγορούμενος έχει δικαίωμα σε νομική υπεράσπιση.
- Κάθε κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να παρίσταται στη δίκη του.
- Ο κατηγορούμενος δεν πρέπει να εξαναγκάζεται να επιβαρύνει τον εαυτό του να ομολογήσει την ενοχή του.
- Η δίκη θα πρέπει να γίνεται από ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο.

Χαρακτηριστικά μιας ανέντιμης δίκης μπορεί να είναι:

- Μυστικές διαδικασίες,
- έλλειψη συνηγόρου ή απαγόρευση της συνεργασίας μεταξύ κατηγορουμένου και συνηγόρου,
- απαγόρευση από το δικαστήριο της κλήσης μαρτύρων υπεράσπισης,
- στέρηση του δικαιώματος του κρατουμένου για κατ' αντιπαράθεση εξέταση,
- αποδοχή από το δικαστήριο στοιχείων και αποδείξεων που έχουν αποσπαστεί με τη βία ή βασανιστήρια. (www.amnesty.gr)

Εξωδικαστικές εκτελέσεις και πολιτικές δολοφονίες

Η Διεθνής Αμνηστία καταδικάζει κάθε εκτέλεση, συμπεριλαμβανομένων και αυτών, που διαπράττονται χωρίς καμιά επίφαση νομιμότητας. Η οργάνωση χρησιμοποιεί τον όρο «εξωδικαστικές εκτελέσεις» για να περιγράψει τους αυθαίρετους και παράνομους φόνους, που διαπράττονται από όργανα του κράτους, τα οποία δρουν έξω από το νομικό ή δικαστικό πλαίσιο.

Συνήθως, οι εξωδικαστικές εκτελέσεις διαπράττονται από τα όργανα μιας κυβέρνησης μέσα στην ίδια της την επικράτεια. Τα θύματα είναι πολίτες της χώρας, των οποίων την ασφάλεια, η κυβέρνηση έχει αναλάβει την υποχρέωση να προστατέψει. Δράστες τέτοιων φόνων μπορεί να είναι μέλη των τακτικών στρατιωτικών ή αστυνομικών δυνάμεων, μέλη μονάδων, που λειτουργούν χωρίς κανονικό έλεγχο ή πολίτες, που δρουν σε συνεργασία ή με τη συνενοχή της επίσημης κυβέρνησης. Αυτές οι ομάδες συχνά αποκαλούνται «τάγματα θανάτου».

Τις τελευταίες δεκαετίες, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν πέσει θύματα εξωδικαστικών εκτελέσεων. Μερικές κυβερνήσεις

χρησιμοποιούν τα «τάγματα θανάτου» για να εξαλείψουν τους πολιτικούς τους αντιπάλους, αντί να τους συλλάβουν και να τους φυλακίσουν.

Εφ' όσον καμιά κυβέρνηση δεν πρόκειται να παραδεχτεί ότι καταφεύγει στην τακτική των εξωδικαστικών εκτελέσεων, συχνά είναι δύσκολο να συνδεθούν αυτοί οι φόνοι με τον κρατικό μηχανισμό και να αποδειχθεί ότι ήταν εσκεμμένοι.

Σε περίπτωση, όπου κάποιος δέχεται απειλές εναντίον της ζωής του, η Διεθνής Αμνηστία απαιτεί από την κυβέρνηση να λάβει αμέσως μέτρα για την προστασία του. (www.amnesty.gr)

Ο όρος "πολιτικές δολοφονίες" είναι γενικότερος και περιλαμβάνει, επίσης, εσκεμμένες και αυθαίρετες δολοφονίες από ένοπλες πολιτικές ομάδες. Η κυβέρνηση φέρει την ευθύνη της πολιτικής δολοφονίας, όταν αποτελεί επακόλουθο της πολιτικής της, όταν εκτελείται από δυνάμεις υποστηριζόμενες από την ίδια ή όταν οι αρχές αρνούνται να διεξάγουν έρευνες και ανακρίσεις.

Ελάχιστες κυβερνήσεις δίνουν φανερά διαταγές για την εκτέλεση ή την εξαφάνιση ενός πολίτη. Οι συνθήκες μιας δολοφονίας δεν είναι ποτέ ξεκάθαρες. Η συμπεριφορά των κυβερνώντων και ένα πλαίσιο παρόμοιων γεγονότων οδηγεί στην υποψία ότι αυτές οι παράνομες δολοφονίες είναι προμελετημένες.

Η εμπλοκή των κυβερνήσεων στις πολιτικές δολοφονίες προχωρεί πέρα από το θάνατο. Φροντίζουν με διάφορα πολύπλοκα συστήματα να μην αποκαλύπτεται η αλήθεια και οι ένοχοι να ξεφεύγουν από τη δικαιοσύνη με νόμους, που εξασφαλίζουν την ασυλία και την ατιμωρησία των δυνάμεων ασφαλείας, που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μερικές φορές, η ατιμωρησία λειτουργεί αναδρομικά. Μετά από περιόδους παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αποφεύγεται να αναφερθεί κάθε περίπτωση καταπάτησης των ατομικών δικαιωμάτων για λόγους «εθνικής συμφιλίωσης». (ό.π.)

Η Διεθνής Αμνηστία δεν παίρνει θέση στη νομιμότητα της ένοπλης εξέγερσης, αλλά ανησυχεί για τις χιλιάδες ανθρώπων, που δολοφονούνται ή «εξαφανίζονται», χωρίς να συμμετέχουν σε κάποια διαμάχη. Η οργάνωση μπορεί να δράσει σε περιπτώσεις, που άοπλοι πολίτες σκοτώθηκαν εν ψυχρώ λόγω των πραγματικών ή πλασματικών τους πολιτικών συμπαθειών ή όπου πολιτικοί ή στρατιωτικοί αιχμάλωτοι έχουν εκτελεστεί. Επειδή πολλά από τα θύματα δεν βρίσκονται υπό κράτηση κατά τον χρόνο της θανάτωσης τους, αυτός είναι ένας από τους λίγους τομείς, όπου η Διεθνής Αμνηστία ασχολείται με περιπτώσεις ατόμων, που δεν είναι φυλακισμένοι.

Η εντολή της Διεθνούς Αμνηστίας, πάντως, δεν επεκτείνεται σε δολοφονίες, που δεν αποδίδονται σε κυβερνητική πολιτική, όπως δολοφονίες ατόμων, που παίρνουν μέρος σε συλλαλητήρια και οι οποίες είναι αποτέλεσμα υπέρμετρης χρήσης βίας από πανικόβλητες δυνάμεις ασφαλείας, ούτε σε δολοφονίες κατά τη διάρκεια πολέμου, π.χ. όταν άοπλοι πολίτες βρέθηκαν σε διασταυρούμενα πυρά ή θεωρήθηκαν κατά λάθος μέλη των ένοπλων δυνάμεων. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 25)

«Εξαφανίσεις»

Σε πολλές χώρες, θύματα παραβίασης των ανθρώπινων δικαιωμάτων αγνοούνται, αφού έχουν τεθεί υπό κράτηση από δυνάμεις ασφαλείας ή τους έχουν απαγάγει πράκτορες, που ενεργούν με τη συνηγορία των κυβερνήσεων. Οι αρχές αρνούνται να αναλάβουν την ευθύνη για την κράτησή τους ή να αποκαλύψουν, πού βρίσκονται. Η Διεθνής Αμνηστία επιμένει ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να θεωρούνται δημόσια υπεύθυνες για τη μοίρα των θυμάτων των εξαφανίσεων. Όταν υπάρχουν λεπτομερείς αναφορές για πιθανή «εξαφάνιση» τα μέλη της Δ.Α. δραστηριοποιούνται, ασκώντας πίεση στις αρχές, με σκοπό να αποκαλύψουν, πού βρίσκεται το χαμένο άτομο. Η Δ.Α. επιδιώκει ιδιαίτερη δημοσιότητα, ώστε να δοθεί φως σ' αυτή την παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και η περίπτωσή τους να μην ξεχαστεί. (www.amnesty.gr)

Ο όρος «εξαφάνιση» χρησιμοποιείται πάντα μέσα σε εισαγωγικά, γιατί η Διεθνής Αμνηστία δε δέχεται τη συνηθισμένη ερμηνεία των κυβερνήσεων, ότι οι άνθρωποι αυτοί ξαφνικά εξαφανίστηκαν από προσώπου γης. Η οργάνωση πιστεύει ότι οι αρχές γνωρίζουν ακριβώς που βρίσκονται αυτά τα άτομα ή τι τους έχει συμβεί.

Όπως οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, έτσι και οι «εξαφανίσεις» είναι μια γρήγορη και βολική τακτική για τις κυβερνήσεις. Αντί να συλλάβουν, να δικάσουν και να φυλακίσουν τους αντιπάλους τους, πολλές κυβερνήσεις προτιμούν απλά να τους απαγάγουν. Άλλωστε, ενώ είναι πολύ δύσκολο για μια κυβέρνηση να αποποιηθεί την ευθύνη για την εμφανή φυλάκιση κρατουμένων συνείδησης, είναι πολύ πιο απλό να αρνηθεί ότι γνωρίζει οτιδήποτε για κάποιον, που έχει «εξαφανιστεί».

Οι «εξαφανίσεις» δεν είναι τυχαία γεγονότα. Απαιτούν οργάνωση και συμμετοχή δυνάμεων ασφαλείας και αξιωματούχων. Απαιτούν ένα σύστημα κάλυψης και απόκρυψης στοιχείων. Ακόμα απαιτούν ένα σύστημα παρεμπόδισης της οικογένειας,

των φίλων, των δικηγόρων και των ενδιαφερομένων για τα ανθρώπινα δικαιώματα να βρουν τον «εξαφανισμένο».

Τα θύματα «εξαφανίσεων» είναι συχνά μέλη ή υποτιθέμενα μέλη ή υποστηρικτές ή εν δυνάμει υποστηρικτές ενόπλων ανταπολιτευτικών ομάδων. Οι αγνοούμενοι όχι απλώς κρατούνται χωρίς να έχουν δικαστεί ή να τους έχει απαγγελθεί κατηγορία, αλλά συχνά κινδυνεύουν να υποβληθούν σε βασανιστήρια, όσο βρίσκονται στα χέρια των οργάνων του κράτους ή να εκτελεστούν. (www.amnesty.gr)

Η οργάνωση, το Δεκέμβριο του 1992, συνέταξε ένα πρόγραμμα 14 Σημείων για την πρόληψη των «εξαφανίσεων» και καλεί όλες τις κυβερνήσεις να το εφαρμόσουν. Προσκαλεί τα ενδιαφερόμενα άτομα και τις οργανώσεις να ενωθούν με στόχο την προαγωγή του προγράμματος. Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι η εφαρμογή των μέτρων είναι μία θετική ένδειξη της δέσμευσης μίας κυβέρνησης για να σταματήσει τις «εξαφανίσεις» και να εργαστεί για την εξάλειψή τους παγκοσμίως.

Αντιρρησίες συνείδησης

Αντιρρησίας συνείδησης θεωρείται ένα στρατεύσιμο άτομο, το οποίο για λόγους είτε συνείδησης είτε βαθιάς πεποίθησης, που εκπορεύεται από κίνητρα θρησκευτικά, ηθικά, ανθρωπιστικά, φιλοσοφικά ή πολιτικά, αρνείται να πάρει μέρος άμεσα ή έμμεσα σε πολέμους ή ένοπλες συγκρούσεις και να στρατευθεί.

Η Δ.Α. θεωρεί ότι οι αντιρρησίες συνείδησης που βρίσκονται στη φυλακή εμπίπτουν στην κατηγορία των κρατουμένων συνείδησης, όπως ορίζεται από το καταστατικό της, εάν ισχύει ένας ή περισσότεροι από τους παρακάτω λόγους:

- Το νομοθετικό πλαίσιο μιας χώρας δεν προβλέπει την αντίρρηση συνείδησης και τη δυνατότητα σε κάποιον να την προβάλλει σε κάποια χρονική στιγμή,
- η ισχύουσα εναλλακτική θητεία δεν είναι καθαρά κοινωνικού προσανατολισμού,
- η διάρκεια της εναλλακτικής θητείας μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει χαρακτήρα ποινής,
- το πρόσωπο στερήθηκε του δικαιώματός του να διατυπώσει την αντίρρηση,
- δεν υπάρχει η δυνατότητα να διατυπωθεί – δηλωθεί η αντίρρηση συνείδησης κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας,

- το πρόσωπο κρατείται, γιατί διέκοψε για λόγους συνείδησης τη στρατιωτική του θητεία, είτε έχει προβεί σε ενέργειες ώστε να εξασφαλίσει με νόμιμα μέσα την απαλλαγή του, είτε όχι,
- η αναγνώριση του δικαιώματος στην αντίρρηση συνείδησης είναι τόσο περιορισμένη ώστε μόνο κάποιιοι και όχι όλοι οι προαναφερθέντες λόγοι συνείδησης είναι αποδεκτοί. (www.amnesty.gr)

Η Διεθνής Αμνηστία δε θεωρεί αντιρρησησία συνείδησης όποιον:

- Παρά την υπάρχουσα πρόβλεψη δε διατυπώνει στις αρμόδιες αρχές της χώρας του τους λόγους για την άρνησή του, ενώ υποχρεούται από το νόμο,
- αρνείται την κοινωνική εναλλακτική θητεία, δηλαδή είναι ολικός αρνητής στράτευσης. (ό.π.)

Θανατική ποινή

Η Διεθνής Αμνηστία αντιτίθεται στην επιβολή της θανατικής ποινής σε οποιαδήποτε περίπτωση, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες.

Η θανατική ποινή είναι μία πράξη αυθαίρετη, άδικη και αμετάκλητη. Αποτελεί πλήρη και οριστική άρνηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και την υπέρτατη μορφή βασανισμού, απάνθρωπης και εξευτελιστικής τιμωρίας.

Εφαρμόζεται σε περισσότερες από 100 χώρες στον κόσμο. Συχνά, επιβάλλεται σε περιπτώσεις, που έχουν σχέση με την πολιτική. Οι μέθοδοι εκτέλεσης περιλαμβάνουν πυροβολισμό, ηλεκτρική καρέκλα, ένεση, απαγχονισμό, λιθοβολισμό και αποκεφαλισμό. Η Διεθνής Αμνηστία αντιτίθεται στη θανατική ποινή σε όλες τις περιπτώσεις, διότι αυτή αποτελεί παράβαση του δικαιώματος της ζωής και του δικαιώματος να μην υπόκειται κάποιος σε σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, όπως και θεσπίστηκε στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Η επιβολή της θανατικής ποινής λόγω της φύσης της αποκτηνώνει όλους αυτούς, που εμπλέκονται στη διαδικασία εκτέλεσης. Η θανατική ποινή δεν φάνηκε ποτέ να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα σε βίαια εγκλήματα. Η

εκτέλεση είναι ανέκκλητη και μπορεί να επιβληθεί και σε αθώους.(Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 22)

Ειδικότερα, οι λόγοι για τους οποίους η Δ.Α. αντιτίθεται στη θανατική ποινή είναι οι εξής:

- Πιστεύει ότι το δικαίωμα στη ζωή είναι το ύψιστο ανθρώπινο δικαίωμα, με απόλυτη προτεραιότητα απέναντι σε οτιδήποτε άλλο. Το δικαίωμα στη ζωή κατοχυρώνεται τόσο στο άρθρο 3 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που δημιουργεί υποχρέωση του εθνικού δικαίου), όσο και σε άλλες διεθνείς συμβάσεις (όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου).
- Η θανατική ποινή δε συμβάλλει στην πραγμάτωση των σκοπών της πρόληψης των εγκλημάτων, ούτε της ειδικής ούτε της γενικής. Πιο συγκεκριμένα, από τη σκοπιά της ειδικής πρόληψης, δηλαδή της επιδίωξης του νόμου να αποτρέψει την τέλεση νέων εγκλημάτων εκ μέρους του δράστη, η θανατική ποινή τον αχρηστεύει εντελώς, δημιουργώντας νομικό παράλογο με την εξαφάνιση της ανθρώπινης ύπαρξης. Από τη σκοπιά της γενικής πρόληψης, παρά τις επιστημονικές προσπάθειες και μελέτες, δεν έχει αποδειχθεί ότι η θανατική ποινή συμβάλλει στην αποτροπή εγκλήματος κατά τρόπο πιο αποτελεσματικό απ' ό,τι οι άλλες ποινές. Επίσης, γίνεται δεκτό ότι τα σοβαρά εγκλήματα διαπράττονται είτε ύστερα από ψυχρό υπολογισμό, οπότε η θανατική ποινή ως συνέπεια του εγκλήματος θεωρείται από το δράστη πιο απίθανη από τη διαφυγή, είτε κάτω από συνθήκες πάθους και ψυχικής υπερδιέγερσης, οπότε είναι πρακτικά αδύνατο να σταθμιστούν από το δράστη οι συνέπειες της πράξης του. Σε άλλες περιπτώσεις οι δράστες είναι ψυχικά ή διανοητικά άρρωστοι και συνεπώς δεν αισθάνονται φόβο για τη θανατική ποινή.
- Με την κατάργηση της θανατικής ποινής, αποτρέπεται και η παραμικρή πιθανότητα να εκτελεστεί ένας αθώος λόγω δικαστικής πλάνης. Εξάλλου είναι αδύνατο να γνωρίζουμε αν αυτοί που εκτελέστηκαν, θα επαναλάμβαναν τα εγκλήματα για τα οποία καταδικάστηκαν. Υπάρχουν περιπτώσεις κατηγορουμένων, που αποφυλακίστηκαν και δεν επανέλαβαν το έγκλημά τους. Με την εκτέλεση η πολιτεία αρνείται την αρχή της αποκατάστασης και της επανένταξης του κατηγορουμένου στην κοινωνική ζωή. Επίσης, δε θα

πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας το γεγονός ότι, όσοι καταδικάζονται σε θάνατο, είναι συχνά χαμηλών οικονομικών δυνατοτήτων ώστε να μην μπορούν να προσλάβουν έμπειρους και ικανούς δικηγόρους, όπως επίσης και το γεγονός ότι εκείνος, που εκτελείται, συχνά συμβαίνει να καταδικάζεται όχι μόνο για τη φύση του εγκλήματός του, αλλά και για την εθνική και ταξική προέλευσή του ή τις κοινωνικές ή πολιτικές του απόψεις. (www.amnesty.gr)

Σύμφωνα με τα διεθνώς κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα, οι κυβερνήσεις, που δεν έχουν καταργήσει ακόμα τη θανατική ποινή, είναι υποχρεωμένες να βεβαιώσουν ότι:

- Σε κάθε κρατούμενο που κατηγορείται για αδίκημα που επισύρει την ποινή του θανάτου, πρέπει να παρέχονται όλες οι δυνατότητες για μια έντιμη δίκη. Αυτός που καταδικάζεται σε θάνατο, έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε δικαστήριο ανώτερης δικαιοδοσίας. Η θανατική ποινή δεν εφαρμόζεται σε άτομα τα οποία ήταν κάτω των 18 ετών κατά την εποχή που διαπράχθηκε το έγκλημα.
- Η θανατική ποινή δεν εφαρμόζεται σε διανοητικά ανάπηρα άτομα.
- Τα όρια της θανατικής ποινής δεν επεκτείνονται πέρα από τα "πλέον σοβαρά αδικήματα", δηλαδή αυτά με θανατηφόρες ή άλλες πολύ σοβαρές συνέπειες.

Η Διεθνής Αμνηστία επικροτεί οποιαδήποτε μέτρα σώζουν τις ζωές των φυλακισμένων, που διαφορετικά θα είχαν εκτελεστεί, και που προσεγγίζουν το στόχο της ευρείας κατάργησης. Τέτοια μέτρα περιλαμβάνουν:

- Την αυξημένη εφαρμογή χάριτος στις περιπτώσεις της θανατικής ποινής.
- Το σταδιακό περιορισμό του αριθμού των αδικημάτων που επισύρουν τη θανατική ποινή.
- Τη μη αναγκαστική επαναπροώθηση ανθρώπων σε κάποια χώρα όπου υπάρχει το ενδεχόμενο να αντιμετωπίσουν τη θανατική ποινή.
- Την εγκαθίδρυση επίσημων αποστολών ή παρόμοιων σωμάτων με σκοπό την επανεξέταση των απόψεων που ισχύουν για τη θανατική ποινή.

(www.amnesty.gr)

Βασανιστήρια και κακομεταχείριση

Ο «βασανισμός» ορίζεται σύμφωνα με τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών ως εξής :

Κατά τη Διακήρυξη αυτή, βασανισμός είναι οποιαδήποτε πράξη από την οποία απορρέει πόνος ή ταλαιπωρία, είτε φυσική είτε διανοητική και η οποία πράξη έχει επιβληθεί εκούσια από κάποιο δημόσιο πρόσωπο με σκοπό τη λήψη από τον κρατούμενο ή κάποιον τρίτο πληροφοριών ή ομολογίας προς τιμωρία του για κάτι, που διέπραξε ή υπάρχει υποψία ότι έχει διαπράξει, ή για εκφοβισμό αυτού ή κάποιου τρίτου. Δεν περιλαμβάνει πόνο ή ταλαιπωρία, η οποία προέρχεται μόνο από νόμιμες ενέργειες - συνυφασμένες ή συμπτωματικές – εντός των ορίων και σύμφωνες με τους καθιερωμένους ελάχιστους κανόνες για τη μεταχείριση των κρατουμένων.

Ο βασανισμός αποτελεί χειρίστη και εσκεμμένη μορφή σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 19-20)

Τα βασανιστήρια δεν είναι, απλώς, απόρροια της σαδιστικής ψυχосύνθεσης μεμονωμένων βασανιστών ή αποτέλεσμα της αποτυχίας των νομικών μηχανισμών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Συχνά τα βασανιστήρια αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της στρατηγικής ασφαλείας μιας κυβέρνησης ή μια από τις κύριες συνιστώσες του κρατικού μηχανισμού για την καταστολή των αντιφρονούντων. Ο βασανισμός ποινικών υπόπτων μπορεί, επίσης, να αποτελεί κομμάτι του συστήματος απονομής δικαιοσύνης μιας κυβέρνησης.

Παρά τις διεθνείς συνθήκες και τις αντίθετες διαβεβαιώσεις των κυβερνήσεων, τα βασανιστήρια είναι καθημερινά και συστηματικά.

Αυτό το κομμάτι της δουλειάς της Διεθνούς Αμνηστίας είναι απλό και σαφέστατο: η οργάνωση αντιτίθεται στο βασανισμό οποιουδήποτε κρατουμένου, χωρίς καμιά εξαίρεση. (www.amnesty.gr)

Όταν κάποιο άτομο απειλείται με βασανισμό, η οργάνωση αντιδρά άμεσα και μαζικά, προσπαθώντας να το σώσει. Όταν υπάρχουν βάσιμοι φόβοι ότι κάποιος κρατούμενος βασανίζεται, τότε πρέπει να στέλνονται αμέσως εκκλήσεις στις αρχές. Οι αρμόδιοι κρατικοί παράγοντες πρέπει να εγγυηθούν την ασφάλεια του κρατούμενου, να επιτρέπουν επαφές σε δικηγόρους και συγγενείς, καθώς επίσης και να παρέχουν ιατρική περίθαλψη. Οι αποστολές της Διεθνούς Αμνηστίας πρέπει να περιλαμβάνουν και γιατρούς, ώστε να βοηθούν στη διερεύνηση υπονοιών βασανισμού παίρνοντας καταθέσεις από κρατούμενους ή πρώην κρατούμενους. Η

μετέπειτα φροντίδα των θυμάτων βασανιστηρίων αποτελεί μία άλλη μέριμνα της Διεθνούς Αμνηστίας από τη στιγμή, που τέτοιοι κρατούμενοι έχουν αφεθεί ελεύθεροι.

Η Διεθνής Αμνηστία υποστηρίζει την ιατρική και ψυχολογική αποκατάσταση των θυμάτων βασανιστηρίων, αν και δε συμμετέχει η ίδια ενεργά στο ανθρωπιστικό αυτό έργο.

Παρόλο που η Δ.Α. δεν είναι οργανισμός ποινικής μεταρρύθμισης, ούτε επιδιώκει να αντιγράψει τις προσπάθειες άλλων φορέων, που ασχολούνται με την επιθεώρηση των φυλακών, αντιτίθεται και στις επικρατούσες συνθήκες των φυλακών. Κατά τη διάρκεια της τακτικής της δουλειάς, συχνά, ζητά οι συνθήκες κράτησης να είναι αυτές, που προβλέπονται από τους Καθορισμένους Ελάχιστους Κανόνες των Η.Ε. για τη Μεταχείριση Κρατουμένων. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 16-21)

Τον Οκτώβριο του 1983, η Διεθνής Αμνηστία σχεδίασε ένα Πρόγραμμα 12 Σημείων για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, το οποίο παρατίθεται αναλυτικά στο παράρτημα. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι η εφαρμογή των μέτρων αυτών θα είναι για τις κυβερνήσεις μια θετική ένδειξη ότι έχουν συμφωνήσει να καταργήσουν τα βασανιστήρια και να εργαστούν για την κατάργησή τους σε όλον τον κόσμο.

Γυναίκες

Οι γυναίκες είναι δυστυχώς στην «πρώτη γραμμή» των παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Καθημερινά σημειώνονται παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών σε όλο το κόσμο. Το 1993 αναφέρθηκαν δολοφονίες, βασανιστήρια, κακομεταχειρίσεις και κάθε άλλου είδους παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών σε 45 χώρες του πλανήτη.

Το εύλογο ερώτημα είναι γιατί επιλέγονται οι γυναίκες ως θύματα παραβίασης των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αποτελεί γενική διαπίστωση ότι σχεδόν σε όλο τον κόσμο οι γυναίκες πέφτουν θύματα κακομεταχείρισης, βασανιστηρίων, σεξουαλικής κακοποίησης και βιασμού, για διάφορους λόγους, ανάλογα με τις πολιτικές σκοπιμότητες και συγκυρίες.

Άλλοτε αιτία είναι αυτή καθαυτή η δράση τους, πολιτική, κοινωνική, συνδικαλιστική, και άλλοτε, πολύ συχνά, οι παραβιάσεις διαπράττονται για λόγους εκφοβισμού, τιμωρίας, εξευτελισμού, άσκησης πίεσης, ακόμα και σαν ανακριτική τακτική για την απόσπαση ομολογιών ή πληροφοριών.

Πολλές φορές, τη μεταχείριση αυτή υφίστανται ολόκληρες ομάδες γυναικών, απλά και μόνο επειδή θεωρούνται προσκείμενες σε αντιπολιτευόμενες ομάδες. Συχνότερα δε την υφίστανται λόγω της ιδιότητας της μητέρας, της συζύγου, της κόρης ή της αδελφής ανδρών, οι οποίοι θεωρείται ότι ανήκουν στην αντιπολίτευση.

Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το φαινόμενο ότι πολλές κυβερνήσεις σε περιόδους αναταραχής δίνουν υπερεξουσίες στα στρατεύματα τους και ασυλία ενώπιον των τακτικών δικαστικών αρχών για τις πράξεις τους. Επιπλέον, δε θεωρούν το βιασμό και τη σεξουαλική κακοποίηση παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι κυβερνήσεις στο σύνολο τους, ακόμα και σε ομαλές περιόδους, δε φαίνονται πρόθυμες να νομοθετήσουν αποτελεσματικά για την πρόληψη και την καταστολή τέτοιων παραβιάσεων ούτε να ερευνήσουν αντικειμενικά και σε βάθος σχετικές καταγγελίες, παρά την εκ μέρους τους υπογραφή Διεθνών Συμβάσεων, που τις δεσμεύουν σχετικώς.

Σε πολλά εθνικά τμήμα, όπως και στο Ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας, λειτουργεί ο Τομέας Γυναικών. (www.amnesty.gr)

Η Διεθνής Αμνηστία εκστρατεύει για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών με τον ίδιο τρόπο και τα ίδια θέματα, που αναφέρονται στην προστασία των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου.

Πρόσφυγες

Η Διεθνής Αμνηστία αντιτίθεται στην αναγκαστική επιστροφή (επαναπροώθηση) ατόμων σε μια χώρα, όπου κινδυνεύουν να πέσουν θύματα των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε διάφορες περιοχές της γης, υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι, που αναζητούν καταφύγιο μακριά από τις πατρίδες τους. Οι άνθρωποι αυτοί εγκαταλείπουν τις χώρες τους για διάφορους λόγους, οι πιο συνηθισμένοι από τους οποίους είναι ο πόλεμος, ο λιμός, οι οικολογικές καταστροφές και οι πολιτικές διώξεις.

Οι πρόσφυγες αποκόβονται από την οικογένειά τους και τους φίλους τους, πέφτουν συχνά θύματα παραβιάσεων ή εκμετάλλευσης και πολλές φορές ζουν σε στρατόπεδα, όπου η τροφή και η ιατρική περίθαλψη είναι λιγοστή.

Η Διεθνής Αμνηστία δεν εργάζεται για όλους τους πρόσφυγες, αλλά μόνο γι' αυτούς, που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το διεθνές δίκαιο απαγορεύει την επαναπροώθηση σε μια χώρα όπου

διατρέχει τέτοιο κίνδυνο. Όμως, μερικές κυβερνήσεις αρνούνται να προσφέρουν άσυλο σε άτομα που το ζητούν, δηλώνοντας ότι οι φόβοι, που τα άτομα αυτά προβάλλουν είναι υπερβολικοί. (www.amnesty.gr)

Σε σπάνιες περιπτώσεις μπορεί, επίσης, να βοηθήσει άτομα, που επιθυμούν να εγκαταλείψουν μία χώρα, όπου είναι φυλακισμένοι ως κρατούμενοι συνείδησης ή αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο να γίνουν κρατούμενοι συνείδησης ή να βασανιστούν για πολιτικούς λόγους χωρίς δίκη. (Διεθνής Αμνηστία, 1986, σελ. 28)

Η Διεθνής Αμνηστία μπορεί να βοηθήσει αυτούς τους ανθρώπους με τους παρακάτω τρόπους:

- Μπορεί να αποδείξει ότι οι φόβοι τους είναι δικαιολογημένοι, δίνοντας στοιχεία για παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις συγκεκριμένες χώρες.
- Μπορεί να παρέμβει σε κυβερνητικούς αξιωματούχους υπέρ ατόμων, που απειλούνται να σταλούν πίσω σε μια χώρα, όπου κινδυνεύουν να πέσουν θύματα σοβαρών παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων
- Για να εξασφαλίσει ότι αυτοί, που κινδυνεύουν θα αναγνωριστούν και θα έχουν την ανάλογη προστασία, η Διεθνής Αμνηστία ζητά από τις κυβερνήσεις να καθιερώσουν δίκαιες και κατάλληλες διαδικασίες για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, και φροντίζει οι αιτούντες άσυλο να έχουν πρόσβαση σε αυτές τις διαδικασίες. (www.amnesty.gr)

δ. Οικονομική βοήθεια

Η Διεθνής Αμνηστία παρέχει βοήθεια σε κρατούμενους και τις οικογένειες τους σε μία προσπάθεια να τους βοηθήσει να αντεπεξέλθουν στις συνέπειες της φυλακής ή σε ορισμένες περιπτώσεις να τους βοηθήσει, ώστε να μη γίνουν κρατούμενοι συνείδησης ή θύματα βασανισμού ή εκτέλεσης.

Τα κίνητρα παροχής βοήθειας από μέρος της Δ.Α. είναι αποκλειστικά ανθρωπιστικά. Το πρόγραμμα βοήθειας δε σημαίνει ότι η οργάνωση υποστηρίζει τις πολιτικές απόψεις ή πράξεις των ατόμων, που βοηθάει.(Διεθνής Αμνηστία,σελ.26-27)

Η οργάνωση μπορεί να προσφέρει βοήθεια σε :

- Κρατούμενους συνείδησης άσχετα, αν έχουν υιοθετηθεί από τη Διεθνή Αμνηστία ή όχι και σε κρατούμενους, που θα μπορούσε να είναι κρατούμενοι συνείδησης, αλλά που η οργάνωση δεν έχει τις απαιτούμενες πληροφορίες για να το δηλώσει.
- Άτομα, που υπήρξαν πρόσφατα κρατούμενοι συνείδησης ή που λογικά θα μπορούσαν να είναι κρατούμενοι συνείδησης (είτε έχουν υιοθετηθεί από τη Διεθνή Αμνηστία είτε όχι).
- Κρατούμενοι, που περιμένουν να δικαστούν και που θα μπορούσαν να είναι κρατούμενοι συνείδησης αν καταδικάζονταν.
- Άτομα, τα οποία απειλούνται με βίαιη επιστροφή από μία χώρα σε άλλη, όπου θα μπορούσαν λογικά να γίνουν κρατούμενοι συνείδησης ή που θα μπορούσαν να υποβληθούν σε βασανιστήρια, σε εξωδικαστικές εκτελέσεις με πολιτικά κίνητρα ή σε θανατική ποινή.
- Οικογένειες όλων των παραπάνω περιπτώσεων.
- Οικογένειες «εξαφανισμένων» ατόμων και θυμάτων πολιτικών δολοφονιών, που θα μπορούσαν να είναι κρατούμενοι συνείδησης, αν είχαν συλληφθεί και φυλακιστεί αντί να τους έχουν απαγάγει ή να έχουν δολοφονηθεί.
- Άτομα με κακή υγεία εξαιτίας βασανιστηρίων, που για αυτό έχουν ανάγκη ιατρικής περίθαλψης.
- Άτομα, τα οποία η Δ.Α. βοηθά να μεταναστεύσουν για να αποτρέψει τον άμεσο κίνδυνο να γίνουν κρατούμενοι συνείδησης ή για να αποτρέψει την περίπτωση να βασανιστούν ή να εκτελεστούν παράνομα για πολιτικούς λόγους. (ό.π. σελ.26-27)

Ο οργανισμός δεν χρηματοδοτεί την εργασία άλλων οργανώσεων. Το χρηματικό βοήθημα καμιά φορά αποστέλλεται μέσω αυτών για να δοθεί στο συγκεκριμένο δικαιούχο, που ορίζει η Δ.Α.

Ε. Συμπεράσματα

Η Διεθνής Αμνηστία έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην αλλαγή της «αρένας» των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ξεκίνησε, επικεντρώνοντας την προσοχή της στους φυλακισμένους συνείδησης και ανακάλυψε ότι απαιτούταν περισσότερη νομική υποστήριξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Στην προσπάθεια της να απελευθερώσει τους φυλακισμένους συνείδησης, η οργάνωση στηρίχθηκε στην ηθική και νομική αναφορά της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Όμως, μόνο η αμερόληπτη συμμετοχή μπορούσε να γίνει αποδεκτή σε έναν κόσμο, όπου οι συζητήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικές, αλλά επηρεάζονται από ιδεολογίες και μεταπτώσεις της πολιτικής ισχύς.

Η Διεθνής Αμνηστία εισέβαλλε ως τρίτος παράγοντας στις διεθνείς υποθέσεις, χωρίς τις πηγές των κρατών και χωρίς την εξουσία μιας διακυβερνητικής οργάνωσης. Όταν, το 1948, τα Ηνωμένα Έθνη, δήλωσαν την υπακοή τους στις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η Διεθνής Αμνηστία έδωσε ισχύ στη διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς άρχισε να ασχολείται με πραγματικές υποθέσεις. Ο βασικός της στόχος ήταν να διαφοροποιήσει τις ζωές των ατόμων. Κατά τη διάρκεια, όμως, άρχισε να διαφοροποιεί τους γενικούς κανόνες του διεθνούς συστήματος.

Οι περιπτώσεις, που παρουσιάζονταν, αποδείκνυαν τη σπουδαιότητα του τρίτου παράγοντα με στόχο την αλλαγή του συστήματος στη διεθνή πολιτική. Διαφαίνεται ότι η οργάνωση έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των διεθνών κανόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως ανεξάρτητος θεσμός, η Αμνηστία αρνήθηκε να συμμετέχει στην πολιτική σκηνή και χρησιμοποιούσε ως μέσα επιρροής πληροφορίες και την πίεση του κοινού.

Παρόλα αυτά κατάφερε να συνεχίζει να επηρεάζει τα τεκταινόμενα. Η οργάνωση, ως ουδέτερος παράγοντας για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αποτελεί εξαίρεση για τις παραδοσιακές θεωρίες για τις διεθνείς σχέσεις και πρότυπο για την εμπλοκή των πολιτών στο διεθνικό επίπεδο.

Η συνεχής υποστήριξη, έρευνα και υποβολή εκθέσεων από τη Διεθνή Αμνηστία και τις άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις για βασικά θέματα, αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα στην ανάγκη δημιουργίας διεθνών κανόνων για τις γυναίκες, τα παιδιά, το περιβάλλον, όπως επίσης και όλων των προβλημάτων, που αναφέρονται στις διάφορες μεμονωμένες περιπτώσεις. Η ανάπτυξη της Διεθνούς Αμνηστίας από μία μικρή ομάδα εθελοντών, που υιοθετούσαν φυλακισμένους σε ένα πρότυπο για τις

άλλες ομάδες πολιτών αποδεικνύει ότι οι μη κυβερνητικοί παράγοντες έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν την ηθική των κρατών και τη διεθνή πολιτική σκηνή.

3. ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ) είναι σήμερα ο μεγαλύτερος διεθνής, μη κυβερνητικός, ιατρικός ανθρωπιστικός οργανισμός στον κόσμο.

Η ιδέα ξεκίνησε από κάποιους Γάλλους γιατρούς, που γυρίζοντας το 1971 από αποστολή στην Μπιάφρα και στο Ανατολικό Πακιστάν, ενοχλημένοι από την έλλειψη ενημέρωσης του «έξω» κόσμου, αλλά και τη βραδύτητα ανταπόκρισης των μεγάλων οργανισμών βοήθειας, αποφάσισαν να δημιουργήσουν μια οργάνωση ανεξάρτητη από το κράτος, που θα μπορούσε να παρέχει άμεσα βοήθεια σε κάθε σημείο του χάρτη, ανεξάρτητα από εθνικά σύνορα, φυλή, θρησκεία ή πολιτικό σύστημα.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι μια οργάνωση ανεξάρτητη από όλες τις κυβερνήσεις και τους θεσμούς, όπως επίσης, και από κάθε πολιτική, οικονομική και θρησκευτική επιρροή. Αυτή η πολιτική δίνει τη δυνατότητα στην οργάνωση να παρέχει άμεσα και αποτελεσματικά ιατρική βοήθεια, όπου άλλοι κυβερνητικοί και μη οργανισμοί δεν μπορούν. Για να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία τους, το ½ των εσόδων των ΓΧΣ προέρχονται από τις δωρεές ευαισθητοποιημένων πολιτών. (Doctors without borders, 1997, σελ.1)

Κάθε χρόνο 2500 εθελοντές και αρκετές χιλιάδες ντόπιου προσωπικού συμμετέχουν στις αποστολές της οργάνωσης σε 80 χώρες παγκοσμίως. Εκτός από την προσφορά ιατρικής βοήθειας γίνονται μάρτυρες των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις οποίες και γνωστοποιούν σε όλο τον κόσμο.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα αποτελούνται από ένα διεθνές δίκτυο 21 χωρών. Τα κεντρικά γραφεία της οργάνωσης βρίσκονται στις Βρυξέλλες και τη Γένοβα και είναι υπεύθυνα για τα επιμέρους τμήματα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Τμήματα της οργάνωσης βρίσκονται στις παρακάτω χώρες: Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ισπανία, Ιταλία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Μεγάλη Βρετανία, Νορβηγία, Σουηδία και Χονγκ Κονγκ. (<http://www.msf.org>)

A. Στόχοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα

Ο Καταστατικός Χάρτης των Γιατρών Χωρίς Σύνορα:

1. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα προσφέρουν τη βοήθειά τους: α) σε πληθυσμούς που βρίσκονται σε κατάσταση επείγουσας ανάγκης β) στα θύματα που προκαλούνται είτε από φυσικούς είτε από ανθρώπινους παράγοντες γ) σε όσους υποφέρουν εξαιτίας εξεγέρσεων, χωρίς καμία φυλετική, φιλοσοφική ή πολιτική διάκριση.

2. Εργαζόμενοι μέσα σε αυστηρή ουδετερότητα και με πλήρη αμεροληψία, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα διεκδικούν, στο όνομα της παγκόσμιας ιατρικής ηθικής και του δικαιώματος στην ανθρωπιστική προσφορά υπηρεσιών, την πλήρη και απόλυτη ελευθερία στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

3. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι υποχρεωμένοι να σέβονται τις δεοντολογικές αρχές του επαγγέλματός τους και να διατηρούν την πλήρη ανεξαρτησία τους απέναντι σε οποιαδήποτε εξουσία, ή σε οποιαδήποτε θρησκευτική, πολιτική ή οικονομική δύναμη.

4. Εθελοντές οι ίδιοι, μετρούν τους κινδύνους των αποστολών που θα φέρουν εις πέρας και δεν διεκδικούν για τους εαυτούς τους καμία άλλη ανταμοιβή πέραν αυτής που η Οργάνωση είναι σε θέση να τους προσφέρει.

(<http://www.msf.gr>)

Β. Η Δράση της Οργάνωσης

Οι ΓΧΣ παρέχουν ιατρική, ψυχολογική και τεχνική βοήθεια σε πληθυσμούς, που βρίσκονται σε καταστάσεις επείγουσας ανάγκης λόγω επιδημιών, ένοπλων συγκρούσεων, φυσικών καταστροφών, προσφυγικών μετακινήσεων, λιμών, που οφείλονται σε φυσικούς ή ανθρώπινους παράγοντες. Δραστηριοποιούνται επίσης, σε χώρες, όπου οι ιατρικές δομές δεν επαρκούν ή δεν υφίστανται. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το υγειονομικό πρόγραμμα εξελίσσεται σε πρόγραμμα αποκατάστασης, που μπορεί να διαρκέσει αρκετά χρόνια μετά την ικανοποίηση των πρώτων επειγουσών αναγκών.

Επίσης, η οργάνωση συνεργάζεται με τις τοπικές αρχές για την παροχή ιατρικής βοήθειας, όπως διοργάνωση εκστρατειών μαζικών εμβολιασμών και διανομή φαρμάκων και προμηθειών. Εξασφαλίζει τη θεραπευτική και συμπληρωματική διατροφή σε περιπτώσεις πολέμου και έξαρσης του υποσιτισμού.

Οι ΓΧΣ ενημερώνουν και εκπαιδεύουν το ντόπιο πληθυσμό σε θέματα υγιεινής. Εργάζονται συχνά με περιθωριοποιημένες ομάδες, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη λόγω κοινωνικού, θρησκευτικού αποκλεισμού ή εξαιτίας γεωγραφικών αποστάσεων.

Τέλος, παρέχουν εκπαιδευτική και τεχνική υποστήριξη στο ντόπιο προσωπικό, βοηθώντας στη βελτίωση των υπαρχόντων υγειονομικών δομών και προωθώντας τα σύγχρονα ιατρικά πρωτόκολλα. (ΓΧΣ σε αποστολή, σελ.8)

Γ. Η οργάνωση των αποστολών

Παρακάτω παρατίθεται πίνακας, όπου αναλύεται ο τρόπος οργάνωσης των αποστολών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ σε αποστολή, σελ.10-11)

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
Ευτώντζει όλες τις ενέργειες για τη διεξαγωγή προγραμμάτων

ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
Ομάδα με επικεφαλής το διεθνή αποστολών, υπεύθυνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την αξιολόγηση και την οικονομική διαχείριση των αποστολών εντός και εκτός Ελλάδας.

ΤΜΗΜΑ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ
➤ Υπεύθυνο για ανεύρεση εθελοντών
➤ Διαθέτει λίστες με διαθέσιμους εθελοντών
➤ Διοργανώνει ενημερωτικές συναντήσεις για ανεύρεση και πληροφόρηση προσηλυτική

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
Χρηάζεται οι ΓΧΣ να ξεκινήσουν ένα πρόγραμμα ερεύνης ανθρωπιστικής βοήθειας :

ΟΧΙ :
➤ Ο πληθυσμός δεν έχει ανάγκη από ερεύνηση ανθρωπιστικής βοήθειας
➤ Οι ανάγκες του πληθυσμού έχουν ήδη καλυφθεί

ΝΑΙ :
Μέσα σε λιγότερο από 24 ώρες οι εθελοντές βρίσκονται στην περιοχή της κρίσης

ΙΑΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
➤ Σχεδιασμός ιατρικών προγραμμάτων
➤ Καθορισμός ιατρικής παρέμβασης
➤ Επεξεργασία ιατρικών στοιχείων, που συγκεντρώνονται από εθελοντές
➤ Υποστήριξη και συμβουλευτική εθελοντών

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
➤ Υπεύθυνο τεχνικής υποστήριξης προγραμμάτων
➤ Αγορά ιατροφαρμακευτικού υλικού και τεχνικού εξοπλισμού
➤ Συντονισμός μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
➤ Υπεύθυνος για όλες τις επιτόπου ενέργειες
➤ Καθορίζει προτεραιότητες σε ανθρώπινο δυναμικό, ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό
➤ Φροντίζει για την ασφάλεια του προγράμματος
➤ Είναι σε επικοινωνία

ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
➤ Ειδικιστικά κέντρα
➤ Προγράμματα για τη μητέρα και το παιδί
➤ Βελτίωση υγειονομικών δομών
➤ Εκπαίδευση υγειονομικού προσωπικού

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΣΤΑΣΜΑ ΜΙΑΣ ΚΡΙΣΗΣ
Πηγές: Ομάδες των ΓΧΣ, που βρίσκονται στην ίδια περιοχή, Διεθνείς Οργανώσεις, Υπουργεία
Υπάρχει ειδησεογραφική

ΕΜΠΕΙΡΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ
➤ Καταγράφουν στοιχεία του πληθυσμού της περιοχής
➤ Εξασφαλίζουν την εξυγίανση και την παροχή νερού

ΕΜΠΕΙΡΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ
➤ Καταγράφουν στοιχεία του πληθυσμού της περιοχής
➤ Εξασφαλίζουν την εξυγίανση και την παροχή νερού

ΙΑΤΡΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
➤ Διερευνά την κατάσταση της δημόσιας υγείας και τις υπάρχουσες υγειονομικές δομές
➤ Εξειδικεύει την ανάλυση των προγραμμάτων, τους στόχους και τη στατιστική τους

ΝΤΟΠΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
➤ Υγειονομικό προσωπικό
➤ Αιδοφορές ειδικότητες (π.χ. μεταφραστές)
➤ Οδηγοί,

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
➤ Ευτώντζει την αγορά και τη μεταφορά της βοήθειας
➤ Κατασκευάζει συστήματα υγιεινής
➤ Φροντίζει για την εξυγίανση του νερού
➤ Εξασφαλίζει συστήματα

ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΕΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
2-3 άτομα, 2-10 μέρες
➤ Δορυφορικά τηλέφωνα
➤ Kit ερεύνησης βοήθειας
➤ Είδη πρόκλησης ανάγκης

Δ. Εθελοντές

Οι εθελοντές των ΓΧΣ είναι άνθρωποι όλων των ηλικιών, οι οποίοι δεσμεύονται να παρέχουν ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια στους πληθυσμούς, που κινδυνεύουν. Επιπλέον, δεσμεύονται να υπερασπίζονται τους ανθρώπους αυτούς και αν παρίσταται ανάγκη να δρουν ως μάρτυρες για τυχόν παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Καθώς οι γιατροί χωρίς σύνορα, είναι ιατρική οργάνωση, για την εκτέλεση των προγραμμάτων τους χρειάζονται κυρίως έμπειρο ιατρικό προσωπικό, όπως γιατρούς (γενικούς και ειδικευμένους), γενικούς χειρουργούς, αναισθησιολόγους, νοσηλευτές/τριες και μαίες. Επίσης, για έναν αριθμό προγραμμάτων χρειάζονται ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, φυσιοθεραπευτές και εργοθεραπευτές, καθώς και έμπειρο μη ιατρικό προσωπικό, όπως διοικητικά στελέχη και τεχνικούς.

Οι δραστηριότητες ποικίλλουν από πρόγραμμα σε πρόγραμμα, αλλά σε γενικές γραμμές, οι εθελοντές εργάζονται σε δύσκολες καταστάσεις κάτω από σκληρές συνθήκες, όπου η φυσική και η ψυχική αντοχή, η ευελιξία, η επιμονή και η υπομονή αποτελούν απαραίτητα εφόδια. Εργάζονται σε ένα διαφορετικό κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, όπου καλούνται να αντιμετωπίσουν κρίσιμα ιατρικά προβλήματα με περιορισμένα μέσα και ανεπαρκή υποδομή. Για το λόγο αυτό, η ικανότητά τους να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τα υπόλοιπα μέλη μιας ομάδας, τους ντόπιους συναδέλφους και το υπόλοιπο ντόπιο προσωπικό, είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του προγράμματος. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να λαμβάνουν πρωτοβουλίες και να είναι υπεύθυνοι μίας σειράς δραστηριοτήτων. (ΓΧΣ σε αποστολή, σελ. 12)

Ε. Οι αποστολές

α. AIDS

Το χρέος των μη κυβερνητικών οργανώσεων απέναντι στο AIDS είναι επιτακτικό και οδηγεί στην άσκηση πιέσεων προς τα κράτη για την προστασία της υγείας των πληθυσμών και την ελεύθερη πρόσβαση στη θεραπεία χωρίς διακρίσεις και χωρίς περιοριστικούς όρους. Είναι αυτό το χρέος, που οδήγησε τους ΓΧΣ να οργανώσουν

προγράμματα για την εξάλειψη της ασθένειας. Οι χώρες, στις οποίες δραστηριοποιείται ο οργανισμός όσον αφορά το AIDS είναι οι: Αιθιοπία, Νότια Αφρική, Μπενίν, Μπουρκίνο Φάσο, Γουινέα, Κένυα, Μαλάουι, Μοζαμβίκη, Ρουάντα, Ουγκάντα και Ζάμπια (<http://www.msf.org>)

Από τα 40 και πλέον εκατομμύρια ανθρώπους που ζουν σήμερα μολυσμένοι από τον ιό το 95% βρίσκονται στην Αφρική. (<http://www.msf.gr>) Ενώ από τους πολέμους θρηνούμε κάθε χρόνο περίπου 300.000 θανάτους, από το AIDS το τίμημα είναι περί τα 3.000.000 ετησίως. (Παπαϊωάννου, Χωρίς σύνορα, τεύχος αρ.52, σελ. 3)

Αυτή είναι η πραγματικότητα για το AIDS. Είναι οι κοινωνικά αποκλεισμένοι τους οποίους πλήττει κυρίως η ασθένεια. Και δεν είναι μόνο ότι οι πληθυσμιακές αυτές ομάδες γίνονται εύκολα θύματα του AIDS, αλλά ταυτόχρονα, έχουν και τη μικρότερη δυνατή πρόσβαση στη θεραπεία τους. (<http://www.msf.gr>)

Η μάχη για την πρόληψη και τη φροντίδα ασθενών με AIDS είναι μία μεγάλη και δύσκολη πρόκληση για τους ΓΧΣ. Και επειδή η μετάδοση της ασθένειας αυτής έχει να κάνει με το αίμα, τη σεξουαλική συμπεριφορά καθώς και την έλλειψη ενημέρωσης, η πρόκληση τελικά γίνεται μεγαλύτερη. Συχνά, οι εθελοντές έχουν να αντιπαλέψουν με ιδεολογίες, θρησκευτικές δοξασίες και αρχαία αφρικανικά έθιμα. . (Ιωάννου, Χωρίς σύνορα, τεύχος αρ.52, σελ. 8)

Σε πολλές αφρικανικές χώρες, οι άνθρωποι διδάσκονται ότι το AIDS έχει προβλεφθεί στη Βίβλο ως η «μάστιγα», που θα πλήξει την ανθρωπότητα. Αμέτρητες εκκλησίες σαν αυτόκλητοι σωτήρες διακηρύσσουν την αποχή από το σεξ, μισούν τα προφυλακτικά και υπόσχονται μία καλύτερη ζωή στον άλλο κόσμο, γιατί μάλλον σε αυτόν δεν μπορεί να υπάρξει Καμία λέξη για την πρόληψη και την αντιμετώπιση. Η σιωπή και οι προκαταλήψεις εξακολουθούν να συσκοτίζουν τις ζωές των πληθυσμών. Ο θάνατος εκεί δε φοβίζει κανέναν. Καθημερινά άλλωστε βλέπουν την απαξίωση της ζωής. (<http://www.msf.gr>)

Οι δυσκολίες στη διάγνωση, η κακή χρήση των διαθέσιμων φαρμάκων, οι περιορισμένες δυνατότητες των υγειονομικών δομών, αλλά κυρίως, το υψηλό κόστος της θεραπείας είναι κάποιοι από τους παράγοντες, που επηρεάζουν την πρόσβαση στα φάρμακα. Η σημαντικότερη δράση των ΓΧΣ διεθνώς, ήταν η καμπάνια που πραγματοποίησαν για την απρόσκοπτη πρόσβαση στα απαραίτητα

φάρμακα, με σκοπό τη μείωση του κόστους τόσο των αντιρετροϊκών σκευασμάτων όσο και των φαρμάκων για τις ευκαιριακές λοιμώξεις.

Ενώ έχουν ήδη συμπληρωθεί οχτώ χρόνια, που χάρη στην εφαρμογή της αντιρετροϊκής αγωγής, η κλινική εξέλιξη της HIV λοίμωξης έχει αλλάξει στις αναπτυγμένες χώρες, στις αναπτυσσόμενες μόνο το 4% των πληγέντων έχει πρόσβαση στην απαραίτητη αγωγή. Μέχρι πριν από τέσσερα χρόνια, το ετήσιο κόστος αγωγής ήταν 10-15000 δολάρια για κάθε ασθενή, κάτι που φυσικά ήταν αδύνατο να αντέξουν οι κρατικοί προϋπολογισμοί των αναπτυσσόμενων χωρών. Ακόμη και σήμερα, που το κόστος έχει πέσει σημαντικά, περίπου 200-300 δολάρια ετησίως ανά ασθενή, οι περισσότεροι πάσχοντες δεν έχουν πρόσβαση στην αγωγή. (ό.π.)

Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της ντόπιας κοινωνίας είναι βασικοί μοχλοί για να σπάσει το πέπλο της σιωπής. Δραστηριοποιούνται ενημερώνοντας την υγειονομική κοινότητα αλλά και τους πληθυσμούς για την ασθένεια και τους τρόπους πρόληψης της μετάδοσης του ιού. Ταυτόχρονα, δημιουργούνται ιατρεία για την αντιμετώπιση των ευκαιριακών λοιμώξεων και την πρόληψη της μετάδοσης του ιού από τη μητέρα στο παιδί, ενώ μελετώνται πιλοτικά προγράμματα για τη χορήγηση αντιρετροϊκής αγωγής σε φορείς του ιού.

Βασικό σκελετό όλων των προγραμμάτων της οργάνωσης όσον αφορά το AIDS αποτελούν οι ακόλουθες δραστηριότητες:

➤ **Παροχή απαραίτητων φαρμάκων**

Αυτό έχει ως στόχο τη θεραπεία ευκαιριακών λοιμώξεων και παροχή ευκαιριακών τεστ για τη διάγνωση του AIDS, της ηπατίτιδας και άλλων ασθενειών.

➤ **Ασφαλείς μεταγγίσεις αίματος**

Οι μεταγγίσεις εξακολουθούν να είναι ένας από τους κύριους τρόπους μετάδοσης του ιού στις χώρες, όπου δε γίνεται μικροβιολογικός έλεγχος του αίματος. Οι ΓΧΣ παρέχουν εκπαίδευση, αντιδραστήρια και άλλα μέσα για τον αιματολογικό έλεγχο με στόχο την αποφυγή μετάγγισης μολυσμένου αίματος και των παραγώγων του.

➤ **Αποστείρωση ιατρικών εργαλείων και ασφαλή διαχείριση ιατρικών απορριμμάτων**

Η προώθηση των διεθνών οδηγιών προφύλαξης της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (Π.Ο.Υ.) αποτελεί προτεραιότητα στα προγράμματα. Όπου δεν είναι διαθέσιμο το ιατρικό υλικό μιας χρήσης, η σωστή αποστείρωση είναι απαραίτητη. Ταυτόχρονα, οι εθελοντές εκπαιδεύουν το ντόπιο προσωπικό για την ασφαλή διαχείριση των ιατρικών απορριμμάτων.

➤ **Αποφυγή των υπερβολικών και ορισμένες φορές περιττών ιατρικών πράξεων ως μέσο θεραπείας.**

Νοσήματα, όπως η σύφιλη, μπορούν πλέον να θεραπευτούν με 2 ενέσεις. Αντίθετα, στην Αρμενία συνεχίζουν να γίνονται με 50 ενέσεις πολλαπλασιάζοντας έτσι τις ιατρικές πράξεις και συνεπώς και τον κίνδυνο μετάδοσης του ιού.

➤ **Κατασκευή και επέκταση της υγειονομικής δομής**

Αυτό έχει ως σκοπό τη στέγαση συμβουλευτικών σταθμών για το AIDS.

➤ **Μείωση της μετάδοσης του ιού με τον έλεγχο των σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων (ΣΜΛ).**

Η έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία των ΣΜΛ είναι βασικό βήμα στη στρατηγική μείωση της μετάδοσης του ιού.

➤ **Προστασία του ντόπιου υγειονομικού προσωπικού**

Εκπαίδευση του υγειονομικού προσωπικού για την εκτέλεση ιατρικών και νοσηλευτικών πράξεων με ασφαλείς πρακτικές ώστε να αποφεύγεται η έκθεσή τους στον ιό.

➤ **Ευαισθητοποίηση της κοινότητας**

Παρέχεται υποστήριξη στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της περιοχής σε ότι αφορά τη γνώση των μαθητών και των καθηγητών γύρω από τα ΣΜΛ και το AIDS και δημιουργούνται ομάδες για την εξάπλωση προληπτικών μηνυμάτων. Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια ευαισθητοποίησης των «ανθρώπων-κλειδιά» των κοινοτήτων,

όπως είναι οι θρησκευτικοί ηγέτες και οι παραδοσιακοί αρχηγοί. Ενισχύονται οι σύλλογοι νέων κατά του AIDS με θεατρικά δρώμενα και άλλες δραστηριότητες.

➤ **Πραγματοποίηση κοινωνικών ερευνών**

Οι έρευνες αποσκοπούν στη διαπίστωση των συνεπειών της θανατηφόρου νόσου, καθώς και στην ανίχνευση και καταγραφή των ομάδων υψηλού κινδύνου.

➤ **Ενίσχυση της ασφαλούς σεξουαλικής συμπεριφοράς**

Αυτό γίνεται μέσω ενημέρωσης για τη διαθεσιμότητα και την αποδοχή των προφυλακτικών μέσα από τη διανομή τους και από εκδηλώσεις, που προβάλλουν τη σωστή χρήση τους.

➤ **Συμβουλευτική και υποστήριξη του ασθενή**

Η ενημέρωση και η συμβουλευτική δίνουν στον ασθενή τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από την κατάσταση της υγείας του.

➤ **Προστασία του ασθενή από τον κοινωνικό στιγματισμό**

Οι φορείς του AIDS συχνά περιθωριοποιούνται και στερούνται την παροχή βασικών ιατρικών υπηρεσιών. Όταν διακυβεύονται τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι της πρόσβασης στην υγεία, οι εθελοντές έχουν το χρέος της μαρτυρίας και καταγγελίας. (<http://www.msf.gr>)

β. Φυσικές Καταστροφές

Οι καταστάσεις, που προκύπτουν μετά από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες, τυφώνες, ξηρασία) αποτελούν μια από τις περιπτώσεις, στις οποίες οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα εφαρμόζουν προγράμματα παροχής επείγουσας βοήθειας στους πληγέντες πληθυσμούς. Όπως είναι ευνόητο, οι φυσικές καταστροφές έχουν συνήθως ως αποτέλεσμα τη μετακίνηση των πληθυσμών από τις περιοχές, που επλήγησαν σε άλλες, που βρίσκονται σε μικρότερη ή μεγαλύτερη απόσταση από αυτές.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις η παρέμβαση των ανθρωπιστικών οργανώσεων είναι - και θα πρέπει να είναι- άμεση. Αυτό αποσκοπεί, αφ' ενός μεν στην παροχή άμεσης ιατρικής φροντίδας στους πληγέντες (π.χ. χειρουργικές επεμβάσεις τραυματιών) και αφ' ετέρου, στην αποτελεσματική οργάνωση των καταυλισμών, στους οποίους θα εγκατασταθούν οι πληθυσμοί. Αμέσως μετά την άφιξη των πρώτων ομάδων, πραγματοποιείται διερευνητική αποστολή με σκοπό να καταγράψει και να επισημάνει τις βασικές ανάγκες των πληγέντων και να εξακριβώσει τους βασικούς άξονες του προγράμματος.(<http://www.msf.gr>)

Οι στόχοι των προγραμμάτων είναι αυτοί, που καθορίζουν και τη μορφή τους. Βασικοί άξονες, τους οποίους θέτουν οι ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, είναι οι ακόλουθοι:

- Να διασφαλιστεί η παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας, ώστε να καλυφθούν οι ζωτικές ανάγκες του πληθυσμού όπως: νερό, τροφή και κατάλυμα,
- να μειωθούν οι παράγοντες κινδύνου, που σχετίζονται με τα ειδικά προβλήματα της παρούσας κατάστασης με προληπτικά μέτρα (π.χ. εμβολιασμοί κατά της ιλαράς, υγειονομική εκπαίδευση του πληθυσμού)
- να εξασφαλιστεί με την παροχή επισιτιστικής βοήθειας, η σωστή διατροφή κυρίως των ευπαθών ομάδων, όπως παιδιά και έγκυες γυναίκες, ώστε να μην εμφανιστούν κρούσματα υποσιτισμού,
- να μειωθούν τα ποσοστά θνησιμότητας και νοσηρότητας του πληθυσμού με την εφαρμογή θεραπευτικών προγραμμάτων ανάλογα με τις ανάγκες και την επιδημιολογία της περιοχής,
- να ευαισθητοποιήσει τον πληθυσμό στην ενεργή συμμετοχή του στις διάφορες φάσεις του προγράμματος.(ό.π)

γ. Επιδημίες

Οι περισσότεροι άνθρωποι στον εκβιομηχανισμένο κόσμο θεωρούν τη **φυματίωση** μια αρρώστια του 20^{ου} αιώνα, που εξαλείφθηκε μαζί με την ευλογία. Ωστόσο, και φέτος, 2 εκατομμύρια άνθρωποι θα πεθάνουν από αυτήν την ασθένεια.

Στο πλαίσιο μιας κλιμακούμενης επιδημίας, τα περιστατικά αυξήθηκαν κατά 20% την τελευταία δεκαετία, κυρίως εξαιτίας της πανδημίας του HIV/AIDS. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (Π.Ο.Υ.), εάν η φυματίωση

παραμένει ανεξέλεγκτη, τα επόμενα 20 χρόνια σχεδόν 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι θα μολυνθούν, 200 εκατομμύρια θα αναπτύξουν την ασθένεια και 35 εκατομμύρια θα πεθάνουν απ' αυτή.

Δυστυχώς, επειδή η φυματίωση ή αλλιώς «η νόσος των φτωχών» πλήττει κυρίως τους κατοίκους των χωρών με χαμηλό εισόδημα, οι φαρμακευτικές εταιρείες δεν την θεωρούν ελκυστική αγορά για την ανάπτυξη φαρμάκων: ουσιαστικά δε διεξάγεται καμία νέα έρευνα για την ανάπτυξη νέων θεραπειών. (<http://www.msf.gr>)

Οι ΓΧΣ υποστηρίζουν την Παγκόσμια Συμμαχία για την Ανάπτυξη Φαρμάκων κατά της Φυματίωσης και ζητούν από τις κυβερνήσεις να εντείνουν τις προσπάθειες έρευνας και ανάπτυξης πιο σύντομων και λιγότερο πολύπλοκων θεραπειών και νέων εμβολίων. Επείγουσα είναι, επίσης, η ανάγκη για αποτελεσματικότερα, πιο εύχρηστα και οικονομικά φάρμακα για την ανθεκτική σε πολλαπλά φάρμακα φυματίωση. Η φυματίωση δεν συνιστά απλά μια ιατρική κρίση. Είναι ένα πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα, που μπορεί να έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για τις επόμενες γενιές.

Είναι απαραίτητο, λοιπόν, τα νέα φάρμακα να είναι προσβάσιμα σε όλους, όσοι τα χρειάζονται και σε τιμές, που μπορούν να πληρώσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες. « Τα νέα φάρμακα για τη φυματίωση δεν πρέπει να θεωρούνται εμπορικά αγαθά, αλλά δημόσια αγαθά και γι' αυτό διαθέσιμα σε όλους», τονίζουν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα.(δ.π)

Η έξαρση των επιδημιών *μηνιγγίτιδας* συνδέεται άμεσα με την έναρξη της περιόδου ανομβρίας στην Αφρική. Η αποκαλούμενη «ζώνη της μηνιγγίτιδας» εκτείνεται σε μια λωρίδα από την Ανατολή προς τη Δύση, παράλληλη προς την έρημο Σαχάρα, και συμπεριλαμβάνει υποσαχάριες χώρες από τη Σενεγάλη έως την Αιθιοπία.

Περιστατικά μηνιγγίτιδας Τύπου Α εντοπίστηκαν στην Αιθιοπία και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, ενώ, επίσης, καταγράφηκαν εξάρσεις της ασθένειας στην Μπουρκίνα Φάσο, την Ακτή του Ελεφαντοστού, το Νίγηρα και τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Σε όλες αυτές τις χώρες, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ξεκίνησαν επείγουσες εκστρατείες μαζικού εμβολιασμού του πληθυσμού παρέχοντας παράλληλα ιατρική περίθαλψη στους ασθενείς.

Όπως επισημαίνουν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα αναφορικά με την πρόληψη ανάλογων επιδημιών, ένα σωστό σύστημα επιδημιολογικής παρακολούθησης συνιστά το «κλειδί» για τον έγκαιρο εντοπισμό των εξάρσεων μηνιγγίτιδας. Εκτός αυτού, η

διενέργεια εκστρατειών εμβολιασμού, καθώς και η περίθαλψη των ασθενών είναι κρίσιμης σημασίας, ώστε αυτά τα ξεσπάσματα να μη μετατραπούν σε σαρωτικές επιδημίες. (<http://www.msf.gr>)

Σε συνεργασία με τις υγειονομικές αρχές της χώρας οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, θέτουν ως στόχους:

- Να ελεγχθεί η εξάπλωση της επιδημίας,
- να μειωθεί ο αριθμός των περιστατικών και να περιοριστεί ο αριθμός των θυμάτων,
- να εξασφαλιστεί η εκπαίδευση για την ανάπτυξη της ικανότητας του ιατρικού προσωπικού της χώρας,
- να διαχειριστεί επαρκώς και αποτελεσματικά την κατάσταση, που διαμορφώνεται.(ό.π)

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα μετά την επείγουσα διερεύνηση και καταγραφή των συνθηκών περίθαλψης και τη συγκέντρωση επιδημιολογικών στοιχείων σε 7 Κέντρα Θεραπείας και Απομόνωσης *Χολέρας*, κατέληξαν στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Περιορισμένη και ελλιπής ικανότητα ανταπόκρισης των υγειονομικών Αρχών των χωρών στην επιδημία: ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό, υπερσυγκέντρωση ασθενών στα Κέντρα Χολέρας και βασικές ελλείψεις σε τεχνικό εξοπλισμό.
- Με το ρυθμό αύξησης των κρουσμάτων αναμένεται άμεσα να υπάρξουν σημαντικές ελλείψεις σε φάρμακα και είδη απολύμανσης.
- Δεν τηρούνται μέτρα υγιεινής για τη χολέρα και η απαραίτητη διαδικασία απομόνωσης των περιστατικών.
- Δεν ακολουθείται σε εθνικό επίπεδο κανενός είδους πρωτόκολλο χολέρας. Ανυπαρξία ιατρικής διαχείρισης των περιστατικών ακόμα και των πιο σοβαρών
- Κακή διαχείριση ή ανυπαρξία διαδικασιών απολύμανσης.
- Ελλιπής εγγραφή και συλλογή ιατρικών δεδομένων για την επιδημιολογική παρακολούθηση της επιδημίας .(<http://www.msf.gr>)

Με στόχο να μειωθεί η εξάπλωση της επιδημίας και να περιοριστεί ο αριθμός των θυμάτων, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν ιατροφαρμακευτικό υλικό και τεχνικό

εξοπλισμό, καθώς αυξάνεται και η πρόσβαση των ασθενών στα Κέντρα Θεραπείας και Απομόνωσης, αφού δημιουργούνται ολοένα και περισσότερα. Οι ΓΧΣ προσπαθούν να διασφαλίσουν τις μεθόδους υγιεινής στα κέντρα, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος προσβολής από την χολέρα.

Η οργάνωση εκπαιδεύει νοσηλευτικό προσωπικό για την καταπολέμηση της χολέρας, και τη σωστή διαχείριση των αποβλήτων και παρέχει πρωτόκολλο υγείας για τις μεθόδους θεραπείας και τα μέτρα πρόληψης, που πρέπει να εφαρμόζονται. Ενημερώνει την κοινότητα για την αναγκαιότητα πρόσβασης στα Κέντρα Θεραπείας και Απομόνωσης Χολέρας με την ευαισθητοποίηση της εκκλησίας, των σχολείων και άλλων θεσμών.(ό.π)

Άλλες ασθένειες που μπορούν να εμφανιστούν με τη μορφή επιδημιών είναι η βακτηριακή μηνιγγίτιδα, η βακτηριακή δυσεντερία, ο τυφοειδής πυρετός και η ιλαρά και πλήττουν κυρίως τους κατοίκους των αναπτυσσόμενων χωρών. Οι γιατροί χωρίς σύνορα δρουν ενάντια σε κάθε μορφή επιδημίας.

δ. Σεξουαλική Βία

Οι ΓΧΣ παρέχουν περίθαλψη και στα θύματα σεξουαλικής βίας με στόχο την ουσιαστική και ποιοτική φροντίδα της υγείας τους μέσα σε ένα εμπιστευτικό περιβάλλον.

Το γεγονός ότι αναφέρονται συχνότερα κρούσματα στις αφρικανικές χώρες, δε σημαίνει ότι η σεξουαλική βία δεν παρατηρείται αλλού. Αντικατοπτρίζει, ωστόσο, την πραγματικότητα ότι η υποστήριξη θυμάτων σεξουαλικής βίας σε χώρες, όπως η Τσετσενία, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν, όπου τα ταμπού και ο στιγματισμός είναι ακόμη μεγαλύτερα και όπου οι γυναίκες κινδυνεύουν να εκδιωχθούν ή να θανατωθούν, εάν το μάθει η οικογένεια, είναι πολύ δύσκολη. (<http://www.msf.gr>)

Οι εθελοντές αντιμετωπίζουν τα τραύματα των θυμάτων, προσφέρουν αντισύλληψη και παρέχουν θεραπεία για την πρόληψη των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νόσων. Σε αυτές περιλαμβάνεται το AIDS, για το οποίο οι ΓΧΣ παρέχουν αντιρροτροϊκά φάρμακα, ώστε να αποφευχθεί η μόλυνση μετά από το βιασμό. Τα φάρμακα αυτά είναι αποτελεσματικά μόνο εάν ληφθούν μέσα σε 72 ώρες

από το βιασμό κι αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο η άμεση ιατρική βοήθεια είναι τόσο ζωτικής σημασίας.

Δεδομένου ότι η σεξουαλική βία αποτελεί συχνά ταμπού, είναι εξίσου σημαντικό να υπάρχουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που θα αυξάνουν την ενημέρωση για το ζήτημα και για το γεγονός ότι υπάρχει διαθέσιμη ιατρική θεραπεία.

Σε κάποια από τα προγράμματά τους, οι ΓΧΣ πραγματοποιούν και ψυχοκοινωνική συμβουλευτική. Σε ορισμένες περιοχές λειτουργούν και «Κέντρα Ψυχολογικής Παρέμβασης». Οι γυναίκες έχουν τη δυνατότητα να μιλήσουν -συχνά για πρώτη φορά- γι' αυτά, που υπέστησαν. Στόχος των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων είναι η ενίσχυση ή η αποκατάσταση των μηχανισμών αντιμετώπισης και του αυτοελέγχου.(ό.π)

ΣΤ. Το ελληνικό τμήμα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα

Στην Ελλάδα οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι αναγνωρισμένοι ως μη κερδοσκοπικό σωματείο από το Δεκέμβριο του 1990. Η έδρα της οργάνωσης είναι η Αθήνα και υπάρχει και ένα γραφείο αντιπροσώπευσης για τη βόρεια Ελλάδα στη Θεσσαλονίκη, ενώ αριθμεί πάνω από 120.000 υποστηρικτές.

Μέχρι σήμερα περισσότεροι από 450 Έλληνες γιατροί, νοσηλευτές, διοικητικοί και τεχνικοί έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα σε πάνω από 40 χώρες, όπως το Κουρδιστάν, η Λιβερία, το Ελ Σαλβαδόρ, το Ιράκ, η Αιθιοπία, η πρώην Γιουγκοσλαβία, η Ρουάντα, η Κένυα, η Σρι Λάνκα, η Αϊτή, το Αφγανιστάν, η Ακτή Ελεφαντοστού και άλλες. (ΓΧΣ σε αποστολή, σελ. 4)

Ελληνικά προγράμματα υπάρχουν σήμερα στην Αρμενία, το Μαλάουι, τη Ζάμπια, την Αιθιοπία, την Παλαιστίνη, τη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα, ενώ έχουν ολοκληρωθεί προγράμματα στη Ζάμπια, την Αρμενία, τη Γεωργία, τη Ρωσία, το Καζακστάν, τη Μοζαμβίκη, την Ινδία και την Τουρκία.

Το ελληνικό τμήμα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα διοικείται από ένα επταμελές διοικητικό συμβούλιο το οποίο εκλέγεται στην Ετήσια Γενική Συνέλευση και ανανεώνει κάθε χρόνο τα 3/7 των μελών του. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από εθελοντές που έχουν εμπειρία από αποστολές. Φροντίζει για την εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών και τη γενική

πολιτική της οργάνωσης, όπως αυτή ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση.
(<http://www.msf.gr>)

Προγράμματα εντός συνόρων

Μπροστά στα νέα ελληνικά δεδομένα, το Ελληνικό Τμήμα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα ένωσε την ηθική υποχρέωση να δημιουργήσει προγράμματα εντός συνόρων, υγειονομικής κάλυψης του πληθυσμού των μεταναστών και των προσφύγων, προστασίας των παιδιών του δρόμου και συμβουλευτικής και υποστήριξης των φυλακισμένων.

α. Υπηρεσίες Πολυιατρείων Αθήνας και Θεσσαλονίκης

Σκοπός των ΓΧΣ είναι η μεταβίβαση στην ελληνική κοινωνία ενός μηνύματος διαφορετικού από αυτό, που περνούν καθημερινά τα Μ.Μ.Ε., δείχνοντας με έναν έμπρακτο και δυναμικό τρόπο πως οι «Ξένου», στη χώρα μας δεν είναι ούτε εχθροί, ούτε εγκληματίες και πως αντί για το φόβο και την εχθρότητά μας, αξίζουν την αμέριστη συμπαράσταση και τη βοήθειά μας. Εξάλλου ένα μοναδικό επιχείρημα, που συνοδεύει τη δράση των Γ.Χ.Σ. είναι ότι μερμινώντας για την υγεία αυτού του πληθυσμού ταυτόχρονα συμβάλλουν σημαντικά στην πρόληψη της Δημόσιας Υγείας του ευρύτερου πληθυσμού. Παράλληλα, γίνεται εκτίμηση του αριθμού των μεταναστών και προσφύγων και παρατήρηση και καταγραφή των συνθηκών ζωής τους.

Ιατρική Υπηρεσία

Τα Πολυιατρεία, έχοντας αποκτήσει μια σχέση εμπιστοσύνης με την ομάδα στόχου και προσφέροντας πολύπλευρες υπηρεσίες σχετικές με τις πολλαπλές ανάγκες της ομάδας στόχου και λειτουργώντας σε 9ωρη βάση εκτός Σαββατοκύριακου, παρέχουν τις ακόλουθες υπηρεσίες από πλευρά ιατροφαρμακευτική:

Το *Γενικό Ιατρείο* εξυπηρετεί περίπου 600 άτομα από 30 διαφορετικές χώρες κάθε μήνα. Κύριες χώρες προέλευσης είναι: Μπαγκλαντές, Βουλγαρία,

Αλβανία, Ιράν, Ιράκ, Σιέρα Λεόνε, Γκάνα κ.τ.λ. Αντιμετωπίζονται κάθε είδους περιστατικών (είτε πρωτοβάθμια είτε δευτεροβάθμια). Κύριες νοσολογικές κατηγορίες είναι τα παθολογικά, ενδοκρινολογικά, ορθοπαιδικά, χειρουργικά, ΩΡΛ, γαστρεντορολογικά. Ειδική μέριμνα υπάρχει για τους χρόνιους ασθενείς (σακχαρώδης διαβήτης, καρδιολογικά).

Το *Γυναικολογικό-Μαιευτικό* παρακολουθεί γενικά γυναικολογικά-μαιευτικά περιστατικά και είναι υπεύθυνο για το πρόγραμμα παρακολούθησης εγκύων.

Κύριες χώρες προέλευσης είναι: Βουλγαρία, Ουκρανία, Μολδαβία, Ιράκ, Ρουμανία, Αλβανία. Οι κήσεις, που έχουν παρακολουθηθεί σε όλη τη διάρκεια λειτουργίας του Πολυϊατρείου ανέρχονται στις 800 περίπου ενώ για διακοπή κύησης παραπέμπονται 50-60 ετησίως. Μεγάλη βαρύτητα δίνεται στα περιστατικά των εγκύων. Με τη διαπίστωση της κύησης γίνεται ο πρώτος υπερηχογραφικός έλεγχος και βιομετρία για τον καθορισμό της ηλικίας κύησης και παράλληλα δίνεται παραπεμπτικό για ένα σύνολο αιματολογικών, βιοχημικών και ορολογικών εξετάσεων. Ένα μήνα περίπου πριν την προβλεπόμενη ημερομηνία της κύησης η έγκυος παραπέμπεται σε Δημόσιο Νοσοκομείο για περαιτέρω παρακολούθηση και διεκπεραίωση του τοκετού. Για την ενέργεια αυτή υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ του ιατρού γυναικολόγου και της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Πολυϊατρείου η οποία έχει αναλάβει τον τομέα της διασύνδεσης των επιτόκων με τα Δημόσια Νοσοκομεία αλλά και ενσκήπτει σε προβλήματα κοινωνικής υφής. Στόχος είναι το Πολυϊατρείο να μην χάνει επαφή με την επίτοκο, για αυτό και οι μητέρες διασυνδέονται με υπηρεσίες υγείας στην κοινότητα. (ΠΙΚΠΑ, Νοσοκομεία Παιδών).

Το *Οδοντιατρείο* δέχεται σχεδόν όλα τα στοματολογικά προβλήματα των ασθενών με εξαίρεση αυτά που είναι προσθετικής φύσης. Κύριες χώρες προέλευσης είναι: Βουλγαρία, Μπαγκλαντές, Ιράν, Ιράκ, Ρουμανία, Αλβανία, Ουκρανία, Αφγανιστάν.

Το *Φαρμακείο* λειτουργεί με σκοπό τη δωρεάν χορήγηση φαρμάκων στους εξυπηρετούμενους ασθενείς. Κύρια οδός εξεύρεσης φαρμακευτικών σκευασμάτων είναι οι δωρεές ιδιωτών από όλη την Ελλάδα, από φαρμακεία αλλά και από φαρμακευτικές εταιρίες. Ο ετήσιος μέσος όρος του αριθμού των εξυπηρετούμενων ασθενών είναι περίπου 3.150 στα οποία διατίθεται φαρμακευτική αγωγή συνολικής αξίας 60.ΕΤΩπως προαναφέρθηκε ειδική

μέριμνα υπάρχει για τους χρόνιους ασθενείς, που ανέρχονται στους 300 ανά έτος. (<http://www.msf.gr>)

Κοινωνική Υπηρεσία

Για την εύρυθμη λειτουργία των Πολυιατρείων Αθήνας και Θεσσαλονίκης πέρα από την παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, κρίθηκε απαραίτητο η συμβολή των Επιστημόνων Κοινωνικής Εργασίας, που με τις γνώσεις και τις επαγγελματικές τους δεξιότητες συμβάλλουν τα μέγιστα τόσο στην εμφύχωση και ενδυνάμωση του ατόμου, όσο και στην ευαισθητοποίηση της κοινότητας, προωθώντας τα ζητήματα των μεταναστών και προσφύγων, σε όλα τα επίπεδα.

Το πρώτο άτομο με το οποίο έρχεται σε επαφή ο ασθενής είναι ο κοινωνικός λειτουργός, ο οποίος τον υποδέχεται και τον ενημερώνει για τη λειτουργία του Πολυιατρείου. Κι αυτό δεν γίνεται τυχαία, καθώς, ο κοινωνικός λειτουργός αξιολογεί ανά περίπτωση τους ασθενείς και φροντίζει, πέρα από την παραπομπή τους για ιατρική εξέταση στους γιατρούς του Πολυιατρείου, για τη ψυχοκοινωνική στήριξη τους.

Οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Υπηρεσίας μεταξύ άλλων είναι:

- Λαμβάνει το κοινωνικό ιστορικό και βρίσκεται σε συνεχή επαφή με το άτομο ανάλογα με την περίπτωση.
- Έντοπίζει τα αδύνατα σημεία του ατόμου και βοηθά το άτομο να εξάγει τα δυνατά του σημεία μέσα από ένα μηχανισμό, που το κινητοποιεί και το οδηγεί στην αυτενέργεια.
- Δίνει έμφαση και αξιολογεί τις ανάγκες της ομάδας στόχου (μετανάστες-πρόσφυγες) και χειρίζεται τα θέματα, που απασχολούν τον ασθενή με σύνεση και επαγγελματικότητα.
- Τηρεί τους κανόνες της δεοντολογίας, που επιτάσσει η επιστήμη της κοινωνικής εργασίας με πίστη στις αρχές του επαγγέλματος.
- Φροντίζει να είναι συνεχώς ενήμερος για τις πηγές της κοινότητας και τους φορείς, όπου μπορεί να παραπέμψει τους εξυπηρετούμενους. Στηρίζει τη δουλειά του στη δικτύωση και αναπτύσσει συνεργασίες όχι μόνο με συναδέλφους, αλλά και με το ευρύτερο δίκτυο.

- Καταρτίζεται και εμπλουτίζει τις γνώσεις του πάνω σε θέματα, που άπτονται των προβλημάτων των μεταναστών και προσφύγων, όπως θέματα νομικής φύσης, ασφαλιστικά, εργασιακά είτε με δική του επαφή είτε παρακολουθώντας επίσημες ημερίδες.
- Παίζει υποστηρικτικό ρόλο τόσο για τον ίδιο τον ασθενή, όσο και για το υποστηρικτικό του περιβάλλον, το οποίο συμμετέχει στη θεραπευτική διαδικασία.
- Παραπέμπει και διασυνδέει τους ασθενείς με το ΕΣΥ και τις υπηρεσίες του με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής λειτουργικότητας του ασθενή.
- Τηρεί αρχείο των περιπτώσεων της Κοινωνικής Υπηρεσίας.
- Συνεργάζεται με τη διεπιστημονική ομάδα του Πολυϊατρείου για την προώθηση θεμάτων, που αφορούν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.
- Συμμετέχει στην προσπάθεια για ανεύρεση πόρων σε είδος προς κάλυψη των αναγκών των εξυπηρετούμενων. (<http://www.msf.gr>)

β. Κέντρο Πληροφόρησης και Υποστήριξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΚΕΠΥΜ)

Από τον πρώτο κιόλας χρόνο έναρξής του το Πολυϊατρείο της Αθήνας έγινε πόλος έλξης οικονομικών μεταναστών και αιτούντων άσυλο αλλοδαπών ή αναγνωρισμένων προσφύγων. Εκτός από τα αναμενόμενα αιτήματά τους για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εντοπίστηκαν κενά στην ενημέρωση ή δυσκολίες στην κατανόηση της νομικής διαδικασίας, που αφορούσε τη νομιμοποίησή τους.

Παρακολουθώντας τις εξελίξεις σχετικά με την έκδοση νόμων, που αφορούσαν τους αλλοδαπούς μετανάστες και πρόσφυγες και αξιολογώντας τις υπάρχουσες συνθήκες, λειτούργησε το Μάιο του 1998, το Κέντρο Πληροφόρησης και Υποστήριξης Μεταναστών (στην αγγλική του εκδοχή Legal Information Center) στην Αθήνα και λίγο αργότερα στη Θεσσαλονίκη. (<http://www.msf.gr>)

Κύριο αντικείμενο του προγράμματος είναι η προώθηση της δυνατότητας λήψης άδειας παραμονής σε άτομα, που μπορούν να ευνοηθούν από αυτή, για λόγους ανθρωπιστικούς, σε περιπτώσεις ασθενειών, που απειλούν τη ζωή τους ή αναπηρίας και σε άτομα, που πάσχουν από ιάσιμη μεταδιδόμενη ασθένεια.

Συγκεκριμένα το ΚΕΠΥΜ δραστηριοποιείται στα εξής:

- Ενημέρωση και πληροφόρηση σε νομικά θέματα, που απασχολούν τους αλλοδαπούς (ψήφιση νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων).
- Διευκόλυνση στην πρόσβαση και καταγραφή των παράνομων αλλοδαπών, των αλλοδαπών, που υποφέρουν από ιάσιμη ασθένεια ή οξείες χρόνιες ασθένειες, που απειλούν τη ζωή τους ή από αναπηρία.
- Προώθηση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα των παράνομων αλλοδαπών κατά τη διάρκεια της νομιμοποίησής τους
- Μελέτη διεθνών συμβάσεων, δηλώσεων, δικαστικών αποφάσεων.
- Σταθερή επαφή με αρχές και υπηρεσίες, που αναμιγνύονται σχετικά, προκειμένου να κατανοήσει τις προϋποθέσεις τους και να συλλέξει πληροφόρηση.
- Συνεργασία με άλλους δικηγόρους και ΜΚΟ, που ασχολούνται με συναφή θέματα.
- Δημοσίευση ενημερωτικών φυλλαδίων.
- Οργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με τους μετανάστες.
- Προσωπικές συνεντεύξεις με επιλεγμένους μετανάστες με σκοπό τον προσδιορισμό των ιδιαιτεροτήτων των υποθέσεών τους, ώστε να διευκολυνθεί η καταγραφή τους.
- Τήρηση κατάλληλου αρχείου.

Οι αιτούντες άσυλο / πρόσφυγες ή ευρισκόμενοι στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα με τους οικονομικούς μετανάστες, κυρίως όσον αφορά την εξεύρεση εργασίας, την κατοχύρωση των εργασιακών τους δικαιωμάτων, την εξεύρεση στέγης και την οικογενειακή τους συνένωση.

Η κατάσταση είναι σαφώς πιο δυσμενής για τους αλλοδαπούς, που ναι μεν είναι πρόσφυγες, αλλά ακόμα δεν έχουν αναγνωριστεί και είτε κατέχουν το υπηρεσιακό σημείωμα από την αστυνομία είτε δεν κατέχουν κανένα απολύτως έγγραφο. Δεδομένου ότι η διαδικασία χορήγησης ασύλου είναι χρονοβόρα, οι άνθρωποι αυτοί για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα δεν έχουν κανένα δικαίωμα.

Όλα αυτά αποκτούν μεγαλύτερη σημασία, αν λάβει κανείς υπόψη ότι τελευταία παρατηρείται αθρόα προσέλευση προσφύγων στη χώρα μας. Το

ΚΕΠΥΜ σαν νομικό τμήμα καταβάλλει προσπάθειες να ομαλοποιήσει την υπάρχουσα κατάσταση με επικέντρωση στην ενημέρωση και πληροφόρηση των προσφύγων σε θέματα νομιμοποίησής τους.(<http://www.msf.gr>)

γ. Πρόγραμμα Δικαστικών Φυλακών Κορυδαλλού

Η παρέμβαση των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στις Δικαστικές Φυλακές Κορυδαλλού έφερε στο φως, πως το δικαίωμα στην υγεία δεν είναι αυτονόητο και κατοχυρωμένο για όλες τις κατηγορίες του πληθυσμού, που διαβιούν στην Ελλάδα. Οι κρατούμενοι φυλακών και οι εργαζόμενοι σε αυτές, αποτελούν ένα ακόμη κομμάτι του πληθυσμού (εκτός από τους μετανάστες και τους πρόσφυγες), που διαπιστώθηκε ότι έχει ελλιπή ενημέρωση στα θέματα υγείας. Το πρόγραμμα παρέμβασης έχει απώτερο σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα υγείας, με ομάδα στόχου αφενός μεν τους κρατούμενους αφετέρου δε τους εργαζόμενους στο σωφρονιστικό κατάστημα. Οι ενδιαμέσοι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η πληροφόρηση και κινητοποίηση των κρατούμενων για την προστασία της υγείας τους.
- Η υποστήριξη των δομών, που προσφέρουν υπηρεσίες υγείας στους κρατούμενους.
- Η μαρτυρία σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της συγκεκριμένης φυλακής, τις συνθήκες εργασίας του προσωπικού και τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων και
- Η περιοδική αξιολόγηση του προγράμματος.

Για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος χρησιμοποιούνται τα παρακάτω εργαλεία:

- Ενημερωτικές ομιλίες σε κρατούμενους και σωφρονιστικούς υπαλλήλους, σύνταξη ενημερωτικών φυλλαδίων και δημιουργία αφισών στο χώρο της φυλακής.
- Δημιουργία λογισμικού προγράμματος (data base) για την καταγραφή και τήρηση των ιατρικών φακέλων των κρατούμενων, αλλά και τη

μηχανοργάνωση της διακίνησης, των προμηθειών και του αποθέματος ιατροφαρμακευτικού υλικού του ιατρείου του καταστήματος. Παροχή ιατροφαρμακευτικού υλικού και εξοπλισμός του ιατρείου με τα απαραίτητα για τις ιατρικές πράξεις εργαλεία. Χωροταξικός σχεδιασμός και διαμόρφωση του ιατρείου, έτσι ώστε να δημιουργηθούν χώροι που θα διασφαλίζουν το απόρρητο της ιατρικής εξέτασης. Δημιουργία ατομικού δελτίου για όλους τους κρατούμενους.

- Άντληση στοιχείων σχετικά με τις συνθήκες, που επικρατούν στη φυλακή, τις ελλείψεις και την κατάσταση της υγείας της ομάδας στόχου μέσα από ερωτηματολόγια, που δόθηκαν στους χρήστες του προγράμματος στο πλαίσιο της διερευνητικής του φάσης.
- Πρόβλεψη παραγωγής αξιολογητικών δελτίων, τα οποία συμπληρώνονται κατά τη διάρκεια της παρουσίας των θεματικών ενοτήτων και αποκωδικοποιούνται προκειμένου να διαπιστωθεί η απόδοση του προγράμματος.
- Παρακολούθηση του βαθμού και ρυθμού απορρόφησης των νεοεισαχθέντων δράσεων στη διαχείριση των εσωτερικών υγειονομικών λειτουργιών της φυλακής
- Καθορισμός εξωτερικού αξιολογητή για τη συνολική λειτουργία του προγράμματος.(<http://www.msf.gr>)

δ. Πρόγραμμα Δικαστικών Φυλακών Διαβατών (Θεσσαλονίκη)

Το Μάρτιο του 2001, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα Ελλάδας ξεκίνησαν παρέμβαση σε σωφρονιστικά ιδρύματα της Θεσσαλονίκης με στόχο την προαγωγή υγείας των φυλακισμένων, αλλά και των αποφυλακισμένων σε συνεργασία με το ΚΕΘΕΑ. Στο πλαίσιο της παρέμβασης οι εθελοντές απευθύνονται σε μέλη, που παρακολουθούν το πρόγραμμα του Κέντρου Υποστήριξης Φυλακισμένων και Αποφυλακισμένων Χρηστών του Θεραπευτικού Προγράμματος ΙΘΑΚΗ.

Τα θέματα για τα οποία ενημερώνονται είναι τα ακόλουθα:

- Βασικά στοιχεία γύρω από τη φυσιολογία και την ανατομία του ανθρώπινου σώματος,
- Λοιμώδη νοσήματα,
- Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες λοιμώξεις,
- Στοματική υγιεινή,
- Αντισύλληψη, οικογενειακός προγραμματισμός. (<http://www.msf.gr>)

ε. Πρόγραμμα Δημόσιας Υγείας

Ο πληθυσμός, που επισκέπτεται τα προγράμματα των ΓΧΣ προέρχεται από περισσότερες από 70 χώρες του κόσμου, είναι φυσικό λοιπόν να έχει πολλές ιδιαιτερότητες, που χαρακτηρίζουν τον τρόπο ζωής τους. Στο χώρο των Πολυϊατρείων οι εθελοντές μπορούν να δουν μόνο μια πλευρά των μεταναστών, αιτούντων άσυλο και παλιννοστούντων, αυτή που σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο αίτημά τους, ιατρικό, κοινωνικό ή άλλο. Για να κατανοηθούν καλύτερα τα καθημερινά προβλήματα αυτών των ανθρώπων και για να υποστηριχθούν αποτελεσματικότερα, είναι απαραίτητο να τους προσεγγίσουν οι ίδιοι .οι εθελοντές των ΓΧΣ και να βρεθούν μαζί τους σε χώρους που διαβιούν, που εκκλησιάζονται και που συχνάζουν μαζί με άλλους ομοεθνείς τους.

Για πρώτη φορά, η ανάγκη αυτής της γνώσης διαπιστώθηκε στα τέλη του 1998, οπότε και ξεκίνησε η λειτουργία ενός δορυφόρου προγράμματος «Δημόσιας Υγείας». Το πρόγραμμα αυτό, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, είχε ως στόχο την καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης αλλά και την ενημέρωση πάνω σε θέματα υγείας (Αγωγή και Προαγωγή της Υγείας) τόσο των εξυπηρετούμενων του Πολυϊατρείου, όσο και του ευρύτερου μεταναστευτικού πληθυσμού μέσα στα όρια των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης. (<http://www.msf.gr>)

Ειδικότερα στόχοι του προγράμματος Δημόσιας Υγείας είναι:

- Η διερεύνηση των προβλημάτων του πληθυσμού στόχου και η επιδημιολογική επαγρύπνηση.
- Η Αγωγή υγείας σχετικά με θέματα που αφορούν:
 - Κανόνες ατομικής υγιεινής και διαβίωσης
 - Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις
 - Οικογενειακό προγραμματισμό
 - Στοματική υγιεινή
- Η ανίχνευση νέων προβλημάτων στην ομάδα στόχου.
- Η προσέλκυση νέων μεταναστών και προσφύγων στις δωρεάν υπηρεσίες του Πολυϊατρείου.

Από τα τέλη του 1998 μέχρι το Μάιο του 2002, η δράση των εθελοντών του προγράμματος έχει επεκταθεί σε πολλούς τομείς προβλημάτων και έχει ασχοληθεί με πολλές εθνότητες μεταναστών και προσφύγων.

Οι ομάδες των εθελοντών της Δημόσιας Υγείας των Πολυϊατρείων Αθήνας και Θεσσαλονίκης, το 2002, επικεντρώθηκαν και συστηματοποίησαν τη δράση τους σε τρεις άξονες με αντίστοιχα προγράμματα. Αυτοί οι τομείς παρέμβασης είναι:

- Παρεμβάσεις στην κοινότητα (εκκλησίες /κοινότητες /παιδικοί σταθμοί),
- Άτυποι καταυλισμοί προσφύγων,
- Πρόγραμμα χρόνιων νοσημάτων (ομάδα διαβητικών).

Επίσης, στις συναντήσεις αυτές δίνονται πληροφορίες, που αφορούν τις δωρεάν υπηρεσίες υγείας στα ιατρεία των Πολυϊατρείων Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Ένα πολύ σημαντικό, εξωστρεφές πρόγραμμα, της ομάδας της Δημόσιας Υγείας, είναι η παρέμβαση σε άτυπους καταυλισμούς στους οποίους διαμένουν ομάδες προσφύγων, κάτω από άθλιες συνθήκες υγιεινής. Η παρέμβαση στους χώρους αυτούς έχει σκοπό την καταγραφή πιθανών κινδύνων, που πηγάζουν από τις συνθήκες διαβίωσής τους, αλλά και την κινητοποίησή τους με σκοπό τη βελτίωσή τους (με την επισήμανση ότι, οι όποιες παρεμβάσεις γίνονται με

γνώμονα την προστασία της υγείας τους και όχι τη μονιμοποίηση/νομιμοποίηση των άτυπων καταυλισμών).

Η παρουσία της ομάδας της Δημόσιας Υγείας στους άτυπους καταυλισμούς ως «ομάδα επιδημιολογικής επαγρύπνησης», με επεμβατικό, αλλά κυρίως προληπτικό χαρακτήρα, συμβάλλει και στην προστασία της ευρύτερης δημόσιας υγείας. Το πρόγραμμα των διαβητικών των Πολυϊατρείων είναι ένα πρόγραμμα διαχείρισης χρόνιων νοσημάτων από τους ίδιους τους ασθενείς. Στόχος του προγράμματος αυτού είναι, μέσω ειδικών ομαδικών συναντήσεων και εξατομικευμένης συνεργασίας του ασθενή με το γιατρό και τον υγειονομικό, να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες, αλλά κυρίως να αποκτήσει μία στάση και φιλοσοφία «αυτοδιαχείρισης» της ασθένειάς του. (<http://www.msf.gr>)

στ. Παιδιά του Δρόμου

Τα «παιδιά των φαναριών» είναι παιδιά, που βρίσκονται σε κίνδυνο και στερούνται τις βασικές δομές για τη σωστή ανάπτυξή τους. Το περιβάλλον της εργασίας, αλλά και της καθημερινότητάς τους είναι ο δρόμος. Η πιθανότητα πορείας προς την παιδική και εφηβική εγκληματικότητα είναι μία πραγματικότητα, εάν δεν υπάρξουν οργανωμένες παράμετροι ανατροπής.

Με βασικό επιχείρημα ότι, κάθε παιδί έχει αναφαίρετο δικαίωμα σε μια ομαλή παιδική ηλικία, το 2002, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ανέπτυξαν δράση για τα «Παιδιά των Φαναριών». Οι δύο διερευνητικές αποστολές (1999, 2001), που αφορούσαν την ποσοτική καταγραφή των εργαζόμενων παιδιών και τη διερεύνηση του τοπικού δικτύου υπηρεσιών σε σχέση με τις πιθανές παροχές προς τα παιδιά, που εργάζονται ή επαιτούν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης, οδήγησαν στην εφαρμογή προγράμματος με ομάδα στόχο τα συγκεκριμένα παιδιά και τις οικογένειές τους.

Δημιουργήθηκε ειδικός χώρος για την υποδοχή και τη φιλοξενία των παιδιών, που προτιρέπονται από την οικογένεια ή τρίτους σε εργασία και επαιτεία. Καθημερινά ειδικά εκπαιδευμένοι εθελοντές παρέχουν ψυχοκοινωνικές, ιατρικές, παιδαγωγικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες προσανατολίζοντας τη δράση του προγράμματος στην αποκατάσταση των παιδιών και την εμπλοκή της πολιτείας για την αποτροπή του φαινομένου. Με στόχο την πληροφόρηση του

ευάλωτου αυτού πληθυσμού για τη λειτουργία του προγράμματος, 18 εθελοντές προσέγγισαν παιδιά στους δρόμους της πόλης. (<http://www.msf.gr>)

Ζ. Συμπεράσματα

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα εργάζονται σε όλα τα μέρη του κόσμου για να ανακουφίσουν τον ανθρώπινο πόνο, να προστατεύσουν τη ζωή και το υπέρτατο αγαθό της υγείας και να εξασφαλίσουν το σεβασμό προς όλα τα ανθρώπινα όντα και τα θεμελιώδη δικαιώματά τους

Παράλληλα με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, οι ΓΧΣ επιδιώκουν επίσης την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κόσμου. Δρουν ως μάρτυρες και διακηρύσσουν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι πληθυσμοί σε κίνδυνο.

Λόγω της περιπλοκότητας της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και του κινδύνου να χρησιμοποιηθεί η οργάνωση ως πολιτικό όργανο, η οργάνωση επιλέγει να παραμένει ολοκληρωτικά ανεξάρτητη και ουδέτερη από τις πολιτικές επιρροές των κυβερνήσεων. Γι αυτό το λόγο τα έσοδά της προέρχονται κυρίως από ιδιώτες.

Στα 33 χρόνια ύπαρξής της, η οργάνωση έχει επιδείξει σημαντική δράση και δικαίως τιμήθηκε το 1999 με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο στόχος του 21^{ου} αιώνα πρέπει να είναι η πραγματοποίηση του οράματος της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σήμερα, ο κόσμος έχει συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα αυτή και κατέχει τα μέσα και τη δυνατότητα να επιτύχει το στόχο αυτό σε παγκόσμια κλίμακα.

Οι ανθρώπινες ελευθερίες δεν μπορούν να προωθηθούν χωρίς αγώνα. Όπως και στα προηγούμενα χρόνια, η πρόοδος του 21^{ου} αιώνα θα επιτευχθεί από την ανθρώπινη προσπάθεια ενάντια στις ανισότητες και τα περιχαρακωμένα οικονομικά και πολιτικά ενδιαφέροντα. Τα κινήματα των ατόμων στις σύγχρονες κοινωνίες θα πρωτοπορήσουν για να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο για τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων και για να απαιτήσουν αλλαγές στους νόμους και τη διεθνή πολιτική. Οι σημερινές ανοιχτές κοινωνίες και οι τεχνολογικές εξελίξεις συντελούν στη δημιουργία δικτύου μεταξύ των χωρών και στην ανάπτυξη συμμαχιών.

Έξι βασικά χαρακτηριστικά γνώρισμα απαιτούνται για την εξασφάλιση της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων :

1. *Κάθε χώρα χρειάζεται να ενισχύσει τις κοινωνικές ρυθμίσεις με στόχο την εξασφάλιση των ανθρώπινων ελευθεριών, με κανόνες, θεσμούς, νομοθετικά πλαίσια και ένα ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον.*

Η ύπαρξη και μόνο των νόμων δε μπορεί να εγγυηθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι θεσμοί είναι απαραίτητοι για να υποστηρίξουν τη νομική διαδικασία, όπως, επίσης, και οι κοινωνικοί κανόνες και η ηθική για να ενισχύσουν τις νομικές δομές. Πολλές κοινωνικές ομάδες, καθώς και οι κυβερνήσεις, μπορούν να ενισχύσουν όλες αυτές τις κοινωνικές ρυθμίσεις.

Κοινοτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες, οικονομικοί παράγοντες, εκπαιδευτικοί και γονείς, όλοι έχουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία κανόνων και στην υποστήριξη των αξιών και αρχών για το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ελευθερίας και ισότητας και όλοι κατέχουν τα δικαιώματα αυτά αλλά και τις υποχρεώσεις, που τα συνοδεύουν.

Το κράτος, επίσης, πρέπει να προάγει το σεβασμό απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα.. Πολλές χώρες έχουν εισάγει την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλα τα σχολεία. Η συνειδητοποίηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων διαδίδεται με πολλούς άλλους τρόπους. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά τεκμηριώνουν παραβιάσεις, όπως τη βιαιοπραγία των σωμάτων ασφαλείας, εξαφανίσεις, παραβιάσεις των δικαιωμάτων εργασίας. Σε πολλές χώρες, έχει ξεκινήσει η κατάρτιση της αστυνομίας πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα για να αποτραπεί η βία κατά των κρατουμένων.

Τα δικαιώματα των παιδιών δεν μπορούν να προστατευτούν χωρίς ισχυρούς και αποτελεσματικούς θεσμούς, σχολεία, κέντρα υγείας, αλλά και δικαστήρια. Το κράτος έχει την ευθύνη να εξασφαλίσει ότι αυτοί οι θεσμοί λειτουργούν κανονικά και η διεθνής συνεργασία μπορεί να βοηθήσει στην ενίσχυση των ουσιαστικών θεσμών και στην οικοδόμηση των μονάδων αυτών.

Νέοι θεσμοί καθιερώνονται για να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να αντιμετωπίσουν τις καταγγελίες:

- Οι ανεξάρτητες εθνικές επιτροπές για τα ανθρώπινα δικαιώματα εξασφαλίζουν ότι οι νόμοι και οι κανόνες των ανθρώπινων δικαιωμάτων εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Πολλές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, όπως αυτές της Νέας Ζηλανδίας και της Νότιας Αφρικής.
- Καινοτομικές οργανώσεις στη Σουηδία συμβάλλουν στην προστασία ενάντια στις καταχρήσεις δικαιωμάτων από τους δημόσιους ανώτερους υπάλληλους.
- Τα κοινοβουλευτικά σώματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων υπάρχουν στα μισά από το συνολικό αριθμό των κοινοβουλίων, τα οποία κινητοποιούν την υποστήριξη και θέτουν μέτρα για να εγγυηθούν τα δικαιώματα.

Η αναγνώριση στα πλαίσια του νόμου και η ηθική άποψη της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων κινητοποιεί το νομικό σύστημα επιβολής κυρώσεων. Από τη στιγμή, που το δικαίωμα ισότητας κατοχυρώνεται από το νόμο, κάθε άτομο έχει δικαίωμα να εναντιωθεί σε οποιαδήποτε διάκριση. Τα κράτη έχουν την υποχρέωση να συμμετέχουν στο διεθνές καθεστώς για τα δικαιώματα και να καθιερώσουν τα εθνικά νομικά πλαίσια. Αλλά, ακόμα και οι ακτιβιστές και τα κινήματα των ανθρώπινων

δικαιωμάτων μπορούν να πιάσουν για να γίνουν νομικές μεταρρυθμίσεις και να δοθεί πρόσβαση στις νομικές διαδικασίες και χωρίς θεσμικούς περιορισμούς σε όλα τα άτομα.

Το οικονομικό πλαίσιο χρειάζεται να παρέχει και να διευκολύνει την πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και όχι να τα απειλεί. Οι οικονομικές πηγές απαιτούνται για να πληρωθούν οι εκπαιδευτικοί, οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας, οι δικαστές και πολλοί άλλοι επαγγελματίες και για να ικανοποιηθεί πληθώρα άλλων αναγκών. Η αναπτυσσόμενη οικονομία είναι, λοιπόν, ένας βασικός παράγοντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, κυρίως για τις φτωχές χώρες.

2. Η δημοκρατία αποτελεί απαραίτητο παράγοντα διαμόρφωσης του σεβασμού απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού εξασφαλίζει την προστασία των μειονοτήτων, προϋποθέτει τον διαχωρισμό των εξουσιών και ενδυναμώνει τη δημόσια ευθύνη.

Κατά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες, έχουν γίνει σημαντικές εξελίξεις, αφού πολλές χώρες μετατράπηκαν σε πολυκομματικά δημοκρατικά καθεστάτα, δεδομένου ότι σε περισσότερες από 100 χώρες έπαψαν να ισχύουν οι στρατιωτικές δικτατορίες. Παρόλα αυτά, η μετάβαση και μόνο στη δημοκρατία δεν είναι αρκετή. Πρέπει να υιοθετηθούν τα εξής πέντε χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

Συνυπολογισμός των μειονοτήτων: Για να εξασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους, απαιτείται η απόλυτη δημοκρατία και όχι η δημοκρατία της πλειοψηφίας. Πολλές «δημοκρατίες» περιλαμβάνουν τις πολυκομματικές εκλογές, αλλά αποκλείουν τις μειονότητες από πολλές πτυχές της πολιτικής συμμετοχής, όπως στα νομοθετικά σώματα, στη διοίκηση και στο στρατό. Η πρόσφατη ιστορία και έρευνα έδειξε ότι τέτοιοι αποκλεισμοί και ανισότητες, υποκίνησαν πολλές συγκρούσεις κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη μέριμνα για την ισότητα για να αποφευχθούν οι διαμάχες και να επιτευχθεί η ειρηνική συνύπαρξη όλων των ανθρώπων.

Διαχωρισμός των εξουσιών: Όταν η δικαστική ανεξαρτησία δεν εξασφαλίζεται, οι άνθρωποι δεν απολαμβάνουν τη νομική προστασία από την αδικία και τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Στις νέες δημοκρατίες, η εύρυθμη λειτουργία της

ανεξάρτητης δικαστικής εξουσίας είναι βασική για την επίτευξη της απόλυτης δημοκρατίας.

Ελεύθερα και ανεξάρτητα μέσα μαζικής ενημέρωσης: Ενώ η πληροφόρηση είναι θεμελιώδης για τη διατήρηση της δημοκρατίας, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ακόμα θεσμικά αδύναμα σε πολλές χώρες. Τα ΜΜΕ ελέγχονται από 5% των κρατών και 1.500 επιθέσεις ενάντια σε δημοσιογράφους αναφέρονται ετησίως από την οργάνωση «Διεθνής Ελευθερία Έκφρασης» του Τορόντο.

Διαφανής χάραξη πολιτικής: Οι μη διαφανείς οικονομικές διαδικασίες παραβιάζουν το δικαίωμα όλων στη συμμετοχή στα κοινά και είναι ύποπτες για την επιρροή της πολιτικής εξουσίας. Αυτό αποτελεί βασική αιτία για τις αποτυχίες όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η έλλειψη δημοκρατικών διαδικασιών σε αυτό τον τομέα είναι διαδεδομένη στην τοπική, εθνική και παγκόσμια οικονομική χάραξη πολιτικής και αποδεικνύεται μέσω της ύπαρξης τρωγλών, όπου μένουν άνθρωποι χωρίς κατοικία, στις πλημμύρες, που καταστρέφουν κατοικίες και αγροκτήματα, στην άνιση κατανομή του νερού και πολλά άλλα.

Περιορισμός της εξουσίας των οικονομικών παραγόντων: Όλες οι χώρες – πλούσιες, φτωχές, στάσιμες, δυναμικές και αναπτυσσόμενες – αντιμετωπίζουν την πρόκληση, ώστε οι φωνές όλων των ατόμων να ακούγονται και η εξουσία των επιχειρήσεων να περιορίζεται.

3. Η εξάλειψη της φτώχειας δεν είναι μόνο στόχος εξέλιξης, αλλά και βασική πρόκληση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι βιαιοπραγίες ενάντια σε κάποιο άτομο προκαλούν τη δημόσια κατακραυγή. Οι θάνατοι περισσότερων από 30.000 παιδιών καθημερινά από αιτίες, που μπορούν να αποτραπούν, περνάνε απαρατήρητοι.

Η απαλοιφή της ένδειας είναι μία από τις βασικότερες προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. Το βασικό επίπεδο ζωής, η επάρκεια τροφής, η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η αξιοπρεπής εργασία και η προστασία ενάντια στις καταστροφές δεν είναι μόνο αναπτυξιακοί στόχοι, αλλά και ανθρώπινα δικαιώματα.

Εξαιτίας των αποτυχιών των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η άρνηση απέναντι σε αυτά τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη. Περίπου 90 εκατομμύρια παιδιά δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τη βασική εκπαίδευση. Γύρω στα 790 εκατομμύρια άνθρωποι πεινάνε και 1,2 δισεκατομμύρια ζουν με λιγότερο από 1\$ τη μέρα. Ακόμα και σε χώρες του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (Ο.Ο.Σ.Α.), ζουν 8 εκατομμύρια άνθρωποι που υποσιτίζονται. Στις ΗΠΑ, 40 εκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν υγειονομική ασφάλιση και ένας στους πέντε ενήλικες είναι αναλφάβητος.

Τρεις είναι οι προτεραιότητες της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη:

- Εξασφάλιση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων και ενδυνάμωση των φτωχών ατόμων για να υποστηρίξουν τα δικαιώματά τους.

Η εγγύηση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά είναι ένα μέσο και για την εξάλειψη της φτώχειας. Εξασφαλίζοντας την ελευθερία των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των συνδικαλιστικών εργασιακών οργάνων, δίνεται η δυνατότητα στα οικονομικά αδύναμα άτομα να συμμετέχουν στις πολιτικές αποφάσεις, που επηρεάζουν τη ζωή τους.

Μία σημαντική εξέλιξη της δεκαετίας του 1990 είναι η άνθηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των διεθνών τους δικτύων – αριθμός, που αυξήθηκε από 23.600 το 1991 σε 44.000 το 1999. Από τη Γουιάνα στη Ζάμπια, από την Ινδία στη Ρωσία, οι άνθρωποι οργανώνουν πολιτικές κοινωνικές ομάδες και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις προασπίζουν τα δικαιώματα των ανθρώπων, επιστούν την ευθύνη των κυβερνήσεων για την οικοδόμηση σχολείων, για κοινοτική ανάπτυξη και για την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δέσμευση για περαιτέρω προσπάθειες.

- Κάθε κράτος πρέπει να εφαρμόζει πολιτικές και διαδικασίες αποφάσεων, που να εξασφαλίζουν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα για αυτούς, που το έχουν περισσότερο ανάγκη.

Το δικαίωμα στην κατοικία, την υγειονομική περίθαλψη και άλλα βασικά δικαιώματα δεν καλύπτονται μόνο από τις δωρεάν υπηρεσίες ή ένα κρατικό φυλλάδιο. Αντίθετα, αποτελούν αξιώσεις για κοινωνικές ρυθμίσεις και πολιτικές, οι οποίες προωθούν την πρόσβαση σε αυτά τα δικαιώματα και μέσω της αγοράς (κατοικία) και του κράτους (δωρεάν βασική εκπαίδευση).

- Επένδυση των οικονομικών πόρων για την προαγωγή των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Δεν υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ των οικονομικών πόρων και των δικαιωμάτων. Τα υψηλά εισοδήματα δεν εγγυώνται ότι στις πλούσιες χώρες δεν γίνονται παραβιάσεις των δικαιωμάτων λιγότερο από ότι σε αυτές, όπου υπάρχει χαμηλό εισόδημα, το οποίο εμποδίζει τις αντίστοιχες χώρες να πραγματοποιήσουν εντυπωσιακές προόδους.

Τα παγκόσμια, δημόσια έξοδα για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα είναι ανεπαρκή και ακατάλληλα διανεμημένα. Στην Αιθιοπία, κατά τη δεκαετία του 1990, οι ετήσιες δαπάνες στις βασικές υπηρεσίες υγείας ήταν μόνο \$3 για κάθε άτομο και καλύφθηκε μόνο το 25% του απαιτούμενου επιπέδου. Το παγκόσμιο έλλειμμα για την επίτευξη της καθολικής παροχής των βασικών υπηρεσιών στις αναπτυσσόμενες χώρες κυμαίνεται σε \$70-80 δισεκατομμύρια το χρόνο.

Οι φτωχές χώρες χρειάζονται πιο γρήγορη ανάπτυξη για να παράγουν πόρους, ώστε να καταφέρουν να καταπολεμήσουν την ένδεια και να αναγνωριστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αλλά η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι αρκετή από μόνη της. Χρειάζεται να συνοδευτεί από πολιτικές μεταρρυθμίσεις, δημιουργία θεσμών, διαμόρφωση κανόνων και αλλαγή των νόμων, ώστε να επιτευχθεί η απαλοιφή της φτώχειας και παράλληλα η ανθρώπινη ανάπτυξη.

Η παραμέληση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων μπορεί να υπονομεύσει τις ελευθερίες αυτές σε περιόδους κρίσεων και αλλαγών.

4. *Τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν παγκόσμια δικαιοσύνη. Η υπευθυνότητα του κρατοκεντρικού μοντέλου πρέπει να επεκταθεί και στις υποχρεώσεις των μη κυβερνητικών παραγόντων και στις κυβερνητικές υποχρεώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα.*

Η παγκοσμιοποίηση υπερνικά τον χρόνο, τον χώρο και τα εθνικά σύνορα. Οι ζωές των ανθρώπων είναι περισσότερο αλληλεξαρτημένες. Η κρατική αυτονομία μειώνεται δεδομένου ότι οι νέοι παγκόσμιοι κανόνες του εμπορίου δεσμεύουν τις εθνικές πολιτικές και οι καινούργιοι παγκόσμιοι παράγοντες έχουν μεγαλύτερη επιρροή σε αυτές. Καθώς η ιδιωτικοποίηση συνεχίζεται, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και οι εταιρίες επιδρούν περισσότερο στην οικονομία. Και καθώς ο κόσμος γίνεται όλο και πιο πολύ αλληλεξαρτημένος, τα κράτη και οι άλλοι παγκόσμιοι παράγοντες έχουν περισσότερες υποχρεώσεις.

Κράτη: Οι αποφάσεις των κρατών σχετικά με τα επιτόκια ή τις πωλήσεις όπλων, έχουν σημαντικές συνέπειες στη ζωή των ανθρώπων ακόμα και έξω από τα εθνικά όρια.

Παγκόσμιοι παράγοντες: Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, οι παγκόσμιες εταιρίες, τα παγκόσμια δίκτυα των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Παγκόσμιοι κανόνες: Περισσότεροι παγκόσμιοι κανόνες αναπτύσσονται σε όλες τις περιοχές αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον και το εμπόριο, αλλά αναπτύσσονται χωριστά με πιθανότητες σύγκρουσης. Οι υποσχέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις χρειάζεται να υιοθετηθούν και στους εμπορικούς κανόνες – οι μοναδικοί κανόνες, οι οποίοι δεσμεύουν την εθνική πολιτική – γιατί συμπεριλαμβάνουν και μέτρα επιβολής.

Στην πραγματικότητα, είναι λίγοι οι κανόνες, που δεσμεύουν τα κράτη και τους παγκόσμιους παράγοντες για να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο. Πολλές λιγότερο αναπτυγμένες χώρες περιθωριοποιούνται από τις εκτεταμένες ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης. Καθώς οι παγκόσμιες εξαγωγές υπερδιπλασιάστηκαν, το μερίδιο των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών μειώθηκε από

0,6%, το 1980, σε 0,5%, το 1990 και σε 0,4%, το 1997. Αυτές οι χώρες προσέλκυσαν ένα μικρό ποσοστό των ξένων επενδύσεων, λιγότερο από \$3 δισεκατομμύρια, το 1998. Υπάρχουν τρία κενά στην παγκόσμια κατάσταση όσον αφορά τα κίνητρα, τις αρμοδιότητες και τη συμμετοχή.

Κίνητρα: Στις εμπορικές διαπραγματεύσεις, οι κυβερνήσεις ακολουθούν τα εθνικά συμφέροντα και όχι το παγκόσμιο ενδιαφέρον.

Αρμοδιότητες: Οι συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν έχουν ισχυρούς μηχανισμούς επιβολής, ενώ οι εμπορικές συμφωνίες υποστηρίζονται περισσότερο, με αποτέλεσμα να ασκείται πίεση για να περιληφθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα στις εμπορικές συμφωνίες, όπως συμβαίνει με τα εργασιακά δικαιώματα. Οι κυρώσεις μπορεί να πνέζουν την κυβερνητική πολιτική, αλλά δεν καταφέρνουν να αλλάξουν τη συμπεριφορά των εργοδοτών. Οι παγκόσμιες εταιρίες έχουν τεράστια επίδραση στα ανθρώπινα δικαιώματα, στον τομέα της απασχόλησης, στο περιβάλλον, στα διεφθαρμένα καθεστώτα ή και ακόμα στις πολιτικές αλλαγές. Οι διεθνείς νόμοι δεσμεύουν τα κράτη και όχι τις εταιρίες, αν και πολλές από αυτές έχουν υιοθετήσει κώδικες συμπεριφοράς και πολιτικές κοινωνικής ευθύνης, κυρίως λόγω της πίεσης, που ασκείται από την κοινή γνώμη. Άλλες, όμως, αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν στα πρότυπα των ανθρώπινων δικαιωμάτων ή στα μέτρα εφαρμογής τους.

Συμμετοχή: Γενικά, οι μικρές και φτωχές χώρες έχουν μικρή συμμετοχή στις παγκόσμιες αποφάσεις για τους οικονομικούς κανόνες για πολλούς λόγους, οι οποίοι κυμαίνονται από το κόστος της συμμετοχής έως και την ερευνητική πολιτική. Δεδομένου ότι τα κράτη απαιτούν απόλυτη δημοκρατία για να πετύχουν το σεβασμό απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα, το σύστημα της παγκόσμιας πολιτικής απαιτείται να είναι δίκαιο και με απόλυτη διαφάνεια, επιτρέποντας στις αναπτυσσόμενες χώρες να εκφράζουν άποψη και να επωφελούνται από την παγκόσμια οικονομία και τεχνολογία.

5. *Οι πληροφορίες και οι στατιστικές είναι ισχυρά εργαλεία για να ενισχύσουν την υπευθυνότητα απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι ακτιβιστές, οι δικηγόροι, οι στατιστικολόγοι και οι ειδικοί, που ασχολούνται με την ανάπτυξη, χρειάζεται να εργαστούν με τις κοινότητες. Ο στόχος είναι να γνωστοποιήσουν πληροφορίες και στοιχεία, που μπορούν να αντιμετωπίσουν τη δυσπιστία και να κινητοποιήσουν αλλαγές στην πολιτική και τη συμπεριφορά.*

Η συνεχιζόμενη προσπάθεια για τα δικαιώματα επωφελείται από την πληροφόρηση. Τα κοινωνικά δίκτυα παρέχουν νέες πηγές πληροφόρησης, ενώ το παγκόσμιο διαδίκτυο διαδίδει τα ευρήματά τους, όπως ποτέ άλλοτε. Δίνεται μεγαλύτερη προσοχή για τη συλλογή και τη χρησιμοποίηση πληροφοριών, ώστε να διαδοθούν τα μηνύματα και να προκαλέσουν την αλλαγή.

Η πληροφόρηση βοηθά μερικές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν καλύτερες πολιτικές και εντείνει την προσοχή στα παραμελημένα ζητήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς οι στατιστικές για τη βία στο σπίτι, τα εγκλήματα και την έλλειψη στέγης έχουν μετατρέψει τη σιωπή σε συζήτηση. Επίσης, η πληροφόρηση συντελεί στον προσδιορισμό των παραγόντων, που επηρεάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η χρήση των πληροφοριών χρειάζεται να στραφεί περισσότερο στην αποκάλυψη του ρόλου και της επίδρασης των κυβερνητικών και μη παραγόντων. Σε τοπικό επίπεδο, η ανάλυση πρέπει να στραφεί στις σημαντικές επιρροές, τόσο στις θετικές όσο και τις αρνητικές, που οι οικογένειες, οι κοινότητες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο ιδιωτικός τομέας και οι κυβερνήσεις ασκούν στη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων.

Σε διεθνές επίπεδο, η πληροφόρηση απαιτείται όχι μόνο αναφορικά με το ρόλο του κράτους, αλλά και των επιχειρήσεων και των πολυεθνικών εταιριών. Επίσης, είναι απαραίτητη για να γίνεται γνωστή η επίδραση, που έχουν τα κράτη ως δότες και δανειστές, ως έμποροι και διαπραγματευτές, ως έμποροι όπλων και ειρηνοποιοί. Οι προτεραιότητες για την ενίσχυση της χρήσης της πληροφόρησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι:

- Συλλογή των νέων και επίσημων στοιχείων και εξασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης στα στοιχεία.
- Διάδοση των πηγών των πληροφοριών από τις εθνικές οργανώσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην κοινωνία και τις κοινοτικές οργανώσεις, κερδίζοντας την αξιοπιστία των πληροφοριών, που παρέχονται.
- Ενίσχυση των διαδικασιών, που αποδίδουν ευθύνη στους δράστες, από τις κρατικές εκθέσεις και τις εκθέσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων μέχρι τον ανεξάρτητο έλεγχο των πολυεθνικών εταιριών.

6. Για να επιτευχθεί ο σεβασμός όλων των δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους σε όλες τις χώρες απαιτούνται ενέργειες και δεσμεύσεις από σημαντικούς παράγοντες, όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι επιχειρήσεις, οι κοινότητες και οι εθνικές κυβερνήσεις, οι κοινοβουλευτικοί και άλλοι ηγέτες.

Σε κάθε χώρα έξι είναι οι προτεραιότητες, που θα βοηθήσουν να προωθηθούν οι εθνικές ενέργειες:

- *Εθνική αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ώστε να τεθούν προτεραιότητες για τις ενέργειες, που απαιτούνται.*

Τέτοιες αξιολογήσεις πραγματοποιήθηκαν στη διάσκεψη της Βιέννης, αν και μόνο 10 χώρες έχουν προετοιμάσει τέτοια σχέδια, ανάμεσα τους η Αυστραλία και η Βραζιλία. Πολλές αξιολογήσεις γίνονται από διεθνείς ΜΚΟ και οργανώσεις, που βρίσκονται στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Είναι αναμενόμενο, λοιπόν, οι εκθέσεις από το εξωτερικό να εμπεριέχουν ένταση και εχθρότητα.

Αντί να αντιδρούν στις κριτικές από τις ξένες κυβερνήσεις και τις διεθνείς ΜΚΟ, είναι καιρός για τις χώρες να πραγματοποιήσουν τις εθνικές αξιολογήσεις τους, αναθεωρώντας την απόδοσή τους σε σχέση με το σύνολο των δικαιωμάτων, κάνοντας προσαρμογές στις λειτουργικές απαιτήσεις με στόχο την πρόοδο και προσδιορίζοντας τις επόμενες ενέργειές τους.

- *Αναθεώρηση της εθνικής νομοθεσίας για τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα ώστε να προσδιοριστούν οι περιοχές, όπου απαιτείται να γίνουν ενέργειες για να αντιμετωπιστούν τα κενά και οι αντιφάσεις.*

Πολλές χώρες έχουν ξεκινήσει ήδη τέτοιες αναθεωρήσεις για τη σύμβαση σχετικά με την απαλοιφή των διακρίσεων ενάντια των γυναικών και τη σύμβαση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού. Η διαδικασία αυτή πρέπει τώρα να επεκταθεί για να πάψουν να υπάρχουν νόμοι, που ενισχύουν τις διακρίσεις ενάντια στις γυναίκες ή παραβιάζουν τα δικαιώματα άλλων ομάδων.

- *Χρήση της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης για να προωθηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλη την κοινωνία.*

Η πρόκληση είναι να υπάρξει ένας πολιτισμός, όπου όλοι θα έχουν συνειδητοποιήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την υποχρέωσή τους απέναντι σε αυτά. Το σχολικό σύστημα πολλών χωρών περιλαμβάνει και την εκπαίδευση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην Καμπότζη, 25.000 δάσκαλοι έχουν εκπαιδευθεί στα ανθρώπινα δικαιώματα, και έχουν διδάξει ήδη περισσότερα από 3 εκατομμύρια παιδιά. Ο Ισημερινός αφιέρωσε μια τηλεοπτική εβδομάδα για τα δικαιώματα του παιδιού και τα παιδιά μπορούσαν να ψηφίσουν για το ποια δικαιώματα είναι πιο σημαντικά για αυτά. Διάφορες λατινοαμερικανικές χώρες έχουν ενσωματώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση της αστυνομίας και των κοινωνικών λειτουργών.

- *Δημιουργία συνεργασίας για υποστήριξη και δράση.*

Οι συνεργασίες για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξελίσσονται σε παγκόσμιες. Πολλές τέτοιες συμμαχίες έχουν διαμορφωθεί με σκοπό την πρόοδο αναφορικά με τα δικαιώματα των γυναικών, των παιδιών, των μειονοτήτων και των ομάδων με τις ειδικές ανάγκες, όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή οι άνθρωποι, που πάσχουν από HIV/AIDS. Η παγκόσμια οργάνωση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που αποτελείται από 158 χώρες, έχει συμβάλει στις αλλαγές για τους νόμους και την πολιτική από την Ουγκάντα και τη Ζιμπάμπουε ως την Ευρωπαϊκή Ένωση.

➤ *Πρώθηση ενός κατάλληλου οικονομικού επιπέδου.*

Το κράτος έχει την αρχική ευθύνη για να εξασφαλίσει ότι η ανάπτυξη προηγείται της φτώχειας και της βιωσιμότητας, εφαρμόζοντας τις κατάλληλες πολιτικές και εξασφαλίζοντας ότι οι υποχρεώσεις και οι στόχοι για τα ανθρώπινα δικαιώματα ενσωματώνονται ως σκοποί στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής.

➤ *Μεγαλύτερη προσπάθεια για, τη θεμελίωση και τη διατήρηση της ειρήνης.*

Οι συγκρούσεις και ο πόλεμος οδηγούν στις μεγαλύτερες καταχρήσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων - όχι μόνο σε μαζικές σφαγές αλλά σε βιασμούς, βασανιστήρια, καταστροφές κατοικιών και σχολείων, μορφές απερίγραπτης βίας, που σημαδεύουν τις ανθρώπινες μνήμες. Πολλές νέες ιδέες σχεδιάστηκαν εξαιτίας των τραγωδιών στην αρχή της δεκαετίας του '90. Προειδοποιητικές και προληπτικές ενέργειες στοχεύουν στην ισχυρότερη νομική προστασία για τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένης της νομικής θέσης για συμμετοχή σε οργανώσεις, στις διεθνείς προσπάθειες για να παρουσιαστούν οι δράστες σε δίκες, στις ευρείες ημερήσιες διατάξεις για την προαγωγή, τη θεμελίωση και τη διατήρηση της ειρήνης. Η πρόληψη είναι πάντα πιο αποδοτική από την άμεση επέμβαση. Οι κυβερνήσεις πρέπει να σεβαστούν αυτό το γεγονός ώστε να αποφευχθούν οι συγκρούσεις.

(Ελεύθερη απόδοση από το βιβλίο του ΟΗΕ, Human Development Report 2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελούν κατάκτηση μόλις του προηγούμενου αιώνα. Χρειάστηκαν πολλοί αγώνες, ώστε να καθιερωθούν και να αποκτήσουν την αναγνώριση και το σεβασμό από τις σύγχρονες κοινωνίες. Το δικαίωμα στη ζωή, σε ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο, στην εκπαίδευση, στην εργασία είναι ιδανικά, τα οποία ανήκουν σε όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, το χρώμα του δέρματος, την ηλικία, τις πολιτικές, ιδεολογικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση ή τη συνεισφορά τους στην κοινωνία. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αξίες, που δε θα έπρεπε να προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις, παρά να θεωρούνται δεδομένα, από τη στιγμή που είναι οικουμενικά, αναπαλλοτριώτα και αδιαίρετα.

Τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, όπως και τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, είναι αλληλένδετα, αλληλεξάρτητα και εξίσου απαραίτητα, όπως ορίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Οι οραματιστές της Διακήρυξης, που υπογράφηκε το 1948, πίστευαν σε μια κοινωνία απελευθερωμένη από κάθε είδους διάκριση, ανισότητα και αδικία. 56 χρόνια μετά, το κείμενο αυτό παραμένει ένα όραμα και δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα.

Οι παραβιάσεις και οι καταπατήσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων από τα άτομα και τις κυβερνήσεις είναι ένα καθημερινό φαινόμενο, που δημιουργεί αναταραχές. Σε όλες τις χώρες του κόσμου, αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες, παρατηρείται έλλειψη σεβασμού απέναντι στις ατομικές ελευθερίες. Θύματα των παραβιάσεων αυτών μπορεί να είναι τα παιδιά, οι γυναίκες, οι πρόσφυγες, οι κρατούμενοι, ακόμα και οι εργαζόμενοι. Στις φτωχότερες χώρες, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σχεδόν ανύπαρκτα. 40 εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν ετησίως από πείνα και θεραπεύσιμες αρρώστιες, 1,5 δισεκατομμύριο δεν έχει πρόσβαση σε πόσιμο νερό και το 1/3 του πληθυσμού της γης δεν έχει ηλεκτρικό ρεύμα.

Η ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων από τις παραβιάσεις ώθησε τα κράτη στη δημιουργία οργανώσεων, που στοχεύουν στην προαγωγή και τη διαφύλαξη αυτών των αγαθών απaráμιλλης αξίας. Ποτέ άλλοτε ο πλανήτης δεν ήταν τόσο πολύ οργανωμένος με πλήθος περιφερειακών ή παγκόσμιων διακυβερνητικών πολιτικών

οργανισμών ή οργανισμών ασφαλείας. Ο μεγαλύτερος διεθνής θεσμός, που έχει ως αποστολή την περιφρούρηση της ασφάλειας και της ειρήνης παγκοσμίως είναι ο ΟΗΕ, που αριθμεί 191 μέλη. Πράγματι, αυτό το δίκτυο οργανώσεων επέτρεψε να αποφευχθούν κάποιες συγκρούσεις. Ωστόσο, καθιέρωσε παγκόσμιους συσχετισμούς δυνάμεων, όπου κυριαρχούν οι πλουσιότερες χώρες, που επιδιώκουν την αύξηση του πλούτου τους και της ηγεμονίας τους. Οι διακυβερνητικοί οργανισμοί δεν έχουν τη δύναμη να αναχαιτίσουν τις ιμπεριαλιστικές τάσεις των μελών τους, που κάποιες φορές με πρόσχημα τη διατήρηση του ανθρωπιστικού δικαίου, ακολουθούν πολιτικές με στόχο την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων.

Σε αντίθεση με τους κυβερνητικούς οργανισμούς, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν υπόκεινται στη βούληση των κυβερνήσεων. Υπάρχουν δεκάδες παγκόσμια κινήματα, που ασχολούνται με την προστασία των ατομικών ελευθεριών, όπως η Διεθνής Αμνηστία και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Ο εθελοντισμός, η αμεροληψία, η ανεξαρτησία, η ουδετερότητα και η ανιδιοτέλεια είναι τα χαρακτηριστικά των ΜΚΟ. Οι ακτιβιστές των οργανώσεων γίνονται μάρτυρες, καταγγέλλουν τις παραβιάσεις, συμπαρίστανται στα θύματα και κινητοποιούν τους πολίτες μέσω της πληροφόρησης.

Οι κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στις σύγχρονες κοινωνίες, παρόλα αυτά δεν έχουν καταφέρει να εξαλείψουν τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Απέναντι σ' αυτήν την απογοητευτική πραγματικότητα ο άνθρωπος οφείλει να προβάλλει σθεναρή αντίσταση. Θα βγει νικητής απ' αυτή την πάλη, αν δεν αρκείται μόνο στην παραδοχή των ανθρωπιστικών αξιών, αλλά αγωνίζεται καθημερινά, ώστε να τις κάνει βίωμά του. Κι αυτό, γιατί η εποχή μας δεν έχει ανάγκη μόνο από θεωρητικές αναλύσεις των συμπτωμάτων της κρίσης της, αλλά κυρίως χρειάζεται αγώνες και ορισμένες φορές θυσίες για το ξεπέραςμα της.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ανθρώπινη ανάπτυξη μπορούν να ισχύσουν παγκοσμίως μόνο με διεθνή δράση για την υποστήριξη των μειονεκτούντων ατόμων και των αναπτυσσόμενων χωρών και για να αντισταθμίσουν τις αυξανόμενες ανισότητες και την περιθωριοποίηση. Απαιτούνται παγκόσμιες αλλαγές στη συμπεριφορά, οι οποίες θα υποστηρίξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όχι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, τονίζοντας τους όρους και τις ονομασίες, αλλά και σε πρακτικό επίπεδο.

Οι ενέργειες, που απαιτούνται να γίνουν είναι οι εξής:

- Πραγματοποίηση παγκόσμιων εκστρατειών για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Μετάβαση από την εστίαση στα πολιτικά και αστικά δικαιώματα σε όλα τα δικαιώματα, δίνοντας προσοχή στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα.
- Υιοθέτηση των διεθνών συμβάσεων από όλες τις χώρες
- Ενίσχυση των διεθνών μηχανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Υποστήριξη των διεθνών και ενίσχυση των περιφερειακών οργανώσεων για τις ανθρώπινες ελευθερίες
- Σύσταση παγκόσμιας επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα με την εξουσιοδότηση να αναθεωρηθούν οι προτάσεις για τους διεθνείς μηχανισμούς των ανθρώπινων δικαιωμάτων και για τις συμφωνίες του οικονομικού τομέα.
- Μετάβαση από τις κρατοκεντρικές σε πλουραλιστικές προσεγγίσεις με υπευθυνότητα όχι μόνο του κράτους, αλλά και των οργανώσεων, των σχολείων, των οικογενειών, των κοινοτήτων και των ατόμων.
- Μετάβαση της υπευθυνότητας από εθνικό σε παγκόσμιο επίπεδο και των εθνικών υποχρεώσεων σε υποχρεώσεις των διεθνών παραγόντων.
- Προώθηση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης σε όλα τα συντάγματα
- Άσκηση πίεσης στις πολυεθνικές εταιρίες και τις μικρότερες επιχειρήσεις, ώστε να αναγνωρίσουν και να υποστηρίξουν τα πρότυπα εργασίας.

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί έχουν μοναδικό ρόλο και ευθύνη στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό προκύπτει και από τον κώδικα δεοντολογίας της κοινωνικής εργασίας, όπου διατυπώνεται σαφώς ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει μια μοναδική αξία απαλλαγμένη από κάθε είδους διάκριση, και ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της αυτοεκπλήρωσης στο βαθμό, που δεν καταπατά το ίδιο δικαίωμα των άλλων. Το Προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης

των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπου αναφέρεται ότι: «η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτριωτών δικαιωμάτων τους, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο», ταυτίζεται με το βασικό άξονα άσκησης και λόγου ύπαρξης της κοινωνικής εργασίας.

Πρωταρχική υποχρέωση και ευθύνη, λοιπόν, κάθε κοινωνικού λειτουργού είναι, όχι μόνο να εργάζεται τηρώντας αυτές τις αρχές, αλλά και να δρα προκειμένου να προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα και να είναι αρωγός στην δημόσια κατακραυγή απέναντι στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων. Η κοινωνική εργασία, άλλωστε, λειτουργεί για να αποτρέψει ή να βελτιώσει τα ατομικά, ομαδικά και κοινοτικά προβλήματα, που προκύπτουν από τη δυσλειτουργία των προσωπικών αναγκών και των κοινωνικών θεσμών.

Ο κοινωνικός λειτουργός τάσσεται εναντίον κάθε μορφής ανθρώπινης εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Εργάζεται προκειμένου να καταπολεμήσει την κάθε παρεμπόδιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ενώ έρχεται σε αντιπαράθεση ακόμα και με τις κυβερνήσεις, όταν διαπιστώνει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αναγνωρίζονται ή δε διαφυλάττονται επαρκώς.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι συχνά η συνείδηση της κοινωνίας και σαν συνήγοροι της αλλαγής βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των κινημάτων και ενεργειών, που στοχεύουν στην άρση των παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Μόνο με την ουσιαστική πραγματοποίηση των οικουμενικών ανθρώπινων δικαιωμάτων θα μπορέσει να επιτευχθεί ένας δίκαιος και σταθερός κόσμος, το όραμα κάθε κοινωνικού λειτουργού. Μόνο τότε θα έχει ολοκληρωθεί και ο απώτερος, ίσως και ουτοπικός, σκοπός της κοινωνικής εργασίας: η αυτοκατάργησή της.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Καραφωτιάς Παναγιώτης, «*Ο.Η.Ε. Ο Μέγας Παρεξηγημένος*», Αθήνα, Εκδόσεις Γκοβόστη, 1993.
- 2) Κουλούμπης Θεόδωρος, «*Διεθνείς σχέσεις. Εξουσία και δικαιοσύνη*», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1995.
- 3) Κουλούμπης Θ.-Κώνστας Δ., «*Διεθνείς σχέσεις. Μια συνολική προσέγγιση. Τόμος Β*», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1985.
- 4) Μανωλοπούλου-Βαρβιτσιώτη Κατερίνα, «*Η Διεθνής προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων*», Αθήνα, Εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε, 1990.
- 5) Νάσκου-Περράκη Παρούλα, «*Το δίκαιο των διεθνών οργανισμών: η θεσμική διάσταση*», Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλας, 1993.
- 6) Ρούκουνας Εμμανουήλ, «*Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων*», Αθήνα, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1995.
- 7) Τενεκίδης Γ.-Τενεκίδου-Φραγκοπούλου Α., «*Διεθνείς οργανισμοί-Ευρωπαϊκοί οργανισμοί*», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1981.
- 8) Χορτάτος Κωνσταντίνος, «*Ανθρώπινα δικαιώματα και διεθνής έννομος τάξις*», Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Σάκκουλας, 1984.
- 9) Χορτάτος Κωνσταντίνος, «*Η παγκοσμιότητα των Ηνωμένων Εθνών και ο ρόλος των περιφερειακών οργανώσεων εις την διατήρησιν της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας*», Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Σάκκουλας, 1990.
- 10) Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας, «*Διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα*», Αθήνα, 1982, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.
- 11) ΟΥΝΕΣΚΟ, «*Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος. Τόμος 3*», Αθήνα, Εκδόσεις Μπεργάδη, 1985.
- 12) «*Τι κάνει η Διεθνής Αμνηστία*», Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, 1986.
- 13) «*Ανθρώπινα δικαιώματα. Ο.Η.Ε. και ΟΥΝΕΣΚΟ. Οι κυριότερες διεθνείς συμβάσεις*», Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, 1987.
- 14) «*Το νέο πρόσωπο του κόσμου*», Ελευθεροτυπία, Αθήνα, Εκδόσεις Χ.Κ. Τεγόπουλος Α.Ε., 2003.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 15) Baehr Peter R., "*The role of human rights in foreign policy*", Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Εκδόσεις Mackmillan, 1996.
- 16) Bailey Sydney-Daws Sam, "*The United Nations. A concise political guide.*", USA, Εκδόσεις Barres & Noble books, 1995.
- 17) Clark Ann Marie, "*Diplomacy of conscience*", New Jersey, Εκδόσεις Princeton University Press, 2001.
- 18) Clive Archer, "*International organizations*", London, Εκδόσεις Routledge, 2001.
- 19) "*United nations, divided world. The UN's roles in international relations*", Oxford, Εκδόσεις Clarendon Press, 1993.
- 20) "*World in crisis*", Doctors without borders, London, Εκδόσεις Routledge, 1997.
- 21) "Human development report 2000", Εκδόσεις United Nations, 2000

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ-ΛΕΞΙΚΑ

- 22) Δραγώνα-Μονάχου Μ., «*Ανθρώπινα δικαιώματα*», Εγκυκλοπαίδεια-λεξικό της παιδαγωγικής ψυχολογίας, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 1989.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- 23) Παπαϊωάννου Κώστας, «*Η μαρτυρία της δράσης*», «*Χωρίς Σύνορα*», τεύχος αρ.45, Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, 2002.
- 24) Χρήστου Χρήστος, «*Το κράτος δεν απαλλάσσεται*», «*Χωρίς Σύνορα*», τεύχος αρ.48, Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, 2002.
- 25) Παπαϊωάννου Κώστας, «*2004, μαζί με κοινούς στόχους*», Ιωάννου Σοφία, «*Χάρη στη βοήθειά σας*», «*Χωρίς Σύνορα*», τεύχος αρ.52, Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, 2003.
- 26) «*Σε αποστολή*», Αθήνα, Έκδοση του ελληνικού τμήματος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, χ.χ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΥ

- 27) <http://www.amnesty.gr>. Ημερομηνία πρόσβασης: 20/1/04
- 28) <http://www.amnesty.org>. Ημερομηνία πρόσβασης: 15/11/03
- 29) <http://www.msf.gr> . Ημερομηνία πρόσβασης: 25/2/04
- 30) <http://www.msf.org>. Ημερομηνία πρόσβασης: 20/11/03
- 31) <http://www.unic.gr>. Ημερομηνία πρόσβασης: 13/2/04
- 32) <http://www.unhchr.ch>. Ημερομηνία πρόσβασης: 10/2/04
- 33) <http://www.un.org> . Ημερομηνία πρόσβασης: 8/2/04

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρωπίνης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτριώτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρωπίνη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρωπίνια δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρωπίνης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα ανηλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να ανασπυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την

οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7

Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8

Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10

Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωστόσο διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.
2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποιο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, και να επιστρέφει σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.
2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαπτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.
2. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλονύμφων.
3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17

1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 20

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

ΑΡΘΡΟ 21

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.
3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι

οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία.
2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.
3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προστασία των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24

Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25

1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.
2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξωγάμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητες τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαιρέται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 28

Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματοποιούνται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.
2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία.
3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30

Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίωξει σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα κράτη μέλη του Συμφώνου αυτού:

– Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις αρχές του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας, αποτελεί τη βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στο κόσμο.

– Αναγνωρίζοντας ότι αυτά τα δικαιώματα πηγάζουν από την έμφυτη αξιοπρέπεια του ατόμου.

– Αναγνωρίζοντας ότι σύμφωνα με την Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το ιδανικό των ανθρωπίνων υπάρξεων που είναι ελεύθερες και απαλλαγμένες από τον φόβο και τη δυστυχία, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον δημιουργηθούν προϋποθέσεις με τις οποίες ο καθένας θα μπορεί να απολαμβάνει τα αστικά και πολιτικά του δικαιώματα καθώς και τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά του.

– Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση, να προωθούν τον παγκόσμιο σεβασμό και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

– Έχοντας αντιληφθεί ότι το άτομο, το οποίο έχει καθήκοντα απέναντι στα άλλα άτομα και στην ολότητα που ανήκει, έχει υποχρέωση να προσπαθήσει να επιτύχει την προαγωγή και την τήρηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το σύμφωνο αυτό.

Συμφωνούν τα ακόλουθα:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1 – Αυτοδιάθεση

1. Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό κα-

1. Τέθηκε σε ισχύ 23.3.1976. Δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα.

θεστώσ τους και εξασφαλίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική ανάπτυξή τους.

2. Για να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς, όλοι οι λαοί μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς πόρους τους, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή οικονομική συνεργασία που στηρίζεται στην αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δικαίου. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί ένας λαός να στερηθεί από τα δικά του μέσα επιβιώσεως.

3. Τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνο αυτό, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών που έχουν την ευθύνη διοικήσεως επαρχιών που δεν είναι αυτόνομες ή είναι κάτω από κηδεμονία, υποχρεώνονται να προωθούν την πραγματοποίηση του δικαιώματος των λαών για αυτοδιάθεση και να σέβονται το δικαίωμα αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άρθρο 2 – Κατάργηση Διακρίσεων – Ικανοποιητική Αποκατάσταση

1. Καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνει την υποχρέωση να σεβαστεί και να εξασφαλίσει σε όλα τα άτομα που βρίσκονται μέσα στην επικράτειά του και υπάγονται στη δικαιοδοσία του, τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το Σύμφωνο αυτό, χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε άλλης κατάστασης.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη, στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται ήδη από την ισχύουσα νομοθεσία τους, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με τις συνταγματικές τους διατάξεις και τους όρους που προδίδει το Σύμφωνο, για τις νομοθετικές ή άλλες ρυθμίσεις που θα κριθούν αναγκαίες ώστε να τεθούν σε εφαρμογή τα αναγνωριζόμενα στο Σύμφωνο δικαιώματα.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση:
(α) να εξασφαλίσουν σε κάθε πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες, όπως αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο αυτό, παραβιάζονται, τη δυνατότητα προσφυγής για πλήρη επανόρθωση, έστω και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν με την επίσημη ιδιότητά τους.

(δ) να εξασφαλίσουν σε κάθε πρόσωπο που θα προσφεύγει για επανόρθωση ότι το δικαίωμά του θα κρίνεται από την αρμόδια δικαστική, διοικητική ή νομοθετική ή και άλλη αρχή, όπως προβλέπεται από το νομικό σύστημα του κράτους και να προωθούν τις δυνατότητες αυτής της δικαστικής του προστασίας.

(γ) να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες αρχές θα επιβάλλουν αυτές τις επανορθώσεις, εφόσον έγιναν δεκτές.

Άρθρο 3 – Ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν το δικαίωμα της ισότητας, άνδρα και γυναίκας, στην απόλαυση όλων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων που αναφέρονται στο Σύμφωνο αυτό.

Άρθρο 4 – Παρέκκλιση από τις διατάξεις

1. Σε περίοδο που δημόσιος κίνδυνος απειλεί την υπόσταση του έθνους και για την ύπαρξή του έχει εκδοθεί επίσημη διακήρυξη, τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να λάβουν μέτρα κατά παρέκκλιση των υποχρεώσεών τους από το Σύμφωνο, οπωσδήποτε όμως μέσα στα αυστηρά πλαίσια της ανάγκης που δημιουργεί η συγκεκριμένη κατάσταση και με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα αντιβαίνουν προς τις άλλες υποχρεώσεις τους που επιβάλλονται από το διεθνές δίκαιο και δεν θα συνεπάγονται διακρίσεις για λόγους αποκλειστικά φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας ή κοινωνικής προέλευσης.

2. Καμία παρέκκλιση από τα Άρθρα 6, 7, 8 (παρ. 1 και 2), 11, 15, 16 και 18 δεν μπορεί να γίνει με βάση την προηγούμενη διάταξη.

3. Καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη που κάνει χρήση του δικαιώματος της παρέκκλισης οφείλει να γνωστοποιήσει αμέσως στα άλλα κράτη του Συμφώνου, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ποιες διατάξεις αφορά η παρέκκλιση και για ποιους λόγους έγινε. Η ίδια γνωστοποίηση και με τον ίδιο τρόπο θα γίνει και όταν τεθεί τέρμα στην παρέκκλιση.

Άρθρο 5 – Κανένας περιορισμός στα δικαιώματα του Συμφώνου

1. Καμία διάταξη στο Σύμφωνο αυτό δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι συνεπάγεται για ένα κράτος, ομάδα ή πρόσωπο, οποιοδήποτε δικαίωμα να αναλάβει δραστηριότητα ή να εκτελέσει πράξεις που

να αποσκοπούν στην εξουδετέρωση οποιουδήποτε από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο ή στον περιορισμό τους σε βαθμό μεγαλύτερο από ό,τι προβλέπεται σ' αυτό.

2. Δεν επιτρέπεται καμία απαγόρευση ή παρέκκλιση από τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που αναγνωρίζονται ή υπάρχουν σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος, σύμφωνα με νόμους, συμβάσεις, κανονισμούς ή έθιμα, με το πρόσχημα ότι το παρόν Σύμφωνο δεν αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα ή τα αναγνωρίζει σε μικρότερη κλίμακα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Άρθρο 6 - Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει έμφυτο το δικαίωμα στη ζωή. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από τον νόμο. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα τη ζωή του.

2. Στις χώρες όπου η θανατική ποινή δεν έχει καταργηθεί, η καταδίκη σε θάνατο δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνο για τα πιο σοβαρά εγκλήματα, σύμφωνα με τον νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο διάπραξης του εγκλήματος και πάντως όχι αντίθετα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού και της Σύμβασης για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας. Η ποινή αυτή δεν μπορεί να εκτελεστεί παρά μόνο σύμφωνα με οριστική απόφαση που έχει εκδοθεί από αρμόδιο δικαστήριο.

3. Στις περιπτώσεις που η αφαίρεση της ζωής συνιστά έγκλημα γενοκτονίας, είναι αυτονόητο ότι καμία διάταξη του άρθρου αυτού δεν μπορεί να επιτρέψει σε ένα συμβαλλόμενο κράτος να παρεκκλίνει με οποιοδήποτε τρόπο από οποιαδήποτε υποχρέωση που έχει αναλάβει με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας.

4. Ο καταδικασμένος σε θάνατο έχει το δικαίωμα να ζητήσει απονομή χάριτος ή μετατροπή της ποινής. Αμνηστία, χάρη ή μετατροπή της θανατικής ποινής είναι δυνατόν να χορηγηθεί σε όλες τις περιπτώσεις.

5. Θανατική ποινή δεν μπορεί να επιβληθεί για εγκλήματα που διέπραξαν άτομα κάτω των 18 ετών και δεν μπορεί να εκτελεστεί όταν πρόκειται για εγκύους γυναίκες.

6. Τα συμβαλλόμενα κράτη δεν μπορούν να επικαλεστούν καμία διάταξη του άρθρου αυτού με σκοπό να καθυστερήσουν ή να παρεμποδίσουν την κατάργηση της θανατικής ποινής.

Άρθρο 7 - Απαγόρευση των βασανιστηρίων

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Ειδικότερα, κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε ιατρικό ή επιστημονικό πειραματισμό, χωρίς την ελεύθερη συναίνεσή του:

Άρθρο 8 - Απαγόρευση της δουλείας

1. Κανείς δεν επιτρέπεται να είναι δούλος. Η δουλεία και το δουλεμπόριο κάθε μορφής απαγορεύονται.

2. Κανείς δεν επιτρέπεται να βρίσκεται σε κατάσταση υποδούλωσης.

3. (α) Κανείς δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να εκτελέσει καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

(β) Η παράγραφος 3 (α) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποκλείει την έκτιση της ποινής καταναγκαστικών έργων, που έχει εκδοθεί από αρμόδιο δικαστήριο, σε χώρες όπου ορισμένα εγκλήματα τιμωρούνται με αυτή την ποινή.

(γ) Κατά την έννοια της παραγράφου 3, ο όρος «καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία» δεν περιλαμβάνει:

(i) Κάθε εργασία ή υπηρεσία που δεν αναφέρεται στο εδάφιο (β), όταν ζητείται κανονικά από ένα άτομο που είναι φυλακισμένο με νόμιμη δικαστική απόφαση ή ένα άτομο που έχει αποφυλακισθεί υπό όρους.

(ii) Κάθε υπηρεσία στρατιωτικού χαρακτήρα και στις χώρες όπου αναγνωρίζεται η αντίρρηση συνείδησης, κάθε υπηρεσία εθνικού χαρακτήρα, που απαιτείται σύμφωνα με σχετικό νόμο για τους αντιρρησίες συνείδησης.

(iii) Κάθε υπηρεσία που απαιτείται σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης ή συμφοράς που απειλεί τη ζωή ή την ευημερία της κοινότητας.

(iv) Κάθε εργασία ή υπηρεσία που αποτελεί μέρος των συνηθισμένων υποχρεώσεων του πολίτη.

Άρθρο 9 - Ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου του. Κανείς δεν μπορεί να συλληφθεί ή να φυλακιστεί αυθαίρετα. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του παρά μόνο για λόγους και με διαδικασία που ορίζει ο νόμος.

2. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται πρέπει να λαβαίνει αμέσως γνώση των λόγων της σύλληψής του και μέσα στον συντομότερο δυνατό χρόνο να του γνωστοποιούνται οι κατηγορίες που υπάρ-

χουν εναντίον του.

3. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται ή κρατείται με ποινική κατηγορία, πρέπει να προσάγεται αμέσως ενώπιον του δικαστή ή άλλου αξιωματούχου εξουσιοδοτημένου από τον νόμο να εκτελεί χρέη δικαστικής αρχής και έχει το δικαίωμα να δικαστεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ή να αφηθεί ελεύθερο. Η κράτηση προσώπων εν αναμονή της δίκης τους δεν πρέπει να είναι γενικός κανόνας αλλά μπορεί να γίνει αποφυλάκιση εφόσον υπάρξουν εγγυήσεις που να εξασφαλίζουν την εμφάνιση του υποδίκου στο δικαστήριο σε οποιαδήποτε φάση της δικαστικής διαδικασίας και, ενδεχομένως, για την εκτέλεση της απόφασης.

4. Κάθε άτομο που στερείται την ελευθερία του με σύλληψη ή κράτηση, έχει δικαίωμα να προσφύγει στο δικαστήριο ζητώντας να αποφανθεί χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησής του και να διατάξει την απόλυσή του εφόσον η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

5. Κάθε άτομο που υπήρξε θύμα παράνομης σύλληψης ή κράτησης έχει δικαίωμα σε υποχρεωτική αποζημίωση.

Άρθρο 10 – Ανθρωπιστική μεταχείριση των κρατουμένων

1. Κάθε άτομο που έχει στερηθεί την ελευθερία του έχει δικαίωμα σε μια μεταχείριση ανθρώπινη που σέβεται την έμφυτη αξιοπρέπεια του ανθρωπίνου προσώπου.

2. (α) Οι κρατούμενοι, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, πρέπει να διαχωρίζονται από τα πρόσωπα που έχουν ήδη καταδικαστεί και πρέπει να έχουν ιδιαίτερη μεταχείριση, κατάλληλη προς την κατάστασή τους, ως μη καταδικασθέντα πρόσωπα.

(β) Οι ανήλικοι κρατούμενοι πρέπει να διαχωρίζονται από τους ενηλίκους και η υπόθεσή τους να διεκπεραιώνεται όσο το δυνατόν ταχύτερα.

3. Το σωφρονιστικό σύστημα θα καθορίζει τη μεταχείριση των κρατουμένων, η οποία πρέπει να έχει ως βασικό σκοπό την ανάμρφωσή τους και την κοινωνική τους αποκατάσταση. Οι ανήλικοι εγκληματίες θα κρατούνται χωριστά από τους ενηλίκους και θα έχουν τη μεταχείριση που ταιριάζει στην ηλικία τους και το νομικό τους καθεστώς.

Άρθρο 11 – Προστασία από φυλάκιση για αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης

Κανείς δεν μπορεί να φυλακιστεί με μόνη αιτία την αδυναμία του να εκπληρώσει μια συμβατική υποχρέωση.

Άρθρο 12 – Ελευθερία μετακίνησης και διαμονής

1. Κάθε άτομο που βρίσκεται νόμιμα μέσα στην εδαφική επικράτεια ενός κράτους, έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα μέσα σ' αυτήν και να εκλέγει ελεύθερα την κατοικία του.

2. Κάθε άτομο είναι ελεύθερο να βγαίνει από οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της δικής του.

3. Τα παραπάνω αναφερόμενα δικαιώματα δεν θα υπόκεινται σε περιορισμούς, εκτός από εκείνους που προβλέπονται από τον νόμο ως αναγκαίοι για να προστατεύεται η εθνική ασφάλεια, η δημόσια τάξη, η δημόσια υγεία, η ηθική ή τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων και που είναι σύμφωνοι με τα άλλα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο.

4. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα το δικαίωμα εισόδου στη δική του χώρα.

Άρθρο 13 – Προστασία αλλοδαπών από αυθαίρετη απέλαση

Αλλοδαπός που βρίσκεται νόμιμα μέσα στην εδαφική επικράτεια ενός συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να απελαθεί μόνο έπειτα από απόφαση που έχει ληφθεί κατά νόμο και έχει το δικαίωμα, εκτός αν σοβαροί λόγοι εθνικής ασφάλειας το εμποδίζουν, να προβάλλει λόγους εναντίον της απέλασής του και να ζητήσει, με νόμιμη εκπροσώπηση, την αναθεώρηση της υπόθεσής του από τις αρμόδιες αρχές ή από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ειδικά οριζόμενα από τις αρμόδιες αρχές.

Άρθρο 14 – Ισότητα ενώπιον των δικαστηρίων

1. Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον των Δικαστηρίων. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε μια δίκαιη και δημόσια δίκη από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, κατά νόμο συσταθέν, που θα αποφανθεί για οποιαδήποτε ποινική κατηγορία εναντίον του ή για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, αστικού χαρακτήρα. Ο τύπος και το κοινό μπορεί να αποκλεισθούν από μέρος ή ολόκληρη τη δίκη για λόγους ηθικής, δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία ή όταν αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων ή στο μέτρο που είναι εξαιρετικά αναγκαίο, κατά τη γνώμη του δικαστηρίου σε ειδικές περιστάσεις, όταν η δημοσιότητα μπορεί να βλάψει τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. Εντούτοις, κάθε απόφαση που εκδίδεται για μια ποινική ή αστική υπόθεση πρέπει να δημοσιεύεται, εκτός αν αυτό αντιτίθεται στο συμφέρον ανηλίκων προσώπων ή όταν η διαδικασία αφορά συζυγικές διαφορές ή επιμέλεια τέκνων.

2. Κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα έχει το δικαίωμα να θεωρείται αθώο έως ότου αποδειχθεί η ενοχή του κατά τον νόμο.

3. Κατά την απαγγελία οποιασδήποτε ποινικής κατηγορίας εναντίον του, κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει τις ακόλουθες ελάχιστες εγγυήσεις, σε πλήρη ισότητα:

(α) να πληροφορείται το ταχύτερο δυνατόν και λεπτομερώς, σε γλώσσα που την κατανοεί, τη φύση και την αιτία της εναντίον του κατηγορίας.

(β) να έχει τον απαιτούμενο χρόνο και τα μέσα για να προετοιμάσει την υπεράσπισή του και να επικοινωνήσει με δικηγόρο της εκλογής του.

(γ) να δικαστεί χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

(δ) να είναι παρών κατά τη δίκη του και να υπερασπίσει τον εαυτό του αυτοπροσώπως ή με συνήγορο της εκλογής του. Εάν δεν έχει συνήγορο, να πληροφορείται πάντως ότι είναι δικαίωμά του να έχει νομική βοήθεια και όταν τούτο κρίνεται απαραίτητο προς εξυπηρέτηση της δικαιοσύνης να του ορίζεται αυτεπαγγέλτως συνήγορος, χωρίς αμοιβή, εάν ο ίδιος δεν έχει τα μέσα να πληρώσει.

(ε) Να εξετάζει ο ίδιος ή μέσω του συνηγόρου του τους μάρτυρες κατηγορίας και να εξασφαλίζει την παρουσία και την εξέταση των μαρτύρων υπεράσπισής του με τους ίδιους όρους όπως και για τους μάρτυρες κατηγορίας.

(στ) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέως εάν δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο.

(ζ) Να μην εξαναγκάζεται να καταθέτει εναντίον του εαυτού του και να ομολογεί ενοχή.

4. Στις περιπτώσεις ανηλίκων η διαδικασία (που εφαρμόζεται) πρέπει να λαβαίνει υπόψη την ηλικία τους καθώς και το ότι στόχος είναι να βοηθήσει στην αποκατάστασή τους.

5. Κάθε πρόσωπο που καταδικάστηκε για κάποιο έγκλημα έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε ανώτερο δικαστήριο, σύμφωνα με τον νόμο, για αναθεώρηση της καταδίκης και της απόφασης.

6. Όταν μια τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση ακυρωθεί ή δοθεί χάρη επειδή, σύμφωνα με νέα στοιχεία που προέκυψαν ή που ανακαλύφθηκαν μετά την καταδίκη αποδεικνύεται ότι υπήρξε δικαστική πλάνη, το πρόσωπο που υπέστη τις συνέπειες αυτής της καταδίκης έχει δικαίωμα αποζημίωσης σύμφωνα με τον νόμο, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η μη έγκαιρη αποκάλυψη των αγνώστων στοιχείων οφείλεται εν όλω ή εν μέρει στον ίδιο.

7. Κανένας δεν μπορεί να δικαστεί ή να τιμωρηθεί πάλι για μια παράβαση για την οποία έχει ήδη καταδικαστεί ή απαλλαγεί με οριστική απόφαση, σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική διαδικασία κάθε χώρας.

Άρθρο 15 – Αναδρομική τιμωρία

1. Κανένας δεν μπορεί να κριθεί ένοχος ποινικού αδικήματος για πράξη ή παράλειψη η οποία κατά τον χρόνο που τελέστηκε δεν συνιστούσε αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Ούτε μπορεί να του επιβληθεί ποινή μεγαλύτερη από εκείνη που εφαρμόζοταν κατά τον χρόνο που έγινε το αδίκημα. Εάν μετά τη διάπραξη του αδικήματος ο νόμος ορίσει την επιβολή μιας ελαφρότερης ποινής, ο παραβάτης θα επωφεληθεί από την αλλαγή.

2. Το άρθρο αυτό δεν μπορεί να δημιουργήσει καμιά επιφύλαξη ως προς τη δίκη και τιμωρία ενός προσώπου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τον χρόνο που τελέστηκε αποτελούσε ποινικό αδίκημα σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, που αναγνωρίζονται από τη διεθνή κοινότητα.

Άρθρο 16 – Νομική υπόσταση του ατόμου

Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να αναγνωρίζεται παντού ως νομική υπόσταση.

Άρθρο 17 – Απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής

1. Κανείς δεν μπορεί να υποστεί αυθαίρετες ή παράνομες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε παράνομες προσβολές κατά της τιμής και της αξιοπρέπειάς του.

2. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει την προστασία του νόμου από τέτοιου είδους προσβολές και επεμβάσεις.

Άρθρο 18 – Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία να έχει ή να ασπάζεται μια θρησκεία ή μια πίστη της εκλογής του και η ελευθερία να εκδηλώνει τη θρησκεία ή την πίστη του κατ' ιδίαν ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με λατρεία, πρακτική άσκηση και διδασκαλία.

2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε οποιοδήποτε εξαναγκασμό που θα μείωνε την ελευθερία του να έχει ή να ασπάζεται μια θρησκεία ή μια πίστη της εκλογής του.

3. Η ελευθερία να εκδηλώνει ένα πρόσωπο τη θρησκεία ή την πίστη του υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ρητά ορίζει ο νόμος και που είναι απαραίτητοι για τη δημόσια ασφάλεια, τάξη,

υγεία ή τα ήθη ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων.

4. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και ενδεχομένως των νόμιμων κηδεμόνων, να δίνουν στα παιδιά τους τη θρησκευτική και ηθική μόρφωση σύμφωνα με τις δικές τους πεποιθήσεις.

Άρθρο 19 – Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης

1. Ο καθένας δικαιούται να έχει τη δική του γνώμη, χωρίς επεμβάσεις.

2. Ο καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Σ' αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία να αναζητήσει, να λάβει ή να μεταδώσει πληροφορίες κάθε είδους, ανεξάρτητα από σύνορα, σε μορφή προφορική, γραπτή ή έντυπη, με τη μορφή της τέχνης ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της εκλογής του.

3. Η άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 συνεπάγεται ειδικά καθήκοντα και ευθύνες. Επομένως είναι δυνατόν να υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι όμως θα προβλέπονται ρητά από τον νόμο και θα είναι αναγκαίοι:

- (α) για τον σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπόληψης των άλλων
- (β) για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας ή των ηθών.

Άρθρο 20 – Απαγόρευση προπαγάνδας για πόλεμο, μίσος και διακρίσεις

1. Κάθε προπαγάνδα για πόλεμο απαγορεύεται από τον νόμο.

2. Κάθε συνηγορία για εθνικό, φυλετικό ή θρησκευτικό μίσος που μπορεί να προκαλέσει παρακίνηση σε διακρίσεις, εχθρότητα ή βία, απαγορεύεται από τον νόμο.

Άρθρο 21 – Δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης

Αναγνωρίζεται το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης. Στο δικαίωμα αυτό δεν επιτρέπονται περιορισμοί παρά μόνο όσοι επιβάλλονται από τον νόμο και είναι αναγκαίοι για τη δημόσια ασφάλεια και τάξη, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 22 – Ελευθερία του συνεταιρισμού

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να συνεταιρίζεται ελεύθερα με άλλους καθώς και το δικαίωμα να ιδρύει και να προσχωρεί σε συνδικάτα, για την προστασία των συμφερόντων του.

2. Στο δικαίωμα αυτό δεν επιβάλλονται περιορισμοί παρά μόνο όσοι καθορίζονται από τον νόμο και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για το συμφέρον της εθνικής ή δημόσιας ασφάλειας και τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Το παραπάνω άρθρο δεν παρεμποδίζει την επιβολή των νόμιμων περιορισμών στην άσκηση του δικαιώματος αυτού από μέλη των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας.

3. Καμία διάταξη του άρθρου αυτού δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη της Σύμβασης του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας του 1948, που αφορά την Ελευθερία του Συνδικαλισμού και την Προστασία του Δικαιώματος συμμετοχής σε Οργανώσεις, να λαβαίνουν νομοθετικά μέτρα ή να εφαρμόζουν τους νόμους κατά τρόπο που να θίγονται οι εγγυήσεις που προβλέπονται στη Σύμβαση αυτήν.

Άρθρο 23 – Προστασία της οικογένειας – Ελευθερία του γάμου

1. Η οικογένεια αποτελεί τη φυσική και θεμελιακή μονάδα της κοινωνίας και έχει δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

2. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα, στους άνδρες και τις γυναίκες που έχουν φθάσει σε ηλικία γάμου, να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένεια.

3. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί χωρίς την ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλόντων συζύγων.

4. Τα συμβαλλόμενα στο Σύμφωνο αυτό κράτη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στους συζύγους ισότητα δικαιωμάτων και ευθυνών ως προς τον γάμο, στη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του. Σε περίπτωση διάλυσης, θα προβλέπονται μέτρα για την απαιτούμενη προστασία των παιδιών.

Άρθρο 24 – Προστασία των παιδιών

1. Κάθε παιδί, χωρίς καμιά διάκριση ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία ή τη γέννησή του, θα έχει δικαίωμα στα μέτρα προστασίας που απαιτεί η κατάσταση του ως ανηλίκου, από την οικογένειά του, την κοινωνία και το κράτος.

2. Κάθε παιδί θα εγγράφεται στα μητρώα αμέσως μετά τη γέν-

νησή του και θα παίρνει ένα όνομα.

3. Κάθε παιδί δικαιούται να αποκτήσει μια εθνικότητα.

Άρθρο 25 – Δικαίωμα ψήφου και υποψηφιότητας

Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα, χωρίς καμιά από τις διακρίσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 2 και χωρίς αδικαιολόγητους περιορισμούς:

(α) να συμμετέχει στη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων, είτε άμεσα είτε με εκπροσώπους που έχει ελεύθερα εκλέξει.

(β) να ψηφίζει και να εκλέγεται σε τίμιες και κατά κανονικά διαστήματα εκλογές, που θα διεξάγονται με καθολική και ίση ψηφοφορία και με μυστική ψήφο, ώστε να διασφαλίζεται η ελεύθερη έκφραση και η θέληση των εκλογέων.

(γ) να έχει πρόσβαση, υπό γενικούς όρους ισότητας, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.

Άρθρο 26 – Ισότητα απέναντι στον νόμο

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και δικαιούνται ίση προστασία από τον νόμο, χωρίς καμιά διάκριση. Γι' αυτόν τον σκοπό, ο νόμος πρέπει να απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση και να εγγυάται σε όλα τα πρόσωπα ίση και αποτελεσματική προστασία από διακρίσεις βασιζόμενες σε οποιαδήποτε αιτία π.χ. τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την παρουσία ή τη γέννησή του ή άλλη κατάσταση.

Άρθρο 27 – Δικαιώματα των μειονοτήτων

Στις χώρες όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες, τα πρόσωπα που ανήκουν στις μειονότητες αυτές δεν μπορούν να στερηθούν το δικαίωμα να απολαμβάνουν, από κοινού με άλλα μέλη της ομάδας τους, τον δικό τους πολιτισμό, να πρεσβεύουν και να ασκούν τη θρησκεία τους ή να μιλούν τη δική τους γλώσσα.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Άρθρο 28

1. Συγκροτείται μια Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμφώνου (στο εξής θα αναφέρεται ως η Επιτροπή). Αποτελείται από 18 μέλη και είναι επιφορτισμένη με τις λειτουργίες που αναφέρονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή θα αποτελείται από πολίτες των κρατών μελών, οι οποίοι πρέπει να είναι πρόσωπα υψηλού ηθικού επιπέδου, με αναγνωρισμένη ικανότητα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, όπου αυτό θεωρηθεί χρήσιμο, πρόσωπα με νομική πείρα.

3. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται και υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα.

Άρθρο 29

1. Τα μέλη της Επιτροπής θα εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία από κατάλογο προσώπων που κατέχουν τις ιδιότητες, όπως ορίζονται στο Άρθρο 28 και προτείνονται από τα συμβαλλόμενα κράτη.

2. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος δεν μπορεί να προτείνει περισσότερα από δύο πρόσωπα. Τα πρόσωπα αυτά πρέπει να είναι πολίτες του κράτους που τα προτείνει.

3. Ένα πρόσωπο μπορεί να προταθεί για επανεκλογή.

Άρθρο 30

1. Η αρχική εκλογή της Επιτροπής πρέπει να γίνει το αργότερο 6 μήνες μετά την ημερομηνία που το παρόν Σύμφωνο τεθεί σε ισχύ.

2. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την διεξαγωγή εκλογής στην Επιτροπή (εκτός από την περίπτωση εκλογής για συμπλήρωση κενής θέσης, κατά το Άρθρο 34), ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών προσκαλεί εγγράφως τα κράτη μέλη να υποβάλουν μέσα σε τρεις μήνες τις υποψηφιότητες που προτείνουν ως μέλη της Επιτροπής.

3. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ετοιμάζει έναν κατάλογο, με αλφαθητική σειρά, όλων των προσώπων που έχουν

προταθεί, με μια σχετική ένδειξη για το κάθε πρόσωπο από το κράτος που το προτείνει και τον υποβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη το αργότερο ένα μήνα πριν από κάθε εκλογή.

4. Οι εκλογές των μελών της Επιτροπής θα γίνονται σε συνεδρίαση των συμβαλλομένων κρατών, την οποία θα συγκαλεί ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών στην Έδρα του ΟΗΕ. Στη συνεδρίαση αυτή, για την οποία απαιτείται απαρτία των 2/3 των συμβαλλομένων κρατών, θα εκλέγονται οι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των συμβαλλομένων κρατών που παρίστανται και ψηφίζουν.

Άρθρο 31

1. Στην Επιτροπή δεν μπορεί να συμμετέχει περισσότερο από ένας πολίτης του ίδιου κράτους.

2. Κατά την εκλογή, θα πρέπει να επιδιώκεται μια ισότητα στη γεωγραφική κατανομή των μελών καθώς και στην εκπροσώπηση των διαφόρων μορφών πολιτισμού και των κυριοτέρων νομικών συστημάτων.

Άρθρο 32

1. Τα μέλη της Επιτροπής θα εκλέγονται για μια περίοδο τεσσάρων χρόνων και μπορούν να επανεκλεγούν αν προταθεί και πάλι η υποψηφιότητά τους. Αλλά για τα εννέα από τα μέλη της πρώτης εκλογής η θητεία λήγει σε δύο χρόνια. Τα ονόματα αυτών των εννέα μελών κληρώνονται αμέσως μετά την πρώτη εκλογή από τον πρόεδρο της συνεδρίασης όπως αναφέρεται στο Άρθρο 30, παρ. 4.

2. Μετά τη λήξη της θητείας, οι εκλογές διεξάγονται σύμφωνα με τα προηγούμενα άρθρα αυτού του μέρους του Συμφώνου.

Άρθρο 33

1. Αν, κατά την ομόφωνη γνώμη των άλλων μελών, ένα μέλος της Επιτροπής έχει πάψει να ασκεί τα καθήκοντά του για οποιοδήποτε λόγο, εκτός από μια προσωρινή απουσία, ο πρόεδρος της Επιτροπής ειδοποιεί τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κηρύσσει κενή τη θέση του μέλους αυτού.

2. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ο πρόεδρος ειδοποιεί αμέσως τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος κηρύσσει τη θέση κενή από την ημερομηνία του θανάτου ή της παραίτησης.

Άρθρο 34

1. Όταν μια θέση κηρυχθεί κενή και εφόσον η θητεία του μέλους που αντικαθίσταται δεν πρόκειται να λήξει μέσα σε έξι μήνες από την κήρυξη της κενής θέσης, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί το καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη, τα οποία μπορούν μέσα σε 2 μήνες να υποβάλουν υποψηφιότητες για την πλήρωση της κενής θέσης, σύμφωνα με το άρθρο 29.
2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ετοιμάζει έναν κατάλογο, με αλφαβητική σειρά, των προσώπων που έχουν προταθεί ως υποψήφιοι και τον υποβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη. Η συνέχεια, η εκλογή για την πλήρωση της κενής θέσης γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις αυτού του μέρους του Συμφώνου.
3. Το μέλος της Επιτροπής που εξελέγη για να πληρώσει τη θέση που κηρύχθηκε κενή κατά το άρθρο 33 θα υπηρετήσει για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του μέλους που άφησε τη θέση κενή, σύμφωνα με το άρθρο αυτό.

Άρθρο 35

Τα μέλη της Επιτροπής, με έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, λαβαίνουν αποζημίωση από τους πόρους του οργανισμού, υπό τους όρους και τις συνθήκες που θα αποφασίσει η Γενική Συνέλευση, εκτιμώντας τη σπουδαιότητα των καθηκόντων της Επιτροπής.

Άρθρο 36

Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών παρέχει το προσωπικό και τα υλικά μέσα που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των λειτουργιών της Επιτροπής, όπως προβλέπονται από παρόν Σύμφωνο.

Άρθρο 37

1. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών συγκαλεί την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής στην Έδρα των Ηνωμένων Εθνών.
2. Μετά την πρώτη της συνεδρίαση, η Επιτροπή θα συνεδριάζει κατά τις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό της.
3. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει κατά κανόνα στην Έδρα των

Ηνωμένων Εθνών ή στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη.

Άρθρο 38

Κάθε μέλος της Επιτροπής πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, κάνει μια επίσημη δήλωση σε ανοιχτή συνεδρίαση, ότι θα επιτελέσει το έργο του με αντικειμενικότητα και ευσυνειδησία.

Άρθρο 39

1. Η Επιτροπή εκλέγει τα μέλη του Προεδρείου της με διετή θητεία, με δυνατότητα να επανεκλεγούν.

2. Η Επιτροπή συντάσσει τον δικό της εσωτερικό κανονισμό, ο οποίος όμως πρέπει, μεταξύ άλλων να προβλέπει ότι:

(α) για την απαρτία απαιτείται η παρουσία δώδεκα μελών

(β) οι αποφάσεις της Επιτροπής θα παίρνονται με την πλειοψηφία των παρόντων μελών.

Άρθρο 40

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλουν εκθέσεις για τα μέτρα που έχουν θεσπίσει ώστε να έχουν αποτέλεσμα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο καθώς και για την πρόοδο που έχει γίνει στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών:

(α) Μέσα σε ένα χρόνο από την ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ το παρόν Σύμφωνο για τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη

(β) Στη συνέχεια, κάθε φορά που θα ζητηθεί από την Επιτροπή.

2. Όλες οι εκθέσεις απευθύνονται στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος τις διαβιβάζει στην Επιτροπή για εξέταση. Οι εκθέσεις θα αναφέρουν τους λόγους και τις δυσκολίες, αν υπάρχουν, που επηρεάζουν την εφαρμογή του παρόντος Συμφώνου.

3. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών μπορεί, μετά από συνεννόηση με την Επιτροπή, να διαβιβάσει στους ενδιαφερόμενους ειδικευμένους οργανισμούς αντίγραφα από ορισμένα μέρη των εκθέσεων εφόσον αυτά αφορούν θέματα της αρμοδιότητάς τους.

4. Η Επιτροπή μελετά τις εκθέσεις που έχουν υποβληθεί από τα συμβαλλόμενα κράτη. Διαβιβάζει κατόπιν τις σχετικές απόψεις της στα κράτη αυτά καθώς και ορισμένα γενικά σχόλια που θεωρεί ότι είναι χρήσιμα. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διαβιδά-

σει τα σχόλια αυτά στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, καθώς και αντίγραφα των εκθέσεων που έλαβε από τα συμβαλλόμενα κράτη.

5. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να υποβάλουν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους πάνω σε οποιοδήποτε σχόλιο που τους διαβιβάστηκε, κατά την παράγραφο 4 του άρθρου αυτού.

Άρθρο 41

1. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να δηλώσει, κατά τις διατάξεις του άρθρου αυτού, ότι αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής, να δέχεται και να εξετάζει αναφορές με τις οποίες ένα κράτος μέλος ισχυρίζεται ότι ένα άλλο κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, κατά το παρόν Σύμφωνο. Αναφορές αυτού του είδους γίνονται δεκτές και εξετάζονται μόνο εφόσον υποβάλλονται από ένα κράτος μέλος που έχει ήδη δηλώσει ότι αναγνωρίζει, στο μέτρο που το αφορά, την αρμοδιότητα της Επιτροπής. Καμιά αναφορά δεν θα γίνεται δεκτή από την Επιτροπή, όταν αφορά ένα κράτος μέλος που δεν έχει κάνει μια τέτοια δήλωση. Αναφορές που γίνονται κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, εξετάζονται σύμφωνα με την παρακάτω διαδικασία:

(α) Αν ένα συμβαλλόμενο κράτος θεωρεί ότι ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος δεν εφαρμόζει τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου, μπορεί, με γραπτή ανακοίνωση, να επιστήσει την προσοχή του κράτους αυτού στο σχετικό ζήτημα. Μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη της ανακοίνωσης, το κράτος που την έλαβε πρέπει να δώσει στο κράτος που την έστειλε γραπτή εξήγηση ή οποιαδήποτε άλλη δήλωση που να διευκρινίζει το ζήτημα, περιλαμβάνοντας στο μέτρο που είναι δυνατό και χρήσιμο, αναφορές στις εσωτερικές διαδικασίες και τα επανορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί, που εκκρεμούν ή που είναι δυνατόν να ληφθούν για το θέμα αυτό.

(β) Αν το ζήτημα δεν διευθετηθεί ικανοποιητικά και για τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη μέσα σε έξι μήνες από την παραλαβή της αρχικής ανακοίνωσης, το καθένα από τα δύο κράτη έχει το δικαίωμα να παραπέμψει το θέμα στην Επιτροπή, με ανακοίνωση που θα απευθύνει στην Επιτροπή και στο άλλο κράτος.

(γ) Η Επιτροπή δεν θα ασχοληθεί με το θέμα που της υποβλήθηκε παρά μόνο, εφόσον βεβαιωθεί ότι όλα τα εσωτερικά μέτρα επανόρθωσης έχουν χρησιμοποιηθεί και εξαντληθεί, σύμφωνα με τις γενικά παραδεδεγμένες αρχές του διεθνούς δικαίου. Τούτο δεν θα ισχύει στις περιπτώσεις που η διαδικασία της επανόρθωσης παρατείνεται αδικαιολόγητα.

(δ) Η επιτροπή συνεδριάζει κλεισμένων των θυρών όταν εξετάζει ανακοινώσεις κατά το παρόν άρθρο.

(ε) Με την επιφύλαξη των όρων του εδαφίου (γ), η Επιτροπή διαθέτει τις καλές της υπηρεσίες στα ενδιαφερόμενα κράτη, αποβλέποντας σε μια φιλική διευθέτηση του ζητήματος, με βάση τον σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, όπως αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο.

(στ) Η Επιτροπή μπορεί, για οποιοδήποτε θέμα της έχει υποβληθεί, να καλέσει τα ενδιαφερόμενα κράτη, που αναφέρονται στο εδάφιο (β) να της παράσχουν κάθε σχετική πληροφορία.

(ζ) Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, που αναφέρονται στο εδάφιο (β) έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά τη συζήτηση του θέματος στην Επιτροπή και να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους προφορικά και/ή γραπτά.

(η) Μέσα σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία παραλαβής της ανακοίνωσης, κατά το εδάφιο (β), η Επιτροπή υποβάλλει μια έκθεση:

(i) Αν έχει βρεθεί μια λύση, μέσα στα πλαίσια που αναφέρονται στο εδάφιο (ε), η Επιτροπή περιορίζει την έκθεσή της σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων και της λύσης που βρέθηκε.

(ii) Αν δεν έχει βρεθεί μια τέτοια λύση, η Επιτροπή θα περιοριστεί μόνο σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων. Οι γραπτές παρατηρήσεις που έγιναν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη καθώς και σημείωμα των προφορικών παρατηρήσεων, επισυνάπτονται στην έκθεση. Η έκθεση υποβάλλεται στα ενδιαφερόμενα για τη σχετική περίπτωση κράτη μέλη.

2. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου τίθενται σε ισχύ όταν δέκα από τα συμβαλλόμενα κράτη θα έχουν κάνει τη δήλωση που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Τα συμβαλλόμενα κράτη καταθέτουν τις δηλώσεις αυτές στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος διαβιβάζει αντίγραφα στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η δήλωση μπορεί να αποσυρθεί οποιαδήποτε στιγμή, μετά από ειδοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα. Μια τέτοια ενέργεια δεν επηρεάζει την εξέταση οποιουδήποτε θέματος που αποτελούσε το αντικείμενο ανακοίνωσης και είχε ήδη διαβιδασθεί, κατά τα οριζόμενα στο παρόν Άρθρο. Μετά την ειδοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα ότι η δήλωση αποσύρεται, καμιά άλλη ανακοίνωση από συμβαλλόμενο κράτος δεν θα γίνει δεκτή, εκτός αν το ενδιαφερόμενο κράτος προβεί σε νέα δήλωση.

Άρθρο 42

1. (α) Αν ένα θέμα που παραπέμφθηκε στην Επιτροπή κατά το Άρθρο 41 δεν λυθεί ικανοποιητικά για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί με προηγούμενη συναίνεση των ενδιαφερομένων κρατών να διορίσει μια ad hoc Συμβιβαστική Επιτροπή.

Η Επιτροπή αυτή θα διαθέσει τις καλές υπηρεσίες της στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, αποσκοπώντας σε μια φιλική λύση του ζητήματος που θα βασίζεται στον σεβασμό του παρόντος Συμφώνου.

(β) Η Συμβιβαστική Επιτροπή αποτελείται από πέντε πρόσωπα, αποδεκτά από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Αν τα ενδιαφερόμενα αυτά κράτη, μέσα σε τρεις μήνες, δεν συμφωνήσουν στη σύνθεση της Επιτροπής, εν όλω ή εν μέρει, τα μέλη για τα οποία υπάρχει διαφωνία εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία και με πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψήφων, μεταξύ των μελών της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

2. Τα μέλη της Συμβιβαστικής Επιτροπής υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα. Δεν είναι πολίτες των ενδιαφερομένων συμβαλλομένων κρατών, ούτε κράτους που δεν είναι συμβαλλόμενο στο παρόν Σύμφωνο, ή συμβαλλομένου κράτους, που δεν έχει κάνει τη δήλωση κατά το Άρθρο 41.

3. Η Συμβιβαστική Επιτροπή εκλέγει τον δικό της πρόεδρο και υιοθετεί τη δική της εσωτερική διαδικασία.

4. Οι συνεδριάσεις της Συμβιβαστικής Επιτροπής γίνονται κατά κανόνα στην Έδρα των Ηνωμένων Εθνών ή στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη. Μπορούν όμως να γίνονται και σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο χώρο κατά την κρίση της Συμβιβαστικής Επιτροπής, μετά από συνεννόηση με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

5. Η γραμματεία που προβλέπεται από το Άρθρο 36, θα εξυπηρετεί επίσης και τις ανάγκες της Συμβιβαστικής Επιτροπής.

6. Τα στοιχεία που έλαβε και μελέτησε η Επιτροπή, τα θέτει υπόψη της Συμβιβαστικής Επιτροπής, η οποία μπορεί να ζητήσει από τα ενδιαφερόμενα κράτη να της παράσχουν οποιαδήποτε άλλη συμπληρωματική πληροφορία.

7. Όταν η Συμβιβαστική Επιτροπή έχει διερευνήσει πλήρως το θέμα, οπωσδήποτε όμως σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των δώδεκα μηνών από την ημερομηνία που το ανέλαβε, υποβάλλει στον πρόεδρο της Επιτροπής μια έκθεση για να την κοινοποιήσει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

(α) Αν η Συμβιβαστική Επιτροπή δεν κατορθώσει να περατώσει τη διερεύνηση του θέματος μέσα σε δώδεκα μήνες αναφέρει απλώς στην έκθεσή της σε ποιο σημείο βρίσκεται η διερεύνηση.

(β) Αν επιτευχθεί ένας φιλικός διακανονισμός του ζητήματος στη βάση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, η Συμβιβαστική Επιτροπή περιορίζει την έκθεσή της σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων και της λύσης που συμφωνήθηκε.

(γ) Αν δεν επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός κατά την έννοια του εδαφίου (β) η Συμβιβαστική Επιτροπή θα συμπεριλάβει στην έκ-

θεσή της τις διαπιστώσεις της πάνω σ' όλα τα ουσιώδη περιστατικά, τα σχετικά με το θέμα που υπάρχει ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη, καθώς και τις απόψεις της για τη δυνατότητα ενός φιλικού διακανονισμού του ζητήματος. Η έκθεση αυτή θα περιλαμβάνει επίσης τις γραπτές παρατηρήσεις καθώς και σημείωμα των προφορικών παρατηρήσεων που έγιναν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

(δ) Αν η έκθεση της Συμβιβαστικής Επιτροπής υποβλήθηκε κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο (γ), τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ειδοποιούν τον πρόεδρο της Επιτροπής αν δέχονται ή όχι το περιεχόμενο της έκθεσης της Συμβιβαστικής Επιτροπής.

8. Τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό δεν επηρεάζουν τις αρμοδιότητες της Επιτροπής κατά το άρθρο 41.

9. Όλες οι δαπάνες των μελών της Συμβιβαστικής Επιτροπής κατανέμονται εξίσου ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, σύμφωνα με προϋπολογισμό που υποβάλλεται από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

10. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών έχει την εξουσιοδότηση να πληρώσει τις δαπάνες των μελών της Συμβιβαστικής Επιτροπής, αν τούτο είναι αναγκαίο, προτού οι δαπάνες αυτές καταβληθούν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, κατά την παράγραφο 9.

Άρθρο 43

Τα μέλη της Επιτροπής καθώς και τα μέλη της ad hoc Συμβιβαστικής Επιτροπής, που θα διορίζονται κατά το άρθρο 42, δικαιούνται να έχουν τις διευκολύνσεις, τα προνόμια και τις ασυλίες που παρέχονται στους εμπειρογνώμονες με ειδική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών, όπως καθορίζονται στα σχετικά τμήματα της Σύμβασης περί Προνομίων και Ασυλιών των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 44

Οι διατάξεις περί εφαρμογής του παρόντος Συμφώνου δεν πρέπει να παραβιάζουν τις διαδικασίες που καθορίζονται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα καταστατικά κείμενα και τις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμένων οργανισμών, ούτε να εμποδίζουν τα συμβαλλόμενα κράτη να προσφεύγουν σε άλλες διαδικασίες για τη διευθέτηση μιας διαφοράς σύμφωνα με γενικές ή ειδικές διεθνείς συμφωνίες που ισχύουν μεταξύ τους.

Άρθρο 45

Η Επιτροπή υποβάλλει στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, μέσω του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, ετήσια έκθεση των εργασιών της.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Άρθρο 46-Διασφάλιση Χαρτών των Ηνωμένων Εθνών και Ειδικευμένων Οργανισμών

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θίγει τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των καταστατικών των ειδικευμένων οργανισμών, όπου καθορίζονται οι αντίστοιχες ευθύνες των διαφόρων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμένων οργανισμών σχετικά με τα θέματα που ανάφέρονται στο παρόν Σύμφωνο.

Άρθρο 47-Δικαίωμα των λαών στους φυσικούς τους πόρους

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει το έμφυτο δικαίωμα όλων των λαών να απολαμβάνουν και να χρησιμοποιούν ολοκληρωτικά και ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς τους πόρους.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Τελικές Διατάξεις

Άρθρο 48

1. Το Σύμφωνο αυτό είναι ανοικτό για υπογραφή από όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή οποιουδήποτε από τους ειδικευμένους οργανισμούς του, από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη στο Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου και από οποιοδήποτε άλλο κράτος που προσκλήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να γίνει μέλος στο Σύμφωνο.

2. Το Σύμφωνο αυτό υπόκειται σε επικύρωση και τα έγγραφα

επικυρώσεως κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

3. Στο Σύμφωνο αυτό μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

4. Η προσχώρηση γίνεται με την κατάθεση ενός εγγράφου προσχώρησης στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

5. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών γνωστοποιεί σε όλα τα κράτη που υπέγραψαν ή προσχώρησαν στο Σύμφωνο κάθε κατάθεση εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 49

1. Το παρόν Σύμφωνο θα αρχίσει να ισχύει τρεις μήνες από την κατάθεση στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών του τριακοστού πέμπτου εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε κράτος που προβαίνει σε επικύρωση ή προσχώρηση μετά την κατάθεση του τριακοστού πέμπτου εγγράφου, η ισχύς του Συμφώνου για το κράτος αυτό αρχίζει τρεις μήνες μετά την κατάθεση του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

Οι διατάξεις του παρόντος Συμφώνου έχουν εφαρμογή σε όλες τις συστατικές μονάδες των ομοσπονδιακών κρατών, χωρίς κανένα περιορισμό ή εξαίρεση.

Άρθρο 51

1. Οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να προτείνει μια τροποποίηση και να την καταθέσει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλες τις προτεινόμενες τροποποιήσεις στα συμβαλλόμενα κράτη, ζητώντας να του γνωστοποιήσουν αν εγκρίνουν τη σύγκληση διάσκεψης των συμβαλλομένων κρατών για να εξεταστούν οι προτάσεις αυτές και να γίνει ψηφοφορία. Αν το ένα τρίτο τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα κράτη αποφασίσει τη σύγκληση αυτή, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη, υπό την κηδεμονία των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροποποίηση που εγκρίθηκε από την πλειοψηφία των κρατών που παρέστησαν και ψήφισαν στη διάσκεψη, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η ισχύς των τροποποιήσεων αυτών αρχίζει με την έγκρισή τους από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και αφού

γίνουν δεκτές από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων κρατών, σύμφωνα με τους αντίστοιχους καταστατικούς κανονισμούς τους.

3. Απότου οι τροποποιήσεις αυτές τεθούν σε ισχύ, δεσμεύουν τα συμβαλλόμενα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, ενώ τα υπόλοιπα κράτη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου και από κάθε προηγούμενη τροποποίηση που έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 52

Ανεξάρτητα από τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 48, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί όλα τα κράτη που αναφέρονται στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου:

(α) για τις υπογραφές, επικυρώσεις και προσχωρήσεις που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 48.

(β) για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει το παρόν Σύμφωνο κατά το άρθρο 49 και για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει η ισχύς των διαφόρων τροποποιήσεων που έγιναν κατά το άρθρο 51.

Άρθρο 53

1. Το παρόν Σύμφωνο, του οποίου τα κείμενα στην κινεζική, αγγλική, γαλλική, ρωσική και ισπανική γλώσσα είναι εξίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί στο Αρχείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει επικυρωμένα αντίγραφα του Συμφώνου σε όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα συμβαλλόμενα κράτη στο παρόν Πρωτόκολλο,

Έχοντας υπόψη ότι για την ευόδωση των σκοπών του Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που θα αναφέρεται παρακάτω ως το «Σύμφωνο») και για την εφαρμογή των διατάξεών του θα ήταν σκόπιμο να δοθεί η δυνατότητα στην Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που προβλέπεται στο Τέταρτο Μέρος του Συμφώνου (που θα αναφέρεται παρακάτω ως η «Επιτροπή») να λαμβάνει και να κρίνει, κατά τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου, αναφορές εκ μέρους ατόμων που ισχυρίζονται ότι υπήρξαν θύματα παραβιάσεως οποιουδήποτε δικαιώματος από εκείνα που εξαγγέλλονται στο Σύμφωνο,

Συμφώνησαν τα κατωτέρω:

Άρθρο 1

Ένα συμβαλλόμενο στο Σύμφωνο κράτος που συμβάλλεται παράλληλα στο Πρωτόκολλο αυτό αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λαμβάνει και να κρίνει τις αναφορές που υποβάλλονται από άτομα υποκείμενα στη δικαιοδοσία της, τα οποία ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβιάσεως εκ μέρους αυτού του κράτους οποιουδήποτε δικαιώματος από εκείνα που προβλέπονται στο Σύμφωνο. Καμία αναφορά δεν γίνεται παραδεκτή από την Επιτροπή, αν αφορά κράτος συμβαλλόμενο στο Σύμφωνο αλλά όχι και στο παρόν Πρωτόκολλο.

Άρθρο 2

Υπό τους όρους του άρθρου 1, άτομα τα οποία ισχυρίζονται ότι οποιοδήποτε από τα δικαιώματα που απαριθμούνται στο Σύμφωνο παραβιάστηκε, και τα οποία εξάντλησαν όλα τα ένδικα μέ-

1. Άρχισε να ισχύει στις 23.3.1978. Δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα.

σα που τους παρέχονται από το εγχώριο δίκαιο, μπορούν να υποβάλουν εγγράφως αναφορά για να τεθεί υπό την κρίση της Επιτροπής.

Άρθρο 3

Η Επιτροπή θα θεωρήσει απαράδεκτη οποιαδήποτε αναφορά κατά τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου, η οποία είναι ανυπόγραφη ή η οποία κρίνεται ότι ασκείται κατά κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής τέτοιου είδους αναφορών ή ότι είναι ασυμβίβαστη με τις διατάξεις του Συμφώνου.

Άρθρο 4

1. Κατά τους όρους του άρθρου 3, η Επιτροπή θα θέτει οποιαδήποτε αναφορά υποβαλλόμενη στην κρίση της σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό υπόψη του κράτους μέρους στο παρόν Πρωτόκολλο, κατά του οποίου στρέφεται η μομφή ότι παραβιάζει οποιαδήποτε από τις διατάξεις του Συμφώνου.

2. Εντός έξι μηνών, το αναφερόμενο κράτος θα υποβάλει στην Επιτροπή έγγραφες αιτιολογίες ή δηλώσεις, οι οποίες θα αποσαφηνίζουν το ζήτημα και θα υποδεικνύουν την τυχόν υπάρχουσα διαδικασία η οποία θα έπρεπε να έχει ακολουθηθεί εκ μέρους του κράτους αυτού.

Άρθρο 5

1. Η Επιτροπή θα εξετάζει τις αναφορές που λαμβάνει κατά το παρόν Πρωτόκολλο στο φως όλων των εγγράφων πληροφοριών που έχουν τεθεί υπόψη της εκ μέρους του αναφέροντος ατόμου και του συμβαλλομένου κράτους το οποίο αφορά.

2. Η Επιτροπή θα απόσχει από την εξέταση οποιασδήποτε αναφοράς υποβαλλόμενης εκ μέρους ατόμων, εάν δεν είναι εξακριβωμένο ότι:

α) το ίδιο ζήτημα δεν κρίνεται ήδη κατά κάποια άλλη διαδικασία διεθνούς ερεύνης ή ρυθμίσεως

β) το άτομο έχει εξαντλήσει όλα τα ένδικα μέσα που του παρέχονται από το εγχώριο δίκαιο. Αυτός ο όρος δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η εφαρμογή του μέτρου αυτού ενέχει υπερβολική καθυστέρηση.

3. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών όταν εξετάζει αναφορές εκ του παρόντος Πρωτοκόλλου.

4. Η Επιτροπή θα παρουσιάζει τις απόψεις της στο συμβαλλόμενο κράτος και στον αναφέροντα.

Άρθρο 6

Η Επιτροπή θα συμπεριλαμβάνει στην ετήσια έκθεσή της που προβλέπεται στο άρθρο 45 του Συμφώνου περίληψη των δραστηριοτήτων της εκ του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 7

Όσο οι προβλεπόμενοι στην απόφαση 1514 (XV) της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών της 14ης Δεκεμβρίου 1960 στόχοι σχετικά με τη Διακήρυξη για τη χορήγηση Ανεξαρτησίας στις Αποικιακές Χώρες και Λαούς δεν έχουν ακόμα επιτευχθεί, οι όροι του παρόντος Πρωτοκόλλου, επ' ουδενί λόγω δεν θα ερμηνευτούν ως περιοριστικοί του δικαιώματος προσφυγής που χορηγεί στους λαούς αυτούς ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 8

1. Το παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να υπογραφεί από οποιοδήποτε κράτος έχει υπογράψει το Σύμφωνο.

2. Το παρόν Πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση εκ μέρους οποιουδήποτε κράτους έχει επικυρώσει το Σύμφωνο ή προσχωρήσει σ' αυτό. Τα όργανα επικυρώσεων θα κατατεθούν στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

3. Στο παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος έχει επικυρώσει το Σύμφωνο ή προσχωρήσει σ' αυτό.

4. Η προσχώρηση συντελείται με την κατάθεση ενός οργάνου προσχωρήσεως στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

5. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα ενημερώνει όλα τα κράτη που έχουν υπογράψει το παρόν Πρωτόκολλο ή έχουν προσχωρήσει σ' αυτό για την τοποθέτηση κάθε οργάνου προσχωρήσεως ή τοποθετήσεως.

Άρθρο 9

Υπό τον όρο της ενάρξεως της ισχύος του Συμφώνου, το παρόν Πρωτόκολλο θα αρχίσει να ισχύει τρεις μήνες από την ημερομηνία καταθέσεως του δεκάτου οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 10

Οι διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου επεκτείνονται σε όλα

τα τμήματα των ομοσπονδιακών κρατών χωρίς περιορισμούς ή εξαιρέσεις.

Άρθρο 11

1. Οποιοδήποτε κράτος συμβαλλόμενο στο παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να υποβάλει πρόταση τροποποιήσεώς του και να την καταθέσει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας ανακοινώνει οποιαδήποτε προτεινόμενη τροποποίηση στα συμβαλλόμενα κράτη του παρόντος Πρωτοκόλλου ζητώντας τους να του αναγγείλουν εάν είναι υπέρ της συγκλήσεως μιας συνδιασκέψεως των συμβαλλομένων κρατών, με σκοπό την εξέταση και επιψήφιση των προτάσεων. Στην περίπτωση που τουλάχιστον το ένα τρίτο των συμβαλλομένων κρατών εκδηλωθεί υπέρ μιας τέτοιας συνδιασκέψεως, ο Γενικός Γραμματέας θα συγκαλεί τη συνδιάσκεψη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Οποιαδήποτε τροποποίηση υπερψηφίζεται από την πλειοψηφία των κρατών που ήταν παρόντα και ψήφισαν στη Συνδιάσκεψη θα υποβάλλεται στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για έγκριση.

2. Οι τροποποιήσεις αρχίζουν να ισχύουν από τη στιγμή εγκρίσεώς τους από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και την αποδοχή τους από πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων στο παρόν Πρωτόκολλο κρατών, σύμφωνα με τις δικές τους συνταγματικές διαδικασίες.

3. Από την έναρξη της ισχύος τους, οι τροποποιήσεις δεσμεύουν τα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, ενώ τα υπόλοιπα κράτη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου και από οποιαδήποτε προηγούμενη τροποποίηση έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 12

1. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί σε κάθε στιγμή να δηλώσει την αποχώρησή του από το παρόν Πρωτόκολλο με έγγραφη ανακοίνωση, την οποία απευθύνει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η δήλωσή αποχωρήσεως αρχίζει να ισχύει τρεις μήνες μετά την ημερομηνία λήψεως της ανακοινώσεως από τον Γενικό Γραμματέα.

2. Η δήλωση αποχωρήσεως δεν εμποδίζει τη συνέχιση της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου ως προς κάθε αναφορά που έχει υποβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 πριν από την ημερομηνία έναρξεως της ισχύος της δηλώσεως αποχωρήσεως.

Άρθρο 13

Ανεξαρτήτως των ανακοινώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 8 παράγραφος 5 του παρόντος Πρωτοκόλλου, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα ενημερώνει όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48 παράγραφος 1 του Συμφώνου για τα ακόλουθα θέματα:

- α) υπογραφές, επικυρώσεις και προσχωρήσεις του άρθρου 8
- β) την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του παρόντος Πρωτοκόλλου, σύμφωνα με το άρθρο 9, και την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος οποιασδήποτε τροποποιήσεως κατά το άρθρο 11
- γ) τις δηλώσεις αποχωρήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12.

Άρθρο 14

1. Το παρόν Πρωτόκολλο, του οποίου η διατύπωση στην κινεζική, αγγλική, γαλλική, ρωσική και ισπανική, είναι εξίσου αυθεντική, θα καταχωρηθεί στα αρχεία των Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα εκδίδει επικυρωμένα αντίγραφα του παρόντος Πρωτοκόλλου σε όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48 του Συμφώνου.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα κράτη μέλη του Συμφώνου αυτού:

- Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας, αποτελεί τη βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

- Αναγνωρίζοντας ότι αυτά τα δικαιώματα πηγάζουν από την έμφυτη αξιοπρέπεια του ατόμου.

- Αναγνωρίζοντας ότι σύμφωνα με την παγκόσμια δήλωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το ιδανικό των ανθρωπίνων υπάρξεων που είναι ελεύθερες και απαλλαγμένες από τον φόβο και τη δυστυχία, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον δημιουργηθούν προϋποθέσεις με τις οποίες ο καθένας θα μπορεί να απολαμβάνει τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά του δικαιώματα καθώς και τα αστικά και πολιτικά του.

-) - Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να προωθούν και να διατηρούν τον παγκόσμιο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

π + Έχοντας αντιληφθεί ότι το άτομο, το οποίο έχει καθήκοντα απέναντι στα άλλα άτομα και στην ολότητα που ανήκει, έχει υποχρέωση να προσπαθήσει να επιτύχει την προαγωγή και τον σεβασμό των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το σύμφωνο αυτό.

-) Συμφωνούν τα ακόλουθα:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1 - Αυτοδιάθεση

1. Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό κα-

¹ Τέθηκε σε ισχύ 3 Ιανουαρίου 1976. Επικυρώθηκε από την Ελλάδα, ΦΕΚ 45/Α/19.3.85, έναρξη ισχύος 16.8.1985 / Νόμος 1532/85.

θεστώσ τους και εξασφαλίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική ανάπτυξή τους.

2. Για να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς, όλοι οι λαοί μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς πόρους τους, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή οικονομική συνεργασία που στηρίζεται στην αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δικαίου. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί ένας λαός να στερηθεί από τα δικά του μέσα επιδιώσεως.

3. Τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνό αυτό, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών που έχουν την ευθύνη διοικήσεως επαρχιών που δεν είναι αυτόνομες ή είναι κάτω από κηδεμονία, υποχρεώνονται να προωθούν την πραγματοποίηση του δικαιώματος των λαών για αυτοδιάθεση και να σέβονται το δικαίωμα αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άρθρο 2 – Κατάργηση Διακρίσεων

1. Καθένα από τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνο αυτό αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενεργεί τόσο με δικές του προσπάθειες όσο και με τη διεθνή βοήθεια και συνεργασία, ιδιαίτερα στο οικονομικό και τεχνικό πρόγραμμα, με όλα τα διαθέσιμα μέσα του, με σκοπό να εξασφαλίσει προοδευτικά την πλήρη άσκηση των αναγνωριζομένων δικαιωμάτων, χρησιμοποιώντας όλα τα κατάλληλα μέτρα στα οποία περιλαμβάνεται ειδικότερα και η λήψη νομοθετικών μέτρων.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να εγγυηθούν ότι τα δικαιώματα που περιέχονται σ' αυτό θα ασκούνται χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γεννήσεως ή κάθε άλλης καταστάσεως.

3. Τα κράτη που βρίσκονται σε ανάπτυξη, αφού ληφθούν υπόψη τα δικαιώματα του ατόμου και η εθνική τους οικονομία, μπορούν να καθορίσουν ως ποια έκταση θα εγγυηθούν σε μη υπηκόους τους τα αναγνωριζόμενα με το Σύμφωνο αυτό δικαιώματα.

Άρθρο 3 – Ίσα δικαιώματα για άνδρες και γυναίκες

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν το δικαίωμα της ισότητας άνδρα και γυναίκας σε όλα

τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα που αναφέρονται στο Σύμφωνο αυτό.

Άρθρο 4 - Περιορισμός μόνο με νόμο

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι η απόλαυση των εξασφαλισμένων από το κράτος δικαιωμάτων, μπορεί να περιορισθεί από τα κράτη με νόμιμους περιορισμούς μόνον μέχρι του σημείου που ταιριάζει με τη φύση των δικαιωμάτων αυτών και αποκλειστικά και μόνον για να εξυπηρετηθεί η γενική ευημερία, μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Άρθρο 5 - Ερμηνεία του Συμφώνου

1. Καμία διάταξη του συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι υπονοεί πως έχει δικαίωμα ένα κράτος, μια ομάδα ή ένα άτομο, να επιδοθεί σε μια δραστηριότητα ή σε ενέργεια πράξεως που αποδλέπει στην καταστροφή των αναγνωριζομένων με το σύμφωνο αυτό δικαιωμάτων ή ελευθεριών ή σε περιορισμούς μεγαλύτερους από αυτούς που προβλέπονται με το Σύμφωνο.

2. Είναι απαράδεκτος οποιοσδήποτε περιορισμός ή παρέκκλιση από τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου που είναι αναγνωρισμένα ή ισχύουν σε οποιαδήποτε χώρα με νόμους, συμβάσεις, κανονισμούς ή έθιμα, με το πρόσχημα ότι το σύμφωνο αυτό δεν αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα ή τα αναγνωρίζει σε μικρότερο βαθμό.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Άρθρο 6 - Δικαίωμα στην εργασία

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα της εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα απαραίτητα για τη ζωή του με εργασία, την οποία διαλέγει ή δέχεται ελεύθερα και θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού.

Τα μέτρα στα οποία θα προχωρήσει καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη για την εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως αυτού του δικαιώματος πρέπει να περιλαμβάνουν και την κατάλληλη ενημέρωση και τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, την εκπόνηση προγραμμάτων τακτικής και τεχνικής για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής, κοινωνικής και μορφωτικής ανάπτυξης και

πλήρους αποδοτικής απασχόλησης, με όρους που να εξασφαλίζουν στα άτομα την απόλαυση των βασικών πολιτικών και οικονομικών ελευθεριών.

Άρθρο 7 – Ευνοϊκές συνθήκες εργασίας

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας οι οποίοι εξασφαλίζουν ειδικότερα:

α) Αμοιβή που παρέχει σε όλους τους εργαζόμενους, σαν ελάχιστο όριο:

i) Μισθό δίκαιο και αμοιβή ίση με την αξία της εργασίας χωρίς καμιά διάκριση. Ειδικότερα οι γυναίκες πρέπει να έχουν την εγγύηση ότι οι προσφερόμενοι σ' αυτές όροι εργασίας δεν είναι κατώτεροι από εκείνους που απολαμβάνουν οι άνδρες και να λαμβάνουν την ίδια όπως και αυτοί αμοιβή για την ίδια εργασία.

ii) Διαβίωση αξιοπρεπή για τους ίδιους και για τις οικογένειές τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού.

β) Ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.

γ) Την ίδια δυνατότητα για όλους για την προαγωγή στην εργασία τους στην ανώτερη κατηγορία που τους προσήκει, αφού ληφθεί υπόψη στην περίπτωση αυτή μόνον ο χρόνος εργασίας και η ικανότητα.

δ) Την ανάπαυση, άνεση, λογικό περιορισμό της διάρκειας της εργασίας στις περιοδικές άδειες με αποδοχές καθώς και την καταβολή των ημερών αργίας.

Άρθρο 8 – Συνδικάτα και Απεργία

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν:

α) Το δικαίωμα κάθε προσώπου στη σύσταση, μαζί με άλλα πρόσωπα, συνδικάτων και την προσχώρηση στο συνδικάτο της εκλογής του, με τη μόνη επιφύλαξη των κανόνων και κανονισμών της οργάνωσης που πρόκειται κάθε φορά να προσχωρήσουν, για την εξυπηρέτηση και προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων του. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος δεν υπάγεται, παρά μόνο στους περιορισμούς του νόμου που αποτελούν αναγκαίο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για το καλό της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών μεταξύ των ατόμων.

β) Το δικαίωμα των συνδικάτων για τη σύσταση ομοσπονδιών ή εθνικών συνομοσπονδιών και το δικαίωμα αυτών για τη σύσταση διεθνών συνδικαλιστικών οργανώσεων και την προσχώρηση σ'

αυτές. *

γ) Το δικαίωμα των συνδικάτων να ασκούν ελεύθερα τη δραστηριότητά τους, χωρίς περιορισμούς, εκτός από εκείνους που προβλέπονται από τον νόμο και οι οποίοι αποτελούν μέτρο αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία, για το καλό της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

δ) Το δικαίωμα απεργίας που ασκείται σύμφωνα με τους νόμους κάθε χώρας.

2. Το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει να υποβάλεται στους νόμιμους περιορισμούς η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από μέλη των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή της διοικήσεως του κράτους.

3. Καμιά από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν παρέχει στα συμβαλλόμενα κράτη της Συμβάσεως του 1948 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας για τη συνδικαλιστική ελευθερία και την προστασία του συνδικαλιστικού δικαιώματος, το δικαίωμα να λάβουν νομοθετικά μέτρα που προσβάλλουν - ή να εφαρμόσουν τον νόμο με τρόπο που μπορεί να προσβάλει - τις εγγυήσεις που προβλέπονται από τη σύμβαση αυτή.

Άρθρο 9 - Κοινωνική Ασφάλεια

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για την κοινωνική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Άρθρο 10 - Προστασία οικογένειας, παιδιών και εφήβων

Τα συμβαλλόμενα με το Σύμφωνο αυτό κράτη αναγνωρίζουν ότι:

1. Η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν προστασία και βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί στην οικογένεια, η οποία αποτελεί το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας, ειδικότερα για τη δημιουργία της και για όσο χρονικό διάστημα ευθύνεται αυτή για τη συντήρηση και μόρφωση των εξαρτημένων παιδιών της. Στον γάμο πρέπει να συμφωνούν ελεύθερα οι μέλλοντες σύζυγοι.

2. Ειδική προστασία πρέπει να παρέχεται στις μητέρες για εύλογο χρονικό διάστημα πριν και μετά τη γέννηση παιδιών. Οι εργαζόμενες μητέρες πρέπει να λαμβάνουν κατά το ίδιο διάστημα άδεια με αποδοχές ή άδεια με ανάλογες παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως.

Ειδικά μέτρα προστασίας και αρωγής πρέπει να λαμβάνονται για όλα τα παιδιά και τους εφήβους, ανεξάρτητα από τη σχέση

συγγένειας ή άλλες καταστάσεις. Τα παιδιά και οι έφηβοι πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική και κοινωνική εκμετάλλευση. Πρέπει να τιμωρείται με νόμο η χρησιμοποίησή τους σε εργασίες ζημιογόνες για την ηθική τους υπόσταση και την υγεία τους ή επικίνδυνες για τη ζωή τους ή επιβλαβείς για την κανονική ανάπτυξή τους. Τα κράτη πρέπει ακόμη να καθορίσουν και τα όρια ηλικίας κάτω από τα οποία η έμμισθη χρησιμοποίηση παιδικών εργατικών χεριών απαγορεύεται και τιμωρείται από τον Νόμο.

Άρθρο 11 - Ικανοποιητικό επίπεδο ζωής

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για ένα επίπεδο διαβιώσεως ανεκτό για το ίδιο και την οικογένειά του, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης διατροφής, ενδυμασίας και κατοικίας, συγχρόνως δε και το δικαίωμα της συνεχούς βελτιώσεως των συνθηκών διαβιώσεώς του. Τα κράτη θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση του δικαιώματος αυτού, αναγνωρίζοντας στην περίπτωση αυτή την ουσιώδη σημασία της διεθνούς συνεργασίας, που βασίζεται στην ελεύθερη συναίνεση.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το βασικό δικαίωμα κάθε προσώπου για την προστασία του από την πείνα και θα θεσπίσουν μόνα τους ή με τη διεθνή συνεργασία τα απαιτούμενα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των συγκεκριμένων προγραμμάτων:

α) για τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, διατήρησης και διανομής τροφίμων, με την πλήρη χρησιμοποίηση όλων των τεχνικών και επιστημονικών γνώσεων, με τη μετάδοση γνώσεων σχετικών με τις αρχές που διέπουν τη διατροφή και με την ανάπτυξη ή αναμόρφωση των αγροτικών συστημάτων με τρόπο που διασφαλίζει την καλύτερη αξιοποίηση και χρήση των φυσικών πόρων.

β) για τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής των παγκοσμίων αποθεμάτων τροφίμων ανάλογα με τις ανάγκες που υπάρχουν κάθε φορά, λαμβάνομένων υπόψη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα κράτη εισαγωγής καθώς και τα κράτη εξαγωγής τροφίμων.

Άρθρο 12 - Υγεία

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία.

2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα συμβαλλόμενα κράτη, για την

εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης και τα απαιτούμενα μέτρα για τη διασφάλιση:

- α) της μειώσεως των θνησιγενών βρεφών και της θνησιμότητας αυτών καθώς και της υγιεινής ανάπτυξης των παιδιών
- β) της βελτιώσεως όλων των τομέων υγιεινής του περιβάλλοντος και της βιομηχανικής υγιεινής
- γ) της προφυλάξεως και θεραπείας επιδημικών, ενδημικών, επαγγελματικών και άλλων ασθενειών και της καταπολέμησής αυτών
- δ) της δημιουργίας συνθηκών που μπορούν να εξασφαλίσουν σε όλους ιατρικές υπηρεσίες και ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ασθένειας.

Άρθρο 13 - Εκπαίδευση

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα μόρφωσης κάθε προσώπου. Συμφωνούν ότι η μόρφωση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και του αισθήματος της αξιοπρέπειάς της και να ενισχύει τον σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Συμφωνούν ακόμη ότι η μόρφωση πρέπει να καθιστά κάθε πρόσωπο ικανό να διαδραματίσει ένα χρήσιμο ρόλο μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία, να ευνοεί την κατανόηση, την ανοχή και φιλία μεταξύ όλων των εθνών και όλων των φυλετικών ομάδων, των εθνικών ή θρησκευτικών και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της δραστηριότητας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι προς τον σκοπό εξασφάλισης της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού:

- α) Η βασική εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική και να παρέχεται σε όλους δωρεάν.
- β) Η μέση εκπαίδευση, με τις διάφορες μορφές της, στην οποία περιλαμβάνεται και η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να γενικεύεται ώστε να καθίσταται ευχερής σε όλους με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας.
- γ) Η ανώτερη εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται σε όλους ισότιμα, ανάλογα με τις ικανότητες καθενός, με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας.
- δ) Η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να προάγεται ή να εντείνεται κατά το μέτρο του δυνατού γι' αυτούς που δεν έχουν λάβει βασική εκπαίδευση ή δεν την έχουν συμπληρώσει.
- ε) Πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά η ανάπτυξη συστήματος σχο-

λείων για όλες τις βαθμίδες, να δημιουργηθεί επαρκές σύστημα υποτροφιών και να θελιωθεί κατά τρόπο μόνιμο η οικονομική κατάσταση του διδακτικού προσωπικού.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και, ενδεχομένως, των νομίμων κηδεμόνων, να εκλέγουν για τα παιδιά τους ιδρύματα που δεν ανήκουν ή δεν υπάγονται στο Δημόσιο, αλλά ανταποκρίνονται στα οριζόμενα από το κράτος ή εγκεκριμένα ελάχιστα όρια εκπαίδευσης και να εξασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική μόρφωση των παιδιών τους σύμφωνα προς τις ίδιες τους τις πεποιθήσεις.

4. Καμιά από τις διατάξεις του άρθρου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει την ελευθερία των φυσικών και νομικών προσώπων να ιδρύουν και διευθύνουν εκπαιδευτικά ιδρύματα με την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της παρ. 1 του παρόντος άρθρου και ότι η παρεχόμενη σ' αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη προς τα ελάχιστα όρια και πρότυπα που τάσσονται από το κράτος.

Άρθρο 14 - Υποχρεωτική στοιχειώδης εκπαίδευση

Κάθε συμβαλλόμενο κράτος, το οποίο κατά τον χρόνο που συμβλήθηκε δεν μπορούσε ακόμη να εξασφαλίσει μέσα στην επικράτειά του ή σε επικράτειες της δικαιοδοσίας του την υποχρεωτική και δωρεάν παιδεία σε ό,τι αφορά τη στοιχειώδη εκπαίδευση, αναλαμβάνει την υποχρέωση να συντάξει και εγκρίνει σε προθεσμία δύο ετών, λεπτομερές πρόγραμμα των μέτρων που απαιτούνται για την προοδευτική πραγματοποίηση, μέσα σε λογικό αριθμό ετών, που ορίζεται στο πρόγραμμα, της πλήρους εφαρμογής της αρχής της υποχρεωτικής και δωρεάν στοιχειώδους παιδείας για όλους.

Άρθρο 15 - Πολιτισμός και Επιστήμη

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν σε όλους το δικαίωμα
 - α) συμμετοχής στην επιμορφωτική ζωή·
 - β) να επωφελούνται από την επιστημονική πρόοδο και τις εφαρμογές της
 - γ) να ωφελούνται από την προστασία των ηθικών και υλικών συμφερόντων τα οποία προκύπτουν από κάθε επιστημονικό, φιλολογικό ή καλλιτεχνικό έργο τους.
2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα συμβαλλόμενα κράτη για την

εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τα απαιτούμενα για την εξασφάλιση της συντήρησης, της ανάπτυξης και της μετάδοσης της επιστήμης και της μόρφωσης.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σεβαστούν την απαραίτητη ελευθερία στις επιστημονικές έρευνες και δημιουργικές δραστηριότητες.

4. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν τα ωφελήματα τα οποία πρέπει να προκύψουν από την ενθάρρυνση και ανάπτυξη της συνεργασίας και τις διεθνείς επαφές στον τομέα της επιστήμης και της μορφώσεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Υποβολή εκθέσεων

Άρθρο 16

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν σύμφωνα με τις διατάξεις του μέρους αυτού του Συμφώνου, εκθέσεις για τα μέτρα τα οποία θα έχουν θεσπίσει και για την πρόοδο, που θα έχουν πραγματοποιήσει για την εξασφάλιση του σεβασμού των αναγνωριζομένων στο Σύμφωνο δικαιωμάτων.

2. α) Όλες οι εκθέσεις απευθύνονται στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κοινοποιεί αντίγραφα τους στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο για εξέταση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού.

β) Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει ακόμη στους ειδικευμένους οργανισμούς αντίγραφα εκθέσεων ή συναφών τμημάτων των εκθέσεων, οι οποίες έχουν υποβληθεί από τα συμβαλλόμενα με το παρόν κράτη που είναι και μέλη αυτών των ειδικευμένων οργανισμών κατά το μέρος που οι εκθέσεις αυτές ή τα τμήματα αυτών αφορούν σε θέματα της αρμοδιότητας των οργανισμών αυτών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αντιστοίχων καταστατικών τους.

Άρθρο 17

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη υποβάλλουν τις εκθέσεις τους σταδιακά, σύμφωνα με ένα πρόγραμμα που θα συνταχθεί από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο σε προθεσμία ενός έτους από

τότε που θα αρχίσει να ισχύει το Σύμφωνο αυτό και μετά από συνεννόηση με τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς.

2. Στις εκθέσεις αναφέρονται οι παράγοντες και οι δυσχέρειες που εμποδίζουν τα συμβαλλόμενα κράτη να εκπληρώσουν εξ ολοκλήρου τις υποχρεώσεις τους από το Σύμφωνο αυτό.

3. Στην περίπτωση κατά την οποία σχετικά στοιχεία έχουν δοθεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ή σε ειδικευμένο οργανισμό από συμβαλλόμενο κράτος, δεν απαιτείται αναμετάδοση των στοιχείων αυτών διότι αρκεί στην περίπτωση αυτή συγκεκριμένη μνεία τους.

Άρθρο 18

Σύμφωνα με τις ευθύνες που αναθέτονται σ' αυτό από τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών μέσα στα πλαίσια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να συνάψει συμφωνίες με τους ειδικευμένους οργανισμούς για την υποβολή απ' αυτούς εκθέσεων για την πρόοδο που επέτυχαν ως προς την τήρηση διατάξεων του Συμφώνου τούτου, μέσα στα πλαίσια της δραστηριότητάς τους. Στις εκθέσεις αυτές διαλαμβάνονται και στοιχεία επί των αποφάσεων και εισηγήσεων των αρμοδίων οργάνων ειδικευμένων οργανισμών σχετικά με την πραγμάτωση των σκοπών αυτών.

Άρθρο 19

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να αποστείλει στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για μελέτη και γενική σύσταση ή για ενημέρωση, ενδεχομένως, τις εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις οποίες διαβιβάζουν τα κράτη σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 17 και τις εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που υποβάλλουν σύμφωνα με το άρθρο 18 οι ειδικευμένοι οργανισμοί.

Άρθρο 20

Τα συμβαλλόμενα κράτη και οι ενδιαφερόμενοι ειδικευμένοι οργανισμοί μπορούν να υποβάλουν στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο παρατηρήσεις για κάθε γενική σύσταση σύμφωνα με το άρθρο 19 που υποβάλλεται σε έκθεση της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή σε οποιοδήποτε έγγραφο αναφερόμενο στην έκθεση αυτή.

Άρθρο 21

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί από καιρό σε καιρό να υποβάλει στη Γενική Συνέλευση εκθέσεις που περιλαμβάνουν συστάσεις γενικού χαρακτήρα και περίληψη των πληροφοριών που έχουν ληφθεί από τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ειδικευμένους οργανισμούς, για τα μέτρα που έχουν θεσπισθεί και την πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί για τον σκοπό της εξασφάλισης του γενικού σεβασμού, των αναγνωριζομένων με το Σύμφωνο αυτό δικαιωμάτων.

Άρθρο 22

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να προσελκύσει την προσοχή των υπολοίπων οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, των βοηθητικών οργάνων τους και των ενδιαφερομένων ειδικευμένων οργανισμών, που ασχολούνται με την παροχή τεχνικής βοήθειας, σε θέμα που αναφέρεται στις εκθέσεις, σύμφωνα με το μέρος αυτό, που μπορεί να βοηθήσει καθένα οργανισμό να αποφασίσει στα πλαίσια της αρμοδιότητάς του, για τη σκοπιμότητα καταλλήλων διεθνών μέτρων, που μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματική και προοδευτική εφαρμογή του Συμφώνου αυτού. *

Άρθρο 23

Τα συμβαλλόμενα κράτη συμφωνούν ότι τα μέτρα διεθνούς τάξεως που προορίζονται να εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το παρόν, περιλαμβάνουν ειδικότερα τη σύναψη συμβάσεων, την έγκριση εισηγήσεων, την παροχή τεχνικής βοήθειας και την οργάνωση, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις, περιφερειακών συνόδων και τεχνικών συνόδων συμβουλευτικού χαρακτήρα, συγχρόνως δε και μελετών.

Άρθρο 24 - Διασφάλιση Χαρτών των Ηνωμένων Εθνών
και Ειδικευμένων Οργανισμών

Καμία από τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των καταστατικών των ειδικευμένων οργανισμών, όπου καθορίζονται οι αντίστοιχες ευθύνες των διαφόρων οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμέ-

νων οργανισμών σε ό,τι αφορά τα αναφερόμενα στο παρόν Σύμφωνο θέματα.

Άρθρο 25 – Δικαίωμα των λαών στους φυσικούς τους πόρους

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί έτσι ώστε να βλάπεται το έμφυτο δικαίωμα όλων των λαών να απολαμβάνουν και να χρησιμοποιούν ολοκληρωτικά και ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς τους πόρους.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 26

1. Το Σύμφωνο αυτό είναι ανοικτό για υπογραφή από όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή οποιουδήποτε από τους ειδικευμένους οργανισμούς του, από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη στο καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου και από οποιοδήποτε άλλο κράτος που προσκλήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να γίνει μέλος στο Σύμφωνο.

2. Το Σύμφωνο αυτό υπόκειται σε επικύρωση και τα έγγραφα επικυρώσεως κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

3. Στο Σύμφωνο αυτό μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος που ορίζεται στην παράγραφο 1 αυτού.

4. Η προσχώρηση γίνεται με την κατάθεση εγγράφου προσχωρήσεως στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

5. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών γνωστοποιεί σε όλα τα κράτη που υπέγραψαν ή προσχώρησαν στο Σύμφωνο τα σχετικά με την κατάθεση καθενός εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 27

1. Το παρόν Σύμφωνο αρχίζει να ισχύει τρεις μήνες από την κατάθεση στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ του τριακοστού πέμπτου εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Για καθένα από τα κράτη που προβαίνουν στην επικύρωση ή προσχώρηση μετά την κατάθεση του 35ου εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως, το Σύμφωνο αρχίζει να ισχύει μετά την ημερομηνία καταθέσεως, από αυτό, του εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 28

Οι διατάξεις του παρόντος έχουν εφαρμογή χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό ή εξαίρεση για όλες τις συστατικές μονάδες των Αποσπονδιακών Κρατών.

Άρθρο 29

Οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να προτείνει τροποποίηση ή να καταθέσει το κείμενο αυτής στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ. Αυτός μεταβιβάζει όλες τις προτάσεις τροποποίησης στα συμβαλλόμενα κράτη, ζητώντας να διατυπώσουν επιθυμία τους για σύγκληση διασκέψεως συμβαλλομένων κρατών, για εξέταση αυτών των σχεδίων και ψηφοφορία. Εάν το τρίτο τουλάχιστον από τα κράτη αποφασίσουν για τη σύγκληση αυτή, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη κάτω από την ηγεμονία των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροποποίηση που εγνώσθη από την πλειοψηφία των κρατών, που παρέστησαν και αποφασισαν στη διάσκεψη, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Η ισχύς των τροποποιήσεων αυτών αρχίζει από τότε που θα εγκριθούν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αφού γίνουν δεκτές, σύμφωνα με τους αντίστοιχους καταστατικούς κανονισμούς τους, από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων κρατών.

Από του οι τροποποιήσεις αυτές τεθούν σε ισχύ, γίνονται υποχρεωτικές για τα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, τα δε υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος συμφώνου και από κάθε προηγούμενη τροποποίηση, οποια έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 30

Ανεξάρτητα από τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται στην παράρ. 5 του άρθρου 26, ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί όλα τα κράτη που αναφέρονται στην παράρ. 1 του άρθρου αυτού:

α) περί των υπογραφών που έχουν τεθεί στο παρόν Σύμφωνο και των εγγράφων επικυρώσεως και προσχωρήσεως που έχουν κατατεθεί σύμφωνα με το άρθρο 26

β) για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει το Σύμφωνο κατά το άρθρο 27 και για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει η ισχύς των τροποποιήσεων σύμφωνα με το άρθρο 29.

Άρθρο 31

1. Το Σύμφωνο αυτό του οποίου τα κείμενα στην αγγλική, κινέζικη, ισπανική, γαλλική και ρωσική έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο αρχείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο του Συμφώνου σε όλα τα κράτη που προβλέπονται στο άρθρο 26.

Για την πιστότητα των παραπάνω, οι υπογραφόμενοι και επίσημα εξουσιοδοτημένοι για τον σκοπό αυτό από τις κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν το Σύμφωνο αυτό που δόθηκε για υπογραφή στη Νέα Υόρκη, στις 19 Δεκεμβρίου 1966:

Διεθνής Αμνηστία

Πρόγραμμα 14 Σημείων για την Πρόληψη των Εξαφανίσεων

1. Επίσημη καταδίκη

Οι ύπατες αρχές κάθε χώρας πρέπει να καταδείξουν την απόλυτη αντίθεσή τους στις «εξαφανίσεις». Πρέπει να καταστήσουν σαφές στις στρατιωτικές, αστυνομικές και άλλες δυνάμεις ασφάλειας, ότι δε θα ανεχτούν "εξαφανίσεις" κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις.

2. Έλεγχος εντολών

Οι υπεύθυνοι των δυνάμεων ασφάλειας πρέπει να διατηρήσουν τον ακριβή έλεγχο των εντολών για να εξασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενοί τους δεν διαπράττουν "εξαφανίσεις". Οι ανώτεροι υπάλληλοι, οι οποίοι μεταφέρουν τις εντολές και που διατάζουν ή ανέχονται "τις εξαφανίσεις" από τους υφιστάμενούς τους, πρέπει να θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι για αυτές τις πράξεις.

3. Πληροφορίες για την κράτηση και την αποφυλάκιση

Οι ακριβείς πληροφορίες για τη σύλληψη οποιουδήποτε προσώπου και για τη θέση κράτησής του/ της, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών και των αποφυλακίσεων, πρέπει να δίνονται αμέσως στους συγγενείς, τους δικηγόρους και τα δικαστήρια. Οι φυλακισμένοι πρέπει να αποφυλακίζονται με τρόπο, που επιτρέπει την επαλήθευση της αποφυλάκισης τους και εξασφαλίζει την ασφάλειά τους.

4. Μηχανισμός ανεύρεσης και προστασίας των φυλακισμένων

Οι κυβερνήσεις πρέπει πάντα να εξασφαλίζουν ότι οι δικαστικές διαδικασίες είναι διαφανείς, και οι συγγενείς και οι δικηγόροι του φυλακισμένου μπορούν να βρουν απευθείας, που βρίσκεται και κάτω από ποια αρχή για να επιβεβαιωθούν για την ασφάλεια του και για να επιχειρήσουν την απελευθέρωση οποιουδήποτε βρίσκεται αυθαίρετα υπό κράτηση.

5. Όχι μυστικές κρατήσεις

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι φυλακισμένοι κρατούνται μόνο στα δημόσια αναγνωρισμένα κέντρα κράτησης. Οι ενημερωμένοι κατάλογοι όλων των φυλακισμένων πρέπει να διατηρούνται σε κάθε κέντρο φυλάκισης και κεντρικά. Οι πληροφορίες σε αυτούς τους καταλόγους πρέπει να είναι διαθέσιμες για τους συγγενείς, δικηγόρους, δικαστές, επίσημα σώματα, που προσπαθούν να επισημάνουν τους ανθρώπους που έχουν τεθεί υπό κράτηση, και άλλους με κάποιο νόμιμο ενδιαφέρον. Κανένας δεν πρέπει να φυλακίζεται κρυφά.

6. Έγκριση της σύλληψης και της κράτησης

Η σύλληψη και η κράτηση πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο από ανώτερους υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν εξουσιοδοτηθεί από το νόμο. Οι ανώτεροι υπάλληλοι, που πραγματοποιούν μια σύλληψη πρέπει να δηλώνουν την ταυτότητα τους στο πρόσωπο, που συλλαμβάνουν και, μετά από απαίτηση, στους μάρτυρες του γεγονότος. Οι κυβερνήσεις πρέπει να καθιερώσουν νόμους, που θα αναφέρουν ποιοι ανώτεροι υπάλληλοι είναι εξουσιοδοτημένοι να διατάζουν συλλήψεις ή κρατήσεις. Οποιαδήποτε εκτροπή από τις καθιερωμένες διαδικασίες, η οποία μπορεί να συμβάλλει σε κάποια «εξαφάνιση» πρέπει να τιμωρείται με τις κατάλληλες κυρώσεις.

7. Πρόσβαση στους φυλακισμένους

Όλοι οι φυλακισμένοι πρέπει να παρουσιαστούν σε κάποια δικαστική αρχή χωρίς καθυστέρηση μετά από τη σύλληψή τους. Οι συγγενείς, οι δικηγόροι και οι γιατροί πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση στους φυλακισμένους. Πρέπει να υπάρχουν κανονικές, ανεξάρτητες, μη ανακοινωθείσες και απεριόριστες επισκέψεις επιθεώρησης σε όλες τις τοποθεσίες κράτησης.

8. Απαγόρευση στο νόμο

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η εντολή μιας "εξαφάνισης" είναι μια εγκληματική παράβαση, τιμωρητέα με κυρώσεις ίδιας βαρύτητας με την πράξη. Η απαγόρευση "των εξαφανίσεων" και τα προστατευτικά μέτρα για την πρόληψή τους δεν πρέπει να ανασταλούν κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις,

συμπεριλαμβανομένων των κρατών σε κατάσταση πολέμου ή άλλης δημόσιας έκτακτης ανάγκης.

9. Ατομική ευθύνη

Η απαγόρευση "των εξαφανίσεων" πρέπει να περιληφθεί στην κατάρτιση όλων των ανώτερων υπαλλήλων, που περιλαμβάνει τη σύλληψη και την επιτήρηση των φυλακισμένων και στις οδηγίες, που δίνονται σ' αυτούς. Πρέπει να ενημερωθούν ότι έχουν το δικαίωμα και το καθήκον να αρνηθούν να υπακούσουν σ' οποιαδήποτε εντολή να συμμετέχουν σε μια "εξαφάνιση". Οποιαδήποτε εντολή για συμμετοχή σε μια "εξαφάνιση" από ανώτερο υπάλληλο ή δημόσια αρχή δεν πρέπει ποτέ να θεωρηθεί δικαιολογημένη

10. Έρευνα

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι καταγγελίες και οι εκθέσεις "των εξαφανίσεων" ερευνώνται αμέσως, αμερόληπτα και αποτελεσματικά από ένα σώμα, που είναι ανεξάρτητο από εκείνους, οι οποίοι σύμφωνα με τους ισχυρισμούς είναι υπεύθυνοι και έχει την απαραίτητη ισχύ για να πραγματοποιήσει την έρευνα. Οι μέθοδοι και τα συμπεράσματα της έρευνας πρέπει να δημοσιοποιούνται. Οι ανώτεροι υπάλληλοι που θεωρούνται ύποπτοι για "τις εξαφανίσεις" πρέπει να τεθούν σε διαθεσιμότητα κατά τη διάρκεια της δίκης. Οι συγγενείς του θύματος πρέπει να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες, που είναι σχετικές με την έρευνα και να έχουν το δικαίωμα να παρουσιάσουν αποδείξεις. Οι ενάγοντες, οι μάρτυρες, οι δικηγόροι και άλλοι, οι οποίοι εμπλέκονται την έρευνα πρέπει να προστατευθούν από οποιονδήποτε εκφοβισμό και αντίποινα. Η έρευνα δεν πρέπει να σταματήσει έως ότου διευκρινιστεί επίσημα η απόφαση για το θύμα.

11. Ποινική δίωξη

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιοι για τις «εξαφανίσεις» παραπέμπονται στη δικαιοσύνη. Αυτή η αρχή πρέπει να εφαρμόζεται σε οποιονδήποτε άνθρωπο τυχαίνει να είναι, οπουδήποτε κι αν έχει διαπραχθεί το έγκλημα, οποιαδήποτε κι αν είναι η εθνικότητα των δραστών ή των θυμάτων και δεν έχει καμία σημασία πόσος χρόνος έχει παρέλθει από τη διάπραξη του εγκλήματος. Οι

δίκες πρέπει να διεκπεραιώνονται από τα ποινικά δικαστήρια. Οι δράστες δεν πρέπει να επωφελούνται από οποιαδήποτε νόμιμα μέσα, που να τους απαλλάσσουν από τη δίωξη ή την πεποίθηση ότι είναι εγκληματίες.

12. Αποζημίωση και αποκατάσταση

Τα θύματα "της εξαφάνισης και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους πρέπει να έχουν το δικαίωμα να λάβουν δίκαιη και επαρκή αποζημίωση από το κράτος, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αποζημίωσης. Στα θύματα, που επανεμφανίζονται πρέπει να δίνεται η κατάλληλη ιατρική φροντίδα ή αποκατάσταση.

13. Επικύρωση των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και εφαρμογή των διεθνών προτύπων

Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να επικυρώσουν τις διεθνείς συνθήκες, που περιέχουν προστατευτικά και θεραπευτικά μέτρα ενάντια "στις εξαφανίσεις", συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό Πρωτόκολλό του, που εξασφαλίζει τις ατομικές καταγγελίες. Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή των σχετικών κανόνων του Διεθνούς Συμφώνου και άλλων διεθνών οργάνων, συμπεριλαμβανομένης της Διακήρυξης των Η.Ε σχετικά με την Προστασία όλων των Προσώπων από την Επβεβλημένη Εξαφάνιση και να συμμορφωθούν με τις συστάσεις των διακυβερνητικών οργανώσεων σχετικά με αυτές τις παραβιάσεις.

14. Διεθνής ευθύνη

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα μέσα για να παρέμβουν στις κυβερνήσεις των χωρών, όπου έχουν αναφερθεί "εξαφανίσεις". Πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι μεταφορές εξοπλισμού, δεν διευκολύνουν το στρατό, την αστυνομία και τα άλλα σώματα ασφαλείας να διαπράττουν «εξαφανίσεις». Κανένας δεν πρέπει να επιστρέφει βίαια σε μια χώρα, όπου διακινδυνεύει "να εξαφανιστεί".

Διεθνής Αμνηστία

Πρόγραμμα 12 Σημείων για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων

1. Επίσημη καταδίκη των βασανιστηρίων

Οι ανώτατες αρχές κάθε χώρας πρέπει να εκδηλώσουν την πλήρη αντίθεση τους στα βασανιστήρια. Πρέπει να γνωστοποιήσουν κατηγορηματικά σε όλες τις αρχές τις αρμόδιες για την εφαρμογή του νόμου ότι τα βασανιστήρια δεν είναι ανεκτά σε καμία περίπτωση.

2. Περιορισμοί στην κράτηση σε απομόνωση

Τα βασανιστήρια γίνονται συνήθως ενόσω τα θύματα κρατούνται σε απομόνωση, χωρίς τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με ανθρώπους απ' έξω, που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν ή ανακαλύψουν τι τους συμβαίνει. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν εγγυήσεις ότι η κράτηση σε απομόνωση δε γίνεται μία ευκαιρία για βασανιστήρια. Έχει πρωταρχική σημασία οι φυλακισμένοι να προσάγονται όλοι ενώπιον δικαστικής αρχής αμέσως μόλις συλλαμβάνονται και οι συγγενείς, δικηγόροι και γιατροί να μπορούν να έχουν άμεση και τακτική επικοινωνία μαζί τους.

3. Όχι μυστικές κρατήσεις

Σε μερικές χώρες, τα βασανιστήρια γίνονται σε μυστικά κέντρα, συνήθως, αφού τα θύματα έχουν «εξαφανιστεί». Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι φυλακισμένοι κρατούνται σε δημόσια αναγνωρισμένους χώρους και ότι οι πληροφορίες για τη τύχη τους είναι διαθέσιμες στους συγγενείς και δικηγόρους.

4. Μέτρα προστασίας κατά την ανάκριση και την κράτηση

Οι κυβερνήσεις να ελέγχουν τακτικά τις διαδικασίες κράτησης και ανάκρισης. Οι φυλακισμένοι πρέπει να πληροφορούνται αμέσως τα δικαιώματά τους και κυρίως το δικαίωμα να υποβάλλουν παράπονα για τη μεταχείρισή τους. Πρέπει να γίνονται τακτικές επιθεωρήσεις στους χώρους κράτησης. Ένα σημαντικό μέτρο προστασίας από τα βασανιστήρια θα ήταν ο διαχωρισμός ανάμεσα στις αρχές, που είναι

υπεύθυνες για την κράτηση και σε εκείνες, που είναι επιφορτισμένες με την ανάκριση.

5. Ανεξάρτητη εξέταση καταγγελιών για βασανιστήρια

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι καταγγελίες και αναφορές για βασανιστήρια εξετάζονται αμερόληπτα και αποτελεσματικά. Οι μέθοδοι και τα πορίσματα αυτών των εξετάσεων να γνωστοποιούνται στο κοινό. Οι μάρτυρες και οι καταγγέλλοντες να προστατεύονται από εκφοβισμούς.

6. Άρνηση δηλώσεων, που αποσπάστηκαν με βασανιστήρια

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι δηλώσεις και οι μαρτυρίες, που έγιναν κάτω από βασανιστήρια δεν θα χρησιμοποιηθούν ποτέ σε δικαστικές διαδικασίες.

7. Απαγόρευση των βασανιστηρίων με νόμο

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι πράξεις βασανιστηρίων είναι αξιόποινα αδικήματα του ποινικού νόμου. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η απαγόρευση των βασανιστηρίων δεν πρέπει να αναστέλλεται σε καμία περίπτωση, ούτε ακόμα σε περιόδους πολέμου ή άλλες καταστάσεις ανάγκης.

8. Δίωξη ύποπτων βασανιστών

Εκείνοι, που ευθύνονται για πράξεις βασανιστηρίων πρέπει να δικάζονται. Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται οπουδήποτε κι αν βρίσκονται οι δράστες, όποτε κι αν έγινε το αδίκημα, οποιαδήποτε κι αν είναι η εθνικότητα των δραστών ή των θυμάτων. Δεν θα πρέπει να υπάρξει «ασφαλές λιμάνι» για τους βασανιστές.

9. Διαδικασία εκπαίδευσης

Κατά την εκπαίδευση όλων των αξιωματούχων, που είναι υπεύθυνοι για την κράτηση, την ανάκριση και τη μεταχείριση των κρατούμενων, θα πρέπει να τους γίνει σαφές ότι τα βασανιστήρια είναι μία πράξη εγκληματική και ότι είναι υποχρεωμένοι

να αρνηθούν να υπακούσουν σε οποιαδήποτε διαταγή, που θα τους υποχρέωνε να χρησιμοποιήσουν βασανιστήρια.

10. Αποζημίωση και αποκατάσταση

Τα θύματα των βασανιστηρίων και οι οικογένειές τους πρέπει να έχουν δικαίωμα να ζητήσουν οικονομική αποζημίωση, κατάλληλη περίθαλψη και αποκατάσταση της υγείας τους.

11. Διεθνής ανταπόκριση

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν κάθε δυνατό μέσο για να μεσολαβήσουν στις χώρες, που κατηγορούνται για βασανιστήρια, εγκαθιστώντας διακυβερνητικούς μηχανισμούς, που θα ερευνούν επείγοντως κάθε καταγγελία βασανιστηρίων και θα παίρνουν αποτελεσματικά μέτρα. Θα πρέπει, επίσης, να διασφαλίσουν ότι καμία διαδικασία ή εκπαίδευση, που διευκολύνει την πρακτική των βασανιστηρίων δεν είναι δυνατή μέσα στις τάξεις του στρατού, της αστυνομίας ή των δυνάμεων ασφαλείας.

12. Επικύρωση των διεθνών συνθηκών

Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να επικυρώσουν τις διεθνείς συνθήκες, που εξασφαλίζουν τρόπους προστασίας εναντίον των βασανιστηρίων, όπως το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό του Πρωτόκολλο, που προβλέπει τις ατομικές προσφυγές.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρωπίνης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτριωτών δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρωπίνη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρωπίνης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτύχθει ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την

αυτά προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7

Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8

Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10

Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωστόσο διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.
2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποιο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, και να επιστρέψει σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.
2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαπτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.
2. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλονύμφων.
3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17

1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.
2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 20

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

ΑΡΘΡΟ 21

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.
3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τιμιές εκλογές, οι

οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία.
2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.
3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24

Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25

1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.
2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 28

Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να πραγματοποιούνται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.
2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλιστεί η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία.
3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30

Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα κράτη μέλη του Συμφώνου αυτού:

– Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις αρχές του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης κοινωνίας, αποτελεί τη βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στο κόσμο.

– Αναγνωρίζοντας ότι αυτά τα δικαιώματα πηγάζουν από την έμφυτη αξιοπρέπεια του ατόμου.

– Αναγνωρίζοντας ότι σύμφωνα με την Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το ιδανικό των ανθρωπίνων υπάρξεων που είναι ελεύθερες και απαλλαγμένες από τον φόβο και τη δυστυχία, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον δημιουργηθούν προϋποθέσεις με τις οποίες ο καθένας θα μπορεί να απολαμβάνει τα αστικά και πολιτικά του δικαιώματα καθώς και τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά του.

– Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση, να προωθούν τον παγκόσμιο σεβασμό και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

– Έχοντας αντιληφθεί ότι το άτομο, το οποίο έχει καθήκοντα απέναντι στα άλλα άτομα και στην ολότητα που ανήκει, έχει υποχρέωση να προσπαθήσει να επιτύχει την προαγωγή και την τήρηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το σύμφωνο αυτό.

Συμφωνούν τα ακόλουθα:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1 – Αυτοδιάθεση

1. Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό κα-

1. Τέθηκε σε ισχύ 23.3.1976. Δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα.

θεστώσ τους και εξασφαλίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική ανάπτυξή τους.

2. Για να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς, όλοι οι λαοί μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς πόρους τους, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή οικονομική συνεργασία που στηρίζεται στην αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δικαίου. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί ένας λαός να στερηθεί από τα δικά του μέσα επιδιώσεως.

3. Τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνο αυτό, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών που έχουν την ευθύνη διοικήσεως επαρχιών που δεν είναι αυτόνομες ή είναι κάτω από κηδεμονία, υποχρεώνονται να προωθούν την πραγματοποίηση του δικαιώματος των λαών για αυτοδιάθεση και να σέβονται το δικαίωμα αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άρθρο 2 – Κατάργηση Διακρίσεων – Ικανοποιητική Αποκατάσταση

1. Καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνει την υποχρέωση να σεβαστεί και να εξασφαλίσει σε όλα τα άτομα που βρίσκονται μέσα στην επικράτειά του και υπάγονται στη δικαιοδοσία του, τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το Σύμφωνο αυτό, χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε άλλης κατάστασης.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη, στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται ήδη από την ισχύουσα νομοθεσία τους, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με τις συνταγματικές τους διατάξεις και τους όρους που προβλέπει το Σύμφωνο, για τις νομοθετικές ή άλλες ρυθμίσεις που θα κριθούν αναγκαίες ώστε να τεθούν σε εφαρμογή τα αναγνωριζόμενα στο Σύμφωνο δικαιώματα.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση:
(α) να εξασφαλίσουν σε κάθε πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες, όπως αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο αυτό, παραβιάζονται, τη δυνατότητα προσφυγής για πλήρη επανόρθωση, έστω και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν με την επίσημη ιδιότητά τους.

(δ) να εξασφαλίσουν σε κάθε πρόσωπο που θα προσφεύγει για επανόρθωση ότι το δικαίωμά του θα κρίνεται από την αρμόδια δικαστική, διοικητική ή νομοθετική ή και άλλη αρχή, όπως προβλέπεται από το νομικό σύστημα του κράτους και να προωθούν τις δυνατότητες αυτής της δικαστικής του προστασίας.

(γ) να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες αρχές θα επιβάλλουν αυτές τις επανορθώσεις, εφόσον έγιναν δεκτές.

Άρθρο 3 – Τσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν το δικαίωμα της ισότητας, άνδρα και γυναίκας, στην απόλαυση όλων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων που αναφέρονται στο Σύμφωνο αυτό.

Άρθρο 4 – Παρέκκλιση από τις διατάξεις

1. Σε περίοδο που δημόσιος κίνδυνος απειλεί την υπόσταση του έθνους και για την ύπαρξή του έχει εκδοθεί επίσημη διακήρυξη, τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να λάβουν μέτρα κατά παρέκκλιση των υποχρεώσεών τους από το Σύμφωνο, οπωσδήποτε όμως μέσα στα αυστηρά πλαίσια της ανάγκης που δημιουργεί η συγκεκριμένη κατάσταση και με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα αντιβαίνουν προς τις άλλες υποχρεώσεις τους που επιβάλλονται από το διεθνές δίκαιο και δεν θα συνεπάγονται διακρίσεις για λόγους αποκλειστικά φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας ή κοινωνικής προέλευσης.

2. Καμία παρέκκλιση από τα Άρθρα 6, 7, 8 (παρ. 1 και 2), 11, 15, 16 και 18 δεν μπορεί να γίνει με βάση την προηγούμενη διάταξη.

3. Καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη που κάνει χρήση του δικαιώματος της παρέκκλισης οφείλει να γνωστοποιήσει αμέσως στα άλλα κράτη του Συμφώνου, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ποιες διατάξεις αφορά η παρέκκλιση και για ποιους λόγους έγινε. Η ίδια γνωστοποίηση και με τον ίδιο τρόπο θα γίνει και όταν τεθεί τέρμα στην παρέκκλιση.

Άρθρο 5 – Κανένας περιορισμός στα δικαιώματα του Συμφώνου

1. Καμία διάταξη στο Σύμφωνο αυτό δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι συνεπάγεται για ένα κράτος, ομάδα ή πρόσωπο, οποιοδήποτε δικαίωμα να αναλάβει δραστηριότητα ή να εκτελέσει πράξεις που

να αποσκοπούν στην εξουδετέρωση οποιουδήποτε από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο ή στον περιορισμό τους σε βαθμό μεγαλύτερο από ό,τι προβλέπεται σ' αυτό.

2. Δεν επιτρέπεται καμία απαγόρευση ή παρέκκλιση από τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που αναγνωρίζονται ή υπάρχουν σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος, σύμφωνα με νόμους, συμβάσεις, κανονισμούς ή έθιμα, με το πρόσχημα ότι το παρόν Σύμφωνο δεν αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα ή τα αναγνωρίζει σε μικρότερη κλίμακα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Άρθρο 6 - Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει έμφυτο το δικαίωμα στη ζωή. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από τον νόμο. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα τη ζωή του.

2. Στις χώρες όπου η θανατική ποινή δεν έχει καταργηθεί, η καταδίκη σε θάνατο δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνο για τα πιο σοβαρά εγκλήματα, σύμφωνα με τον νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο διάπραξης του εγκλήματος και πάντως όχι αντίθετα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού και της Σύμβασης για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας. Η ποινή αυτή δεν μπορεί να εκτελεστεί παρά μόνο σύμφωνα με οριστική απόφαση που έχει εκδοθεί από αρμόδιο δικαστήριο.

3. Στις περιπτώσεις που η αφαίρεση της ζωής συνιστά έγκλημα γενοκτονίας, είναι αυτονόητο ότι καμία διάταξη του άρθρου αυτού δεν μπορεί να επιτρέψει σε ένα συμβαλλόμενο κράτος να παρεκκλίνει με οποιοδήποτε τρόπο από οποιαδήποτε υποχρέωση που έχει αναλάβει με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας.

4. Ο καταδικασμένος σε θάνατο έχει το δικαίωμα να ζητήσει απονομή χάριτος ή μετατροπή της ποινής. Αμνηστία, χάρη ή μετατροπή της θανατικής ποινής είναι δυνατόν να χορηγηθεί σε όλες τις περιπτώσεις.

5. Θανατική ποινή δεν μπορεί να επιβληθεί για εγκλήματα που διέπραξαν άτομα κάτω των 18 ετών και δεν μπορεί να εκτελεστεί όταν πρόκειται για εγκύους γυναίκες.

6. Τα συμβαλλόμενα κράτη δεν μπορούν να επικαλεστούν καμία διάταξη του άρθρου αυτού με σκοπό να καθυστερήσουν ή να παρεμποδίσουν την κατάργηση της θανατικής ποινής.

Άρθρο 7 – Απαγόρευση των βασανιστηρίων

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Ειδικότερα, κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε ιατρικό ή επιστημονικό πειραματισμό, χωρίς την ελεύθερη συναίνεσή του.

Άρθρο 8 – Απαγόρευση της δουλείας

1. Κανείς δεν επιτρέπεται να είναι δούλος. Η δουλεία και το δουλεμπόριο κάθε μορφής απαγορεύονται.

2. Κανείς δεν επιτρέπεται να δρίσκεται σε κατάσταση υποδούλωσης.

3. (α) Κανείς δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να εκτελέσει καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

(β) Η παράγραφος 3 (α) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποκλείει την έκτιση της ποινής καταναγκαστικών έργων, που έχει εκδοθεί από αρμόδιο δικαστήριο, σε χώρες όπου ορισμένα εγκλήματα τιμωρούνται με αυτή την ποινή.

(γ) Κατά την έννοια της παραγράφου 3, ο όρος «καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία» δεν περιλαμβάνει:

(i) Κάθε εργασία ή υπηρεσία που δεν αναφέρεται στο εδάφιο (β), όταν ζητείται κανονικά από ένα άτομο που είναι φυλακισμένο με νόμιμη δικαστική απόφαση ή ένα άτομο που έχει αποφυλακισθεί υπό όρους.

(ii) Κάθε υπηρεσία στρατιωτικού χαρακτήρα και στις χώρες όπου αναγνωρίζεται η αντίρρηση συνείδησης, κάθε υπηρεσία εθνικού χαρακτήρα, που απαιτείται σύμφωνα με σχετικό νόμο για τους αντιρρησίες συνείδησης.

(iii) Κάθε υπηρεσία που απαιτείται σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης ή συμφοράς που απειλεί τη ζωή ή την ευημερία της κοινότητας.

(iv) Κάθε εργασία ή υπηρεσία που αποτελεί μέρος των συνηθισμένων υποχρεώσεων του πολίτη.

Άρθρο 9 – Ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου του. Κανείς δεν μπορεί να συλληφθεί ή να φυλακιστεί αυθαίρετα. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του παρά μόνο για λόγους και με διαδικασία που ορίζει ο νόμος.

2. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται πρέπει να λαβαίνει αμέσως γνώση των λόγων της σύλληψής του και μέσα στον συντομότερο δυνατό χρόνο να του γνωστοποιούνται οι κατηγορίες που υπάρ-

χουν εναντίον του.

3. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται ή κρατείται με ποινική κατηγορία, πρέπει να προσάγεται αμέσως ενώπιον του δικαστή ή άλλου αξιωματούχου εξουσιοδοτημένου από τον νόμο να εκτελεί χρέη δικαστικής αρχής και έχει το δικαίωμα να δικαστεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ή να αφηθεί ελεύθερο. Η κράτηση προσώπων εν αναμονή της δίκης τους δεν πρέπει να είναι γενικός κανόνας αλλά μπορεί να γίνει αποφυλάκιση εφόσον υπάρξουν εγγυήσεις που να εξασφαλίζουν την εμφάνιση του υποδίκου στο δικαστήριο σε οποιαδήποτε φάση της δικαστικής διαδικασίας και, ενδεχομένως, για την εκτέλεση της απόφασης.

4. Κάθε άτομο που στερείται την ελευθερία του με σύλληψη ή κράτηση, έχει δικαίωμα να προσφύγει στο δικαστήριο ζητώντας να αποφανθεί χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησής του και να διατάξει την απόλυσή του εφόσον η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

5. Κάθε άτομο που υπήρξε θύμα παράνομης σύλληψης ή κράτησης έχει δικαίωμα σε υποχρεωτική αποζημίωση.

Άρθρο 10 - Ανθρωπιστική μεταχείριση των κρατουμένων

1. Κάθε άτομο που έχει στερηθεί την ελευθερία του έχει δικαίωμα σε μια μεταχείριση ανθρώπινη που σέβεται την έμφυτη αξιοπρέπεια του ανθρωπίνου προσώπου.

2. (α) Οι κρατούμενοι, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, πρέπει να διαχωρίζονται από τα πρόσωπα που έχουν ήδη καταδικαστεί και πρέπει να έχουν ιδιαίτερη μεταχείριση, κατάλληλη προς την κατάστασή τους, ως μη καταδικασθέντα πρόσωπα.

(β) Οι ανήλικοι κρατούμενοι πρέπει να διαχωρίζονται από τους ενήλικους και η υπόθεσή τους να διεκπεραιώνεται όσο το δυνατόν ταχύτερα.

3. Το σωφρονιστικό σύστημα θα καθορίζει τη μεταχείριση των κρατουμένων, η οποία πρέπει να έχει ως βασικό σκοπό την αναμόρφωσή τους και την κοινωνική τους αποκατάσταση. Οι ανήλικοι εγκληματίες θα κρατούνται χωριστά από τους ενήλικους και θα έχουν τη μεταχείριση που ταιριάζει στην ηλικία τους και το νομικό τους καθεστώς.

Άρθρο 11 - Προστασία από φυλάκιση για αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης

Κανείς δεν μπορεί να φυλακιστεί με μόνη αιτία την αδυναμία του να εκπληρώσει μια συμβατική υποχρέωση.

Άρθρο 12 – Ελευθερία μετακίνησης και διαμονής

1. Κάθε άτομο που βρίσκεται νόμιμα μέσα στην εδαφική επικράτεια ενός κράτους, έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα μέσα σ' αυτήν και να εκλέγει ελεύθερα την κατοικία του.

2. Κάθε άτομο είναι ελεύθερο να βγαίνει από οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της δικής του.

3. Τα παραπάνω αναφερόμενα δικαιώματα δεν θα υπόκεινται σε περιορισμούς, εκτός από εκείνους που προβλέπονται από τον νόμο ως αναγκαίοι για να προστατεύεται η εθνική ασφάλεια, η δημόσια τάξη, η δημόσια υγεία, η ηθική ή τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων και που είναι σύμφωνοι με τα άλλα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο.

4. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα το δικαίωμα εισόδου στη δική του χώρα.

Άρθρο 13 – Προστασία αλλοδαπών από αυθαίρετη απέλαση

Αλλοδαπός που βρίσκεται νόμιμα μέσα στην εδαφική επικράτεια ενός συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να απελαθεί μόνο έπειτα από απόφαση που έχει ληφθεί κατά νόμο και έχει το δικαίωμα, εκτός αν σοβαροί λόγοι εθνικής ασφάλειας το εμποδίζουν, να προβάλλει λόγους εναντίον της απέλασής του και να ζητήσει, με νόμιμη εκπροσώπηση, την αναθεώρηση της υπόθεσής του από τις αρμόδιες αρχές ή από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ειδικά οριζόμενα από τις αρμόδιες αρχές.

Άρθρο 14 – Ισότητα ενώπιον των δικαστηρίων

1. Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον των Δικαστηρίων. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε μια δίκαιη και δημόσια δίκη από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, κατά νόμο συσταθέν, που θα αποφανθεί για οποιαδήποτε ποινική κατηγορία εναντίον του ή για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, αστικού χαρακτήρα. Ο τύπος και το κοινό μπορεί να αποκλεισθούν από μέρος ή ολόκληρη τη δίκη για λόγους ηθικής, δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία ή όταν αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων ή στο μέτρο που είναι εξαιρετικά αναγκαίο, κατά τη γνώμη του δικαστηρίου σε ειδικές περιστάσεις, όταν η δημοσιότητα μπορεί να βλάψει τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. Εντούτοις, κάθε απόφαση που εκδίδεται για μια ποινική ή αστική υπόθεση πρέπει να δημοσιεύεται, εκτός αν αυτό αντιτίθεται στο συμφέρον ανηλίκων προσώπων ή όταν η διαδικασία αφορά συζυγικές διαφορές ή επιμέλεια τέκνων.

2. Κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα έχει το δικαίωμα να θεωρείται αθώο έως ότου αποδειχθεί η ενοχή του κατά τον νόμο.

3. Κατά την απαγγελία οποιασδήποτε ποινικής κατηγορίας εναντίον του, κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει τις ακόλουθες ελάχιστες εγγυήσεις, σε πλήρη ισότητα:

(α) να πληροφορείται το ταχύτερο δυνατόν και λεπτομερώς, σε γλώσσα που την κατανοεί, τη φύση και την αιτία της εναντίον του κατηγορίας.

(β) να έχει τον απαιτούμενο χρόνο και τα μέσα για να προετοιμάσει την υπεράσπισή του και να επικοινωνήσει με δικηγόρο της εκλογής του.

(γ) να δικαστεί χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

(δ) να είναι παρών κατά τη δίκη του και να υπερασπίσει τον εαυτό του αυτοπροσώπως ή με συνήγορο της εκλογής του. Εάν δεν έχει συνήγορο, να πληροφορείται πάντως ότι είναι δικαίωμά του να έχει νομική βοήθεια και όταν τούτο κρίνεται απαραίτητο προς εξυπηρέτηση της δικαιοσύνης να του ορίζεται αυτεπαγγέλτως συνήγορος, χωρίς αμοιβή, εάν ο ίδιος δεν έχει τα μέσα να πληρώσει.

(ε) Να εξετάζει ο ίδιος ή μέσω του συνηγόρου του τους μάρτυρες κατηγορίας και να εξασφαλίζει την παρουσία και την εξέταση των μαρτύρων υπεράσπισής του με τους ίδιους όρους όπως και για τους μάρτυρες κατηγορίας.

(στ) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέως εάν δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο.

(ζ) Να μην εξαναγκάζεται να καταθέτει εναντίον του εαυτού του και να ομολογεί ενοχή.

4. Στις περιπτώσεις ανηλίκων η διαδικασία (που εφαρμόζεται) πρέπει να λαβαίνει υπόψη την ηλικία τους καθώς και το ότι στόχος είναι να βοηθήσει στην αποκατάστασή τους.

5. Κάθε πρόσωπο που καταδικάστηκε για κάποιο έγκλημα έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε ανώτερο δικαστήριο, σύμφωνα με τον νόμο, για αναθεώρηση της καταδίκης και της απόφασης.

6. Όταν μια τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση ακυρωθεί ή δοθεί χάρη επειδή, σύμφωνα με νέα στοιχεία που προέκυψαν ή που ανακαλύφθηκαν μετά την καταδίκη αποδεικνύεται ότι υπήρξε δικαστική πλάνη, το πρόσωπο που υπέστη τις συνέπειες αυτής της καταδίκης έχει δικαίωμα αποζημίωσης σύμφωνα με τον νόμο, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η μη έγκαιρη αποκάλυψη των αγνώστων στοιχείων οφείλεται εν όλω ή εν μέρει στον ίδιο.

7. Κανένας δεν μπορεί να δικαστεί ή να τιμωρηθεί πάλι για μια παράβαση για την οποία έχει ήδη καταδικαστεί ή απαλλαγεί με οριστική απόφαση, σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική διαδικασία κάθε χώρας.

Άρθρο 15 – Αναδρομική τιμωρία

1. Κανένας δεν μπορεί να κριθεί ένοχος ποινικού αδικήματος για πράξη ή παράλειψη η οποία κατά τον χρόνο που τελέστηκε δεν συνιστούσε αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Ούτε μπορεί να του επιβληθεί ποινή μεγαλύτερη από εκείνη που εφαρμόζοταν κατά τον χρόνο που έγινε το αδίκημα. Εάν μετά τη διάπραξη του αδικήματος ο νόμος ορίσει την επιβολή μιας ελαφρότερης ποινής, ο παραβάτης θα επωφεληθεί από την αλλαγή.

2. Το άρθρο αυτό δεν μπορεί να δημιουργήσει καμιά επιφύλαξη ως προς τη δίκη και τιμωρία ενός προσώπου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τον χρόνο που τελέστηκε αποτελούσε ποινικό αδίκημα σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, που αναγνωρίζονται από τη διεθνή κοινότητα.

Άρθρο 16 – Νομική υπόσταση του ατόμου

Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να αναγνωρίζεται παντού ως νομική υπόσταση.

Άρθρο 17 – Απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής

1. Κανείς δεν μπορεί να υποστεί αυθαίρετες ή παράνομες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε παράνομες προσβολές κατά της τιμής και της αξιοπρέπειάς του.

2. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει την προστασία του νόμου από τέτοιου είδους προσβολές και επεμβάσεις.

Άρθρο 18 – Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία να έχει ή να ασπάζεται μια θρησκεία ή μια πίστη της εκλογής του και η ελευθερία να εκδηλώνει τη θρησκεία ή την πίστη του κατ' ιδίαν ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με λατρεία, πρακτική άσκηση και διδασκαλία.

2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε οποιοδήποτε εξαναγκασμό που θα μείωνε την ελευθερία του να έχει ή να ασπάζεται μια θρησκεία ή μια πίστη της εκλογής του.

3. Η ελευθερία να εκδηλώνει ένα πρόσωπο τη θρησκεία ή την πίστη του υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ρητά ορίζει ο νόμος και που είναι απαραίτητοι για τη δημόσια ασφάλεια, τάξη,

υγεία ή τα ήθη ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων.

4. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και ενδεχομένως των νόμιμων κηδεμόνων, να δίνουν στα παιδιά τους τη θρησκευτική και ηθική μόρφωση σύμφωνα με τις δικές τους πεποιθήσεις.

Άρθρο 19 – Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης

1. Ο καθένας δικαιούται να έχει τη δική του γνώμη, χωρίς επεμβάσεις.

2. Ο καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Σ' αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία να αναζητήσει, να λάβει ή να μεταδώσει πληροφορίες κάθε είδους, ανεξάρτητα από σύνορα, σε μορφή προφορική, γραπτή ή έντυπη, με τη μορφή της τέχνης ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της εκλογής του.

3. Η άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 συνεπάγεται ειδικά καθήκοντα και ευθύνες. Επομένως είναι δυνατόν να υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι όμως θα προβλέπονται ρητά από τον νόμο και θα είναι αναγκαίοι:

- (α) για τον σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπόληψης των άλλων
- (β) για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας ή των ηθών.

Άρθρο 20 – Απαγόρευση προπαγάνδας για πόλεμο, μίσος και διακρίσεις

1. Κάθε προπαγάνδα για πόλεμο απαγορεύεται από τον νόμο.

2. Κάθε συνηγορία για εθνικό, φυλετικό ή θρησκευτικό μίσος που μπορεί να προκαλέσει παρακίνηση σε διακρίσεις, εχθρότητα ή βία, απαγορεύεται από τον νόμο.

Άρθρο 21 – Δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης

Αναγνωρίζεται το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης. Στο δικαίωμα αυτό δεν επιτρέπονται περιορισμοί παρά μόνο όσοι επιβάλλονται από τον νόμο και είναι αναγκαίοι για τη δημόσια ασφάλεια και τάξη, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 22 – Ελευθερία του συνεταιρισμού

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να συνεταιρίζεται ελεύθερα με άλλους καθώς και το δικαίωμα να ιδρύει και να προσχωρεί σε συνδικάτα, για την προστασία των συμφερόντων του.

2. Στο δικαίωμα αυτό δεν επιβάλλονται περιορισμοί παρά μόνο όσοι καθορίζονται από τον νόμο και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για το συμφέρον της εθνικής ή δημόσιας ασφάλειας και τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Το παραπάνω άρθρο δεν παρεμποδίζει την επιβολή των νόμιμων περιορισμών στην άσκηση του δικαιώματος αυτού από μέλη των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας.

3. Καμία διάταξη του άρθρου αυτού δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη της Σύμβασης του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας του 1948, που αφορά την Ελευθερία του Συνδικαλισμού και την Προστασία του Δικαιώματος συμμετοχής σε Οργανώσεις, να λαβαίνουν νομοθετικά μέτρα ή να εφαρμόζουν τους νόμους κατά τρόπο που να θίγονται οι εγγυήσεις που προβλέπονται στη Σύμβαση αυτήν.

Άρθρο 23 – Προστασία της οικογένειας – Ελευθερία του γάμου

1. Η οικογένεια αποτελεί τη φυσική και θεμελιακή μονάδα της κοινωνίας και έχει δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

2. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα, στους άνδρες και τις γυναίκες που έχουν φθάσει σε ηλικία γάμου, να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένεια.

3. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί χωρίς την ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλόντων συζύγων.

4. Τα συμβαλλόμενα στο Σύμφωνο αυτό κράτη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στους συζύγους ισότητα δικαιωμάτων και ευθυνών ως προς τον γάμο, στη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του. Σε περίπτωση διάλυσης, θα προβλέπονται μέτρα για την απαιτούμενη προστασία των παιδιών.

Άρθρο 24 – Προστασία των παιδιών

1. Κάθε παιδί, χωρίς καμιά διάκριση ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία ή τη γέννησή του, θα έχει δικαίωμα στα μέτρα προστασίας που απαιτεί η κατάσταση του ως ανηλίκου, από την οικογένειά του, την κοινωνία και το κράτος.

2. Κάθε παιδί θα εγγράφεται στα μητρώα αμέσως μετά τη γέν-

νησή του και θα παίρνει ένα όνομα.

3. Κάθε παιδί δικαιούται να αποκτήσει μια εθνικότητα.

Άρθρο 25 – Δικαίωμα ψήφου και υποψηφιότητας

Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα, χωρίς καμιά από τις διακρίσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 2 και χωρίς αδικαιολόγητους περιορισμούς:

(α) να συμμετέχει στη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων, είτε άμεσα είτε με εκπροσώπους που έχει ελεύθερα εκλέξει.

(β) να ψηφίζει και να εκλέγεται σε τίμιες και κατά κανονικά διαστήματα εκλογές, που θα διεξάγονται με καθολική και ίση ψηφοφορία και με μυστική ψήφο, ώστε να διασφαλίζεται η ελεύθερη έκφραση και η θέληση των εκλογέων.

(γ) να έχει πρόσβαση, υπό γενικούς όρους ισότητας, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.

Άρθρο 26 – Ισότητα απέναντι στον νόμο

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και δικαιούνται ίση προστασία από τον νόμο, χωρίς καμιά διάκριση. Γι' αυτόν τον σκοπό, ο νόμος πρέπει να απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση και να εγγυάται σε όλα τα πρόσωπα ίση και αποτελεσματική προστασία από διακρίσεις βασιζόμενες σε οποιαδήποτε αιτία π.χ. τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την παρουσία ή τη γέννησή του ή άλλη κατάσταση.

Άρθρο 27 – Δικαιώματα των μειονοτήτων

Στις χώρες όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες, τα πρόσωπα που ανήκουν στις μειονότητες αυτές δεν μπορούν να στερηθούν το δικαίωμα να απολαμβάνουν, από κοινού με άλλα μέλη της ομάδας τους, τον δικό τους πολιτισμό, να προσδεύουν και να ασκούν τη θρησκεία τους ή να μιλούν τη δική τους γλώσσα.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Άρθρο 28

1. Συγκροτείται μια Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμφώνου (στο εξής θα αναφέρεται ως η Επιτροπή). Αποτελείται από 18 μέλη και είναι επιφορτισμένη με τις λειτουργίες που αναφέρονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή θα αποτελείται από πολίτες των κρατών μελών, οι οποίοι πρέπει να είναι πρόσωπα υψηλού ηθικού επιπέδου, με αναγνωρισμένη ικανότητα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, όπου αυτό θεωρηθεί χρήσιμο, πρόσωπα με νομική πείρα.

3. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται και υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα.

Άρθρο 29

1. Τα μέλη της Επιτροπής θα εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία από κατάλογο προσώπων που κατέχουν τις ιδιότητες, όπως ορίζονται στο Άρθρο 28 και προτείνονται από τα συμβαλλόμενα κράτη.

2. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος δεν μπορεί να προτείνει περισσότερα από δύο πρόσωπα. Τα πρόσωπα αυτά πρέπει να είναι πολίτες του κράτους που τα προτείνει.

3. Ένα πρόσωπο μπορεί να προταθεί για επανεκλογή.

Άρθρο 30

1. Η αρχική εκλογή της Επιτροπής πρέπει να γίνει το αργότερο 6 μήνες μετά την ημερομηνία που το παρόν Σύμφωνο τεθεί σε ισχύ.

2. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την διεξαγωγή εκλογής στην Επιτροπή (εκτός από την περίπτωση εκλογής για συμπλήρωση κενής θέσης, κατά το Άρθρο 34), ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών προσκαλεί εγγράφως τα κράτη μέλη να υποβάλουν μέσα σε τρεις μήνες τις υποψηφιότητες που προτείνουν ως μέλη της Επιτροπής.

3. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ετοιμάζει έναν κατάλογο, με αλφαθητική σειρά, όλων των προσώπων που έχουν

προταθεί, με μια σχετική ένδειξη για το κάθε πρόσωπο από το κράτος που το προτείνει και τον υποβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη το αργότερο ένα μήνα πριν από κάθε εκλογή.

4. Οι εκλογές των μελών της Επιτροπής θα γίνονται σε συνεδρίαση των συμβαλλομένων κρατών, την οποία θα συγκαλεί ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών στην Έδρα του ΟΗΕ. Στη συνεδρίαση αυτή, για την οποία απαιτείται απαρτία των 2/3 των συμβαλλομένων κρατών, θα εκλέγονται οι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων-των συμβαλλομένων κρατών που παρίστανται και ψηφίζουν.

Άρθρο 31

1. Στην Επιτροπή δεν μπορεί να συμμετέχει περισσότερο από ένας πολίτης του ίδιου κράτους.

2. Κατά την εκλογή, θα πρέπει να επιδιώκεται μια ισότητα στη γεωγραφική κατανομή των μελών καθώς και στην εκπροσώπηση των διαφόρων μορφών πολιτισμού και των κυριοτέρων νομικών συστημάτων.

Άρθρο 32

1. Τα μέλη της Επιτροπής θα εκλέγονται για μια περίοδο τεσσάρων χρόνων και μπορούν να επανεκλεγούν αν προταθεί και πάλι η υποψηφιότητά τους. Αλλά για τα εννέα από τα μέλη της πρώτης εκλογής η θητεία λήγει σε δύο χρόνια. Τα ονόματα αυτών των εννέα μελών κληρώνονται αμέσως μετά την πρώτη εκλογή από τον πρόεδρο της συνεδρίασης όπως αναφέρεται στο Άρθρο 30, παρ. 4.

2. Μετά τη λήξη της θητείας, οι εκλογές διεξάγονται σύμφωνα με τα προηγούμενα άρθρα αυτού του μέρους του Συμφώνου.

Άρθρο 33

1. Αν, κατά την ομόφωνη γνώμη των άλλων μελών, ένα μέλος της Επιτροπής έχει πάψει να ασκεί τα καθήκοντά του για οποιοδήποτε λόγο, εκτός από μια προσωρινή απουσία, ο πρόεδρος της Επιτροπής ειδοποιεί τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κηρύσσει κενή τη θέση του μέλους αυτού.

2. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ο πρόεδρος ειδοποιεί αμέσως τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος κηρύσσει τη θέση κενή από την ημερομηνία του θανάτου ή της παραίτησης.

Άρθρο 34

1. Όταν μια θέση κηρυχθεί κενή και εφόσον η θητεία του μέλους που αντικαθίσταται δεν πρόκειται να λήξει μέσα σε έξι μήνες από την κήρυξη της κενής θέσης, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί το καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη, τα οποία μπορούν μέσα σε 2 μήνες να υποβάλουν υποψηφιότητες για την πλήρωση της κενής θέσης, σύμφωνα με το άρθρο 29.
2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ετοιμάζει έναν κατάλογο, με αλφαθητική σειρά, των προσώπων που έχουν προταθεί ως υποψήφιοι και τον υποβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη. Η συνέχεια, η εκλογή για την πλήρωση της κενής θέσης γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις αυτού του μέρους του Συμφώνου.
3. Το μέλος της Επιτροπής που εξελέγη για να πληρώσει τη θέση που κηρύχθηκε κενή κατά το άρθρο 33 θα υπηρετήσει για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του μέλους που άφησε τη θέση κενή, σύμφωνα με το άρθρο αυτό.

Άρθρο 35

Τα μέλη της Επιτροπής, με έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, λαβαίνουν αποζημίωση από τους πόρους του οργανισμού, υπό τους όρους και τις συνθήκες που θα αποφασίσει η Γενική Συνέλευση, εκτιμώντας τη σπουδαιότητα των καθηκόντων της Επιτροπής.

Άρθρο 36

Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών παρέχει το προϋπολογισμό και τα υλικά μέσα που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των λειτουργιών της Επιτροπής, όπως προβλέπονται από παρόν Συμφωνο.

Άρθρο 37

1. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών συγκαλεί την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής στην Έδρα των Ηνωμένων Εθνών.
2. Μετά την πρώτη της συνεδρίαση, η Επιτροπή θα συνεδριάζει κατά τις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό της.
3. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει κατά κανόνα στην Έδρα των

Ηνωμένων Εθνών ή στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη.

Άρθρο 38

Κάθε μέλος της Επιτροπής πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, κάνει μια επίσημη δήλωση σε ανοιχτή συνεδρίαση, ότι θα επιτελέσει το έργο του με αντικειμενικότητα και ευσυνειδησία.

Άρθρο 39

1. Η Επιτροπή εκλέγει τα μέλη του Προεδρείου της με διετή θητεία, με δυνατότητα να επανεκλεγούν.
2. Η Επιτροπή συντάσσει τον δικό της εσωτερικό κανονισμό, ο οποίος όμως πρέπει, μεταξύ άλλων να προβλέπει ότι:
 - (α) για την απαρτία απαιτείται η παρουσία δώδεκα μελών
 - (β) οι αποφάσεις της Επιτροπής θα παίρνονται με την πλειοψηφία των παρόντων μελών.

Άρθρο 40

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλουν εκθέσεις για τα μέτρα που έχουν θεσπίσει ώστε να έχουν αποτέλεσμα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο Σύμφωνο καθώς και για την πρόοδο που έχει γίνει στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών:
 - (α) Μέσα σε ένα χρόνο από την ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ το παρόν Σύμφωνο για τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη
 - (β) Στη συνέχεια, κάθε φορά που θα ζητηθεί από την Επιτροπή.
2. Όλες οι εκθέσεις απευθύνονται στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος τις διαβιβάζει στην Επιτροπή για εξέταση. Οι εκθέσεις θα αναφέρουν τους λόγους και τις δυσκολίες, αν υπάρχουν, που επηρεάζουν την εφαρμογή του παρόντος Συμφώνου.
3. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών μπορεί, μετά από συνεννόηση με την Επιτροπή, να διαβιβάσει στους ενδιαφερόμενους ειδικευμένους οργανισμούς αντίγραφα από ορισμένα μέρη των εκθέσεων εφόσον αυτά αφορούν θέματα της αρμοδιότητάς τους.
4. Η Επιτροπή μελετά τις εκθέσεις που έχουν υποβληθεί από τα συμβαλλόμενα κράτη. Διαβιβάζει καιόπιν τις σχετικές απόψεις της στα κράτη αυτά καθώς και ορισμένα γενικά σχόλια που θεωρεί ότι είναι χρήσιμα. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διαβιβά-

σει τα σχόλια αυτά στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, καθώς και αντίγραφα των εκθέσεων που έλαβε από τα συμβαλλόμενα κράτη.

5. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να υποβάλουν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους πάνω σε οποιοδήποτε σχόλιο που τους διαβιβάστηκε, κατά την παράγραφο 4 του άρθρου αυτού.

Άρθρο 41

1. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να δηλώσει, κατά τις διατάξεις του άρθρου αυτού, ότι αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής, να δέχεται και να εξετάζει αναφορές με τις οποίες ένα κράτος μέλος ισχυρίζεται ότι ένα άλλο κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, κατά το παρόν Σύμφωνο. Αναφορές αυτού του είδους γίνονται δεκτές και εξετάζονται μόνο εφόσον υποβάλλονται από ένα κράτος μέλος που έχει ήδη δηλώσει ότι αναγνωρίζει, στο μέτρο που το αφορά, την αρμοδιότητα της Επιτροπής. Καμιά αναφορά δεν θα γίνεται δεκτή από την Επιτροπή, όταν αφορά ένα κράτος μέλος που δεν έχει κάνει μια τέτοια δήλωση. Αναφορές που γίνονται κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, εξετάζονται σύμφωνα με την παρακάτω διαδικασία:

(α) Αν ένα συμβαλλόμενο κράτος θεωρεί ότι ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος δεν εφαρμόζει τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου, μπορεί, με γραπτή ανακοίνωση, να επιστήσει την προσοχή του κράτους αυτού στο σχετικό ζήτημα. Μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη της ανακοίνωσης, το κράτος που την έλαβε πρέπει να δώσει στο κράτος που την έστειλε γραπτή εξήγηση ή οποιαδήποτε άλλη δήλωση που να διευκρινίζει το ζήτημα, περιλαμβάνοντας στο μέτρο που είναι δυνατό και χρήσιμο, αναφορές στις εσωτερικές διαδικασίες και τα επανορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί, που εκκρεμούν ή που είναι δυνατόν να ληφθούν για το θέμα αυτό.

(β) Αν το ζήτημα δεν διευθετηθεί ικανοποιητικά και για τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη μέσα σε έξι μήνες από την παραλαβή της αρχικής ανακοίνωσης, το καθένα από τα δύο κράτη έχει το δικαίωμα να παραπέμψει το θέμα στην Επιτροπή, με ανακοίνωση που θα απευθύνει στην Επιτροπή και στο άλλο κράτος.

(γ) Η Επιτροπή δεν θα ασχοληθεί με το θέμα που της υποβλήθηκε παρά μόνο, εφόσον βεβαιωθεί ότι όλα τα εσωτερικά μέτρα επανόρθωσης έχουν χρησιμοποιηθεί και εξαντληθεί, σύμφωνα με τις γενικά παραδεδεγμένες αρχές του διεθνούς δικαίου. Τούτο δεν θα ισχύει στις περιπτώσεις που η διαδικασία της επανόρθωσης παρατείνεται αδικαιολόγητα.

(δ) Η επιτροπή συνεδριάζει κλεισμένων των θυρών όταν εξετάζει ανακοινώσεις κατά το παρόν άρθρο.

(ε) Με την επιφύλαξη των όρων του εδαφίου (γ), η Επιτροπή διαθέτει τις καλές της υπηρεσίες στα ενδιαφερόμενα κράτη, αποβλέποντας σε μια φιλική διευθέτηση του ζητήματος, με βάση τον σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, όπως αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο.

(στ) Η Επιτροπή μπορεί, για οποιοδήποτε θέμα της έχει υποβληθεί, να καλέσει τα ενδιαφερόμενα κράτη, που αναφέρονται στο εδάφιο (β) να της παράσχουν κάθε σχετική πληροφορία.

(ζ) Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, που αναφέρονται στο εδάφιο (β) έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά τη συζήτηση του θέματος στην Επιτροπή και να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους προφορικά και/ή γραπτά.

(η) Μέσα σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία παραλαβής της ανακοίνωσης, κατά το εδάφιο (β), η Επιτροπή υποβάλλει μια έκθεση:

(i) Αν έχει βρεθεί μια λύση, μέσα στα πλαίσια που αναφέρονται στο εδάφιο (ε), η Επιτροπή περιορίζει την έκθεσή της σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων και της λύσης που βρέθηκε.

(ii) Αν δεν έχει βρεθεί μια τέτοια λύση, η Επιτροπή θα περιοριστεί μόνο σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων. Οι γραπτές παρατηρήσεις που έγιναν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη καθώς και σημείωμα των προφορικών παρατηρήσεων, επισυνάπτονται στην έκθεση. Η έκθεση υποβάλλεται στα ενδιαφερόμενα για τη σχετική περίπτωση κράτη μέλη.

2. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου τίθενται σε ισχύ όταν δέκα από τα συμβαλλόμενα κράτη θα έχουν κάνει τη δήλωση που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Τα συμβαλλόμενα κράτη καταθέτουν τις δηλώσεις αυτές στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος διαβιβάζει αντίγραφα στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η δήλωση μπορεί να αποσυρθεί οποιαδήποτε στιγμή, μετά από ειδοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα. Μια τέτοια ενέργεια δεν επηρεάζει την εξέταση οποιουδήποτε θέματος που αποτελείσε το αντικείμενο ανακοίνωσης και είχε ήδη διαβιρασθεί, κατά τα οριζόμενα στο παρόν Άρθρο. Μετά την ειδοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα ότι η δήλωση αποσύρεται, καμιά άλλη ανακοίνωση από συμβαλλόμενο κράτος δεν θα γίνει δεκτή, εκτός αν το ενδιαφερόμενο κράτος προβεί σε νέα δήλωση.

Άρθρο 42

1. (α) Αν ένα θέμα που παραπέμφθηκε στην Επιτροπή κατά το Άρθρο 41 δεν λυθεί ικανοποιητικά για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί με προηγούμενη συναίνεση των ενδιαφερομένων κρατών να διορίσει μια ad hoc Συμβιβαστική Επιτροπή.

Η Επιτροπή αυτή θα διαθέσει τις καλές υπηρεσίες της στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, αποσκοπώντας σε μια φιλική λύση του ζητήματος που θα βασίζεται στον σεβασμό του παρόντος Συμφώνου.

(δ) Η Συμβιβαστική Επιτροπή αποτελείται από πέντε πρόσωπα, αποδεκτά από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Αν τα ενδιαφερόμενα αυτά κράτη, μέσα σε τρεις μήνες, δεν συμφωνήσουν στη σύνθεση της Επιτροπής, εν όλω ή εν μέρει, τα μέλη για τα οποία υπάρχει διαφωνία εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία και με πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψήφων, μεταξύ των μελών της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

2. Τα μέλη της Συμβιβαστικής Επιτροπής υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα. Δεν είναι πολίτες των ενδιαφερομένων συμβαλλομένων κρατών, ούτε κράτους που δεν είναι συμβαλλόμενο στο παρόν Σύμφωνο, ή συμβαλλομένου κράτους, που δεν έχει κάνει τη δήλωση κατά το Άρθρο 41.

3. Η Συμβιβαστική Επιτροπή εκλέγει τον δικό της πρόεδρο και υιοθετεί τη δική της εσωτερική διαδικασία.

4. Οι συνεδριάσεις της Συμβιβαστικής Επιτροπής γίνονται κατά κανόνα στην Έδρα των Ηνωμένων Εθνών ή στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη. Μπορούν όμως να γίνονται και σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο χώρο κατά την κρίση της Συμβιβαστικής Επιτροπής, μετά από συνεννόηση με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

5. Η γραμματεία που προβλέπεται από το Άρθρο 36, θα εξυπηρετεί επίσης και τις ανάγκες της Συμβιβαστικής Επιτροπής.

6. Τα στοιχεία που έλαβε και μελέτησε η Επιτροπή, τα θέτει υπόψη της Συμβιβαστικής Επιτροπής, η οποία μπορεί να ζητήσει από τα ενδιαφερόμενα κράτη να της παράσχουν οποιαδήποτε άλλη συμπληρωματική πληροφορία.

7. Όταν η Συμβιβαστική Επιτροπή έχει διερευνήσει πλήρως το θέμα, οπωσδήποτε όμως σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των δώδεκα μηνών από την ημερομηνία που το ανέλαβε, υποβάλλει στον πρόεδρο της Επιτροπής μια έκθεση για να την κοινοποιήσει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

(α) Αν η Συμβιβαστική Επιτροπή δεν κατορθώσει να περατώσει τη διερεύνηση του θέματος μέσα σε δώδεκα μήνες αναφέρει απλώς στην έκθεσή της σε ποιο σημείο βρίσκεται η διερεύνηση.

(β) Αν επιτευχθεί ένας φιλικός διακανονισμός του ζητήματος στη βάση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, η Συμβιβαστική Επιτροπή περιορίζει την έκθεσή της σε μια σύντομη αναφορά των γεγονότων και της λύσης που συμφωνήθηκε.

(γ) Αν δεν επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός κατά την έννοια του εδαφίου (β) η Συμβιβαστική Επιτροπή θα συμπεριλάβει στην έκ-

θεσή της τις διαπιστώσεις της πάνω σ' όλα τα ουσιώδη περιστατικά, τα σχετικά με το θέμα που υπάρχει ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη, καθώς και τις απόψεις της για τη δυνατότητα ενός φιλικού διακανονισμού του ζητήματος. Η έκθεση αυτή θα περιλαμβάνει επίσης τις γραπτές παρατηρήσεις καθώς και σημείωμα των προφορικών παρατηρήσεων που έγιναν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

(δ) Αν η έκθεση της Συμβιβαστικής Επιτροπής υποβλήθηκε κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο (γ), τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ειδοποιούν τον πρόεδρο της Επιτροπής αν δέχονται ή όχι το περιεχόμενο της έκθεσης της Συμβιβαστικής Επιτροπής.

8. Τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό δεν επηρεάζουν τις αρμοδιότητες της Επιτροπής κατά το άρθρο 41.

9. Όλες οι δαπάνες των μελών της Συμβιβαστικής Επιτροπής κατανέμονται εξίσου ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, σύμφωνα με προϋπολογισμό που υποβάλλεται από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

10. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών έχει την εξουσιοδότηση να πληρώσει τις δαπάνες των μελών της Συμβιβαστικής Επιτροπής, αν τούτο είναι αναγκαίο, προτού οι δαπάνες αυτές καταβληθούν από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, κατά την παράγραφο 9.

Άρθρο 43

Τα μέλη της Επιτροπής καθώς και τα μέλη της ad hoc Συμβιβαστικής Επιτροπής, που θα διορίζονται κατά το άρθρο 42, δικαιούνται να έχουν τις διευκολύνσεις, τα προνόμια και τις ασυλίες που παρέχονται στους εμπειρογνώμονες με ειδική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών, όπως καθορίζονται στα σχετικά τμήματα της Σύμβασης περί Προνομίων και Ασυλιών των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 44

Οι διατάξεις περί εφαρμογής του παρόντος Συμφώνου δεν πρέπει να παραβιάζουν τις διαδικασίες που καθορίζονται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα καταστατικά κείμενα και τις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμένων οργανισμών, ούτε να εμποδίζουν τα συμβαλλόμενα κράτη να προσπεύγουν σε άλλες διαδικασίες για τη διευθέτηση μιας διαφοράς σύμφωνα με γενικές ή ειδικές διεθνείς συμφωνίες που ισχύουν μεταξύ τους.

Άρθρο 45

Η Επιτροπή υποβάλλει στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, μέσω του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, ετήσια έκθεση των εργασιών της.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Άρθρο 46—Διασφάλιση Χαρτών των Ηνωμένων Εθνών και Ειδικευμένων Οργανισμών

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θίγει τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των καταστατικών των ειδικευμένων οργανισμών, όπου καθορίζονται οι αντίστοιχες ευθύνες των διαφόρων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμένων οργανισμών σχετικά με τα θέματα που αναφέρονται στο παρόν Σύμφωνο.

Άρθρο 47—Δικαίωμα των λαών στους φυσικούς τους πόρους

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει το έμφυτο δικαίωμα όλων των λαών να απολαμβάνουν και να χρησιμοποιούν ολοκληρωτικά και ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς τους πόρους.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Τελικές Διατάξεις

Άρθρο 48

1. Το Σύμφωνο αυτό είναι ανοικτό για υπογραφή από όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή οποιουδήποτε από τους ειδικευμένους οργανισμούς του, από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη στο Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου και από οποιοδήποτε άλλο κράτος που προσκλήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να γίνει μέλος στο Σύμφωνο.

2. Το Σύμφωνο αυτό υπόκειται σε επικύρωση και τα έγγραφα

επικυρώσεως κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

3. Στο Σύμφωνο αυτό μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

4. Η προσχώρηση γίνεται με την κατάθεση ενός εγγράφου προσχώρησης στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

5. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών γνωστοποιεί σε όλα τα κράτη που υπέγραψαν ή προσχώρησαν στο Σύμφωνο κάθε κατάθεση εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 49

1. Το παρόν Σύμφωνο θα αρχίσει να ισχύει τρεις μήνες από την κατάθεση στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών του τριακοστού πέμπτου εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε κράτος που προδίνει σε επικύρωση ή προσχώρηση μετά την κατάθεση του τριακοστού πέμπτου εγγράφου, η ισχύς του Συμφώνου για το κράτος αυτό αρχίζει τρεις μήνες μετά την κατάθεση του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

Οι διατάξεις του παρόντος Συμφώνου έχουν εφαρμογή σε όλες τις συστατικές μονάδες των ομοσπονδιακών κρατών, χωρίς κανένα περιορισμό ή εξαίρεση.

Άρθρο 51

1. Οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να προτείνει μια τροποποίηση και να την καταθέσει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλες τις προτεινόμενες τροποποιήσεις στα συμβαλλόμενα κράτη, ζητώντας να του γνωστοποιήσουν αν εγκρίνουν τη σύγκληση διάσκεψης των συμβαλλομένων κρατών για να εξεταστούν οι προτάσεις αυτές και να γίνει ψηφοφορία. Αν το ένα τρίτο τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα κράτη αποφασίσει τη σύγκληση αυτή, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη, υπό την κηδεμονία των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροποποίηση που εγκρίθηκε από την πλειοψηφία των κρατών που παρέστησαν και ψήφισαν στη διάσκεψη, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η ισχύς των τροποποιήσεων αυτών αρχίζει με την έγκρισή τους από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και αφού

γίνουν δεκτές από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων κρατών, σύμφωνα με τους αντίστοιχους καταστατικούς κανονισμούς τους.

3. Αφότου οι τροποποιήσεις αυτές τεθούν σε ισχύ, δεσμεύουν τα συμβαλλόμενα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, ενώ τα υπόλοιπα κράτη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου και από κάθε προηγούμενη τροποποίηση που έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 52

Ανεξάρτητα από τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 48, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί όλα τα κράτη που αναφέρονται στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου:

(α) για τις υπογραφές, επικυρώσεις και προσχωρήσεις που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 48.

(β) για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει το παρόν Σύμφωνο κατά το άρθρο 49 και για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει η ισχύς των διαφόρων τροποποιήσεων που έγιναν κατά το άρθρο 51.

Άρθρο 53

1. Το παρόν Σύμφωνο, του οποίου τα κείμενα στην κινεζική, αγγλική, γαλλική, ρωσική και ισπανική γλώσσα είναι εξίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί στο Αρχείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει επικυρωμένα αντίγραφα του Συμφώνου σε όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα συμβαλλόμενα κράτη στο παρόν Πρωτόκολλο,

Έχοντας υπόψη ότι για την ευόδωση των σκοπών του Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που θα αναφέρεται παρακάτω ως το «Σύμφωνο») και για την εφαρμογή των διατάξεών του θα ήταν σκόπιμο να δοθεί η δυνατότητα στην Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που προβλέπεται στο Τέταρτο Μέρος του Συμφώνου (που θα αναφέρεται παρακάτω ως η «Επιτροπή») να λαμβάνει και να κρίνει, κατά τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου, αναφορές εκ μέρους ατόμων που ισχυρίζονται ότι υπήρξαν θύματα παραβιάσεως οποιουδήποτε δικαιώματος από εκείνα που εξαγγέλλονται στο Σύμφωνο,

Συμφώνησαν τα κατωτέρω:

Άρθρο 1

Ένα συμβαλλόμενο στο Σύμφωνο κράτος που συμβάλλεται παράλληλα στο Πρωτόκολλο αυτό αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λαμβάνει και να κρίνει τις αναφορές που υποβάλλονται από άτομα υποκείμενα στη δικαιοδοσία της, τα οποία ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβιάσεως εκ μέρους αυτού του κράτους οποιουδήποτε δικαιώματος από εκείνα που προβλέπονται στο Σύμφωνο. Καμία αναφορά δεν γίνεται παραδεκτή από την Επιτροπή, αν αφορά κράτος συμβαλλόμενο στο Σύμφωνο αλλά όχι και στο παρόν Πρωτόκολλο.

Άρθρο 2

Υπό τους όρους του άρθρου 1, άτομα τα οποία ισχυρίζονται ότι οποιοδήποτε από τα δικαιώματα που απαριθμούνται στο Σύμφωνο παραβιάστηκε, και τα οποία εξάντλησαν όλα τα ένδικα μέ-

1. Άρχισε να ισχύει στις 23.3.1978. Δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ

σα που τους παρέχονται από το εγχώριο δίκαιο, μπορούν να υποβάλουν εγγράφως αναφορά για να τεθεί υπό την κρίση της Επιτροπής.

Άρθρο 3

Η Επιτροπή θα θεωρήσει απαράδεκτη οποιαδήποτε αναφορά κατά τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου, η οποία είναι ανυπόγραφη ή η οποία κρίνεται ότι ασκείται κατά κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής τέτοιου είδους αναφορών ή ότι είναι ασυμβίβαστη με τις διατάξεις του Συμφώνου.

Άρθρο 4

1. Κατά τους όρους του άρθρου 3, η Επιτροπή θα θέτει οποιαδήποτε αναφορά υποβαλλόμενη στην κρίση της σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό υπόψη του κράτους μέρους στο παρόν Πρωτόκολλο, κατά του οποίου στρέφεται η μομφή ότι παραβιάζει οποιαδήποτε από τις διατάξεις του Συμφώνου.

2. Εντός έξι μηνών, το αναφερόμενο κράτος θα υποβάλει στην Επιτροπή έγγραφες αιτιολογίες ή δηλώσεις, οι οποίες θα αποσαφηνίζουν το ζήτημα και θα υποδεικνύουν την τυχόν υπάρχουσα διαδικασία η οποία θα έπρεπε να έχει ακολουθηθεί εκ μέρους του κράτους αυτού.

Άρθρο 5

1. Η Επιτροπή θα εξετάζει τις αναφορές που λαμβάνει κατά το παρόν Πρωτόκολλο στο φως όλων των εγγράφων πληροφοριών που έχουν τεθεί υπόψη της εκ μέρους του αναφέροντος ατόμου και του συμβαλλομένου κράτους το οποίο αφορά.

2. Η Επιτροπή θα απόσχει από την εξέταση οποιασδήποτε αναφοράς υποβαλλόμενης εκ μέρους ατόμων, εάν δεν είναι εξακριβωμένο ότι:

α) το ίδιο ζήτημα δεν κρίνεται ήδη κατά κάποια άλλη διαδικασία διεθνούς ερεύνης ή ρυθμίσεως

β) το άτομο έχει εξαντλήσει όλα τα ένδικα μέσα που του παρέχονται από το εγχώριο δίκαιο. Αυτός ο όρος δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η εφαρμογή του μέτρου αυτού ενέχει υπερβολική καθυστέρηση.

3. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών όταν εξετάζει αναφορές εκ του παρόντος Πρωτοκόλλου.

4. Η Επιτροπή θα παρουσιάζει τις απόψεις της στο συμβαλλόμενο κράτος και στον αναφέροντα.

Άρθρο 6

Η Επιτροπή θα συμπεριλαμβάνει στην ετήσια έκθεσή της που προβλέπεται στο άρθρο 45 του Συμφώνου περίληψη των δραστηριοτήτων της εκ του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 7

Όσο οι προβλεπόμενοι στην απόφαση 1514 (XV) της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών της 14ης Δεκεμβρίου 1960 στόχοι σχετικά με τη Διακήρυξη για τη χορήγηση Ανεξαρτησίας στις Αποικιακές Χώρες και Λαούς δεν έχουν ακόμα επιτευχθεί, οι όροι του παρόντος Πρωτοκόλλου, επ' ουδενί λόγω δεν θα ερμηνευτούν ως περιοριστικοί του δικαιώματος προσφυγής που χορηγεί στους λαούς αυτούς ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 8

1. Το παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να υπογραφεί από οποιοδήποτε κράτος έχει υπογράψει το Σύμφωνο.
2. Το παρόν Πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση εκ μέρους οποιουδήποτε κράτους έχει επικυρώσει το Σύμφωνο ή προσχωρήσει σ' αυτό. Τα όργανα επικυρώσεων θα κατατεθούν στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.
3. Στο παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος έχει επικυρώσει το Σύμφωνο ή προσχωρήσει σ' αυτό.
4. Η προσχώρηση συντελείται με την κατάθεση ενός οργάνου προσχωρήσεως στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.
5. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα ενημερώνει όλα τα κράτη που έχουν υπογράψει το παρόν Πρωτόκολλο ή έχουν προσχωρήσει σ' αυτό για την τοποθέτηση κάθε οργάνου προσχωρήσεως ή τοποθετήσεως.

Άρθρο 9

Υπό τον όρο της ενάρξεως της ισχύος του Συμφώνου, το παρόν Πρωτόκολλο θα αρχίσει να ισχύει τρεις μήνες από την ημερομηνία καταθέσεως του δεκάτου οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 10

Οι διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου επεκτείνονται σε όλα

τα τμήματα των ομοσπονδιακών κρατών χωρίς περιορισμούς ή εξαιρέσεις.

Άρθρο 11

1. Οποιοδήποτε κράτος συμβαλλόμενο στο παρόν Πρωτόκολλο μπορεί να υποβάλει πρόταση τροποποίησής του και να την καταθέσει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας ανακοινώνει οποιαδήποτε προτεινόμενη τροποποίηση στα συμβαλλόμενα κράτη του παρόντος Πρωτοκόλλου ζητώντας τους να του αναγγείλουν εάν είναι υπέρ της συγκλήσεως μιας συνδιασκέψεως των συμβαλλομένων κρατών, με σκοπό την εξέταση και επιψήφιση των προτάσεων. Στην περίπτωση που τουλάχιστον το ένα τρίτο των συμβαλλομένων κρατών εκδηλωθεί υπέρ μιας τέτοιας συνδιασκέψεως, ο Γενικός Γραμματέας θα συγκαλεί τη συνδιάσκεψη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Οποιαδήποτε τροποποίηση υπερψηφίζεται από την πλειοψηφία των κρατών που ήταν παρόντα και ψήφισαν στη Συνδιάσκεψη θα υποβάλλεται στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για έγκριση.

2. Οι τροποποιήσεις αρχίζουν να ισχύουν από τη στιγμή εγκρίσεώς τους από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και την αποδοχή τους από πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων στο παρόν Πρωτόκολλο κρατών, σύμφωνα με τις δικές τους συνταγματικές διαδικασίες.

3. Από την έναρξη της ισχύος τους, οι τροποποιήσεις δεσμεύουν τα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, ενώ τα υπόλοιπα κράτη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου και από οποιαδήποτε προηγούμενη τροποποίηση έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 12

1. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί σε κάθε στιγμή να δηλώσει την αποχώρησή του από το παρόν Πρωτόκολλο με έγγραφη ανακοίνωση, την οποία απευθύνει στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η δήλωση αποχωρήσεως αρχίζει να ισχύει τρεις μήνες μετά την ημερομηνία λήψεως της ανακοινώσεως από τον Γενικό Γραμματέα.

2. Η δήλωση αποχωρήσεως δεν εμποδίζει τη συνέχιση της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου ως προς κάθε αναφορά που έχει υποβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 πριν από την ημερομηνία έναρξεως της ισχύος της δηλώσεως αποχωρήσεως.

Άρθρο 13

Ανεξαρτήτως των ανακοινώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 8 παράγραφος 5 του παρόντος Πρωτοκόλλου, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα ενημερώνει όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48 παράγραφος 1 του Συμφώνου για τα ακόλουθα θέματα:

- α) υπογραφές, επικυρώσεις και προσχωρήσεις του άρθρου 8
- β) την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του παρόντος Πρωτοκόλλου, σύμφωνα με το άρθρο 9, και την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος οποιασδήποτε τροποποίησης κατά το άρθρο 11
- γ) τις δηλώσεις αποχωρήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12.

Άρθρο 14

1. Το παρόν Πρωτόκολλο, του οποίου η διατύπωση στην κινεζική, αγγλική, γαλλική, ρωσική και ισπανική, είναι εξίσου αυθεντική, θα καταχωρηθεί στα αρχεία των Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα εκδίδει επικυρωμένα αντίγραφα του παρόντος Πρωτοκόλλου σε όλα τα κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 48 του Συμφώνου.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ¹

19 Δεκεμβρίου 1966

Τα κράτη μέλη του Συμφώνου αυτού:

- Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας, αποτελεί τη βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

- Αναγνωρίζοντας ότι αυτά τα δικαιώματα πηγάζουν από την έμφυτη αξιοπρέπεια του ατόμου.

- Αναγνωρίζοντας ότι σύμφωνα με την παγκόσμια δήλωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το ιδανικό των ανθρωπίνων υπάρξεων που είναι ελεύθερες και απαλλαγμένες από τον φόβο και τη δυστυχία, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον δημιουργηθούν προϋποθέσεις με τις οποίες ο καθένας θα μπορεί να απολαμβάνει τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά του δικαιώματα καθώς και τα αστικά και πολιτικά του.

- Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να προωθούν και να διατηρούν τον παγκόσμιο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

π - Έχοντας αντιληφθεί ότι το άτομο, το οποίο έχει καθήκοντα απέναντι στα άλλα άτομα και στην ολότητα που ανήκει, έχει υποχρέωση να προσπαθήσει να επιτύχει την προαγωγή και τον σεβασμό των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το σύμφωνο αυτό.

- Συμφωνούν τα ακόλουθα:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1 - Αυτοδιάθεση

1. Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό κα-

1. Τέθηκε σε ισχύ 3 Ιανουαρίου 1976. Επικυρώθηκε από την Ελλάδα, ΦΕΚ 45/Α/19.3.85, έναρξη ισχύος 16.8.1985 / Νόμος 1532/85.

θεστώσ τους και εξασφαλίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική ανάπτυξή τους.

2. Για να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς, όλοι οι λαοί μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς πόρους τους, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή οικονομική συνεργασία που στηρίζεται στην αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δικαίου. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί ένας λαός να στερηθεί από τα δικά του μέσα επιδιώσεως.

3. Τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνό αυτό, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών που έχουν την ευθύνη διοικήσεως επαρχιών που δεν είναι αυτόνομες ή είναι κάτω από κηδεμονία, υποχρεώνονται να προωθούν την πραγματοποίηση του δικαιώματος των λαών για αυτοδιάθεση και να σέβονται το δικαίωμα αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άρθρο 2 – Κατάργηση Διακρίσεων

1. Καθένα από τα κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνο αυτό αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενεργεί τόσο με δικές του προσπάθειες όσο και με τη διεθνή βοήθεια και συνεργασία, ιδιαίτερα στο οικονομικό και τεχνικό πρόγραμμα, με όλα τα διαθέσιμα μέσα του, με σκοπό να εξασφαλίσει προοδευτικά την πλήρη άσκηση, των αναγνωριζομένων δικαιωμάτων, χρησιμοποιώντας όλα τα κατάλληλα μέτρα στα οποία περιλαμβάνεται ειδικότερα και η λήψη νομοθετικών μέτρων.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να εγγυηθούν ότι τα δικαιώματα που περιέχονται σ' αυτό θα ασκούνται χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευμάτων, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γεννήσεως ή κάθε άλλης καταστάσεως.

3. Τα κράτη που βρίσκονται σε ανάπτυξη, αφού ληφθούν υπόψη τα δικαιώματα του ατόμου και η εθνική τους οικονομία, μπορούν να καθορίσουν ως ποια έκταση θα εγγυηθούν σε μη υπηκόους τους τα αναγνωριζόμενα με το Σύμφωνο αυτό δικαιώματα.

Άρθρο 3 – Ίσα δικαιώματα για άνδρες και γυναίκες

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν το δικαίωμα της ισότητας άνδρα και γυναίκας σε όλα

τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα που αναφέρονται στο Σύμφωνο αυτό.

Άρθρο 4 – Περιορισμός μόνο με νόμο

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι η απόλαυση των εξασφαλισμένων από το κράτος δικαιωμάτων, μπορεί να περιοριστεί από τα κράτη με νόμιμους περιορισμούς μόνον μέχρι του σημείου που ταιριάζει με τη φύση των δικαιωμάτων αυτών και αποκλειστικά και μόνον για να εξυπηρετηθεί η γενική ευημερία, μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Άρθρο 5 – Ερμηνεία του Συμφώνου

1. Καμία διάταξη του συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι υπονοεί πως έχει δικαίωμα ένα κράτος, μια ομάδα ή ένα άτομο, να επιδοθεί σε μια δραστηριότητα ή σε ενέργεια πράξεως που αποβλέπει στην καταστροφή των αναγνωριζομένων με το σύμφωνο αυτό δικαιωμάτων ή ελευθεριών ή σε περιορισμούς μεγαλύτερους από αυτούς που προβλέπονται με το Σύμφωνο.

2. Είναι απαράδεκτος οποιοσδήποτε περιορισμός ή παρέκκλιση από τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου που είναι αναγνωρισμένα ή ισχύουν σε οποιαδήποτε χώρα με νόμους, συμβάσεις, κανονισμούς ή έθιμα, με το πρόσχημα ότι το σύμφωνο αυτό δεν αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα ή τα αναγνωρίζει σε μικρότερο βαθμό.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Άρθρο 6 – Δικαίωμα στην εργασία

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα της εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα απαραίτητα για τη ζωή του με εργασία, την οποία διαλέγει ή δέχεται ελεύθερα και θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού.

Τα μέτρα στα οποία θα προχωρήσει καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη για την εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως αυτού του δικαιώματος πρέπει να περιλαμβάνουν και την κατάλληλη ενημέρωση και τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, την εκπόνηση προγραμμάτων τακτικής και τεχνικής για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής, κοινωνικής και μορφωτικής ανάπτυξης και

πλήρους αποδοτικής απασχόλησης, με όρους που να εξασφαλίζουν στα άτομα την απόλαυση των βασικών πολιτικών και οικονομικών ελευθεριών.

Άρθρο 7 – Ευνοϊκές συνθήκες εργασίας

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας οι οποίοι εξασφαλίζουν ειδικότερα:

α) Αμοιβή που παρέχει σε όλους τους εργαζόμενους, σαν ελάχιστο όριο:

i) Μισθό δίκαιο και αμοιβή ίση με την αξία της εργασίας χωρίς καμιά διάκριση. Ειδικότερα οι γυναίκες πρέπει να έχουν την εγγύηση ότι οι προσφερόμενοι σ' αυτές όροι εργασίας δεν είναι κατώτεροι από εκείνους που απολαμβάνουν οι άνδρες και να λαμβάνουν την ίδια όπως και αυτοί αμοιβή για την ίδια εργασία.

ii) Διαδίωξη αξιοπρεπή για τους ίδιους και για τις οικογένειές τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού.

β) Ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.

γ) Την ίδια δυνατότητα για όλους για την προαγωγή στην εργασία τους στην ανώτερη κατηγορία που τους προσήκει, αφού ληφθεί υπόψη στην περίπτωση αυτή μόνον ο χρόνος εργασίας και η ικανότητα.

δ) Την ανάπαυση, άνεση, λογικό περιορισμό της διάρκειας της εργασίας στις περιοδικές άδειες με αποδοχές καθώς και την καταβολή των ημερών αργίας.

Άρθρο 8 – Συνδικάτα και Απεργία

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν:

α) Το δικαίωμα κάθε προσώπου στη σύσταση, μαζί με άλλα πρόσωπα, συνδικάτων και την προσχώρηση στο συνδικάτο της εκλογής του, με τη μόνη επιφύλαξη των κανόνων και κανονισμών της οργάνωσης που πρόκειται κάθε φορά να προσχωρήσουν, για την εξυπηρέτηση και προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων του. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος δεν υπάγεται, παρά μόνο στους περιορισμούς του νόμου που αποτελούν αναγκαίο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για το καλό της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών μεταξύ των ατόμων.

β) Το δικαίωμα των συνδικάτων για τη σύσταση ομοσπονδιών ή εθνικών συνομοσπονδιών και το δικαίωμα αυτών για τη σύσταση διεθνών συνδικαλιστικών οργανώσεων και την προσχώρηση σ'

αυτές. *

γ) Το δικαίωμα των συνδικάτων να ασκούν ελεύθερα τη δραστηριότητά τους, χωρίς περιορισμούς, εκτός από εκείνους που προβλέπονται από τον νόμο και οι οποίοι αποτελούν μέτρο αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία, για το καλό της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

δ) Το δικαίωμα απεργίας που ασκείται σύμφωνα με τους νόμους κάθε χώρας.

2. Το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει να υποβάλεται στους νόμιμους περιορισμούς η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από μέλη των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή της διοικήσεως του κράτους.

3. Καμιά από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν παρέχει στα συμβαλλόμενα κράτη της Συμβάσεως του 1948 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας για τη συνδικαλιστική ελευθερία και την προστασία του συνδικαλιστικού δικαιώματος, το δικαίωμα να λάβουν νομοθετικά μέτρα που προσβάλλουν -ή να εφαρμόσουν τον νόμο με τρόπο που μπορεί να προσβάλει- τις εγγυήσεις που προβλέπονται από τη σύμβαση αυτή.

Άρθρο 9 - Κοινωνική Ασφάλεια

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για την κοινωνική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Άρθρο 10 - Προστασία οικογένειας, παιδιών και εφήβων

Τα συμβαλλόμενα με το Σύμφωνο αυτό κράτη αναγνωρίζουν ότι:

1. Η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν προστασία και βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί στην οικογένεια, η οποία αποτελεί το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας, ειδικότερα για τη δημιουργία της και για όσο χρονικό διάστημα ευθύνεται αυτή για τη συντήρηση και μόρφωση των εξαρτημένων παιδιών της. Στον γάμο πρέπει να συμφωνούν ελεύθερα οι μέλλοντες σύζυγοι.

2. Ειδική προστασία πρέπει να παρέχεται στις μητέρες για εύλογο χρονικό διάστημα πριν και μετά τη γέννηση παιδιών. Οι εργαζόμενες μητέρες πρέπει να λαμβάνουν κατά το ίδιο διάστημα άδεια με αποδοχές ή άδεια με ανάλογες παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως.

Ειδικά μέτρα προστασίας και αρωγής πρέπει να λαμβάνονται για όλα τα παιδιά και τους εφήβους, ανεξάρτητα από τη σχέση

συγγένειας ή άλλες καταστάσεις. Τα παιδιά και οι έφηβοι πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική και κοινωνική εκμετάλλευση. Πρέπει να τιμωρείται με νόμο η χρησιμοποίησή τους σε εργασίες ζημιόγones για την ηθική τους υπόσταση και την υγεία τους ή επικίνδυνες για τη ζωή τους ή επιβλαβείς για την κανονική ανάπτυξή τους. Τα κράτη πρέπει ακόμη να καθορίσουν και τα όρια ηλικίας κάτω από τα οποία η έμμισθη χρησιμοποίηση παιδικών εργατικών χεριών απαγορεύεται και τιμωρείται από τον Νόμο.

Άρθρο 11 - Ικανοποιητικό επίπεδο ζωής

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για ένα επίπεδο διαβίωσης ανεκτό για το ίδιο και την οικογένειά του, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης διατροφής, ενδυμασίας και κατοικίας, συγχρόνως δε και το δικαίωμα της συνεχούς βελτιώσεως των συνθηκών διαβίωσής του. Τα κράτη θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση του δικαιώματος αυτού, αναγνωρίζοντας στην περίπτωση αυτή την ουσιώδη σημασία της διεθνούς συνεργασίας, που βασίζεται στην ελεύθερη συναίνεση.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το βασικό δικαίωμα κάθε προσώπου για την προστασία του από την πείνα και θα θεσπίσουν μόνα τους ή με τη διεθνή συνεργασία τα απαιτούμενα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των συγκεκριμένων προγραμμάτων:

α) για τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, διατήρησης και διανομής τροφίμων, με την πλήρη χρησιμοποίηση όλων των τεχνικών και επιστημονικών γνώσεων, με τη μετάδοση γνώσεων σχετικών με τις αρχές που διέπουν τη διατροφή και με την ανάπτυξη ή αναμόρφωση των αγροτικών συστημάτων με τρόπο που διασφαλίζει την καλύτερη αξιοποίηση και χρήση των φυσικών πόρων.

β) για τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής των παγκοσμίων αποθεμάτων τροφίμων ανάλογα με τις ανάγκες που υπάρχουν κάθε φορά, λαμβανομένων υπόψη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα κράτη εισαγωγής καθώς και τα κράτη εξαγωγής τροφίμων.

Άρθρο 12 - Υγεία

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία.

2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα συμβαλλόμενα κράτη, για την

εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης και τα απαιτούμενα μέτρα για τη διασφάλιση:

α) της μειώσεως των θνησιγενών βρεφών και της θνησιμότητας αυτών καθώς και της υγιεινής ανάπτυξης των παιδιών

β) της βελτιώσεως όλων των τομέων υγιεινής του περιβάλλοντος και της βιομηχανικής υγιεινής

γ) της προφυλάξεως και θεραπείας επιδημικών, ενδημικών, επαγγελματικών και άλλων ασθενειών και της καταπολέμησής αυτών

δ) της δημιουργίας συνθηκών που μπορούν να εξασφαλίσουν σε όλους ιατρικές υπηρεσίες και ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ασθένειας.

Άρθρο 13 - Εκπαίδευση

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα μόρφωσης κάθε προσώπου. Συμφωνούν ότι η μόρφωση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και του αισθήματος της αξιοπρέπειάς της και να ενισχύει τον σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Συμφωνούν ακόμη ότι η μόρφωση πρέπει να καθιστά κάθε πρόσωπο ικανό να διαδραματίσει ένα χρήσιμο ρόλο μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία, να ευνοεί την κατανόηση, την ανοχή και φιλία μεταξύ όλων των εθνών και όλων των φυλετικών ομάδων, των εθνικών ή θρησκευτικών και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της δραστηριότητας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι προς τον σκοπό εξασφάλισης της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού:

α) Η βασική εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική και να παρέχεται σε όλους δωρεάν.

β) Η μέση εκπαίδευση, με τις διάφορες μορφές της, στην οποία περιλαμβάνεται και η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να γενικεύεται ώστε να καθίσταται ευχερής σε όλους με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας.

γ) Η ανώτερη εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται σε όλους ισότιμα, ανάλογα με τις ικανότητες καθενός, με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας.

δ) Η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να προάγεται ή να εντείνεται κατά το μέτρο του δυνατού γι' αυτούς που δεν έχουν λάβει βασική εκπαίδευση ή δεν την έχουν συμπληρώσει.

ε) Πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά η ανάπτυξη συστήματος σχο-

λείων για όλες τις βαθμίδες, να δημιουργηθεί επαρκές σύστημα υποτροφιών και να βελτιωθεί κατά τρόπο μόνιμο η οικονομική κατάσταση του διδακτικού προσωπικού.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και, ενδεχομένως, των νομίμων κηδεμόνων, να εκλέγουν για τα παιδιά τους ιδρύματα που δεν ανήκουν ή δεν υπάγονται στο Δημόσιο, αλλά ανταποκρίνονται στα οριζόμενα από το κράτος ή εγκεκριμένα ελάχιστα όρια εκπαίδευσης και να εξασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική μόρφωση των παιδιών τους σύμφωνα προς τις ίδιες τους τις πεποιθήσεις.

4. Καμιά από τις διατάξεις του άρθρου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει την ελευθερία των φυσικών και νομικών προσώπων να ιδρύουν και διευθύνουν εκπαιδευτικά ιδρύματα με την επιφύλαξη της τήρησης των αρχών της παρ. 1 του παρόντος άρθρου και ότι η παρεχόμενη σ' αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη προς τα ελάχιστα όρια και πρότυπα που τάσσονται από το κράτος.

Άρθρο 14 – Υποχρεωτική στοιχειώδης εκπαίδευση

Κάθε συμβαλλόμενο κράτος, το οποίο κατά τον χρόνο που συμβλήθηκε δεν μπορούσε ακόμη να εξασφαλίσει μέσα στην επικράτειά του ή σε επικράτειες της δικαιοδοσίας του την υποχρεωτική και δωρεάν παιδεία σε ό,τι αφορά τη στοιχειώδη εκπαίδευση, αναλαμβάνει την υποχρέωση να συντάξει και εγκρίνει σε προθεσμία δύο ετών, λεπτομερές πρόγραμμα των μέτρων που απαιτούνται για την προοδευτική πραγματοποίηση, μέσα σε λογικό αριθμό ετών, που ορίζεται στο πρόγραμμα, της πλήρους εφαρμογής της αρχής της υποχρεωτικής και δωρεάν στοιχειώδους παιδείας για όλους.

Άρθρο 15 – Πολιτισμός και Επιστήμη

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν σε όλους το δικαίωμα

- α) συμμετοχής στην επιμορφωτική ζωή
- β) να επωφελούνται από την επιστημονική πρόοδο και τις εφαρμογές της
- γ) να ωφελούνται από την προστασία των ηθικών και υλικών συμφερόντων τα οποία προκύπτουν από κάθε επιστημονικό, φιλολογικό ή καλλιτεχνικό έργο τους.

2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα συμβαλλόμενα κράτη για την

εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως του δικαιώματος αυτού πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τα απαιτούμενα για την εξασφάλιση της συντήρησης, της ανάπτυξης και της μετάδοσης της επιστήμης και της μόρφωσης.

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σεβαστούν την απαραίτητη ελευθερία στις επιστημονικές έρευνες και δημιουργικές δραστηριότητες.

4. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν τα ωφελήματα τα οποία πρέπει να προκύψουν από την ενθάρρυνση και ανάπτυξη της συνεργασίας και τις διεθνείς επαφές στον τομέα της επιστήμης και της μορφώσεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Υποβολή εκθέσεων

Άρθρο 16

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν σύμφωνα με τις διατάξεις του μέρους αυτού του Συμφώνου, εκθέσεις για τα μέτρα τα οποία θα έχουν θεσπίσει και για την πρόοδο, που θα έχουν πραγματοποιήσει για την εξασφάλιση του σεβασμού των αναγνωριζομένων στο Σύμφωνο δικαιωμάτων.

2. α) Όλες οι εκθέσεις απευθύνονται στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κοινοποιεί αντίγραφα τους στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο για εξέταση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού.

β) Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει ακόμη στους ειδικευμένους οργανισμούς αντίγραφα εκθέσεων ή συναφών τμημάτων των εκθέσεων, οι οποίες έχουν υποβληθεί από τα συμβαλλόμενα με το παρόν κράτη που είναι και μέλη αυτών των ειδικευμένων οργανισμών κατά το μέρος που οι εκθέσεις αυτές ή τα τμήματα αυτών αφορούν σε θέματα της αρμοδιότητας των οργανισμών αυτών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αντιστοίχων καταστατικών τους.

Άρθρο 17

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη υποβάλλουν τις εκθέσεις τους σταδιακά, σύμφωνα με ένα πρόγραμμα που θα συνταχθεί από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο σε προθεσμία ενός έτους από

τότε που θα αρχίσει να ισχύει το Σύμφωνο αυτό και μετά από συνεννόηση με τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς.

2. Στις εκθέσεις αναφέρονται οι παράγοντες και οι δυσχέρειες που εμποδίζουν τα συμβαλλόμενα κράτη να εκπληρώσουν εξ ολοκλήρου τις υποχρεώσεις τους από το Σύμφωνο αυτό.

3. Στην περίπτωση κατά την οποία σχετικά στοιχεία έχουν δοθεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ή σε ειδικευμένο οργανισμό από συμβαλλόμενο κράτος, δεν απαιτείται αναμετάδοση των στοιχείων αυτών διότι αρκεί στην περίπτωση αυτή συγκεκριμένη μνεία τους.

Άρθρο 18

Σύμφωνα με τις ευθύνες που αναθέτονται σ' αυτό από τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών μέσα στα πλαίσια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να συνάψει συμφωνίες με τους ειδικευμένους οργανισμούς για την υποβολή απ' αυτούς εκθέσεων για την πρόοδο που επέτυχαν ως προς την τήρηση διατάξεων του Συμφώνου τούτου, μέσα στα πλαίσια της δραστηριότητάς τους. Στις εκθέσεις αυτές διαλαμβάνονται και στοιχεία επί των αποφάσεων και εισηγήσεων των αρμοδίων οργάνων ειδικευμένων οργανισμών σχετικά με την πραγμάτωση των σκοπών αυτών.

Άρθρο 19

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να αποστείλει στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για μελέτη και γενική σύσταση ή για ενημέρωση, ενδεχομένως, τις εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις οποίες διαβιβάζουν τα κράτη σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 17 και τις εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που υποβάλλουν σύμφωνα με το άρθρο 18 οι ειδικευμένοι οργανισμοί.

Άρθρο 20

Τα συμβαλλόμενα κράτη και οι ενδιαφερόμενοι ειδικευμένοι οργανισμοί μπορούν να υποβάλουν στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο παρατηρήσεις για κάθε γενική σύσταση σύμφωνα με το άρθρο 19 που υποβάλλεται σε έκθεση της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή σε οποιοδήποτε έγγραφο αναφερόμενο στην έκθεση αυτή.

Άρθρο 21

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί από καιρό σε καιρό να υποβάλει στη Γενική Συνέλευση εκθέσεις που περιλαμβάνουν συστάσεις γενικού χαρακτήρα και περίληψη των πληροφοριών που έχουν ληφθεί από τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ειδικευμένους οργανισμούς, για τα μέτρα που έχουν θεσπισθεί και την πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί για τον σκοπό της εξασφάλισης του γενικού σεβασμού, των αναγνωριζομένων με το Σύμφωνο αυτό δικαιωμάτων.

Άρθρο 22

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να προσελκύσει την προσοχή των υπολοίπων οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, των βοηθητικών οργάνων τους και των ενδιαφερομένων ειδικευμένων οργανισμών, που ασχολούνται με την παροχή τεχνικής βοήθειας, σε θέμα που αναφέρεται στις εκθέσεις, σύμφωνα με το μέρος αυτό, που μπορεί να βοηθήσει καθένα οργανισμό να αποφασίσει στα πλαίσια της αρμοδιότητάς του, για τη σκοπιμότητα καταλλήλων διεθνών μέτρων, που μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματική και προοδευτική εφαρμογή του Συμφώνου αυτού. *

Άρθρο 23

Τα συμβαλλόμενα κράτη συμφωνούν ότι τα μέτρα διεθνούς τάξεως που προορίζονται να εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με το παρόν, περιλαμβάνουν ειδικότερα τη σύναψη συμβάσεων, την έγκριση εισηγήσεων, την παροχή τεχνικής βοήθειας και την οργάνωση, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις, περιφερειακών συνόδων και τεχνικών συνόδων συμβουλευτικού χαρακτήρα, συγχρόνως δε και μελετών.

Άρθρο 24 - Διασφάλιση Χαρτών των Ηνωμένων Εθνών και Ειδικευμένων Οργανισμών

Καμία από τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των καταστατικών των ειδικευμένων οργανισμών, όπου καθορίζονται οι αντίστοιχες ευθύνες των διαφόρων οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμέ-

νων οργανισμών σε ό,τι αφορά τα αναφερόμενα στο παρόν Σύμφωνο θέματα.

Άρθρο 25 – Δικαίωμα των λαών στους φυσικούς τους πόρους

Καμία διάταξη του Συμφώνου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί έτσι ώστε να θλάπεται το έμφυτο δικαίωμα όλων των λαών να απολαμβάνουν και να χρησιμοποιούν ολοκληρωτικά και ελεύθερα τον πλούτο και τους φυσικούς τους πόρους.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 26

1. Το Σύμφωνο αυτό είναι ανοικτό για υπογραφή από όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή οποιουδήποτε από τους ειδικευμένους οργανισμούς του, από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη στο καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου και από οποιοδήποτε άλλο κράτος που προσκλήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να γίνει μέλος στο Σύμφωνο.

2. Το Σύμφωνο αυτό υπόκειται σε επικύρωση και τα έγγραφα επικυρώσεως κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

3. Στο Σύμφωνο αυτό μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος που ορίζεται στην παράγραφο 1 αυτού.

4. Η προσχώρηση γίνεται με την κατάθεση εγγράφου προσχωρήσεως στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

5. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών γνωστοποιεί σε όλα τα κράτη που υπέγραψαν ή προσχώρησαν στο Σύμφωνο τα σχετικά με την κατάθεση καθενός εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 27

1. Το παρόν Σύμφωνο αρχίζει να ισχύει τρεις μήνες από την κατάθεση στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ του τριακοστού πέμπτου εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Για καθένα από τα κράτη που προβαίνουν στην επικύρωση ή προσχώρηση μετά την κατάθεση του 35ου εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως, το Σύμφωνο αρχίζει να ισχύει μετά την ημερομηνία καταθέσεως, από αυτό, του εγγράφου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Άρθρο 28

Οι διατάξεις του παρόντος έχουν εφαρμογή χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό ή εξαίρεση για όλες τις συστατικές μονάδες των Ευρωπαϊκών Κρατών.

Άρθρο 29

Οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να προτείνει τροποποίηση ή να καταθέσει το κείμενο αυτής στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ. Αυτός μεταβιβάζει όλες τις προτάσεις τροποποιήσεως στα συμβαλλόμενα κράτη, ζητώντας να διατυπώσουν επιθυμία τους για σύγκληση διασκέψεως συμβαλλομένων κρατών, για εξέταση αυτών των σχεδίων και ψηφοφορία. Εάν το τρίτο τουλάχιστον από τα κράτη αποφασίσουν για τη σύγκληση αυτή, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη κάτω από την ηγεμονία των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροποποίηση που εγνώσθη από την πλειοψηφία των κρατών, που παρέστησαν και συζητήσαν στη διάσκεψη, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Η ισχύς των τροποποιήσεων αυτών αρχίζει από τότε που θα εγκριθούν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αφού γίνουν δεκτές, σύμφωνα με τους αντίστοιχους καταστατικούς κανονισμούς τους, από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των συμβαλλομένων κρατών.

Από τότε οι τροποποιήσεις αυτές τεθούν σε ισχύ, γίνονται υποχρεωτικές για τα κράτη που τις έχουν αποδεχθεί, τα δε υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη δεσμεύονται από τις διατάξεις του παρόντος συμφώνου και από κάθε προηγούμενη τροποποίηση, οποια έχουν αποδεχθεί.

Άρθρο 30

Ανεξάρτητα από τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 26, ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ειδοποιεί όλα τα κράτη που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού:

α) περί των υπογραφών που έχουν τεθεί στο παρόν Σύμφωνο και των εγγράφων επικυρώσεως και προσχωρήσεως που έχουν κατατεθεί σύμφωνα με το άρθρο 26

β) για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει το Σύμφωνο κατά το άρθρο 27 και για την ημερομηνία από την οποία αρχίζει η ισχύς των τροποποιήσεων σύμφωνα με το άρθρο 29.

Άρθρο 31

1. Το Σύμφωνο αυτό του οποίου τα κείμενα στην αγγλική, κινέζικη, ισπανική, γαλλική και ρωσική έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο αρχείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο του Συμφώνου σε όλα τα κράτη που προβλέπονται στο άρθρο 26.

Για την πιστότητα των παραπάνω, οι υπογραφόμενοι και επίσημα εξουσιοδοτημένοι για τον σκοπό αυτό από τις κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν το Σύμφωνο αυτό που δόθηκε για υπογραφή στη Νέα Υόρκη, στις 19 Δεκεμβρίου 1966:

Διεθνής Αμνηστία

Πρόγραμμα 14 Σημείων για την Πρόληψη των Εξαφανίσεων

1. Επίσημη καταδίκη

Οι ύπατες αρχές κάθε χώρας πρέπει να καταδείξουν την απόλυτη αντίθεσή τους στις «εξαφανίσεις». Πρέπει να καταστήσουν σαφές στις στρατιωτικές, αστυνομικές και άλλες δυνάμεις ασφάλειας, ότι δε θα ανεχτούν "εξαφανίσεις" κάτω από οποιοσδήποτε περιστάσεις.

2. Έλεγχος εντολών

Οι υπεύθυνοι των δυνάμεων ασφάλειας πρέπει να διατηρήσουν τον ακριβή έλεγχο των εντολών για να εξασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενοί τους δεν διαπράττουν "εξαφανίσεις". Οι ανώτεροι υπάλληλοι, οι οποίοι μεταφέρουν τις εντολές και που διατάζουν ή ανέχονται "τις εξαφανίσεις" από τους υφιστάμενούς τους, πρέπει να θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι για αυτές τις πράξεις.

3. Πληροφορίες για την κράτηση και την αποφυλάκιση

Οι ακριβείς πληροφορίες για τη σύλληψη οποιουδήποτε προσώπου και για τη θέση κράτησής του/ της, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών και των αποφυλακίσεων, πρέπει να δίνονται αμέσως στους συγγενείς, τους δικηγόρους και τα δικαστήρια. Οι φυλακισμένοι πρέπει να αποφυλακίζονται με τρόπο, που επιτρέπει την επαλήθευση της αποφυλάκισης τους και εξασφαλίζει την ασφάλειά τους.

4. Μηχανισμός ανεύρεσης και προστασίας των φυλακισμένων

Οι κυβερνήσεις πρέπει πάντα να εξασφαλίζουν ότι οι δικαστικές διαδικασίες είναι διαφανείς, και οι συγγενείς και οι δικηγόροι του φυλακισμένου μπορούν να βρουν απευθείας, που βρίσκεται και κάτω από ποια αρχή για να επιβεβαιωθούν για την ασφάλεια του και για να επιχειρήσουν την απελευθέρωση οποιουδήποτε βρίσκεται αυθαίρετα υπό κράτηση.

5. Όχι μυστικές κρατήσεις

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι φυλακισμένοι κρατούνται μόνο στα δημόσια αναγνωρισμένα κέντρα κράτησης. Οι ενημερωμένοι κατάλογοι όλων των φυλακισμένων πρέπει να διατηρούνται σε κάθε κέντρο φυλάκισης και κεντρικά. Οι πληροφορίες σε αυτούς τους καταλόγους πρέπει να είναι διαθέσιμες για τους συγγενείς, δικηγόρους, δικαστές, επίσημα σώματα, που προσπαθούν να επισημάνουν τους ανθρώπους που έχουν τεθεί υπό κράτηση, και άλλους με κάποιο νόμιμο ενδιαφέρον. Κανένας δεν πρέπει να φυλακίζεται κρυφά.

6. Έγκριση της σύλληψης και της κράτησης

Η σύλληψη και η κράτηση πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο από ανώτερους υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν εξουσιοδοτηθεί από το νόμο. Οι ανώτεροι υπάλληλοι, που πραγματοποιούν μια σύλληψη πρέπει να δηλώνουν την ταυτότητα τους στο πρόσωπο, που συλλαμβάνουν και, μετά από απαίτηση, στους μάρτυρες του γεγονότος. Οι κυβερνήσεις πρέπει να καθιερώσουν νόμους, που θα αναφέρουν ποιοι ανώτεροι υπάλληλοι είναι εξουσιοδοτημένοι να διατάξουν συλλήψεις ή κρατήσεις. Οποιαδήποτε εκτροπή από τις καθιερωμένες διαδικασίες, η οποία μπορεί να συμβάλλει σε κάποια «εξαφάνιση» πρέπει να τιμωρείται με τις κατάλληλες κυρώσεις.

7. Πρόσβαση στους φυλακισμένους

Όλοι οι φυλακισμένοι πρέπει να παρουσιαστούν σε κάποια δικαστική αρχή χωρίς καθυστέρηση μετά από τη σύλληψή τους. Οι συγγενείς, οι δικηγόροι και οι γιατροί πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση στους φυλακισμένους. Πρέπει να υπάρχουν κανονικές, ανεξάρτητες, μη ανακοινωθείσες και απεριόριστες επισκέψεις επιθεώρησης σε όλες τις τοποθεσίες κράτησης.

8. Απαγόρευση στο νόμο

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η εντολή μιας "εξαφάνισης" είναι μια εγκληματική παράβαση, τιμωρητέα με κυρώσεις ίδιας βαρύτητας με την πράξη. Η απαγόρευση "των εξαφανίσεων" και τα προστατευτικά μέτρα για την πρόληψή τους δεν πρέπει να ανασταλούν κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις,

συμπεριλαμβανομένων των κρατών σε κατάσταση πολέμου ή άλλης δημόσιας έκτακτης ανάγκης.

9. Ατομική ευθύνη

Η απαγόρευση "των εξαφανίσεων" πρέπει να περιληφθεί στην κατάρτιση όλων των ανώτερων υπαλλήλων, που περιλαμβάνει τη σύλληψη και την επιτήρηση των φυλακισμένων και στις οδηγίες, που δίνονται σ' αυτούς. Πρέπει να ενημερωθούν ότι έχουν το δικαίωμα και το καθήκον να αρνηθούν να υπακούσουν σ' οποιαδήποτε εντολή να συμμετέχουν σε μια "εξαφάνιση". Οποιαδήποτε εντολή για συμμετοχή σε μια "εξαφάνιση" από ανώτερο υπάλληλο ή δημόσια αρχή δεν πρέπει ποτέ να θεωρηθεί δικαιολογημένη

10. Έρευνα

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι καταγγελίες και οι εκθέσεις "των εξαφανίσεων" ερευνώνται αμέσως, αμερόληπτα και αποτελεσματικά από ένα σώμα, που είναι ανεξάρτητο από εκείνους, οι οποίοι σύμφωνα με τους ισχυρισμούς είναι υπεύθυνοι και έχει την απαραίτητη ισχύ για να πραγματοποιήσει την έρευνα. Οι μέθοδοι και τα συμπεράσματα της έρευνας πρέπει να δημοσιοποιούνται. Οι ανώτεροι υπάλληλοι που θεωρούνται ύποπτοι για "τις εξαφανίσεις" πρέπει να τεθούν σε διαθεσιμότητα κατά τη διάρκεια της δίκης. Οι συγγενείς του θύματος πρέπει να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες, που είναι σχετικές με την έρευνα και να έχουν το δικαίωμα να παρουσιάσουν αποδείξεις. Οι ενάγοντες, οι μάρτυρες, οι δικηγόροι και άλλοι, οι οποίοι εμπλέκονται την έρευνα πρέπει να προστατευθούν από οποιονδήποτε εκφοβισμό και αντίποινα. Η έρευνα δεν πρέπει να σταματήσει έως ότου διευκρινιστεί επίσημα η απόφασή για το θύμα.

11. Ποινική δίωξη

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιοι για τις «εξαφανίσεις» παραπέμπονται στη δικαιοσύνη. Αυτή η αρχή πρέπει να εφαρμόζεται σε οποιονδήποτε άνθρωπο τυχαίνει να είναι, οπουδήποτε κι αν έχει διαπραχθεί το έγκλημα, οποιαδήποτε κι αν είναι η εθνικότητα των δραστών ή των θυμάτων και δεν έχει καμία σημασία πόσος χρόνος έχει παρέλθει από τη διάπραξη του εγκλήματος. Οι

δίκες πρέπει να διεκπεραιώνονται από τα ποινικά δικαστήρια. Οι δράστες δεν πρέπει να επωφελούνται από οποιαδήποτε νόμιμα μέσα, που να τους απαλλάσσουν από τη δίωξη ή την πεποίθηση ότι είναι εγκληματίες.

12. Αποζημίωση και αποκατάσταση

Τα θύματα "της εξαφάνισης και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους πρέπει να έχουν το δικαίωμα να λάβουν δίκαιη και επαρκή αποζημίωση από το κράτος, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αποζημίωσης. Στα θύματα, που επανεμφανίζονται πρέπει να δίνεται η κατάλληλη ιατρική φροντίδα ή αποκατάσταση.

13. Επικύρωση των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και εφαρμογή των διεθνών προτύπων

Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να επικυρώσουν τις διεθνείς συνθήκες, που περιέχουν προστατευτικά και θεραπευτικά μέτρα ενάντια "στις εξαφανίσεις", συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό Πρωτόκολλό του, που εξασφαλίζει τις ατομικές καταγγελίες. Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή των σχετικών κανόνων του Διεθνούς Συμφώνου και άλλων διεθνών οργάνων, συμπεριλαμβανομένης της Διακήρυξης των Η.Ε σχετικά με την Προστασία όλων των Προσώπων από την Επιδιωκόμενη Εξαφάνιση και να συμμορφωθούν με τις συστάσεις των διακυβερνητικών οργανώσεων σχετικά με αυτές τις παραβιάσεις.

14. Διεθνής ευθύνη

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα μέσα για να παρέμβουν στις κυβερνήσεις των χωρών, όπου έχουν αναφερθεί "εξαφανίσεις". Πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι μεταφορές εξοπλισμού, δεν διευκολύνουν το στρατό, την αστυνομία και τα άλλα σώματα ασφαλείας να διαπράττουν «εξαφανίσεις». Κανένας δεν πρέπει να επιστρέφει βίαια σε μια χώρα, όπου διακινδυνεύει "να εξαφανιστεί".

Διεθνής Αμνηστία

Πρόγραμμα 12 Σημείων για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων

1. Επίσημη καταδίκη των βασανιστηρίων

Οι ανώτατες αρχές κάθε χώρας πρέπει να εκδηλώσουν την πλήρη αντίθεση τους στα βασανιστήρια. Πρέπει να γνωστοποιήσουν κατηγορηματικά σε όλες τις αρχές τις αρμόδιες για την εφαρμογή του νόμου ότι τα βασανιστήρια δεν είναι ανεκτά σε καμία περίπτωση.

2. Περιορισμοί στην κράτηση σε απομόνωση

Τα βασανιστήρια γίνονται συνήθως ενόσω τα θύματα κρατούνται σε απομόνωση, χωρίς τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με ανθρώπους απ' έξω, που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν ή ανακαλύψουν τι τους συμβαίνει. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν εγγυήσεις ότι η κράτηση σε απομόνωση δε γίνεται μία ευκαιρία για βασανιστήρια. Έχει πρωταρχική σημασία οι φυλακισμένοι να προσάγονται όλοι ενώπιον δικαστικής αρχής αμέσως μόλις συλλαμβάνονται και οι συγγενείς, δικηγόροι και γιατροί να μπορούν να έχουν άμεση και τακτική επικοινωνία μαζί τους.

3. Όχι μυστικές κρατήσεις

Σε μερικές χώρες, τα βασανιστήρια γίνονται σε μυστικά κέντρα, συνήθως, αφού τα θύματα έχουν «εξαφανιστεί». Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι φυλακισμένοι κρατούνται σε δημόσια αναγνωρισμένους χώρους και ότι οι πληροφορίες για τη τύχη τους είναι διαθέσιμες στους συγγενείς και δικηγόρους.

4. Μέτρα προστασίας κατά την ανάκριση και την κράτηση

Οι κυβερνήσεις να ελέγχουν τακτικά τις διαδικασίες κράτησης και ανάκρισης. Οι φυλακισμένοι πρέπει να πληροφορούνται αμέσως τα δικαιώματά τους και κυρίως το δικαίωμα να υποβάλλουν παράπονα για τη μεταχείρισή τους. Πρέπει να γίνονται τακτικές επιθεωρήσεις στους χώρους κράτησης. Ένα σημαντικό μέτρο προστασίας από τα βασανιστήρια θα ήταν ο διαχωρισμός ανάμεσα στις αρχές, που είναι

υπεύθυνες για την κράτηση και σε εκείνες, που είναι επιφορτισμένες με την ανάκριση.

5. Ανεξάρτητη εξέταση καταγγελιών για βασανιστήρια

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι καταγγελίες και αναφορές για βασανιστήρια εξετάζονται αμερόληπτα και αποτελεσματικά. Οι μέθοδοι και τα πορίσματα αυτών των εξετάσεων να γνωστοποιούνται στο κοινό. Οι μάρτυρες και οι καταγγέλοντες να προστατεύονται από εκφοβισμούς.

6. Άρνηση δηλώσεων, που αποσπάστηκαν με βασανιστήρια

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι δηλώσεις και οι μαρτυρίες, που έγιναν κάτω από βασανιστήρια δεν θα χρησιμοποιηθούν ποτέ σε δικαστικές διαδικασίες.

7. Απαγόρευση των βασανιστηρίων με νόμο

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι πράξεις βασανιστηρίων είναι αξιόποινα αδικήματα του ποινικού νόμου. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η απαγόρευση των βασανιστηρίων δεν πρέπει να αναστέλλεται σε καμία περίπτωση, ούτε ακόμα σε περιόδους πολέμου ή άλλες καταστάσεις ανάγκης.

8. Δίωξη ύποπτων βασανιστών

Εκείνοι, που ευθύνονται για πράξεις βασανιστηρίων πρέπει να δικάζονται. Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται οπουδήποτε κι αν βρίσκονται οι δράστες, όποτε κι αν έγινε το αδίκημα, οποιαδήποτε κι αν είναι η εθνικότητα των δραστών ή των θυμάτων. Δεν θα πρέπει να υπάρξει «ασφαλές λιμάνι» για τους βασανιστές.

9. Διαδικασία εκπαίδευσης

Κατά την εκπαίδευση όλων των αξιωματούχων, που είναι υπεύθυνοι για την κράτηση, την ανάκριση και τη μεταχείριση των κρατούμενων, θα πρέπει να τους γίνει σαφές ότι τα βασανιστήρια είναι μία πράξη εγκληματική και ότι είναι υποχρεωμένοι

να αρνηθούν να υπακούσουν σε οποιαδήποτε διαταγή, που θα τους υποχρέωνε να χρησιμοποιήσουν βασανιστήρια.

10. Αποζημίωση και αποκατάσταση

Τα θύματα των βασανιστηρίων και οι οικογένειές τους πρέπει να έχουν δικαίωμα να ζητήσουν οικονομική αποζημίωση, κατάλληλη περίθαλψη και αποκατάσταση της υγείας τους.

11. Διεθνής ανταπόκριση

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν κάθε δυνατό μέσο για να μεσολαβήσουν στις χώρες, που κατηγορούνται για βασανιστήρια, εγκαθιστώντας διακυβερνητικούς μηχανισμούς, που θα ερευνούν επειγόντως κάθε καταγγελία βασανιστηρίων και θα παίρνουν αποτελεσματικά μέτρα. Θα πρέπει, επίσης, να διασφαλίσουν ότι καμία διαδικασία ή εκπαίδευση, που διευκολύνει την πρακτική των βασανιστηρίων δεν είναι δυνατή μέσα στις τάξεις του στρατού, της αστυνομίας ή των δυνάμεων ασφαλείας.

12. Επικύρωση των διεθνών συνθηκών

Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να επικυρώσουν τις διεθνείς συνθήκες, που εξασφαλίζουν τρόπους προστασίας εναντίον των βασανιστηρίων, όπως το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό του Πρωτόκολλο, που προβλέπει τις ατομικές προσφυγές.

